T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİM BİLİŞİM AĞI KULLANIM DÜZEYLERİ ve SINIF İÇİ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

MURAT TARTUK

DANIŞMAN
DOÇ. DR. İBRAHİM TURAN

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

İSTANBUL-2022

3102150014 Öğrenci numaralı Murat TARTUK tarafından hazırlanan bu çalışma 31/12/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından İlköğretim Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Doktora Programında doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Doç. Dr. İbrahim TURAN (Danışman)
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Prof. Dr. Mehmet AÇIKALIN
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Gül TUNCEL
Marmara Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Genç Osman İLHAN
Yıldız Teknik Üniversitesi
Eğitim Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Sezer KÖSE BİBER
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

ÖNSÖZ

Öncelikle emeğini asla ödeyemeyeceğim, doktora tezimi yazdığım dönemde Dâr-ı Beka'ya irtihal eden annem Necla TARTUK'a rahmet diliyor, şükran ve özlemlerimi sunuyorum. Üzerimdeki emeklerini başarılarım ve yaptığım hayırlı işlerle bir nebze olsun ödeyebilirsem ne mutlu bana.

Uzun bir arayışın ürünü olan bu çalışmada; hızlı bir değişim ve dönüşüm içerisinde olan günümüz dünyasının ihtiyaç duyduğu yeniyi fark edip üzerinde çalışma ve birtakım genellemelere ulaşarak kaynaklık etme hedefi ile hareket edilmiştir. Araştırmanın konusunu teşkil eden dijital eğitim platformları ve uzaktan eğitimin, Dünya'yı bekleyen ve insanoğlunun alışkın olmadığı maddi ve fiziksel problemlerin sıklıkla görüldüğü çağımızda ayrı bir önem taşıdığı şüphesizdir. Sosyal bilgiler eğitimi disiplini ile tanışmam, bu disiplinin çalışma ve araştırma dinamiklerini öğrenmem ve bu birikimlerin üzerine bu alanda bir ürün vermem uzun yılların -yaklaşık 15 yıllık bir birikimin- ürünüdür. Sosyal bilgiler eğitimi nitelikli toplumların oluşmasında ve etkili vatandaş yetiştirmede oldukça önemli bir görev üstlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında ülkelerin sosyal bilgiler eğitimi disiplinlerinin gelişmesi, geleceğe başarılı ve güçlü bir şekilde ulaşabilmelerinin en temel yoludur.

Böyle bir çalışmanın ortaya çıkması sürecinde katkılarını esirgemeyen, adlarını minnetle anmaktan onur duyacağım değerli hocalarıma, asistan arkadaşlarıma ve dostlarıma teşekkür ederim. Öncelikle danışmanım Doç. Dr. İbrahim TURAN'a, tezin takibinde sundukları kıymetli yönlendirmeleri için Prof. Dr. Mehmet AÇIKALIN ve Doç. Dr. Gül TUNCEL'e çok teşekkür ederim. Ayrıca Doç. Dr. Genç Osman İLHAN, Doç. Dr. Erkan YEŞİLTAŞ, Dr. Öğrt. Üyesi Sezer KÖSE BİBER, Dr. Papatya DEMİR ve Dr. Hamide KILIÇ'a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Doktora eğitimim süresince maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, Değerler Eğitimi Merkezi (DEM) ve İstanbul Ticaret Odası (İTO)'na çok teşekkür ederim. Ayrıca, beni yetiştirip bu günlere gelmemi sağlayan babam Atilla TARTUK'a saygı ve şükranlarımı sunarım. Yine bana çoğu zaman annelik yapan ve emeğini ödeyemeyeceğim ablam Ayla EROĞLU'na çok teşekkür ederim.

Murat TARTUK
İstanbul – 30 Aralık 2021

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİM BİLİŞİM AĞI KULLANIM DÜZEYLERİ ve SINIF İÇİ UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle birçok farklı alanda olduğu gibi eğitim bilimlerinde de güncel, pratik, yenilikçi materyal, uygulama ve araç-gereç kullanımı gündeme gelmiştir. Teknolojinin sunduğu imkânlardan daha fazla yararlanma fikri artık hem eğitimi planlayanların hem de uygulayıcılar olarak öğretmenlerin gündemindedir. 21. yüzyılda artık bilginin kendisinden çok onun nasıl öğretileceği, en yüksek düzeyde öğrenme çıktısı alabilmek için öğretimi nasıl planlamamız gerektiği temel bir problem alanı olarak karşımızda durmaktadır. Günümüz ihtiyaçlarını karşılamak ve öğrencileri geleceğe daha iyi hazırlayabilmek için onları; nasıl ve ne şekilde öğrenecekleri, nasıl düşünecekleri ve bu amaçla gelişen teknolojiyi nasıl kullanacakları konusunda bilinçli yetiştirmek gerekmektedir. Çağımız bilgi ve teknoloji toplumunda öğretme - öğrenme sürecinde "öğretmen" ve "teknoloji" ayrı bir öneme sahiptir. Öğretmenlerin hem günlük hayatlarında teknolojiyi aktif bir şekilde kullanabilmeleri hem de eğitim öğretim yaşantılarında eğitim başarısının artması adına eğitim teknolojilerine açık olmaları oldukça önemlidir. Eğitimin geleceğe açılan kapısı olan EBA, eğitim-öğretim sürecinde öğretmen ve öğrencilere farklı, zengin, eğitici içerikler sunarak e-içerik konusunda öğretmenlerin eğitim alanındaki birçok ihtiyacına cevap veren çevrimiçi sosyal eğitim platformudur. EBA dünya genelinde ve ülkemizde yaşanan Covid-19 pandemi döneminde uzaktan eğitimde kullanılarak bilinirliğini ve önemini arttırmıştır.

Bu tezin amacı; sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'yı hangi amaçlarla, ne düzeyde ve nasıl kullandıklarını tespit etmek ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin genel algı ve değerlendirmelerini ortaya koymaktır. Bu araştırmada, nicel ve nitel veri toplama tekniklerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem, karma yöntem türlerinden açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde rastlantısal örnekleme yöntemi ile ulaşılan 344 sosyal bilgiler öğretmenine anket uygulanmıştır. Nitel araştırmanın çalışma grubu ise amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen 10 sosyal bilgiler öğretmenidir. Nicel verileri toplamak için EBAKAF (Eğitim Bilişim Ağı Kullanımı Anket Formu) literatüre dayalı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Çalışmanın nitel boyutunda ise veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. EBAKAF'dan elde edilen veriler SPSS 22.0 ve AMOS 24.0 programlarında analiz edilmiştir. Nitel bölümde yapılan görüşmelerin analizinde ise betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA etkinliklerine derslerinde ortalama 14 dakika süre ayırdıkları, EBA'yı çoğunlukla ya da ara sıra kullandıkları tespit edilmiştir. EBA platformunu tekrar/pekiştirme/özetleme ve ölçme-değerlendirme amacıyla sık sık, konu anlatımı, dersi monotonluktan çıkarma ve derse hazırlık amaçları için ara sıra kullanmaktadırlar. Öğretmenler EBA'yı genellikle dersin sonunda konu özetleme ve tekrar etme, ölçme ve değerlendirme ile öğrenilen konuları pekiştirmek için daha fazla kullanmaktadırlar. Öğretmenlerin EBA'yı derse yardımcı bir kaynak olarak, konu anlatımlarından sonra video, test, alıştırma ve etkinlikler ile dersi destekleme amaçlı kullandıkları tespit edilmiştir.

Öğretmenler EBA'da öğretim materyali olarak en fazla video ve görselleri kullanmaktadır, dergi, kitap gibi yazılı materyaller pek tercih edilmemektedir. Ölçme değerlendirme için daha fazla kullanılan EBA'da en fazla kullanılan ölçme değerlendirme materyalleri tarama testleri, alıştırmalar ve merkezi sınav denemeleridir. EBA öğretim materyallerinin seçiminde öncelik verilen kriterler kazanıma uygunluk, görüntü kalitesi, öğrenci ilgisi, güncellik, öğrenci seviyesine uygunluk ve görsellerle desteklenmesi kriterleridir. Ölçme değerlendirme materyali seçiminde kullanılan kriterler görüntü kalitesi kriteri hariç öğretim materyali seçim kriterleri ile aynıdır. Öğretmenlerin büyük bir kısmı içeriğin yeterli olmadığını, mevcut içeriğin de özellikle düzey açısından geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmenler EBA'da çoğu teknik nedenlerden kaynaklanan bir takım sorunlarla karşılaşmaktadır. Öğretmenler tarafından en sık belirtilen sorunlar; altyapı yetersizliği, bağlantı sorunu, internete erişim kısıtı, güncellik ve niteliksiz içeriktir. EBA'nın geliştirilmesi için öğretmenlerin önerileri arasında en sık ifade edilenler; altyapının iyileştirilmesi, bağlantı sorunlarının çözülmesi, içeriğin zenginleştirilmesi, soru çeşidinin çoğaltılması, internet hızının yükseltilmesi ve platformun güncellenmesidir. EBA uygulamalarının değerlendirilmesi ölçeğinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA uygulamalarına ilişkin genel algı ortalamaları, EBA uygulamalarına ilişkin olumlu görüşlere dair ortalamaları ile EBA uygulamalarına ilişkin öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştirilere dair ortalama değerlerinin *orta düzeyde* olduğu, zaman yönetimi ve kullanışlılığa yönelik eleştirilere dair ortalama değerlerinin ise düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin EBA platformuna ilişkin değerlendirmelerinin genel olarak olumlu yönde olduğu, olumsuz eleştirilerin ise daha düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: EBA, Sosyal bilgiler öğretimi, Eğitim teknolojisi, Materyal, Dijital eğitim platformu, Karma yöntem araştırması.

ABSTRACT

EVALUATION of SOCIAL STUDIES TEACHERS' USAGE LEVELS and CLASSROOM PRACTICES of EDUCATION INFORMATION NETWORK

With the development of information technologies, utilization of up-to-date, practical, innovative materials, applications and tools have come to the fore in educational sciences as well as many other fields. The idea of benefiting more from the opportunities offered by technology is nowon the agenda of both the education planners and the teachers as practitioners. In the 21st century, how to teach knowledge rather than itself, and how we should plan teaching in order to get the highest learning outcomes stands before us as a basic problem area. In order to meet the needs of the 21st century and better prepare students for the future; It is necessary to raise awareness about how and in what way they will learn, how they will think, and how they will use the developing technology for this purpose. In the information and technology society, "teacher" and "technology" have a special importance in the teaching-learning process. Teachers need to be open to educational technologies both to be able to use technology actively in their daily lives and to increase educational success in their educational life. EBA, the door of education to the future, is an online social education platform that responds to many needs of teachers in the field of e-content by offering various, rich, and educational content to teachers and students in the education process. The need for distance education infrastructure during the Covid-19 pandemic period has increased awareness towards EBA.

This thesis aims to determine for what purposes, at what level, and how social studies teachers use EBA and to reveal the general perceptions and evaluations of social studies teachers about EBA. In this research, mixed-method, in which quantitative and qualitative data collection techniques are used together, and explanatory sequential design from mixed-method types was used. In the quantitative part of the study, a questionnaire was applied to 344 social studies teachers reached by random sampling method. The study group of the qualitative research is 10 social studies teachers determined by the purposive sampling method. To collect quantitative data, USEIN (Educational Information Network Usage Questionnaire) was developed by the researcher based on the literature. In the qualitative part of the study, the data was obtained by using a semi-structured interview form developed by a researcher. The data acquired from the USEIN was analyzed in the SPSS 22.0 and AMOS 24.0 programs. On the other hand, descriptive and content analysis methods were used in the analysis of the interviews done in the qualitative part.

As a result of the research, it has been determined that social studies teachers spend an average of 14 minutes in their classes for EBA activities, and they use EBA mostly or occasionally. They frequently use the EBA platform for repetition/reinforcement/summarization and assessment-evaluation purposes, and occasionally for lecture, removal of monotony, and lesson preparation purposes. Teachers generally use EBA more at the end of the lesson to reinforce the subjects learned by summarizing and repeating, measuring, and evaluating. It has been determined that teachers use EBA as an auxiliary resource for the lesson, after the lectures, to support the lesson with videos, tests, exercises, and activities. Teachers mostly use videos and visuals as teaching materials in EBA, written materials such as magazines and books are not preferred. The most commonly used assessment and

evaluation materials in EBA, which are used more for assessment and evaluation, are screening tests, exercises, and central exam trials. The criteria that are prioritized in the selection of EBA teaching materials are suitability for the acquisition, image quality, student interest, timeliness, suitability for student level, and supporting with visuals. The criteria used in the selection of assessment and evaluation materials are the same as the teaching material selection criteria, except for the image quality criterion. Most of the teachers think that the content is not sufficient and that the existing content should be improved especially in terms of level. Teachers face several problems in EBA, mostly due to technical reasons. The most frequently mentioned problems by teachers; are infrastructure insufficiency, connection problem, internet access restriction, up-to-dateness, and unqualified content. Among the teachers' suggestions for the development of EBA, the most frequently expressed ones are; improving the infrastructure, solving connection problems, enriching the content, multiplying the question type, increasing the internet speed, and updating the platform. The scale of evaluation of EBA applications shows that social studies teachers' average of the general perception of EBA applications, their positive opinions about EBA applications, student motivation about EBA applications, and criticism of system adequacy are at medium level, while their criticism of time management and usefulness are at a low level. It has been concluded that teachers' evaluations of the EBA platform are generally positive, while negative criticisms are at a lower level.

Key Words: EBA, Social Studies Teaching, Education Technology, Material, Digital Education Platform, Mixed Method Study.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **iii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **viii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **xiii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **xv**
GRAFİKLER LİSTESİ ..... **xvi**
KISALTMALAR DİZİNİ ..... **xvii**
BÖLÜM I: GİRİŞ **1**
1.1. Problem Durumu 1
1.2. Amaç / Problemler ve Alt Problemler 5
1.3. Önem 6
1.4. Sayıltılar (Varsayımlar) 8
1.5. Sınırlılıklar 8
1.6. Tanımlar 8
BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE / ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR **11**
2.1. EĞİTİM VE TEKNOLOJİ **11**
2.2. EĞİTİMDE TEKNOLOJİ KULLANIMI ve DİJİTAL VATANDAŞLIK **18**
2.3. SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMI **22**
2.4. ÖĞRETMENLERİN EĞİTİMDE TEKNOLOJİ KULLANIMINA DAİR GÖRÜŞ VE TUTUMLARI **25**
2.5. BİLİŞİM TEKNOLOJİSİ ARAÇLARININ (BİLGİSAYAR, TAŞINABİLİR CİHAZLAR ve İNTERNET) EĞİTİMDE KULLANIMI **27**
2.6. FATİH PROJESİ **29**
2.7. EĞİTİM BİLİŞİM AĞI (EBA) **33**
2.8. DÜNYADA ONLİNE EĞİTİM PORTALLARI **38**
2.8.1. eTwinning Portalı: 38
2.8.2. Khan Academy: 39
2.8.3. Merlot (Multimedia Educational Resource for Learning and Online Teaching): 39
2.8.4. Shodor (Shodor Education Foundation): 39

2.8.5. LearnAlberta (AlbertaEducation): 40
2.8.6. Scoool.pt: 40
2.8.7. Scientix Projesi: 40
2.9. TÜRKİYE'DE ONLİNE EĞİTİM PORTALLARI 40
2.9.1. Morpa Kampüs: 40
2.9.2. Vitamin 41
2.9.3. Okulistik: 41
2.10. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 41
2.10.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar 41
2.10.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar 45
BÖLÜM III: YÖNTEM 47
3.1. Araştırmanın Modeli 47
3.2. Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu 49
3.2.1. Nicel Veriler İçin Evren ve Örneklem 49
3.2.2. Nitel Veriler İçin Çalışma Grubu 49
3.3. Veri Toplama Araçları 50
3.3.1. Nicel Veri Toplama Aracı (Geliştirilme Süreci, Geçerlik ve Güvenirlik) 50
3.3.1.1. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Pilot Araştırma Analiz ve Değerlendirmeleri 51
3.3.1.1.1. Geçerlilik Analizi 51
3.3.1.1.2. Güvenilirlik Analizi 54
3.3.1.2. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Nihai Araştırma Analiz ve Değerlendirmeleri 55
3.3.1.2.1. Geçerlilik Analizi 55
3.3.1.2.2. Güvenilirlik Analizi 58
3.3.1.2.3. Tanımlayıcı İstatistikler 58
3.3.1.2.4. Normallik Testi 60
3.3.2. Nitel Veri Toplama Aracı (Geliştirilme Süreci, Geçerlik ve Güvenilirlik) 61
3.4. Verilerin Toplanması 63
3.4.1. Nicel Verilerin Toplanması 63
3.4.2. Nitel Verilerin Toplanması 63
3.5. Verilerin Çözümlenmesi 64

3.5.1. Nicel Boyut 64
3.5.2. Nitel Boyut 65
BÖLÜM IV: BULGULAR 66
4.1. Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Bulgular 66
4.1.1. Demografik Bulgular 66
4.1.2. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular 70
4.1.2.1. Öğretmenlerin EBA'ya İlişkin Bilgi ve Kullanım Düzeylerine Yönelik Analizler 70
4.1.2.2. Öğretmenlerin EBA Kullanım Amaçlarına Yönelik Analizler 70
4.1.2.3. Öğretmenlerin EBA'da Dosya Paylaşımı Yapmalarına Yönelik Analizler 73
4.1.2.4. Öğretmenlerin EBA'da Bilgi Alışverişi Yapma Durumlarına Yönelik Analizler 75
4.1.2.5. Öğretmenlerin EBA'dan Ödev Verme Durumlarına Yönelik Analizler 76
4.1.3. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular 78
4.1.3.1. Öğretmenlerin EBA Ana Bölümlerini Kullanım Sıklığına Yönelik Analizler 78
4.1.3.2. Öğretmenlerin EBA Öğretim Materyalleri Kullanım Sıklığına Yönelik Analizler 79
4.1.3.3. Öğretmenlerin EBA Ölçme-Değerlendirme Materyalleri Kullanım Sıklığına Yönelik Analizler 81
4.1.3.4. Öğretmenlerin EBA Mobil Uygulaması Kullanımlarına Yönelik Analizler 83
4.1.4. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular 84
4.1.4.1. Öğretmenlerin EBA Öğretim Materyali Seçim Kriterlerine Yönelik Analizler 84
4.1.4.2. Öğretmenlerin EBA Ölçme-Değerlendirme Materyali Seçim Kriterlerine Yönelik Analizler 85
4.1.5. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular 86
4.1.5.1. Öğretmenlerin EBA'ya İçerik Yükleme Durumlarına Yönelik Analizler 86
4.1.6. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular 89
4.1.6.1. Öğretmenlerin EBA'da Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Yönelik Analizler 89
4.1.6.2. Öğretmenlerin EBA'nın İyileştirilmesine İlişkin Görüşlerine Yönelik Analizler 93

4.1.6.3. Öğretmenlerin EBA'nın Etkili Kullanımı İçin Önerilerine Yönelik Analizler 95

4.1.7. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Analiz ve Değerlendirmeleri 97

4.1.7.1. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi 97

4.1.7.2. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi 98

4.1.7.3. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi 99

4.1.7.4. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Deneyim Değişkenine Göre İncelenmesi 100

4.2. Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Bulgular 101

4.2.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular 101

4.2.1.1. Öğretmenlerin EBA Kullanım Düzeylerine İlişkin Görüşme Analizleri 101

4.2.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular 107

4.2.2.1. Öğretmenlerin EBA'yı Dersin Hangi Sürecinde Nasıl Kullandığına İlişkin Görüşme Analizleri 107

4.2.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular 112

4.2.3.1. Öğretmenlerin EBA Materyali Seçiminde Kullandığı Ölçütlere İlişkin Görüşme Analizleri 112

4.2.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular 115

4.2.4.1. Öğretmenlerin EBA İçeriklerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Analizler 115

4.2.4.2. Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde EBA'nın Kullanılabilirliği ve Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşlerine İlişkin Analizler 118

4.2.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular 124

4.2.5.1. Öğretmenlerin EBA'nın Gelişimi İçin Önerilerine Yönelik Görüşme Analizleri 124

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 128

5.1. Sonuç ve Tartışma 128

5.1.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma 128

5.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma 131

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma 134

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma 135

5.1.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma 138
5.2. Öneriler 140
5.2.1. EBA'nın Geliştirilmesine Yönelik Öneriler 140
5.2.2. MEB ve YEĞİTEK'e Yönelik Öneriler..... 140
5.2.3. İçerik Geliştirilmesine Yönelik Öneriler..... 141
5.2.4. Öğretmenlere Yönelik Öneriler..... 141
5.2.5. Araştırmacılara Yönelik Öneriler..... 142
KAYNAKLAR..... 143
EKLER 152

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Faktör Analizi 51
Tablo 2. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Güvenilirlik Değerleri 54
Tablo 3. Uyum İndekslerine İlişkin Uyum Ölçütleri 57
Tablo 4. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Modelin Uyum Değerleri 57
Tablo 5. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Güvenilirlik Değerleri 58
Tablo 6. Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler 59
Tablo 7. Değişkenlere İlişkin Normallik Testi ve Çarpıklık-Basıklık Değerleri 60
Tablo 8. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı 66
Tablo 9. Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı 67
Tablo 10. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı 68
Tablo 11. Katılımcıların Deneyimlerine Göre Dağılımı 69
Tablo 12. EBA'nın Kullanım Amacı ve Sıklığına İlişkin Frekans Dağılımı 71
Tablo 13. EBA'nın Verilen Amaçlar Dışında Kullanım Amaçlarına İlişkin Frekans Dağılımı 72
Tablo 14. EBA Üzerinden Öğrencilerle Dosya Paylaşımına İlişkin Frekans Dağılımı 74
Tablo 15. EBA Üzerinden Paydaşlarla Bilgi Alışverişine İlişkin Frekans Dağılımı 75
Tablo 16. EBA Materyallerinin Ödev Olarak Verilme Sıklığına İlişkin Frekans Dağılımı 76
Tablo 17. EBA Ana Bölümlerinin Kullanım Sıklığına İlişkin Frekans Dağılımı 78
Tablo 18. EBA Öğretim Materyallerinin Kullanım Sıklığına İlişkin Frekans Dağılımı 80
Tablo 19. EBA Ölçme-Değerlendirme Materyallerinin Kullanım Sıklığına İlişkin Frekans Dağılımı 81
Tablo 20. EBA Mobil Uygulaması Kullanımına İlişkin Frekans Dağılımı 83
Tablo 21. EBA Öğretim Materyalleri Seçiminde Öncelik Verilen Kriterlere İlişkin Frekans Dağılımı 84
Tablo 22. EBA Ölçme-Değerlendirme Materyalleri Seçiminde Öncelik Verilen Kriterlere İlişkin Frekans Dağılımı 85
Tablo 23. EBA'ya İçerik Yüklenmesine İlişkin Frekans Dağılımı 86
Tablo 24. EBA Platformunda Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Frekans Dağılımı 87
Tablo 25. EBA Platformunda Karşılaşılan Sorunların Çözüm Yollarına İlişkin Frekans Dağılımı 90
Tablo 26. EBA Platformunun İyileştirilmesi için Görüşlere İlişkin Frekans Dağılımı 93

Tablo 27. EBA Platformunun Daha Yararlı ve Etkili Kullanımına İlişkin Görüşlerin Frekans Dağılımı 95
Tablo 28. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması 97
Tablo 29. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması 98
Tablo 30. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması 99
Tablo 31. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Deneyim Değişkenine Göre Karşılaştırılması 100
Tablo 32. Öğretmenlerin EBA Kullanım Düzeyleri 101
Tablo 33. Öğretmenlerin EBA Kullanım Amaçları 104
Tablo 34. EBA'nın Dersin Hangi Sürecinde Nasıl Kullandığına Yönelik Analizler 107
Tablo 35. EBA Öğretim ve Ölçme Değerlendirme Materyali Kullanımları 109
Tablo 36. EBA Materyali Seçiminde Kullanılan Ölçütler 112
Tablo 37. EBA içeriklerine Yönelik Görüşler 115
Tablo 38. Uzaktan Eğitimde EBA Kullanılabilirliği ve Yaşanan Sorunlar 118
Tablo 39. EBA'nın Gelişimi için Öğretmen Önerileri 124

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Fatih Projesinin Alt Projeleri 29
Şekil 2. Fatih Projesinin Bileşenleri 31
Şekil 3. EBA.gov.tr Ana Sayfasından Görüntü – 2018 34
Şekil 4. EBA.gov.tr Ana Sayfasından Görüntü - 2021 34
Şekil 5. EBA (Eğitim Bilişim Ağı) 36
Şekil 6. ScreePlot Grafiği 53
Şekil 7. Ölçümlenen Faktör Yapısı 55
Şekil 8. Analiz Sonrası Ölçümlenen Faktör Yapısı Modeli 56

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı……...66

Grafik 2. Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı…….....67

Grafik 3. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı……..68

Grafik 4. Katılımcıların Deneyimlerine Göre Dağılımı…….....69

Grafik 5. EBA'nın Verilen Amaçlar Dışında Kullanım Amaçlarına İlişkin Frekans Dağılımı……72

Grafik 6. EBA Üzerinden Öğrencilerle Dosya Paylaşımına İlişkin Frekans Dağılımı……74

Grafik 7. EBA Üzerinden Paydaşlarla Bilgi Alışverişine İlişkin Frekans Dağılımı…75

Grafik 8. EBA Mobil Uygulaması Kullanımına İlişkin Frekans Dağılımı……..83

Grafik 9. EBA'ya İçerik Yüklenmesine İlişkin Frekans Dağılımı……...87

Grafik 10. EBA Platformunda Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Frekans Dağılımı…….88

Grafik 11. EBA Platformunda Karşılaşılan Sorunların Çözüm Yollarına İlişkin Frekans Dağılımı…….....91

Grafik 12. EBA Platformunun İyileştirilmesi için Görüşlere İlişkin Frekans Dağılımı……..94

Grafik 13. EBA Platformunun Etkili Kullanımına İlişkin Görüşlerin Frekans Dağılımı……..96

Grafik 14. Öğretmenlerin EBA Kullanım Düzeyleri……102

Grafik 15. Öğretmenlerin EBA Kullanım Amaçları……..105

Grafik 16. EBA'nın Dersin Hangi Sürecinde Nasıl Kullandığına Yönelik Analizler……108

Grafik 17. EBA Öğretim ve Ölçme Değerlendirme Materyali Kullanımları…….110

Grafik 18. EBA Materyali Seçiminde Kullanılan Ölçütler……113

Grafik 19. EBA içeriklerine Yönelik Görüşler……..116

Grafik 20. Uzaktan Eğitimde EBA Kullanılabilirliği ve Yaşanan Sorunlar……..119

Grafik 21. EBA'nın Gelişimi için Öğretmen Önerileri……..124

KISALTMALAR DİZİNİ

AB: Avrupa Birliği
ABD: Amerika Birleşik Devletleri
AECT: The Association for Educational Communication and Technology (Eğitim İletişimi ve Teknolojisi Derneği)
AMOS: Analysis of Moment Structures
BBC: British Broadcasting Corporation (Britanya Yayın Şirketi)
BDÖ: Bilgisayar destekli öğretim
BİT: Bilgi ve iletişim teknolojileri
BT: Bilişim teknolojileri
EBA: Eğitim Bilişim Ağı
EBAKAF: Eğitim Bilişim Ağı Kullanımı Anket Formu
FATİH: Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
MEB: Millî Eğitim Bakanlığı
NETS: National Educational Technology Standart (Ulusal Eğitim Teknolojileri Standartları)
NCATE: National Council for Accreditation of Teacher Education (Ulusal Öğretmen Eğitimi Kurulu)
ISTE: International Society for Technology in Education (Uluslararası Eğitimde Teknoloji Derneği)
ITEA: Information Technology for European Advancement (Uluslararası Teknoloji Eğitim Kurulu)
LCD: Liquit crystal display (Sıvı kristal ekran)
PC: Personel computer (Kişisel bilgisayar)
SPSS: Statistical Package for Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi)
STEM: Science, technology, engineering, mathematics (Fen, teknoloji, mühendislik, matematik)
TDK: Türk Dil Kurumu
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
YEĞİTEK: Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Bilim ve teknolojinin oldukça hızlı gelişmesi birçok farklı alanda olduğu gibi eğitim bilimlerinde de güncel, pratik, yenilikçi materyal, uygulama ve araç-gereç kullanımını gündeme getirmiştir. Bilişim teknolojileri ve dijital öğrenme platformları eğitim-öğretim faaliyetlerinde öğretimin niteliğini arttırmak ve kesintisiz eğitimi sağlamak için kullanılmaktadır. EBA (Eğitim Bilişim Ağı)'da bu amaçla kurulan ve öğretmenlerin hem sınıf içi etkinliklerde hem de uzaktan eğitimde kullandığı başat dijital eğitim platformudur.

Teknolojinin sunduğu imkânlardan daha fazla yararlanma fikri artık hem eğitimi planlayanların hem de uygulayıcılar olarak öğretmenlerin gündemindedir. Ancak burada şunu belirtmek gerekli ki eğitim teknolojileri yeni bir buluş değildir. Teorik olarak eğitimin ilk insan ile başladığı ve bu süreçte eğiticilerin basit veya karmaşık bir öğretim materyali kullandığı kabul edilir. Bu anlamda, eğitim uygulamaları ve "nasıl öğretelim?" sorusu insanoğlunun yaşam başlangıcından beri süren bir olgudur. Fakat günümüzde öğretme-öğrenme yaşantılarının tasarımlanması, uygulanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesinde davranış bilimlerinin bulguları baz alınarak akılcı, disiplinli ve sistemli bir yaklaşımla gelişen bir bilim dalı ve disiplin anlamında "eğitim teknolojisi" kavramı nispeten yeni bir olgudur (Alkan, 2011).

Bilgi çağının ihtiyaçlarını karşılamak ve öğrencileri geleceğe donanımlı ve başarılı bir şekilde hazırlamak için onları; nasıl ve ne şekilde öğrenecekleri, nasıl düşünecekleri ve bu amaçla gelişen teknolojiyi nasıl kullanacakları hususunda bilgilendirmek gerekmektedir. Öğretim gerçekleştirilirken kullanılan teknolojiler ve materyaller öğrenmenin tam anlamıyla gerçekleştirilmesinde destekleyici unsur olurken, teknolojideki yeni gelişme ve ilerlemeleri de takip edebilmek ve bunları günlük hayatta olması gereken biçimde kullanabilmek edinilmesi gereken bir beceridir. Bu beceriyi ilk önce eğitimciler kazanmalı ki; daha sonrasında öğrencilere kazandırabilsinler (Kaya, 2006). Öğretme-öğrenme sürecinde "öğretmen" ve "teknoloji" artık diğer tüm öğelerden fazla önem taşımaktadır. Öğrencilerin en iyi şekilde öğrenmelerinde öğretmen ve teknoloji oldukça önemli bir etkiye sahiptir. Çağımızda birçok farklı role sahip olan öğretmenlerin teknolojiyi kullanmasının yanı sıra teknolojinin eğitim öğretim faaliyetlerinde nasıl kullanılması gerektiğini öğrencilere öğretebilmesi gerekmektedir. Eğitim teknolojisi araçları öğretmene öğrenme sürecinde yardımcı olur. Öğrencilerin bireysel farklılıklarına hitap edip onlara her durumda kılavuzluk yapmalarını sağlar. Öğretmenlere

mesleki bilgi ve becerilerini yenilemede zaman kazandırır, hem öğrencilerin hem kendilerinin başarı grafiğinin yükselmesine olanak tanır ve bu sayede onların toplumsal statülerinin güçlenmesini sağlar (Alpar, Batdal ve Avcı, 2007). Öğretmenlerin derslerinde teknolojiyi etkili kullanabilmesi için teknoloji becerisine sahip olması ve bu beceriyi içerik ve öğrenci ihtiyaçları ile uyumlu bir şekilde kullanabilmesi gerekir. Bu bakımdan öğretmenlerin eğitim teknolojileri araçlarını kullanım düzeyleri, bu uygulama ve araçları nasıl kullandıkları ve sınıf içi uygulamalarını ne şekilde yürüttükleri çalışmamız açısından önemlidir.

21. Yüzyılda artık bilginin kendisinden çok onun nasıl öğretileceği, en yüksek düzeyde öğrenme çıktısı alabilmek için öğretimi nasıl planlamamız gerektiği temel bir problem alanı olarak karşımızda durmaktadır. Böyle bir durumda eğitim bilimciler öğretimi planlarken bilgi, beceri, değer ve tutum geliştirebilmek, etkililiği ve kalıcılığı sağlayabilmek için içerik ile birlikte yönteme odaklanmışlardır. Etkili öğretim yöntem ve teknikleri, geleneksel yöntemler ile karşılaştırıldığında öğrencilere yükledikleri görev ve sorumluluklar gereği aktif ve katılımcı öğrenmeyi destekler niteliktedir. Sınıf içinde eğitim teknolojileri kullanımı bu anlamda geleneksel yöntemlerden ayrılır ve öğretimin kalitesinin artmasına yardımcı bir araç olarak karşımıza çıkar. Eğitim teknolojisinden faydalandığımızda eğitimin bütünsel yönetim, öğretim, ölçme ve değerlendirme boyutları oldukça verimli hale getirilebilir. Böylelikle öğretmen bilgi aktarma ve aynı biçimde tekrarlanan hizmet işlevlerinden sıyrılarak kişisel etkileşim için daha fazla vakit ayırabilecek duruma getirilebilir. Öğrenci de bireysel özellikleri, ilgi, beceri ve beklentilerine uygun öğrenme fırsatlarına kavuşabilir (Alkan, 2011).

Günümüzde artık bilişim ve internet teknolojilerine erişim oldukça yaygınlaşmıştır. Teknoloji ve araçları hemen her yerden kullanmak mümkün hale gelmiştir. Eğitim programları hazırlanırken, eğitimin tüm paydaşlarının uygulama süreçlerinde bilgi, beceri ve tutum geliştirirken eğitimde teknoloji kullanımı gözetilmiştir. Türkiye'de 2010 yılından itibaren FATİH projesinin de uygulanmasıyla okullarda teknoloji kullanımı önemli derecede artmıştır. Tablet bilgisayar, etkileşimli tahta gibi teknolojik araçların yanı sıra EBA gibi dijital eğitim platformlarıyla eğitim ile teknoloji entegrasyonu sağlanmaktadır. Sınıflar artık öğrenmeye en uygun şekilde dizayn edilmekte, öğretimi kolaylaştıracak ve verimliliği arttıracak şekilde tasarlanmaktadır. Üretim maliyetlerinin düşmesi ve tüm dünyada toplumsal refah seviyelerinin yükselmesi sayesinde, bilgisayar, tablet, internet, etkileşimli tahta, yazıcı, görsel ve işitsel araçlar başta olmak üzere pek çok materyal eğitimde kullanılmaya başlanmış ve bu durum geleneksel eğitim algımızda önemli değişikliklere yol açmıştır. Öyle ki

günümüzde “internet tabanlı öğrenme”, “uzaktan eğitim” gibi yeni kavramlar ve teknolojiler gündelik hayatımızın önemli bir parçası haline gelmiştir. Bilişim teknolojilerinin gelişmesi ile bilgiye erişim, bilginin yayılması ve paylaşılması kolaylaşmıştır. Buna yönelik ülkemizde eğitim alanında, gelişen ve değişen teknoloji de dikkate alınarak MEB tarafından farklı projeler geliştirilmiştir. MEB’in 2010 yılında başlattığı FATİH “Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi” Projesi ile birlikte Bilgi ve İletişim Teknolojileri eğitim ile bütünleştirilmeye çalışılmıştır. Türkiye'de bilişim teknolojilerinin eğitim-öğretim içerisinde kullanımına yönelik geliştirilen FATİH Projesiyle eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması, bunun yanı sıra okullarımızdaki teknolojinin iyileştirilmesi ve ders içeriklerinin teknoloji ile birleştirilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2017).

Dünya genelinde teknoloji, bilgisayar ve internet araçlarının hızlı bir şekilde gelişmesi eğitim teknolojileri alanında yenilikler getirmiştir. Ülkemizde de Fatih projesinin yürürlüğe konmasından sonra hızlı bir şekilde eğitimde dijitalleşme süreci başlamış ve eğitim teknolojileri gün geçtikçe ilerlemiştir. EBA, Fatih Projesinin bir ürünü olarak 2014 yılında öğretmen ve öğrencilerin kullanımına açılmıştır. Yüzyılın eğitim portalı olarak değerlendirilen EBA’ da içerik olarak haberler, videolar, görseller, ses, kitap, dergi ve çeşitli dokümanlar yer almaktadır. Teknolojinin imkanlarından yararlanmak için geliştirilen EBA eğitimde mevcut sınırları kaldırma, öğrenci başarısını artırma adına okullarımızda kullanılmaktadır. Bu uygulama eğitim ile teknolojiyi bütünleştirerek MEB müfredatında yer alan içerik ve konuları tüm sınıf seviyelerine uygun bir web sitesinde yayınlayarak her an ve her yerde bilgiye erişimi sağlamaktadır (Alabay, 2015). Bu ve buna benzer eğitim teknolojisi araçları okul içinde ve dışında yapılan öğrenmeleri kolaylaştırır, öğrencilerin öğrenme durumlarını iyileştirir ve öğrenmeyi hem daha etkili hem de daha eğlenceli hale getirir. Teknoloji ile bütünleştirilmiş eğitim uygulamaları amacına uygun ve etkili kullanıldığında öğrenme çıktısını yani başarı durumunu yükseltecektir. Sınıf içinde kullanılan görsel, ses, video gibi çeşitli görsel işitsel materyaller öğrencilerin ilgisini çeker ve işlenen konuyu daha iyi öğrenmelerine yardımcı olur. Sınıfa getirilmesi maliyet, zaman gibi sebeplerden dolayı zor olan bazı materyalleri eğitim teknolojisi araçları sayesinde sanal olarak kolayca öğrenciler ile buluşturmak mümkün olmaktadır.

Çin’in Vuhan şehrinde başlayıp hızlıca dünyaya yayılan Covid-19 salgını nedeniyle dünya genelinde insanlar uzun bir süre kapanma ve karantina içeren alışkın olmadıkları bir hayatı yaşamak zorunda kalmışlardır. Dünya genelinde milyonlara ulaşan ölü sayısı ve hastalığı ağır geçirenler sebebiyle ülkeler çeşitli önlemler almış ve bunları hayata geçirmiştir.

Çalışma hayatı, gündelik yaşam, sağlık, eğitim, ekonomi, spor ve eğlence gibi hayatın her alanında hastalığın yayılmasını ve bulaş riskini azaltmak için pek çok faaliyet bireysel temasın en düşük seviyede tutulmasını sağlamak amacıyla uzaktan sürdürülmüştür. Bu süreç her alanda olduğu gibi eğitimde de birtakım değişimleri ve yenilikleri beraberinde getirmiştir. Okulların bir süreliğine yüz yüze eğitime ara vermesi neticesinde eğitim öğretim faaliyetleri uzaktan eğitim yoluyla sürdürülmüştür. EBA'nın gerekliliği ve önemi özellikle pandemi döneminde daha fazla anlaşılmıştır. Öğretmen, öğrenci, yönetici ve veliler kısa sürede EBA'ya uyum sağlamış ve eğitim faaliyetlerini başarılı bir şekilde yürütmüşlerdir. Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının koordineli çalışması neticesinde eğitim faaliyetlerinin ne zaman, ne şekilde ve nasıl sürdürülmesi gerektiği sürekli tartışılmıştır. Alınan ortak kararlar neticesinde salgının yayılma hızının önemli oranda düşmesi ve günlük hareketliliği yer değişimlerini olabildiğince azaltmak için okulların eğitim öğretim faaliyetleri EBA üzerinden sürdürülmüştür. Salgın döneminde eğitim faaliyetlerinin hızlı bir şekilde uzaktan eğitime entegre edilebilmesi kuşkusuz ülkemizin eğitimdeki önemli bir başarısıdır. EBA ile ilgili altyapı ve içerik gelişimi bu süreçte oldukça hız kazanmıştır. MEB YEĞİTEK (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) uzaktan eğitimin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için süreci yakından izlemiş ve gerekli aksiyonları almıştır.

Eğitimin tüm kademelerinde her sınıf düzeyinde mevcut olan içerikler kısa sürede güncellenmiş ve uzaktan eğitim ile başarılı şekilde sürdürülebilecek seviyeye getirilmiştir. EBA TV kanalıyla televizyon üzerinden haftalık ders programları yayınlanarak eğitim-öğretim faaliyetlerine başlanmıştır. MEB'e bağlı devlet okulları ve özel okullarda pandeminin toplumda artış gösterdiği dönemlerde eğitim öğretim faaliyetleri uzaktan sürdürülmüştür. Canlı dersler ilk zamanlarda EBA üzerinden yapılmış fakat aynı anda yüz binlerce kişinin EBA'ya giriş yapması neticesinde sistem çökmüştür. Canlı dersler harici olarak artık "Zoom" programı üzerinden yapılmış, öğrenci ve öğretmenler yüz yüze eğitimin yapılamadığı dönemlerde eğitim öğretim faaliyetlerine online devam etmişlerdir. Öğrenci ve öğretmenler artık sabah hazırlanıp okula gitmek yerine TV ve bilgisayarların karşısına geçip eğitim öğretime devam etmişlerdir. "Ders içerikleri ve özel programlarıyla 18 milyon öğrenciye hizmet veren TRT EBA, iki ödüle değer görülmüştür. TRT'den yapılan açıklamaya göre, Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğinde TRT tarafından, coronavirüs tedbirleri kapsamında okulların kapanmasıyla kısa sürede uzaktan eğitim altyapısı oluşturularak, 23 Mart 2020'de yayın hayatına başlayan TRT EBA İlkokul, TRT EBA Ortaokul ve TRT EBA Lise'ye iki ödül verilmiştir" (Yıldızalp-Özmen, 2020). Bunun yanında Millî Eğitim Bakanlığı TRT EBA

yayınları, Türkiye Erişilebilirlik Yarışması'nda, "Erişilebilir Medya İçeriği Kategorisi"nde birinci olmuştur (“Kullanıcı Dostu EBA’ya”, 2021).

EBA, eğitim-öğretim faaliyetlerinde hem sınıf içi etkinliklerde hem de uzaktan eğitimde başat rol almakta ve her geçen gün önemi artmaktadır. Bu sebeple, sosyal bilgiler derslerindeki kullanım durumları araştırmamız açısından önem taşımaktadır.

1.2. Amaç / Problemler ve Alt Problemler

Bu çalışmanın amacı; sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'yı sınıf içi ve dışında hangi amaçlarla, ne düzeyde ve nasıl kullandıklarını tespit etmek ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA’ya ilişkin genel algı ve değerlendirmelerini ortaya koymaktır. Elde edilen sonuçların MEB YEĞİTEK’e, EBA platformu geliştiricilerine ve öğretmenlere EBA kullanımı ile ilgili farkındalık kazandırması beklenmektedir.

Araştırmanın temel problemi ise “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sınıf içi ve sınıf dışı aktivitelerinde EBA’yı kullanım düzeyi, amacı ile EBA’ya ilişkin genel algı ve değerlendirmeleri nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın amacı ve temel problemi çerçevesinde oluşturulan alt problemler sırasıyla şu şekildedir:

1. **a)** Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA’yı hangi sıklıkta ve ne amaçla kullanmaktadır?

   b) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA’yı kullanma amacı ve sıklığı cinsiyete, yaşa, mesleki kıdeme ve eğitim durumuna göre değişmekte midir?
2. **a)** Sosyal bilgiler öğretmenleri derslerinde EBA’yı nasıl kullanmaktadır?

   b) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformunu nasıl kullandığı cinsiyete, yaşa, mesleki kıdeme ve eğitim durumuna göre değişmekte midir?
3. Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA öğretim ve ölçme değerlendirme materyali seçerken hangi kriterleri/ölçütleri kullanmaktadır?
4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA ile ilgili olumlu ve olumsuz görüşleri ile genel algı ve değerlendirmeleri nelerdir?
5. Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA’nın niteliğinin arttırılması için neler yapmakta ve önermektedir?

1.3. Önem

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin oldukça hızlı gelişmesi, hayatın her alanını etkilediği gibi eğitim bilimini de etkilemektedir. Öğrencilerin farklılaşan öğrenme alışkanlıkları ve gereksinimleriyle örtüşen öğrenme-öğretme süreçlerinin planlanmasında, eğitsel hedeflere ulaşmayı kolaylaştırmak ve öğrenme imkanlarını geliştirmek için bilgi ve iletişim teknolojilerinin doğru ve etkin kullanımı önem taşımaktadır (Demirel ve Altun, 2017). Dijital çağda eğitimin hemen her bileşeninde bilgi teknolojileri araçlarından yararlanılmaktadır. Pratik bilim ve teknoloji sayesinde artık yeni uygulama ve öğretim teknikleri eğitim bilimlerinin önemli bir kaynağı haline gelmiştir. Okul içinde ve dışında kullanılabilen elektronik kaynaklar öğretimi kolaylaştırmakta ve daha zevkli hale getirmektedir. Ayrıca öğrenciler için önemli bir bilgi deposu görevi görmektedirler. Tüm bu unsurlar göz önünde bulundurulduğunda öğretim teknolojilerinin yaygınlaştırılması ve etkili kullanımı gündeme gelmektedir.

EBA dünya genelinde ve ülkemizde yaşanan Covid-19 pandemisi döneminde uzaktan eğitimde kullanılarak bilinirliğini ve önemini arttırmıştır. "Ülkeler, coronavirüsten etkilenme oranına bağlı olarak okulları ülke genelinde ya da bölgesel olarak açma, eğitime ara verme ya da çevrimiçi ortamlarda devam etme gibi yöntemleri uygulamışlardır. Norveç ve İsveç gibi ülkelerde eğitim açık havada sürdürülmüştür" (Öztürk, 2020). Bulut öğrenim sisteminde eş zamanlı olarak 50 milyon öğrencinin uzaktan eğitim aldığı Çin'de, televizyon kanallarından dersler yayınlanmıştır. Endonezya'da uzaktan eğitim devlete ait kanal üzerinden yapılmıştır. ABD ve Almanya'da farklı uygulamalar ortaya çıkmıştır. Her eyalet kendi sistemini belirlemiştir. İngiltere'de ise BBC müfredata uygun olarak ders içeriği üretmiştir. Dünyada genel olarak uzaktan eğitim Zoom, Webex, Microsoft Teams, Google Meet gibi video konferans uygulamaları üzerinden yürütülmüştür. Dünyanın en çok kullanılan arama motoru Google, Türkiye'nin en çok kullandığı kelimelerin raporunu yayınladı. Buna göre, EBA 2020 yılında en çok aranan kelimeler listesinde ilk sırada yer almıştır. Araştırmamız eğitim bilişim ağı platformunun sosyal bilgiler disiplininde kullanımı ile ilgili mevcut durum, genel algı ve görüşleri tespit etmesi bakımından ayrıca önemlidir.

"Herhangi bir disiplinin gerekliliği, amacına erişmesine, iç yapısında ilerlemeyi sürekli devam ettirmesine ve diğer disiplinlerdeki gelişmelere devamlı olarak uyum gösterme durumuna bağlıdır. Disiplin bu özellik ve görevini gerçekleştirebilme düzeyinde başarılıdır, gelişme ve yeniliğe açıktır, farklı koşullara yanıt vermeye hazırdır. Çağımızda eğitim

disiplinini göz önüne aldığımızda eğitimin temel unsurları olan insan, bilgi ve toplum bazında değişimlerin gerçekleştiğini görebilmekteyiz. İnsanın bilgi ve toplumla olan irtibatındaki değişimi onun niteliklerinin de farklılaşmasına sebebiyet vermektedir. Çağdaş toplum yapı ve işlev bakımından farklılaşmaktadır. Böylelikle eğitim modelini etkilemekte, öğrenme-öğretme yaşantılarında verim ve etkililik için değişim artarak önem kazanmaktadır" (Alkan, 2011). Değişime paralel yenilikler Millî Eğitim Bakanlığı'nın sürekli gündeminde olmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı'nın bu konudaki çalışmaları son yıllarda öğretimin tüm kademelerini kapsayacak şekilde hızlandırılmıştır. Fatih projesi ve EBA gibi proje ve platformlar ülkemizde eğitimin dijital dünyaya geçişinin önemli adımlarından sayılabilir. Özellikle EBA'nın farklı uygulamaları öğrenciler ile buluşturabilmesi etkileşimi arttırmış, öğretimi çeşitlendirmiş, kolay ve farklı hale getirmiştir. Öte yandan içerik üretiminde öğretmenlerin rol alması çeşitliliği arttırmış, daha özgün ve etkili ürünler ortaya konulmasını sağlamıştır. "2023 eğitim vizyonunda da dijital öğrenme materyalleri geliştiren lider öğretmenlerin desteklenerek teşvik edileceği vurgulanmıştır. 2023 eğitim vizyonunda öğrenme süreçlerinde dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm teması altında dijital becerilerin geliştirilmesine yönelik içerikler üretmek ve öğretmen eğitimleri yapmak önemsenen hedeflerden bir tanesidir. Türk eğitim sisteminde farklı aktör ve kurumların katılımıyla, dijital eğitim ve öğretim içeriği geliştirme ekosisteminin oluşturulacağı vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, dijital eğitim ve öğretim materyallerini belirli kalite standartlarında kullanıma sunacak "Ulusal Dijital İçerik Arşivi"nin kurulacağı belirtilmiştir" (MEB, 2021).

MEB'in hedeflediği temel amaç doğrultusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde "çağın ve geleceğin becerileri ile donanmak" ilkesinin en temel varsayım olduğu görülmektedir. Bu ilkeye ulaşmada ise en büyük görev öğretmenlere düşmektedir. Üretilen araç, gereç ve teknik bilgiyi derslerde doğru yerde ve zamanda kullanabilme kararlılığı göstermeleri beklenmektedir. Bu anlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA ile ilgili bilgi ve kullanım düzeylerinin belirlenmesi ile EBA uygulamaları ile ilgili görüş ve değerlendirmelerinin tespiti ilgili amaçların gerçekleşmesinde önem arz etmektedir. Ayrıca araştırmanın EBA kullanımı üzerine yapılan benzer araştırmalardan farkı, gerekli verilerin araştırmacı tarafından geliştirilen anket ve görüşme formu vasıtasıyla elde edilmesi yani nicel ve nitel veri toplama tekniklerini birleştirmesidir. Bu sayede veri çeşitliliği sağlanmış, bir yandan anket aracılığıyla daha büyük bir örneklemden veri toplanırken diğer taraftan görüşme yöntemiyle konu derinlemesine ele alınmıştır.

1.4. Sayıltılar (Varsayımlar)

1. Veri toplama amacıyla geliştirilen anket ve görüşme formu araştırmadan beklenen sonuçları karşılayabilecek yeterlilikte olduğu varsayılmıştır.
2. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerine yöneltilen soruları içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.
3. Araştırmada kontrol edilemeyen değişkenlerin, katılımcıların tamamını eşit oranda etkileyeceği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu çalışma, 2019-2020 eğitim öğretim yılının güz döneminde, Diyarbakır ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda eğitim öğretim faaliyetini yürüten sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Bu çalışma sınıf içi veya sınıf dışı eğitim-öğretim faaliyetlerinde EBA dijital eğitim platformunu kullanan sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlıdır.
3. Araştırmada elde edilen veriler, araştırmada kullanılan ölçme araçlarının ölçme gücüyle sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

Eğitim: "(Osm.: terbiye/Fr.-İng: education, pedagogie): Kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona belirli amaçlara yönelik yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür" (Akyüz, 2010). Çelikkaya (2013), eğitimi kelime olarak çeşitli başlıklar altında ifade etmiştir. Ona göre eğitim; terbiye, yönlendirme, yetiştirme, geliştirme, şartlandırma, uygulama, alıştırma, pedagoji, öğrenim ve öğretim, kültürleme anlamlarına gelir. En genel anlamda "eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak ifade edilir" (Ertürk, 1975).

Teknoloji: "İnsanın maddi çevresini denetlemek ve değiştirmek amacıyla geliştirdiği araç gereçlerle bunlara ilişkin bilgilerin tümüne teknoloji denir" (TDK, 2021). "İnsanın bilimi kullanarak doğaya üstünlük kurmak için tasarladığı rasyonel bir disiplindir" (Simon, 1983). "McDermott'a göre teknoloji somut ve deneysel anlamda temel olarak teknik yönden yeterli küçük bir grubun örgütlü bir hiyerarşi yardımıyla bütünün geri kalanı (insanlar, olaylar, makineler vb.) üzerinde denetimi sağlamasıdır" (McDermott, 1981:142).

Bilişim: Bilişim kavramı Türk Dil Kurumu'nun güncel Türkçe sözlüklerinde "İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi, enformatik" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021).

Eğitim Teknolojisi: "Eğitim teknolojisi sürekli gelişen ve dönüşen bir alan ve terminolojidir" (Caballero, 2013). "AECT (The Association for Educational Communication and Technology) eğitim teknolojisini, uygun teknolojik süreçleri ve kaynakları oluşturarak, kullanarak ve yöneterek öğrenmeyi kolaylaştırma ve performansı iyileştirme çalışmaları ve etik uygulamaları olarak tanımlar" (AECT, 2004). "Genelde eğitime, özelde öğrenme durumuna egemen olabilmek için ilgili bilgi ve becerilerin işe koşulmasıyla öğrenme ya da eğitim süreçlerinin işlevsel olarak yapısallaştırılmasıdır. Diğer bir deyişle, öğrenme-öğretme süreçlerinin tasarımlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi işidir" (Alkan, 2011). Eğitim teknolojisi eğitimin hayati bileşenlerindeki verimliliği arttırmak için aktif olarak kullanılır. Bunlar; öğretim, araştırma, yönetim, bilgi toplama ve yayma ve iletişimdir (Zhao ve Conway, 2002).

"Eğitim ve teknoloji ayrı kavramlar olmasına rağmen, öğrenme ve öğretme ortamlarında kaliteyi arttırmak için birlikte kullanılmaktadır. Her ikisinin de kuramsal temelleri ve yöntemleri bulunmaktadır. Her ikisinin birlikte kullanılması yeni bir disiplini yani eğitim teknolojisini ortaya çıkarmıştır. Bu yeni alanda eğitimin ve teknolojinin bilimsel kuramları ve yöntemleri işe koşulmaktadır" (İşman, 2005, Akt: Yılmaz, 2012). "Bilgi toplumunun gerekliliği olan nitelikli insan gücünün oluşturulması için eğitim teknolojilerinin günümüzde etkili bir şekilde kullanılması gerekmektedir" (Orhan ve diğerleri, 2014). "Eğitim teknolojisi araç-gereç olarak teknolojiden eğitimin her aşamasını zenginleştirmek ve eğitim içerisindeki insanların işini kolaylaştırmak için yararlanılan, bireylerin öğrenmelerini en üst düzeyde gerçekleştirebilmek amacı ile özünü eğitim kuram ve araştırmalarından alan, eğitimin planlanmasına, uygulanmasına, değerlendirilmesine ve bu değerlendirmeler doğrultusunda yeniden yapılandırılmasına odaklı dinamik bir süreç şeklinde tanımlanabilir" (Çoklar, 2008).

Öğretim Teknolojisi: "Zaman zaman eğitim teknolojisiyle eş anlamlı olarak kullanılan öğretim teknolojisi terimi, eğitim teknolojisi tanımı içinde yer almayan durumlar ve olguları ifade etmek için kullanılmaktadır. Belirlenmiş hedefler uyarınca, daha etkili bir öğretim elde etmek için öğrenme ve iletişim konusundaki araştırmaların ve ayrıca insan kaynakları ve diğer kaynakların beraber kullanılmasıyla tüm öğrenme-öğretme sürecinin

sistematik bir yaklaşımla tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesidir" (Commission on Instructional Technology, 1970, Akt: Demirel, Altun, 2017).

Alkan (2011)'a göre "öğretim teknolojisi", öğretimin, eğitimin alt kavramı olduğu görüşüne bağlı olarak ve belirli öğretim disiplinlerinin disiplin olmasını sağlayan özellikleri temel alınarak tasarlanan teknolojiyle alakalı bir terimdir. Örneğin, "fen öğretimi teknolojisi", "dil öğretimi teknolojisi", "biyoloji öğretimi teknolojisi" gibi. "Bu terim, ilgili disiplin alanlarına özgü olarak etkili öğrenme düzenlemeleri oluşturmak üzere amaçlı ve kontrollü durumlarda insan gücü ve insan gücü dışı kaynakları birlikte işe koşarak belirli özel hedefler doğrultusunda öğrenme ve öğretme süreçleri tasarımlama, işe koşma, değerlendirme ve geliştirme eylemlerinin bütününü içeren sistematik bir yaklaşımı ifade etmektedir".

Eğitim teknolojisi ile öğretim teknolojisi kavramları çoğunlukla birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. İlgili kavramların benzerlikleri olmakla birlikte farklılaşan yönleri de mevcuttur. ""Eğitim teknolojisi" daha önce değinilen kavramları ve "insanın öğrenmesi" olgusunun tüm yönlerini içeren problemleri sistematik olarak analiz etmek, bunlara çözümler geliştirmek üzere ilgili tüm unsurları (insan gücünü, bilgileri, yöntemleri, teknikleri, araç-gereçleri, düzenlemeleri vb.) işe koşarak uygun tasarımlar geliştiren, uygulayan, değerlendiren ve yöneten karmaşık bir süreçtir. Diğer bir deyişle "Eğitim teknolojisi" terimi, öğretme-öğrenme süreçleri ile ilgili özgün bir disiplini vurgularken, "öğretim teknolojisi" deyimi ise bir konunun öğretimi ile ilgili öğrenmenin kılavuzlanması etkinliğini ifade etmektedir" (Alkan, 2011).

BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE / ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. EĞİTİM VE TEKNOLOJİ

Eğitim sözlükte belirli bir bilim dalında, belirli bir konuda bilgi ve beceri edindirme, yetiştirme ve geliştirme şeklinde tanımlanmıştır. Teknoloji kavramı herhangi bir alanda farklı amaçlarla kullanılan araç gereçler, aygıtlar ve yöntemlerin tümünü kapsayan uygulama bilgisini ifade eder. Eğitim teknolojisi ise eğitimin hedeflerini daha hızlı, güvenli, verimli ve ekonomik olarak gerçekleştirmek amacıyla kullanılan araç gereç ve yöntemlerin bütünü olarak tanımlanabilir. Eğitimde teknoloji kullanımı fikri ve gereği bir yandan eğitimin etkili öğretim yöntemleri arayışına yanıt olarak diğer yandan ise teknolojideki hızlı ilerlemelerin eğitim bilimlerinin de sahasına girecek yeniliklerin icadı ile başlamıştır.

İnsanoğlu, çocuklarına ve etrafındaki insanlara bildiği şeyleri öğretmek ihtiyacı ile karşı karşıya kaldığı anda, öğreteceği şeyi hangi araç, yöntem ve tekniklerle nasıl öğreteceği, yani bu iş için gerekli çevre ayarlamasını nasıl yapacağı sorunuyla karşılaşmıştır. Bunun için eğitim teknolojisi, ilk insan kendi kendine ilk defa "bunu nasıl öğretirim" dediği anda başlamıştır (Çilenti, 1991). Yazı öncesi dönemden çağımızdaki sibernasyon dönemine ulaşıncaya kadar eğitim teknolojisi yazı, görsel işitsel araçlar, bireysel ve kitlesel eğitim ve ileri düzeyde otomasyon gibi gelişim dönemlerinden geçmiştir. Bu dönemler;

1. Sözlü-Yazılı Dönem: Yazı öncesi, yazı, matbaa.
2. Görsel-İşitsel Araçlar Dönemi: Görsel-işitsel araçlar, TV, Bs programlı öğretim.
3. İkilem Dönemi: Bireysel öğretim, kitlesel eğitim.
4. Otomasyon Dönem: Bireysel ve kitlesel öğretimin bütünleşmesi.
5. Sibernasyon Dönemi: Geleneksel okul ve öğretmenliğin yapısının tamamen değişimi (Alkan, 2011).

Teknolojinin eğitimde kullanılması yaygın olarak 20. y.y'ın başlarına tarihlenmektedir. "Dünya tarihine bakıldığında, 1920'li yıllardan itibaren birçok farklı teknolojik aracın, eğitim-öğretim sürecinden daha fazla verim elde edebilmek için kullanıldığı görülmektedir" (Hannafin ve Savenye, 1993). Eğitimde teknoloji kullanmaya birçok ülkeden önce başlayan ABD teknolojiye yaptığı yatırımlar açısından dünya genelinde ilk sıralarda yer almaktadır. Teknolojinin eğitimde etkili bir şekilde kullanılması amacıyla okullara %95 oranında internet erişimini sağlayan ABD, eyaletlerinde öğrenci ve öğretmenlere bilişim teknolojisi araçlarını ücretsiz bir şekilde sağlamıştır (Bonifaz ve Zucker, 2004). Bilişim teknolojileri aracılığıyla uzaktan öğretimin temelini ise mektupla öğrenim oluşturur. Mektupla

öğrenim İngiltere, Fransa, ABD, ve Almanya'da kullanılmış ve hızla bütün dünyaya yayılmıştır. Birçok kurum ve kuruluş mektupla öğrenimden aktif olarak yararlanmıştır. Sonraki dönemlerde ise internet ve multimedya teknolojisindeki ilerlemelerle uzaktan eğitimde yeni bir çığır açılmıştır. Eğitimde bilgisayar teknolojileri ve internetin önemini fark eden birçok üniversite, bu imkân aracılığıyla çeşitli online kurslar hazırlamışlardır (Çetin vd., 2004).

Ülkemizde ise öğretim teknolojilerinin, öğretim ortamlarına aktarılması yönündeki ilk düşünceler Milli Eğitim şuralarında ortaya çıkmış ve zaman içerisinde gelişmiştir (Özel, 2013). Milli Eğitim sisteminin danışma organı olan Milli Eğitim Şuralarında, teknoloji kavramına ve yeni teknolojilerin eğitimle bütünleştirilmesine ilk kez, 1974 yılında yapılan 9. Milli Eğitim şurasında gündeme alınmıştır. Bu şurada Türk Milli Eğitiminin temel ilkeleri içerisinde "bilimsellik" kavramına yer verilmiş, ayrıca ders programları ve eğitim yöntemleriyle ders araç ve gereçlerinin, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre devamlı geliştirileceği vurgulanmıştır (Dağhan, Kalaycı ve Seferoğlu, 2011). "Eğitimde teknoloji kullanımına yönelik çalışmalar 1970'li yıllarda, radyo ve televizyonun yaygın eğitim amacıyla kullanılmasının planlanmasıyla başlamıştır" (Aksoy, 2003). Bilgisayarlar Türkiye'de okullarda 1980'li yıllarda kullanılmaya başlanmış ve 1990'lı yılların başlarında birkaç üniversite arasında ağ bağlantısı kurulmuştur. İlerleyen yıllarda bakanlık tarafından okullara bilgisayar ve internetin ulaştırılması için çalışmalar hız kazanmıştır. Okullarda bilgisayar sınıfları açılmış, öğretmenlere hizmet içi seminerler verilmiş, öğretmenlere bilgisayar dağıtılmış ve projeler başlatılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının, okullarda bilgisayar kullanımını yaygınlaştırmak için her okula bir bilgisayar laboratuarı kurmak ve internet bağlantısını sağlamak konusunda yaptığı çalışmalar sonucunda internete bağlı okul sayısı 2005 yılında % 40'iken, bu oran 2008 yılında % 87 olmuştur (Perkmen ve Tezci, 2011). Türkiye'de, eğitim teknolojilerinin geliştirilip yaygın hale getirilebilmesi için eğitimi planlayanlar yoğun çaba sarf etmişlerdir. Bu sürecin "karatahtadan her okula bilgisayara" ve "her okula bilgisayardan her sınıfa bir bilgisayara" geçilmesi şeklinde safhaları vardır. Her sınıfa bilgisayar aşamasını MEB'in eğitimde reform şeklinde isimlendirdiği, FATİH Projesi oluşturmaktadır (Yolcu ve Bayram, 2016).

Eğitimde teknoloji kullanımına yönelik 4 sebep ileri sürülmüştür. Bunlar: motivasyon, öğretim, üretim ve becerilerdir. Eğitim-öğretim faaliyetlerinde teknoloji kullanılmasının; motivasyon bakımından öğrencinin ilgisini çekerek öğrenme becerilerini geliştireceği, öğretim açısından zor olan konuların anlaşılmasını kolaylaştıracağı, üretim noktasında bilgiye ulaşmada ve yeni bilgiler üretmede kolaylık sağlayacağı, beceriler bağlamında ise

bilgi çağında teknoloji okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve görsel okuryazarlık gibi becerilerin gelişimine katkı sunacağı beklenmektedir (Roblyer ve Doering, 2010). Eğitimde teknoloji kullanımı günümüz bilgi toplumunda 21. yüzyıl becerilerinin ve dijital yetkinliklerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bilginin artışı ve teknolojinin ilerlemesi ile bilgi ve teknoloji okuryazarlığı ve bir takım dijital yetkinlikler artık eskisinden daha fazla önem taşımaktadır. Bilgi toplumunun bir üyesi olan 21. yüzyıl insanının bu yetkinliklere sahip olması beklenmektedir. Bilgisayar temelli bir öğrenme sisteminde teknoloji kullanımının, öğrenci anlayışını artırması beklenmektedir (Surjono, 2015). Yeşiltaş (2010) tarafından sosyal bilgiler öğretimine yönelik geliştirilen bilgisayar yazılımı kullanımının öğrencilerin akademik başarısını arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Kullanılan bilgisayar yazılımının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Benzer şekilde Güven ve Sülün (2012) tarafından yapılan bir araştırmada ise bilgisayar temelli öğretimin öğrencilerin başarı düzeylerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Taşyürek (2017) de çalışmasında internet destekli yapılan sosyal bilgiler derslerinin öğrenci merkezli öğretime göre akademik başarıyı arttırmada daha etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

"*Yaşadığımız çağda toplumlar bilgiye ulaşmayı ve bilgiyi kullanmayı bilen, teknoloji okuryazarı bireyler yetiştirmeyi istemektedir ve bunun da eğitimde teknolojik araçların doğru şekilde kullanılmasıyla mümkün kılınabileceği düşünülmektedir*" (Çakır ve Yıldırım, 2009). Eğitim teknolojisi kullanmanın iki temel gerekçesi vardır. Birincisi, eğitim sürecinin etkililiğini arttırması, ikincisi ise öğretmenlere teknolojinin öğretme sürecinde nasıl kullanılacağı ile alakalı modeller sunacak olmasıdır (Perlberg, 1974). Dijital teknolojinin sınıf içerisinde kullanımını destekleyen bir başka tema artan seviyelerde öğrenci katılımı ve akademik başarıdır (Elliott, 2014).

Bilgisayar temelli bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşması sayesinde genç kuşaklar tabiri caizse bu teknolojilerin içine doğmakta ve bu teknoloji ile birlikte büyümektedir. Bu yeni nesil dijital çağda "dijital vatandaş" kavramı ile karşılanmaktadır. Dijital vatandaşların okulda ve okul dışında eğitim teknolojisi ürünlerini aktif ve verimli bir şekilde kullanabilen, teknoloji ve bilimi yakından takip eden, çağın istediği donanıma sahip bireyler olarak yetişmeleri beklenmektedir. Peki öğretmenler neden okullarda eğitim teknolojisi kullanma ihtiyacı duyarlar? Öğrencilerin bir takım teknolojik pedagojik becerileri edinmeleri neden bu kadar önemlidir? Bu başat sorunun yanıtını Peck ve Dorricott (1994) teknoloji kullanımı için bazı gerekçeler ile açıklamışlardır. Bunlar:

- Öğrenciler farklı oranlarda gelişir ve öğrenirler.

- Mezunlar erişim, değerlendirme ve iletişim konularında yetkinleşirler.
- Teknoloji, öğrencilerin düşünme ve yazma becerilerini hızlandırır.
- Mezunlar karmaşık problemleri çözebilirler.
- Teknoloji sanatsal ifadeyi besler.
- Mezunlar okul dışında var olan kaynakları kullanabilirler ve küresel olarak bunların farkında olurlar.
- Teknoloji, öğrencilerin anlamlı çalışmalar yapması için fırsatlar yaratır.
- Okullar üretkenliklerini ve etkililiklerini arttırırlar.

Yukarıda yer alan maddeler teknoloji kullanımının öğrencileri olumlu yönde etkilediğini, onların eğitim teknolojileriyle beraber farklı yetkinlikler kazandıklarını göstermektedir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda bilim ve teknolojinin hızla ilerliyor olması, birçok farklı alanda yaşanan değişim ve gelişimi de hızlandırmıştır. Eğitim bilimleri de bu yüzyılda geleneksel yaklaşımları bir kenara bırakıp çağın ihtiyaçları doğrultusunda yeniden yarı yapılandırılmıştır. Çağdaş yaklaşımlar eğitimin tüm bileşenleri üzerinde düşünüp, eğitim bilimlerinin kalitesini ve yönünü belirlemektedirler. Bu anlamda yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı öğrenci merkezli bir eğitim anlayışı ile bireyin ilgi, ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda bir eğitim planlamaktadır. Etkili öğretimi gerçekleştirebilmenin temelinde ayrıntılı planlama yatmaktadır. Öğrenme birçok aşaması olan bir süreçtir. Bu aşamalar, "öğretim olayları" olarak isimlendirilir. Doğru ve iyi planlanmış dersler, öğrenci ilgisinin güçlenmesi ile başlamalı ve ardından uygulamada öğrenci katılımı ve tepkilerinin incelenmesi etkinlikleriyle devam etmelidir. "*Öğrenci merkezli eğitimde, öğretmen, eğitim teknolojisi ve araçlarını etkin kullanım için sistematik planlama, eğitim teknolojisi araçlarının sınıf içinde etkin kullanımını içeren planlamaya odaklanmakta ve öğrenme sürecinin kurgulanmasına rehberlik yapmaktadır. Bununla birlikte bu süreç; ihtiyaç analizi, içerik çözümlemesi, ürün tasarımı, alanda deneme ve sisteme yaygınlaştırılması gibi konuları da kapsamaktadır*" (Alpar, Batdal ve Avcı, 2007).

Türk Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Bilimsellik ve Planlılık ilkelerinde ise eğitim teknolojileriyle alakalı esaslar şu şekilde açıklanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 1980):

> "Madde 13: Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotları ile ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir. Eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddi ve manevi bakımdan teşvik edilir ve desteklenir.

Madde 14: Eğitim kurumlarının yer, personel, bina, tesis ve ekleri, donatım, araç, gereç ve kapasiteleri ile ilgili standartlar önceden tespit edilir ve kurumların bu standartlara göre optimal büyüklükte kurulması ve verimli olarak işletilmesi sağlanır."

Madde 13 ve 14 analiz edildiğinde dikkat çekilen esas unsurların "güncellik" olduğu görülmektedir. Bu yenilenme ve güncel kalma durumlarının ise çevre ve ülke beklenti ve ihtiyaçlarına göre şekillenmesi beklenir. Eğitim standartlarının başlangıçta tespit edilmesi ise planlılık ilkesinin göz önünde bulundurulduğunu göstermektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı eğitimi planlarken temel misyon ve vizyonlar belirler. MEB'in bilişim teknolojileri vizyonu; "Eğitim sistemini ileri teknolojilerle donatmak, yeniliklerle desteklemek, analiz yapıp değerlendirerek geliştirmek, bilişim teknolojilerini kullanarak öğrenci merkezli ve proje tabanlı eğitim sağlamaktır" (MEB, 2009). Bu anlamda bilişim teknolojileri öğrencilerin daha iyi öğrenmelerini sağlayabilmek için okul içinde, sınıfta ve hatta evde eğitimde kalitenin arttırılması amacıyla kullanılmaktadır. Bunlar arasında görsel-işitsel araçlar, iletişim teknolojisi ürünleri, internet ve sosyal medya, uzaktan eğitim kanalları vb. sayılabilir. Günümüzde hem bilginin alanı ile çeşitliliği, hem de teknolojik gelişmeler oldukça hızlı değişmektedir. Bu oluşumlar, öğrenme-öğretme şekil ve süreçlerini etkilemektedir. "Öğretim araçlarının hazırlanmasından sunuş ve değerlendirme aşamalarına kadar teknolojinin, bilhassa bilişim teknolojilerinin vazgeçilmezliği eğitimcileri yeni kuramlar ve uygulama tekniklerinin arayışına yönlendirmiş ve yeni bilim dallarının oluşturulmasına başlanmıştır. Çoklu-ortam teknolojileri ve web teknolojilerinin ilerlemesi ile beraber bu durum giderek gelişmiş ve önem kazanmıştır" (Gülcü vd., 2013). Yüzlerce yıldır, sözel ifadeler, ders anlatımları ve kaynak olarak basılı dersler birtakım düşüncelerin öğrencilere aktarılmasında temel araç olmuştur. Sözel öğrenme insanlar için önemli ve başat araç olsada, sözelden öteye geçebilmenin yollarının aranması önem kazanmıştır. Yazılım ve grafik teknolojisindeki gelişmeler de çoklu ortamın insanların öğrenmelerini geliştirmede yardımcı araç olarak çoklu ortamın potansiyelini anlamada yeni girişimlere imkân tanımaktadır. Çoklu ortam temelli öğretim, güçlü öğrenmeyi gerçekleştirmek için sözcükler ve resimler içeren sunumlar şeklinde ifade edilmektedir (Mayer, 2009). Programlarda bulunan dersler ve konular için farklı eğitim ortamlarına ihtiyaç duyulur. Başka bir ifadeyle derslik yapısı, öğretmen niteliği ve kullanılması gereken öğretim teknoloji ve materyalleri açısından farklı eğitsel çevrenin yaratılması gerekmektedir. Çünkü öğretim teknoloji ve materyalleri öğrenmenin kalıcı olması için oldukça önemlidir. Bir öğretme etkinliği öğrencinin birden fazla duyusunu çalıştırıyorsa öğrenme daha iyi, daha kalıcı olmakta, dolayısıyla unutma daha geç olmaktadır (Kaya, 2006).

Eğitim uygulamaları, öğretim teknolojisi ve materyalleri kullandığında öğrenci aynı anda birden fazla duyu organını kullanmış olacak ve bu sayede öğrenilen bilgilerin kalıcılığının artmasını sağlayacaktır. Eğitim faaliyetlerinde en önemli unsur hiç kuşkusuz öğrenilen bilgilerin akılda kalıcılığının sağlanmasıdır. Bu açıdan bakıldığında eğitimde teknoloji kullanımı hem öğrenmeye hem de öğrenilen bilgilerin kalıcı olmasına etki etmektedir.

"Söz edilen etkili öğrenme ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını sağlama bakımından eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması ve yaygınlaştırılmasına yönelik olarak tüm okulların internet erişimine kavuşması, bilişim teknolojileri sınıflarının yaygınlaştırılması, bir bilgisayara düşen öğrenci sayısı göstergesinin hızla iyileştirilmesi, öğretmenlerin taşınır bilgisayar edinmeleri için sağlanan teşviklerin devam ettirilmesi, bilgi çağında eğitim gereklerinin karşılanmasına dair çalışma ve teşviklerin başlatılması olumlu gelişmelerdir. Donanım kadar önemli olan yazılımların da hızlı bir şekilde devreye alınması tabi ki kaçınılmazdır" (MEB, 2009). Eğitim teknolojileri tüm bu faktörlerin beraberliği sayesinde asıl görevini yerine getirecektir. "Öğrencilerin kullanmakta olduğu kalem, sıra ve kullandıkları tahtalar ayrı eğitim teknolojisi olmakla birlikte eğitim teknolojileri çeşitlilik arz etmektedir. Bu anlamda eğitimde kullanılan bazı eğitim teknolojileri şunlardır; bilgisayar, eğitim yazılımları, yazıcı (printer), tarayıcı, internet sitesi, bilgisayar ağları ve e-posta, projeksiyon, akıllı tahta, tepegöz, televizyon, fotoğraf makinesi vb." (Kaymak ve Yılmaz, 2013).

"Eğitim teknolojisi araçlarının örgün eğitim kurumlarında öğrencilerin başarılarını yükseltmek, yaygın eğitimde ise çalışanların iş verimini arttırmak için kullanılması, giderek yaygınlaşmaktadır. Bu ürünler gerek örgün eğitimde gerekse yaygın eğitimde öğretim sürecinde öğretmeyi ve öğrenmeyi kolaylaştırıcı bir fonksiyondadır. Bir başka ifade ile, eğitim teknolojisi ürünleri hem öğretmen hem de öğrenciye önemli yararlar sağlamaktadır" (Alpar, Batdal ve Avcı, 2007). Eğitim teknolojisi ve materyal kullanımı konusunda en büyük sorumluluk öğretmenlere düşmektedir. Öğretmenler kendi sınıflarını bölgenin ve görev yaptıkları okulun ekonomik ve teknik şartlarını da gözeterek teknoloji ile bütünleştirebilmelidir. Sınıf içi uygulamaları planlarken öncelikle program dahilinde etkili olabilecek eğitim teknolojisi araçlarını tercih etmelidirler. Burada asıl görev ve sorumluluk yine eğitim uygulayıcıları olarak öğretmenlerindir. "Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin sınıf ortamı öğretmensiz yönetilemez. Önemli olan konu bu hızlı gelişimle beraber öğretmenin nasıl bir tutum sergileyeceğidir. Yapılan araştırmalar öğretmenlerin hızla gelişen bilim ve teknolojiye paralel kendilerini yetiştiremediklerini ve eğitim teknolojilerini kullanmaları noktasında önemli sayılabilecek eksikliklerinin olduğunu göstermektedir" (Yılmaz, 2012).

“Öğretmenlerin teknoloji ve materyal kullanımıyla alakalı tutum ve yetenekleri öğrencilerin öğrenmesinde önemli bir faktördür. Bazı öğretmenler, derslerinde teknoloji ve materyal kullanımı konusunda yeterli olmayabilir. Bazı öğretmenler de daha yeni teknoloji ve materyal kullanma konusunda isteksiz olabilmektedir. Ayrıca bazı öğretmenler teknoloji ve materyalleri kullanmanın zor olduğu düşüncesine kapılarak, baskı altında olduklarını düşünebilir ya da geleneksel stratejilere ve geleneksel teknoloji ve materyallere daha fazla güvenip önemseyebilirler”. Bütün bu olumsuzlukları yok edebilmek adına, öğretmenlere, eğitim teknolojisi ürünlerinden nasıl yararlanacakları konusunda gerekli bilgiler verilmelidir (Kaya, 2006). “Uçar (1999), öğretmenlerin çoğunluğunun hizmet öncesi eğitimlerinde öğretim teknolojileri konusunda yeterli bilgi ve becerilerle donatılamadığı için öğretim süreçlerinde teknolojiyi kullanma konusunda yetersizlikleri olduğunu bildirmiştir. Bunun sebepleri arasında da öğretmen yetiştiren kurumlarda eğitim teknolojisi ile ilgili derslerin yeterli olmamasının sayılabileceğini belirtmiştir. Öğretmenlerin teknolojiyi kullanma ve çağa ayak uydurabilmeleri için lisans programında yer alan “öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme dersi” yeterli midir? Öncelikle bunun tartışılması gerekir” (Uçar, 1999, Akt: Gülcü vd., 2013). Bir problemin çözümü ve bu probleme sebep olan unsurların ortadan kaldırılması için en etkili yöntem ilgili problemin temeline inmektir. Burada tartıştığımız konu görev yapan öğretmenlerin eğitim teknolojisi araçlarını derslerinde etkili bir şekilde kullanamamaları ve bu anlamda eğitim başarılarının düşük olmasıdır. Öğretmenlerin bu başarılarını yükseltmek ve eğitim teknolojilerini etkin şekilde kullanmalarını sağlamak için hizmet içi eğitimler ve seminerler oldukça önem taşır. Fakat lisans programında yer alan “öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme” gibi eğitim teknolojisi becerisi kazandırmaya yönelik derslerin iyileştirilmesi problemin çözümü adına daha etkili bir yol olacağı düşünülmektedir.

“Eğitimde çağdaş teknolojilerin kullanılması, öğrencilerin daha kolay, daha hızlı öğrenmelerini, bunun yanında öğretmenlerin iş doyumunu sağlayacaktır. Çağdaş eğitimde öğretmen ve teknolojinin birbirini bütünlemesi, eğitim öğretimde niteliğin yükselmesine yardımcı olacaktır. Teknolojinin birçok bilim dalıyla, en önemlisi eğitimle bütünleştiği bir gerçektir. Öğretmenlerin bunun dışında kalması düşünülemez. Etkili bir eğitim öğretim ortamının sağlanması için muhakkak öğretmenlerin teknolojiye gereken ilgiyi ve önemi göstermesi, teknolojik yeniliklerin gerisinde kalmaması gerekir. Öğrenci ile öğretilecek konu arasındaki etkileşimin öğrencinin anlayacağı seviyeye indirgenmesine yardımcı olan her tür araç ve gereç eğitim teknolojisinin kapsamına girer. Bu araçlar öğrencinin konuyu daha iyi anlamasını ve bilgilerin kalıcı olmasını sağlamaktadır. Öğretmenler özellikle ders araç

gereçleri konusunda teknolojik yenilikleri takip etmeli, ilgili yeterlilikleri edinmelidirler" (Yılmaz, 2012).

Bu anlamda "ihtiyaç duyulan yeterliliklere yönelik ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından paydaşların görüşleri alınarak ve güncel uygulamaları değerlendirerek birçok standart NCATE (National Council for Accreditation of Teacher Education (Ulusal Öğretmen Eğitimi Kurulu), Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yeterlikleri gibi) oluşturulmuştur. Fakat bunların içerisinde ISTE (International Society for Technology in Education) tarafından geleceğin öğretmenlerini hazırlamaya yönelik bir proje kapsamında geliştirilen NETS (National Educational Technology Standart (Ulusal Eğitim Teknolojileri Standartları)) ülkemizde olduğu gibi birçok ülkede eğitim teknolojilerinin kullanılmasında rehber olarak kabul edilmiştir. ABD'de gelişen standartlar olmasına rağmen, NETS standartları yaptığı etki ile dünyadaki pek çok ülkede ya kabul edilmiş ya da yerel standartların uyarlanmasında esas alınmıştır" (Çoklar, 2008).

ISTE'nin eğitimci standartları, öğrencilerin güçlendirilmiş öğreniciler olmalarına yardımcı olmak için yol haritaları sunmaktadır. Bu standartlar uygulamanızı derinleştirecek, akranlarla işbirliğini destekleyecek, geleneksel yaklaşımları yeniden düşünmenize ve öğrencileri kendi öğrenmelerini sürdürmeye hazırlamaya yardım edecektir. ISTE'nin eğitimci standartları 7 alt başlıkta incelenmiştir. Bunlardan biri öğrenen eğitimci yani öğrenen öğretmendir. Buna göre; eğitimciler sürekli başkalarından ya da farklı kaynaklardan öğrenerek, öğrencilerin öğrenmesini geliştirmek için teknolojiden yararlanmalıdır. Gelecek vaat eden uygulamaları keşfederek bunları devamlı geliştirmelidirler. ISTE'nin ilkeleri ile EBA arasında bu açıdan bağlantı kurulabilir. Eğitim bilişim ağı'nda öğretmenlerin içerik geliştirmesi, sisteme yeni ve özgün kaynaklar yükleyebiliyor olmaları bu durumu ifade etmektedir. "ISTE öğretmen standartları teknoloji okuryazarı olmayı, derslerinde teknolojiyi kullanabilmeyi, öğrencilerini teknolojiyi kullanmaya yönlendirebilmeyi, öğrenme çevresini öğrencilerin teknolojiyi kullanabilecekleri şekilde düzenleyebilmeyi, meslektaşları ile internet üzerinden iş birliği ve ortaklık yapabilmeyi gerektirmektedir". (ISTE, 2019).

2.2. EĞİTİMDE TEKNOLOJİ KULLANIMI ve DİJİTAL VATANDAŞLIK

Günümüz modern toplumlarında gelişmişlik kriterlerinden biri ülkelerin ürettikleri bilim ve teknolojinin geldiği mevcut seviyedir. Bununla birlikte ülkelerin araştırma geliştirme çalışmaları ile bilimsel ve teknolojik gelişmeler arasında bir bağ olduğu bilinmektedir. Çağın simgesi, bilgi ve bilginin üretimi ve işlenmesi anlamında bilişim sistemleri olup, bu da "Bilişim Çağı" olarak isimlendirilmektedir. "Toplumların gelişmesinde ve kalkınmasında

giderek artan bir önem kazanmakta olan eğitim hizmetleri bilgi toplumunda her zamankinden daha fazla bilimsel ve teknolojik desteğe ihtiyaç duymaktadır. Gerçekten de günümüzde bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler ve toplumsal ihtiyaçlardaki değişmeler eğitime yeni görev ve sorumluluklar yüklemektedir" (Alkan, 2011). Bilim ve teknolojideki gelişmelerin hızlı bir şekilde eğitime entegrasyonunun sağlanması oldukça önemlidir. Son yıllarda eğitim teknolojilerinin kullanılması bazı bilim çevrelerinde oldukça popüler olmuş, etkili öğrenme ve başarı için öğretme-öğrenme sürecinde bilgisayar teknolojilerinin eğitime uyarlanması konusunda çalışmalar yapılmıştır. Günümüzde sosyal alanlar ile ilgili sınıflarda bilgisayar teknolojileri kullanımının oldukça faydalı olduğunun farkına varılmıştır (Açıkalın ve Duru, 2005). "Bunun yanı sıra hızla gelişen bilim ve teknoloji, toplumların sosyal yapısındaki değişimi ve gelişimi kaçınılmaz hale getirmekte ve eğitim-öğretim kurumlarının da bu değişime ayak uydurma zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır" (Davis ve Shade, 1994).

Hayatımızın birçok farklı alanına girmiş olan bilişim teknolojilerinin hem gündelik rutin işlerimizi hem de iş ve eğitim çalışmalarımızı uygulamadaki desteği oldukça önemli bir role sahiptir. Tarihsel süreç içinde, okulların teknoloji planlarını geliştirmeye başlaması, kişisel bilgisayarların okullarda ilk defa tanıtılmaya ve kullanılmaya başlandığı 1980'li yılların başında gerçekleşmiştir (Fries ve Monahan, 1998). Bu tarihten sonra, okulların etkili teknoloji entegrasyonuna destek olacak birçok teknoloji planlama rehberi geliştirildi ve yayımlandı. Bu modeller veya rehberler, okulların teknoloji planlarını geliştirmek için izlemeleri gereken süreçleri aşamalı olarak tanımlamakta ve teknoloji planında yer alması gereken öğeleri detaylı bir şekilde tartışmaktadır (Saban, 2006). Okullar teknoloji ile bütünleştirilirken gelecekte ihtiyaç duyulacak donanım ve ortam dikkate alınmalıdır. Alkan (2011) geleceğin okul ve öğrencilerini şu şekilde ifade eder: "Geleceğin okulu daha çok otomatikleştirilmiş ve çok seçenekli çalışma salonları ve öğrenme kaynaklarından ibaret olacaktır. Öğrenciler ev ile okul arasında bir elektronik bağlantı ağına sahip olacaktır". Bu arada ders kitaplarının da programlı öğretime dayalı olarak büyük ölçüde değişeceği ve kılavuz niteliği kazanacağı belirtilebilir. Geleceğin öğrencisi hakkında tahmin yürütmek epey zordur. Bunun niteliklerini insan mühendisi ile endüstrideki mühendislerin işbirliği ortaya koyacaktır. Çünkü bu durum biraz da bunların tasarlayacağı öğrenme durumlarına bağlı olacaktır. Geleceğin öğrencisinde aranacak nitelikler, insan mühendisleri ile endüstrideki mühendislerin ortaklığı sonucu oluşturulacak eğitim amaçları tarafından belirlenecektir. Eğitim amaçları da ülkede ihtiyaç duyulan birey ya da vatandaş algısına göre farklılık gösterecektir.

Son yıllarda adını sık sık duyduğumuz yenilikçi teknolojilerden bir tanesi olan bulut teknolojisi (cloud computing) de bilişim teknolojileri alanında yenilikçi servisler oluşturmaktadır. *"Birçok farklı bilişim uygulama ve servisin webde yer alan bir sunucuda (bulut) bulunup, internete bağlı herhangi bir cihaz ile bu uygulama ve servislerin çalıştırılması olarak tanımlanan "bulut teknolojisi" ile altyapı hizmetleri, platform hizmetleri ve yazılım hizmetleri sunulabilmektedir. Günümüzde bulut bilişimin sağladığı avantajlardan dolayı, bu teknolojinin önemi ve kullanımı gittikçe artmaktadır"* (Sarıtaş, 2013).

Teknoloji kullanımı ile gelen yenilikler, günümüzde bilgi çağını yakalamış ülkelerle rekabet edebilmenin anahtarı durumundadır. "Bilginin en büyük güç ve sermaye olduğu bilgi çağını yakalamada teknolojik yeniliklerin bireyler tarafından benimsenerek yenilik üretmede kullanılması gerekmektedir. Eğitimin toplumu değiştirip dönüştürmede en önemli unsurlardan biri olduğu göz önünde bulundurulduğunda teknolojik yeniliklerin eğitim ortamlarında kullanılması bireylerin yenilik becerisi kazanmasına yardımcı olacaktır" (Kılıçer, 2008). Çağın ve içinde yaşanılan toplumun ihtiyaçları düşünüldüğünde, hızla ilerleyen bilim ve teknolojinin bu ihtiyaçları karşılayabilecek düzeye ulaştığını söyleyebiliriz. Eğitimde yeni teknolojilerin kullanımı pratik anlamda öğrenmeyi kolaylaştırır, eğitim-öğretim faaliyetlerini sıkıcı olmaktan çıkarır ve eğlenceli hale getirir. Dolayısıyla eğitimde kalitenin artmasına ve öğrenci başarısına da etki eder.

Bunun yanı sıra teknoloji ve dijitalleşme yeni kavram ve terimlerin doğmasına neden olmaktadır. Teknoloji okuryazarı ve dijital vatandaş terimleri Dünya'da ve Türkiye'de bilim ve teknoloji araçlarının yaygınlaşması ile ortaya çıkmış ve bunları kullanabilen bireyleri ifade etmek için kullanılmıştır. Toplumun ihtiyaçları ile paralel ilerleyen teknolojinin, toplumu meydana getiren bireyler tarafından anlaşılması beklenmektedir. Teknoloji okuryazarı olan bir birey, içinde bulunduğu toplumla olan ilişkilerini rahatlıkla anlayabilir. Bireye verilecek teknoloji eğitimiyle bireyin "*teknoloji okuryazarı*" olması sağlanabilir. ITEA (Information Technology for European Advancement (Uluslararası Teknoloji Eğitim Kurulu)) tarafından yayınlanan "Teknoloji okuryazarlığı için standartlar: Teknolojik çalışmalar için içerik" ve "Tüm Amerikalılar için teknoloji projesi" isimli çalışmalarda teknoloji okuryazarı bir bireyin bilmesi ve yapması gerekenler belirlenmiştir (ITEA, 2000). Buna göre, teknoloji okuryazarı olan birey;

a) "Teknolojinin ne olduğunu, nasıl ortaya çıkarıldığını, toplumu nasıl şekillendirdiğini ve toplum tarafından nasıl şekillendirildiğini bilen insandır. Birey televizyondan izlediği veya gazeteden okuduğu bir teknoloji haberini çok ilginç bulur, bu bilgiyi kazanır, davranışlarına yansıtır ve buna dayalı olarak bir fikir oluşturur".

b) “Teknolojinin kullanılmasında tarafsız ve rahattır. Teknoloji ve kullanımının ülke için neden önemli olduğunu anlamak tüm bireyler için gereklidir” (Bacanak vd., 2003).

Teknoloji ve yeniliklerin birey ve toplum nazarında en önemli etkisi, yaşam biçimlerine, yani kültürlerine yöneliktir. “Birey-çevre etkileşim ve uyumunda, bilim ve teknoloji değişen değerlerden önce gelmektedir. Günümüzde artık teknoloji kültürü, değerler kültürünü belirleyen, onu denetim altında tutan en önemli etmenlerden biri olmuştur”. Böylelikle, bireyin etkileşim halinde olduğu teknolojik kültürle uyumlaştırılması, ayrıca onun toplumsal uyumuna temel olmaktadır. Farklı bir ifadeyle, bireylerin hızlı teknolojik gelişmelerle, gittikçe karmaşık hale gelen toplum yaşamına ayak uydurabilmeleri için, çağdaş bilgi, beceri ve tutumlarla donatılmaları gerekmektedir. Bu ise, her bireyin, teknolojik gelişmelerin öngördüğü yeterlikleri kazandırabilecek bir eğitime tutulmasıyla olanaklıdır (Şenel ve Gençoğlu, 2003). Yaygın bir teknoloji eğitimi günümüzde toplumun en çok ihtiyaç duyduğu olgular arasındadır. Çünkü internet ve internet teknolojileri, akıllı telefonlar, sosyal ağlar, e-kitaplar, web siteleri ve uygulamalar dünya üzerinde yaşayan hemen her yaş grubunda olan bireyleri etkilemektedir. Dijital olarak yayınlanan bilgiler oldukça artmış, bilgi fiziksel ortamların dışına çıkarak “bulutlar” dan ulaşılır hale gelmiştir. Artık bütün insanlar istediği her bilgiyi yayınlayabilir ve çevrimiçi olarak adeta seyahat edebilir duruma gelmiştir. Bu kadar çok bilgi ve kanal arasında kalmak iki konuyu gündeme getirmiştir. Bunlardan ilki bilginin güvenilirliği yani gerçekliğidir, diğeri ise internet üzerinde doğru seyahat edebilmektir. Teknoloji eğitiminin öncelikle bu unsurları göz önünde bulundurması ve etkili bir eğitim anlayışı kazanması gerekmektedir. Diğer bir önemli kavram ise dijital vatandaşlıktır.

İnternet ve araçlarının bireyler ve toplumlar üzerinde oluşturduğu etki vatandaşlık kavramını dijital ortama aktarmış ve dijital vatandaşlık kavramı gündeme gelmiştir. “Dijital vatandaşlık, internet ortamında etik ve evrensel kurallar çerçevesinde her türlü tehlikenin bilincinde hareket etmek’ olarak tanımlanabilir” (Aydın, 2015). Çağımız şimdiye kadar yaşanan en hızlı teknolojik dönüşüm çağıdır. Dijital teknolojilerin dünya genelinde 1 milyardan çok insana ulaşması, çok kısa bir süre almış ve şimdilerde dijital teknolojiler birçok kültürün olmazsa olmazı durumuna gelmiştir. Bunun yanında bu dijital teknolojiler, bireylerin hayatlarını hem birbirleriyle hem de Dünya ile olan ilişkilerinde hızlı bir değişim ve dönüşümü başlatmıştır.

Bilgisayar kullanıcılarının ilk kuşağı, bilgisayarları işlerinin devam etmesini sağlayan bir araç olarak görmekteyken, çağımızda vatandaşlar bilgisayarı keşif, oyun ve iletişim için bir araç olarak görmekte ve bunları çevrimiçi olarak da sürmektedir (Palfrey ve Gasser, 2008).

Ayrıca Dünya'nın farklı konumlarından dijital teknolojilere erişilebiliyor olması, tüm Dünya vatandaşlarının eşit hak ve görevlere sahip birer dijital vatandaş olabileceğini gösterir. Coğrafi ve matematiksel sınırlara bağlı bir vatandaşlık algısının küreselleşmeyle yok olması, aynı dijital ağların tüm Dünya vatandaşları tarafından erişilebilir olması gibi nedenler, dijital vatandaşlık kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Çağımızda artık iyi bir vatandaş olma algısı iyi bir dijital vatandaş olma şeklinde anlaşılmaktadır. "Çünkü vatandaşlar arası iletişim ve bilgi aktarımı teknolojik araçlar sayesinde dijital ortamda gerçekleşmeye başlamıştır. Bu da yalnız gerçek hayatta değil; en az gerçek hayat kadar etki yaratabilecek sanal ortamda teknolojik araçları kullanırken bilinçli, güvenli ve etkin hareket etme gerekliliğini doğurmuştur" (Çubukçu ve Bayzan, 2013). Burada yine teknoloji eğitimi ve teknolojinin doğru ve etkili kullanımı ile karşılaşılmaktadır.

Teknoloji eğitimi ve dijital vatandaşlık eğitim süreci çocuk yaşlarda başlamaktadır. Dijital vatandaşlık eğitimi tarafında ilköğretim süreci önem arz eder. Çünkü toplumlar için çağdaş bireylerin yetiştirilmesinin yolu, nitelikli bir ilköğretim sürecinden geçmektedir. Bu dönemde çocuklara bilgi iletişim teknolojilerinin oluşturduğu toplumsal alan içerisinde diğer üyelerle uyum içinde ve etkin bir biçimde yaşamaları için gerekli olan temel bilgi, beceri, değer ve tutumlar kazandırılmalıdır. Dijital vatandaşlık kavramının tanımı, boyutları ve içeriği göz önüne alındığında eğitim programlarında temel amacı vatandaşlık eğitimi olan sosyal bilgiler dersi amaçları ve içeriği bakımından, dijital vatandaşlık eğitiminin gerçekleştirilmesinde önemli bir rol üstlenecektir. Bu anlamda, birbirine bağımlı bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumda yaşayan bireylerin bilgi edinme ve karar verme becerilerini geliştirerek, etkili ve sorumlu vatandaş yetiştirme (NCSS, 1992) amacını taşıyan sosyal bilgiler dersinden geleceğin dijital vatandaşlarının yetiştirilmesi konusunda işlevsel olarak yararlanılabilir. Bu ve benzeri sebeplerden sosyal bilgiler dersinde eğitim teknolojilerinin kullanımı ayrı bir önem taşımaktadır.

2.3. SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMI

Sosyal bilgiler disiplininin amacı, içeriği ve uygulamaları göz önüne alındığında derslerde somutlaştırmaya ihtiyaç duyduğu ve bir takım araç gereç yardımı ile etkili öğretimin gerçekleşebileceği, bu sayede eğitim öğretim faaliyetlerinin iyileşebileceği farklı çalışmalar ile ortaya konmuştur. Sınıflarda kullanılabilen temel eğitim teknolojisi araçları (akıllı tahta, bilgisayar, internet vb.) ve gerekli alt yapılar sayesinde birçok eğitim materyalini sınıf ortamına sanal bir şekilde getirmek artık mümkündür.

Multimedya kullanımı ve dijital içerikler, belirli bir konuyu anlamak ve ezberlemek amacıyla ortaklaşa ele alınan farklı bilgi kaynakları tarafından desteklenen bir öğrenme şeklidir (Kadaruddin, 2017). Bu öğrenme şeklini kullanarak sosyal bilgiler dersi içeriklerinin öğrencilere etkili bir şekilde aktarılmasında bilişim teknolojilerinden faydalanmanın en az sayısal derslerde olduğu kadar başarıyı arttırdığı bu konuda yapılan araştırmaların sonuçları ile ortaya konmuştur. Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan hemen hemen tüm bilgi, beceri ve değerlerin öğretiminde eğitim teknolojisinden yararlanmak mümkündür. Konuların yaşamla alakalı olması, yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesi, değerlerin evrenselliği, becerilerin öğrenciyi bilgiyi yapılandırmaya ve öğrendiklerini yaşamda kullanmaya yönelik olması gibi daha birçok farklı açıdan sosyal bilgiler öğretimi eğitim teknolojisi kullanımına uygundur (Ersoy, 2013). Açıkalın (2010)'ın sosyal bilgiler öğretmenleri ile yaptığı araştırmada, araştırmaya dahil olan tüm katılımcıların bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerini çeşitli şekillerde öğretme ve öğrenmeyi kolaylaştıran bir öğretim aracı olarak gördüğü belirlenmiştir. Sosyal bilgiler dersinde bilişim teknolojileri kullanımının etkili öğrenme üzerinde birçok faydası bulunmaktadır. *"Öğretimde teknolojik araçların kullanılması, öğrencilerin sosyal bilgiler dersi konularını öğrenme hızlarını artırmaktadır. Sosyal bilgiler dersi içinde yer alan tarih ünitelerindeki bilgi yoğunluğu karşısında, tarih konularının hızlı bir şekilde öğretilmesi gereksinimi vardır. Bu gereksinim derste teknolojik araçların kullanılmasıyla karşılanabilir. Ayrıca hızlı öğrenme, ders süresinin ders planında öngörüldüğü şekilde sürdürülmesinde çok büyük önem taşımaktadır"* (Özel, 2013).

Ersoy'a (2013) göre ise sosyal bilgiler dersinde aşağıda yer alan eğitim teknolojilerinden yararlanılabilir. Sosyal bilgiler disiplininin kapsamı incelendiğinde birçok bilim dalının bu disiplinin içinde yer aldığı ve konuların görsel, işitsel araçlarla öğretime uygun olduğu fark edilecektir. Sosyal bilgiler öğretiminde faydalanılabilecek eğitim teknolojileri; *"ders kitabı, konuyla ilgili yardımcı kitaplar, çalışma yaprakları, tepegöz, bilgisayar, projeksiyon, yaşamla ilgili herhangi bir öğretim materyali olabileceği gibi, radyo, televizyon, VCD oynatıcı, Mp3 oynatıcı, telefon, telsiz, telgraf, mektup, pul, bir belge, fotoğraf, resim, harita, küre, afiş, pano, eşya, vs."* gibi herhangi bir araç olabilir. Tarih ve coğrafya ile ilgili konuların öğretiminde eğitim teknolojisi araçları etkili öğretim amacı ile sıklıkla kullanılabilir. Özellikle tarih dersinde konuları öğrenilebilir ve zevkli hale getirmek için, dersin kapsamına uygun materyal geliştirmek ve öğretim teknolojilerinden faydalanmak etkili bir yöntemdir. Bu amaçla tarih derslerinde farklı araç gereçler kullanılabilmektedir. Bunların bir kısmı aşağıda listelenmiştir:

- "Yazılı Materyaller

- Resim ve Grafikler
- Tepegöz Asetatları
- Nesneler ve Modeller
- Ses Kasetleri ve Televizyon Programları
- Video Kasetleri ve Bilgisayar Yazılımları" (Yanpar, 2009).

Tarih derslerinin geleneksel metotlar kullanılarak öğretilmesi öğrencilere çoğu zaman sıkıcı gelmektedir. Öğrencilerin bu derslerde sıkılmalarının ve öğrenmek istememelerinin nedenleri arasında; dersin soyut olarak işlenmesi, öğretmenlerin dersleri çoğu zaman sözlü ifadelerle anlatması ve dersin sadece ezberlenerek öğrenilebileceği düşüncesinin hâkim olmasıdır (Şimşek, 2003). Eğitim teknolojisi araçları kullanılarak bu sorunların büyük bir kısmı çözülebilmekte ve etkili öğretim sağlanmaktadır. Coğrafya dersinde ve öğretiminde ise incelenecek olay ve nesneler için yerinde gözlem yapma imkânı bazen mümkün olmamaktadır. Ancak, coğrafyanın başat alan özelliklerinden biri, yerinde inceleme yapamadığı yerleri ve ulaşamadığı coğrafi objeleri öğrencilere ulaştırma şansının olmasıdır. Bunun ise en doğru yolu coğrafya öğretiminde öğretim araç gereçlerinin kullanılmasıdır (Doğanay, 1993). Sosyal bilgiler dersinde bulunan coğrafya konularının öğretiminde EBA platformunda bulunan haritaların kullanılması öğretmen ve öğrencilere pek çok açıdan kolaylık sağlayacaktır. Öğrencilerde harita okuryazarlığının geliştirilmesi için EBA platformunda bulunan haritalar kullanılabilir. Harita okuryazarlığı, haritadaki renklerden, işaretlerden, sembollerden ve harita lejantından yola çıkıp söz konusu haritayı yorumlayabilme, analiz edebilme ve değerlendirme yapabilme becerisidir. Harita okuryazarlığı bireylerin mekânı algılamaları, yer-olay ilişkisi kurabilmeleri bakımından oldukça önem taşımaktadır (Akengin, Tuncel ve Cendek, 2016).

Sosyal Bilgiler programının 17 genel amacı içinden 3 tanesinde öğretim materyallerine dair açıklamalar yer almaktadır. Bu maddeler şu şekildedir (MEB, 2012):

- "Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir".
- "Farklı dönem ve mekanlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar".
- "Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır".

Öğretimde teknoloji kullanımı ile ayrıca eğitimde devamlılık ve süreklilik sağlanır. Sosyal bilgiler öğretmeni kendi ders saatinde dersini işler, konuları anlatır fakat öğrenci

dersten sonra istediği yer ve zamanda konuları tekrar edebilir, sürekli yeni bilgiler öğrenebilir. Bu sayede ders esnasında başlayan öğrenme süreci sınıfın dışında devam ettirilmiş, eğitimde süreklilik ve devamlılık sağlanmış olur (Özel, 2013). Sosyal bilgiler dersinin genel yaklaşımı ve içeriği düşünüldüğünde eğitim teknolojilerinden yararlanarak öğretim yapılmasına oldukça uygun olduğu söylenebilir. Bu eğitim öğretim araçlarının kullanımında öğretmenin teknoloji kullanımına ilişkin bilgi donanımı ve materyal geliştirme yeterliği, okulun ekonomik ve fiziki imkanları, okulun yer aldığı coğrafyanın teknoloji kullanımı konusunda bir engel oluşturup oluşturmama durumu, ailelerin sosyo-ekonomik ve kültürel seviyeleri, öğrencilerin genel sağlık durumu gibi konular etkili olacaktır. Öğretim teknolojisinden yararlanarak işlenen bir dersin oldukça fazla olumlu yönü olmakla beraber teknolojinin bağımlılık ve asosyallik gibi psikolojik ve göz sağlığı, obezite gibi fiziksel etkileri de dikkate alınmalıdır (Ersoy, 2013). 2018 yılında hazırlanan yeni sosyal bilgiler dersi öğretim programında "teknolojik yetkinlik", "dijital yetkinlik", "teknoloji kullanma becerisi" kavramları üzerinde sıklıkla durulmaktadır. Ayrıca konu ile ilgili 4., 5., 6. ve 7. sınıfta "bilim, teknoloji ve toplum" öğrenme alanı yer almaktadır. EBA ve benzer dijital eğitim platformları hem sınıf ortamında hem de uzaktan eğitimde sundukları çeşitli imkânlar ile sosyal bilgiler eğitiminin teknoloji ile bütünleştirilmesi ve öğretimin somutlaştırılması amaçlarına hizmet etmektedirler.

2.4. ÖĞRETMENLERİN EĞİTİMDE TEKNOLOJİ KULLANIMINA DAİR GÖRÜŞ VE TUTUMLARI

Eğitimde teknoloji kullanımı konusunda öğretmenlerin tutumları, görüşleri, hangi eğitim teknolojilerini ne sıklıkla kullandıkları ve bu konuda karşılaşılan problemler ve bunlara yönelik çözüm önerileri ayrıntılı incelenmesi gereken bir konudur. Eğitim teknolojilerinin sınıf içinde ve dışında doğru kullanılması eğitimin kalitesini ve dolayısıyla öğrenci başarısını önemli düzeyde etkileyecektir. Çağımız bilgi ve teknoloji toplumunda öğretme-öğrenme sürecinde "öğretmen" ve "teknoloji" ayrı bir öneme sahiptir. Öğretmenlerin hem günlük hayatlarında teknolojiyi aktif bir şekilde kullanabilmeleri hem de eğitim öğretim yaşantılarında eğitim başarısının artması adına eğitim teknolojilerine açık olmaları oldukça önemlidir. "Ülkemizde öğretmenlerimizin bir kısmı eğitim materyallerini, teknolojinin oldukça hızlı değişmesi ve eğitim sistemimizin bu hıza ayak uyduramaması ve bu değişimleri öğretmenlere iletecek hizmet içi eğitim programlarının yetersiz kalması gibi sebeplerle tanıyamamış ve bu nedenle de eğitim ortamlarında etkili bir şekilde kullanamamışlardır. Öğretmenlerin öncelikli olarak teknoloji kullanabilmelerinde ve daha sonra da üretim

alanlarında yetiştirilmesinde fayda vardır. Yapılacak araştırmalar sonucunda başarıya ulaşmak için öğretmenlerde bulunması gerektiği düşünülen bazı özellikleri şöyle listeleyebiliriz":

- Öğretmenin özverili çalışarak kendisini eğitime adaması ve mesleğini sevmesi,
- Mesleğinde, alanında uzman olması,
- Teknolojik gelişmeleri yakından takip etmesi,
- Sahip olduğu teknolojiyi kullanabilmesi,
- Teknolojinin kendi işlerini kolaylaştırıcı bir yapıya sahip olduğuna inanan düşünceye sahip olması (Yılmaz, 2012).

"Öğretme-öğrenme sırasında öğrenme deneyimlerinin iyileştirilmesi ve bunların değerlendirilmesinde teknolojiyi kullanarak model olan teknoloji koçlarının farklı bir görevi de öğretim uygulamalarının geliştirilmesi ve öğrenci öğrenmesinin en iyi duruma gelebilmesi için sistematik bir şekilde veri toplama, analiz etme ve sonuçları yorumlama şeklindedir. Bunun yanı sıra, bulguları tartışma konusunda gerekli kaynakların ve teknolojik araçların etkili kullanımında model olma teknoloji koçlarının sarf etmesi beklenen bir başka performans göstergesidir" (Orhan vd., 2014). Teknoloji çağımızda eğitimde 50 sene önce imkânsız bireysel başarı imkânları oluşturmaktadır. Bu sayede eğitimciler teknolojinin yeni öğrenme yöntemlerinden, yönetim uygulamalarından ve herkese açıklık özelliğinden, çeşitli kaynaklar gibi imkanlardan etkin şekilde faydalanabildikleri oranda günümüz eğitim problemlerini çözmede oldukça önemli bir başarı ortaya koyabilirler (Alkan, 2011). Bu başarının oluşabilmesi için ilk önce öğretmenlerin eğitim teknolojilerinin önemine ve yararına inanmaları önemlidir. "Cüre ve Özdener (2008) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin BİT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri)'in öğrenmeyi kolaylaştırdığına, öğrenci ve öğretmen başarısını artırdığına, öğrencilerin ilgisini çekeceğine ve öğretimin daha etkili olması için BİT uygulamalarının gerekli olduğuna inandıkları sonucuna ulaşmışlardır. Ancak bu bulguların yanı sıra öğretmenlerin kalabalık sınıflarda BİT'ten yararlanmanın zor olduğunu, BİT'i kullanmanın sorumluluklarını artırdığını, bilgi ve beceri gerektirdiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır". Eğitim ortamının öğrenme için uygunluğu başarının önemli faktörlerinden bir tanesidir. Sınıfın kalabalık olması sadece BİT kullanımını değil sınıf içindeki yaşantıların tamamını olumsuz etkiler, öğretmenin etkili öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmasını güçleştirir.

"Millî Eğitim Bakanlığı çağdaş gelişmeler ve bir takım yenilenme ihtiyacı doğrultusunda bir yandan öğretmenlerin sahip olması gereken bilgi, beceri ve yeterliklerin

kazandırılmasına yönelik düzenlemeleri hayata geçirirken, diğer yandan okulların teknolojik altyapı ve kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik önemli çalışmalar yapmaktadır. FATİH Projesi ve EBA bu çalışmalardan bazılarıdır" (MEB, 2017). EBA'nın bir eğitim teknolojisi aracı olarak öğretmenlerin tutum ve görüşlerini nasıl etkilediği, öğretmenlerin ne sıklıkla kullandıkları ve karşılaşılan sorunlar ile bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin neler olduğu çalışmamız açısından önem taşımaktadır. "Öğretmenlerin sınıflarda eğitim teknolojisi kullanımında karşılaştıkları güçlükleri çalışan Uçar ve Sarımanoğlu (2019) öğretmenlerin derslerinde teknoloji kullanmaya sıcak baktıkları ve bu konuyu karmaşık bulmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğretmenler kendilerini teknoloji kullanımında yeterli bulmakta, öğrenciler açısından da teknoloji kullanımını iletişim yönünden ya da sağlık açısından zararlı görmemektedirler. Ancak hizmet içi eğitim faaliyetlerinde branşlara yönelik özelleşmiş eğitimleri beklemektedirler". Öğretmenlerin kendi branşları ile ilgili teknoloji eğitimi almaları öğretmenlerin eğitim teknolojisi kullanımını arttırmaya yönelik belirlenen hedeflerin amacına ulaşmasında katkı sağlayacaktır.

2.5. BİLİŞİM TEKNOLOJİSİ ARAÇLARININ (BİLGİSAYAR, TAŞINABİLİR CİHAZLAR ve İNTERNET) EĞİTİMDE KULLANIMI

Dijital dünyada eğitim-öğretim faaliyetlerinde hem yüzyüze eğitimde hem de uzaktan eğitimde bilgisayar, taşınabilir cihazlar ve internetin önemi gün geçtikçe artmaktadır. BDÖ (Bilgisayar destekli öğretim) ders içeriklerini sunmak ve öğrencilerin etkili öğrenmelerini sağlamak için bilgisayarların eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılmasıdır. Öğretimi sunmada bilgisayarın etkili olup olmadığı uzun süre tartışılmıştır. Bilgisayarın öğretimde gerçekten işe yarayıp yaramadığını belirlemek üzere birçok deneysel araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar, tüm öğretim alanlarında bilgisayarların giderek önem kazandığını göstermektedir (Kaya, 2006). Teknolojinin son derece hızlı ilerlediği çağımızda bilgisayarlar ve bilgisayar teknolojileri çeşitli branşlarda yaşamın birçok farklı alanında karşımıza çıkmaktadır. Bilgisayar teknolojilerinin kullanımıyla alakalı gelişmelerin eğitim bilimlerine de önemli etkileri olmuştur. Yarım yüzyıldır bilgisayar teknolojilerinin eğitimde kullanılmasına ilişkin çalışmalar yapılmakta ve görülmektedir ki doğru ve etkili kullanıldıklarında bilgisayar ve bilgisayar teknolojileri eğitim-öğretim sürecine olumlu katkılar sağlamaktadır. Geçen bu süre zarfında ilgili teknolojilerin hemen her gün gelişmeye devam ettiği göz önünde bulundurulursa bu katkının da aynı şekilde artması olasıdır (Yeşiltaş, 2013). Son yıllarda özellikle tablet bilgisayarların ve akıllı telefonların çocukların gelişimleri üzerinde önemli etkileri görülmektedir. Ulaşılabilirlikleri gün geçtikçe artan bu cihazlar eğitim öğretim

faaliyetlerinde bir takım yazılım, uygulama, veritabanı ve platformlar aracılığıyla çocukların bilişsel düzeylerini arttırmak için etkili bir şekilde kullanılabilir. Bunun yanı sıra, internete bağlanma imkânları bu bilişim teknolojisi araçlarının kullanımını doğrudan etkilemektedir.

Türkiye'de bilişim teknolojileri ve internet kullanım oranları hızlı bir yükseliş göstermektedir. TÜİK verilerine göre, 2019 yılında hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçlarına göre hanelerin %88,3'ünün evden internete erişim imkânına sahip olduğu, 2020 yılında ise bu oranın %90,7 olduğu belirtilmiştir. İnternet kullanım oranı 2020 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde %79,0 olmuştur. Bu oran, bir önceki yıl %75,3'tü. İnternet kullanım oranı cinsiyete göre incelendiğinde ise; bu oranın erkeklerde %84,7, kadınlarda %73,3 olduğu görülmüştür. (TÜİK, 2020).

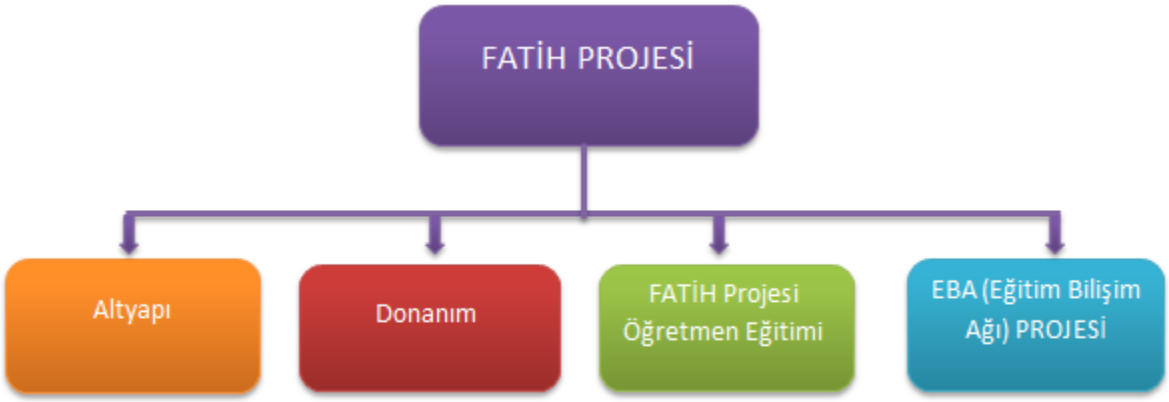
İstatistiksel verilerde görüleceği üzere gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri, özellikle de internet günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. *"Günümüzde internet, kullanıcıların kolay ve hızlı bir şekilde bilgi ve görüşlerini paylaştıkları ve dünya çapındaki bireylerle iletişim halinde oldukları bir ortam sağlamaktadır. Birçok ülke, okullarda dijital teknoloji kullanımını artırmak, e-devlet uygulamalarını yaygınlaştırmak ve teknoloji okur-yazarlığını arttırmak için girişimlerde bulunmaktadır"* (Kaşıkcı vd., 2014). Modern çağda modern insanın bağımlılık seviyesine varıncaya kadar bağlı olduğu ve vazgeçemediği bir unsur haline gelen bilgisayar ve internet, şüphesiz çocukların da yaşamında oldukça önemli bir yerdedir. Bilişim teknolojisi araçlarının başta eğitim, iletişim ve yaratıcılık olmak üzere birçok farklı alanda işlevsel olduğunu söylemek mümkündür.

Bu olumlu katkılarının yanında, bilgisayar ve internet kullanımının, çocuklar için olumsuz fiziksel, psikolojik ve sosyal riskler içerdiği bilinmektedir (Tuncer, 2000). Yasal olmayan şiddet içerikli sitelerin kullanılması, tehlikeli olabilecek kişilerle iletişim kurulması, internette yer alan oyunlara bağımlılık önemli riskler arasındadır. Bunun yanında internet terör ve uyuşturucu içinde propaganda aracı olarak kullanılmaktadır (Çelen, Çelik ve Seferoğlu, 2011). Genç bireylerin internette kendileri ve aileleri ile alakalı özel bilgileri paylaşabilme ve ailelerinin kredi kartı ile alışveriş yapabilme riskleri de mevcuttur. Ayrıca çocukların bilgisayara virüs bulaştırması, kötü yazılımların bulaşmasına izin vermesi ve bilgisayarın bozulmasına neden olması gibi riskleri de saymak mümkündür. (Canbek ve Sağıroğlu, 2007). Tüm bu risklerin özellikle aileler ve eğitimciler tarafından göz önünde bulundurulması ve etkili yönlendirme ile en aza indirilmesi çocukların bilişsel ve ahlaki gelişimleri açısından oldukça önemlidir. Yeni teknolojileri çocuklar için önemli bir imkân olarak kabul eden yaklaşımda ise çocukların gelişimsel seviyelerine uygun program ve

uygulamaların doğru kullanılmasıyla yaratıcılığın artabileceği belirtilmektedir. Çocukların öğrenme alışkanlıkları ile uyumlu, katılımcılığı teşvik eden etkinliklerin güncel teknolojilerle giderek kolaylaştığı; farklı gelişim düzeylerine uygun bütüncül bir öğrenme ve deneyimleme imkânı sunmanın mümkün olduğu; gerçeğe yakın oyun ve sosyalleşme fırsatları ile gelişim dönemleri ile uyumlu deneyimlerin yaşatılmasının mümkün olduğu ifade edilmektedir (Haugland ve Wright, 1997). Eğitim öğretim faaliyetlerinde bilgisayar, taşınabilir cihazlar ve internetin etkili kullanım oranını arttırmada öğretmenlerin katkısı büyüktür. Öğretim yöntemlerinde bilgisayar ve internet teknolojisinin imkânlarından yararlanarak bilgiyi öğrenciye kazandırma amacında olan öğretmenlerin, mevcut bilgiye ulaşabilmek için bu teknolojileri yeterli seviyede kullanabilmeleri gerekmektedir (İşman, 2005). Hem mevcut bilgiye hızlı bir şekilde ulaşma hem de ulaşılan bilgileri etkili bir şekilde sunma noktasında bilişim teknolojisi araçları öğretmenlere önemli imkânlar sunmaktadır.

2.6. FATİH PROJESİ

"Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi (FATİH), Kasım 2010'da Millî Eğitim Bakanlığı ile Ulaştırma Bakanlığı arasında imzalanan bir protokol ile hayata geçmiştir ve 5 yılda tamamlanması planlanmıştır. FATİH projesi, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamayı ve okullardaki teknolojiyi iyileştirmeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda bilişim teknolojileri araç gereçlerinin derslerde aktif kullanımını içermektedir. Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde bütün okullarımızda, yaklaşık 570 bin derslikte, etkileşimli tahta ve internet kullanımının sağlanması, her öğretmen ve öğrenciye tablet bilgisayar verilmesi, BT (Bilişim teknolojileri) tabanlı öğretime uygun e-içeriklerin oluşturulması hedeflenmiştir. Ayrıca tüm bunların öğrenme ve öğretme sürecinde etkin kullanımını sağlamak amacıyla öğretmenlere hizmet içi eğitimlerin verilmesi planlanmıştır" (MEB, 2017).

Şekil 1. Fatih Projesinin Alt Projeleri

Yukarıda da görüldüğü gibi Fatih Projesi 4 bileşenden oluşmaktadır. Bunlar: Altyapı, Donanım, Fatih Projesi Öğretmen Eğitimi ve EBA Projesidir. "2011-2012 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde pilot uygulaması başlayan FATİH Projesi bünyesinde birçok okula LCD (Liquit crystal display) panelli etkileşimli tahta, internet ağ altyapısı, çok fonksiyonlu yazıcı ve doküman kamera sağlanmış, öğretmen ve öğrencilere de tablet PC (Personal computer) dağıtılmıştır. E-içerik konusunda da öğretmen ve öğrencilere destek olması amacı ile EBA çevrimiçi sosyal eğitim platformu olarak kurulmuştur. EBA platformunun hedefi; ihtiyaç duyulan hemen her yerde BİT araçları ile araç gereç kullanımını destekleyip teknolojinin eğitimle bütünleşmesini sağlamaktır" (Altın ve Kalelioğlu, 2015).

Ülkemizde 2012 yılında pilot uygulamalarının yapıldığı FATİH projesine benzeyen projeler dünyanın birçok ülkesinde yapılmaktadır. Projelerin uygulama yöntem ve düzeyleri birbirinden farklı olmakla beraber, hedeflerinde benzerlik olduğu sonucu çıkarılabilir. Öğrenme-öğretme yaşantılarında eğitim teknolojilerinin kullanılma biçimi ülkelerin evvela eğitim-öğretim ile ilgili ihtiyaçları, beklentileri, hedefleri, mevcut ekonomik güç ve büyüklüğüne göre farklılaşabilmektedir. ABD böylesi çalışmalara diğer ülkelere göre hem daha önceden başlamış hem de nitelik anlamında farklı çalışmaları deneyimlemiştir (Pamuk vd., 2013). Bunun başlıca sebebi ABD'nin sahip olduğu eğitim vizyonu ile beraber teknolojik gelişme düzeyinin ileride olmasıdır. Ülkelerin eğitim politikalarını sahip oldukları ekonomik güç ve hedefledikleri insan tipi belirler. Türkiye'de FATİH projesi hedeflenen eğitim düzeyine ulaşma yolunda atılan önemli adımlardan biridir.

"Her öğrencinin en iyi eğitime kavuşması, en kaliteli eğitim içeriklerine ulaşması ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması için tasarlanmış olan FATİH projesi, eğitimde teknoloji kullanımıyla ilgili dünyada uygulamaya alınan en büyük ve en kapsamlı eğitim hareketidir. Eğitimde FATİH projesi, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak ve okullarımızdaki teknolojiyi iyileştirmek amacıyla bilişim teknolojileri araçlarının öğrenme-öğretme sürecinde daha fazla duyu organına hitap edecek şekilde, derslerde etkin kullanımı için başlatılmıştır. Bu prensiplerden yola çıkarak çözümü oluştururken başarı faktörleri 5 temel esasa dayandırılmıştır" (MEB, 2018):

1. "**Erişilebilirlik**: Her an her yerden, zaman ve araçlardan bağımsız olarak hizmet sunabilmek,
2. **Verimlilik:** Hedef odaklı, daha verimli çalışma ortamları ve gelişim alanları sunabilmek,
3. **Eşitlik (fırsat eşitliği):** Tüm paydaşların en iyi hizmete erişmesini sağlayabilmek,

4. **Ölçülebilirlik:** Gelişimin doğru değerlendirilebilmesi için sürecin ve sonuçların doğru ölçülebilmesini sağlamak, buna göre düzgün geri bildirim verebilmek,
5. **Kalite:** Tüm eğitimin kalitesini ölçülebilir şekilde yükseltmek" (MEB, 2018).

"Eğitimde FATİH Projesi dersliklere donanımların sağlanmasını, geniş bant internetin tüm sınıflara ulaştırılmasını, derslere ait e-içeriklerin sağlanmasını, öğretmenlerin bilgi teknolojilerine entegrasyonunu ve içerik geliştirilmesi için web platformlarının kurulması ile proje uygulama desteği de dâhil olmak üzere faaliyetlerin gerçekleştirilmesini finanse edecektir. FATİH Projesinin ana bileşenleri aşağıda verildiği gibidir":

Şekil 2. Fatih Projesinin Bileşenleri

"FATİH Projesi sadece bir donanım veya eğitim projesi değildir. Bu nedenle, FATİH Projesi çok boyutlu bir hizmettir ve ülke ekonomisini dinamik kılmada oldukça büyük bir öneme ve yere sahiptir".

1. Kapsamı itibarı ile bu proje,

- "Yurtiçi üretimin ve katma değerin arttırılması,
- Daha önce yurt içinde üretimi bulunmayan ürünlerin üretilebilmesi,
- Yeni teknoloji ve ürünlere yönelik araştırma-geliştirme faaliyetlerinin yapılabilmesi,

- Tüm okul dersliklerine yerleştireceği bilişim teknolojisi donanımı, yazılımı, ağ altyapısı ve internet erişim imkânı,
- e-içerikleri,
- Öğretmenlere ve öğrencilere verilecek e-kitabı,
- Tablet bilgisayarlar ile ülkemiz yerli üretimini canlandırması, yerli firmalara iş ortamı oluşturması,
- Genç girişimcilik ruhunu geliştirmesi",

2. Eğitimde FATİH projesi 21. yüzyıl vatandaşlığı becerileri olarak tarif edilen,

- "Teknoloji kullanımı,
- Etkili iletişim,
- Analitik düşünme,
- Problem çözme,
- Birlikte çalışma ve işbirliği gibi becerileri geliştirerek öğrencilerimizi edilgen olmaktan çıkaracak ve eğitimde fırsat eşitliğini geliştirecektir".

3. Bilgiye erişim kolaylaşacak ve projeyle daha önce okullarda yakalamaya çalıştığımız "okulda bilgisayar teknolojisi" hedefinden "öğrenci ve öğretmenin elinde bilişim teknolojisi" hedefi yakalanacaktır (MEB, 2018).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın projeyi birçok yönden iddialı kılan özellikleri yukarıda sıralandığı gibidir. Fatih Projesi'nin 2012 yılında pilot uygulamalar ile başladığını belirttik. Peki günümüze gelindiğinde projenin amaçları ile kazandırdıkları arasında nasıl bir ilişki söz konusudur? Bu sorunun cevabını doğrudan alabilmek tabi zor olacaktır. Konu ile ilgili yapılan çalışmalar referans alacağımız kaynaklar arasında olabilir. "Millî Eğitim Bakanlığı 2012 yıllık faaliyet raporunda FATİH projesi bünyesinde okullardaki internet altyapısının yenilenmesi, güçlendirilmesi ve okulların günümüz şartlarına uygun eğitim teknolojisi ile donatılmasının sağlanması hedeflerinin gerçekleşme düzeyleri incelendiğinde hedeflerde başarısız sonuçlar elde edildiği görülmektedir" (Gül, 2013). Altın ve Kalelioğlu (2015) tarafından yapılan ve Fatih projesi ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerinin alındığı çalışmada öğrenciler; "FATİH projesinin eğitime katkısı olmadığını, etkileşimli tahta ve tablet PC'lerde internet kısıtlamalarının olduğunu, cihaz içeriklerinin yetersiz olduğunu, etkileşimli tahta ve tablet PC'nin dersin işleyişini bozduğunu, tablet PC'lerin kalitesiz olduğunu ve sık arızalandığını, EBA web sitesinin yaşlarına uygun olmadığını, öğretmenlerinin teknoloji kullanımı konusunda eğitim almaları gerektiğini ve teknik desteğin zamanında yardımda bulunmadığını

dile getirmişlerdir. Öğretmenler, Fatih projesinin eğitime katkı sağlamadığını, tablet PC'nin eğitim amaçlı kullanılmadığını bu yüzden gereksiz olduğunu, etkileşimli tahta ve tablet PC'lerdeki içeriklerin yetersiz olduğunu, EBA web sitesinin etkili bir biçimde kullanılmadığını ve teknoloji kullanımı konusunda hizmet içi eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğretmenler, etkileşimli tahtanın derslerde verimli kullanıldığını ve etkileşimli tahtadan memnun olduklarını ifade etmişlerdir". Yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin alındığı başka bir çalışmada ise yöneticiler ve öğretmenler FATİH projesi devam ettiği zamanlarda; öğretmenlerin hizmet içi eğitim eksikliği, teknoloji okuryazarlık düzeylerinin yetersizliği ve altyapı eksikliği gibi üç temel soruna işaret etmişlerdir. Öğrenciler ise; tablet, ders, iletişim ve sağlık olmak üzere dört temel sorun üzerinde yoğunlaşmışlardır (Ayvacı, Bakırcı ve Başak, 2014).

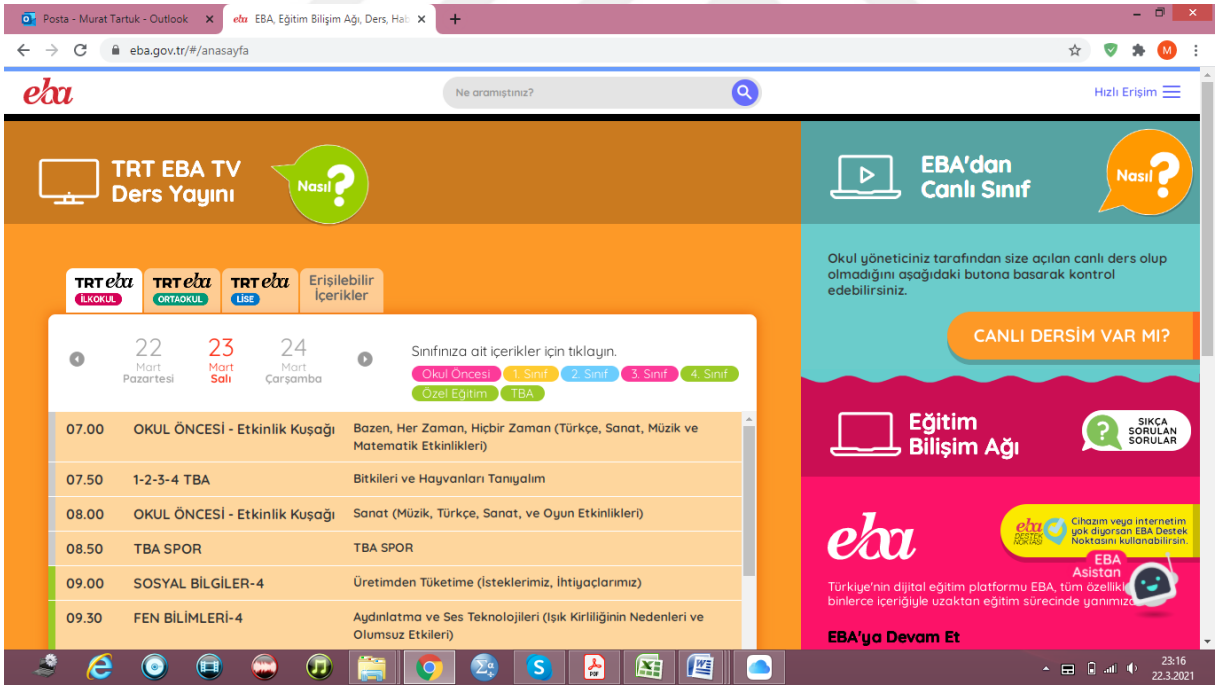
"Projenin öngörülen bitiş tarihi ve bütçesi dikkate alındığında, FATİH projesinin büyük bir bölümünün tamamlanamadığı görülmektedir" (Dursun, Kırbaş ve Yüksel, 2015). "E-içeriğin sağlanması ve yönetilmesi bileşeninin uygulanmasına destek olmak amacıyla FATİH Projesi'nin alt projelerinden biri olan EBA platformu kurulmuştur. EBA platformunun amacı bilişim teknolojileri araçlarını kullanarak sınıf seviyelerine uygun, güvenilir ve doğru e-içerikler sunarak teknolojinin eğitime entegrasyonunu sağlamaktır" (EBA, 2018). Aşağıda EBA hakkında ayrıntılı bilgiler yer almakta ve genel bir tanıtımı yapılmaktadır.

2.7. EĞİTİM BİLİŞİM AĞI (EBA)

"Eğitimin geleceğe açılan kapısı olan EBA, YEĞİTEK tarafından her bir bireyin kullanımına ücretsiz olarak sunulan çevrimiçi bir sosyal eğitim platformudur. Eğitim, hayatın ayrılmaz bir parçasıdır. EBA; okulda, evde, kısacası zamandan ve mekândan bağımsız olarak ihtiyaç duyulan her yerde ve her zaman kullanılabilir. Bu da eğitimin dört duvar dışında da gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Bu platformun amacı; bilgi teknolojileri aracılığıyla etkili materyal kullanımını destekleyip teknolojinin eğitime entegrasyonunu sağlamaktır. EBA, sınıf seviyelerine uygun, güvenilir ve incelemeden geçmiş e-içerikler sunmakta, eğitim ve teknolojideki yenilikleri takip ederek gelişmeye devam etmektedir" (EBA, 2018).

Şekil 3. EBA.gov.tr Ana Sayfasından Görüntü – 2018

Şekil 4. EBA.gov.tr Ana Sayfasından Görüntü - 2021

EBA, eğitim-öğretim sürecinde öğretmen ve öğrencilere farklı, zengin, eğitici içerikler sunarak e-içerik konusunda öğretmenlerin eğitim alanındaki birçok ihtiyacına cevap veren çevrimiçi eğitim platformudur (EBA, 2018). "Öğretmen ve öğrenciler başta olmak üzere, eğitimin tüm paydaşları için tasarlanan EBA;

1. Farklı, zengin ve eğitici içerikler sunmak,
2. Bilişim kültürünü yaygınlaştırarak eğitimde kullanılmasını sağlamak,
3. İçerikle ilgili ihtiyaçlarınıza cevap vermek,
4. Sosyal ağ yapısıyla bilgi alışverişinde bulunmak,
5. Zengin ve gittikçe büyüyen arşiviyle derslere katkı sağlamak,
6. Bilgiyi öğrenirken aynı zamanda yeniden yapılandırabilmek ve bilgiden bilgi üretmek,
7. Farklı öğrenme stillerine (sözel, görsel, sayısal, sosyal, bireysel, işitsel öğrenme) sahip öğrencileri de kapsamak,
8. Bütün öğretmenleri ortak bir paydada buluşturarak eğitime el birliğiyle yön vermelerine ön ayak olmak,
9. Teknolojiyi bir amaç olarak değil bir araç olarak kullanmak amacıyla tasarlanan sosyal bir eğitim platformudur" (MEB, 2017).

Teknoloji, öğrencinin kendi kendine çalışmasını sağlayabilir (Kadaruddin, 2017). EBA'da hedeflenen aslında, öğrencilerin okul dışında bilgisayar teknolojilerini kullanarak okulda öğrendiklerini güçlendirmesi, kendi kendine öğrenebilmesidir. EBA, dijital olarak eğitime fayda sağlayacak bütün bileşenleri toplayan bir dijital çatı haline gelmiştir. Yurt ve dünya çapında öğrencilerin kullanımına uygun eğitim teknolojilerini bir araya toplamaktadır. Hem devlet yayınlarına hem de özel kuruluşların hazırladığı yayınlara erişim sağlamaktadır. İçeriği gittikçe artan bir öğretim nesneleri ambarı olan EBA, eğitim sistemizde ihtiyaç duyulan bir açığı kapatmıştır. EBA yalnızca dijital materyal sunan bir platform değildir. Bünyesinde yer verdiği "Xerte Çevrimiçi İçerik Geliştirme Editörü" öğretmenlerin kendi eğitsel içeriklerini geliştirmesine de olanak tanımaktadır (Güvendi, 2014).

EBA'nın içeriğinde haber, video, görsel, ses, kitap, dergi ve çeşitli dökümanlar yer almaktadır. Bu başlıklarda eğitimin tüm bileşenleri ile uyumlu içerikler bulunur. Yarışma ve uygulamalara da EBA üzerinden ulaşmak mümkündür.

Şekil 5. EBA (Eğitim Bilişim Ağı)

Haber Modülü: "Öğretmen ve öğrencilerin yaptığı çalışmaları herkesin duyması, görmesi, örnek alarak daha da iyisini geliştirebilmesi amacıyla tasarlanan bir modüldür. Yapılan her türlü etkinlik ya da haber değeri taşıyan faaliyet buraya eklenir ve EBA denetim ekibi tarafından yapılacak olan uygunluk kontrolünden geçtikten sonra yayınlanır" (EBA, 2019). Bu sayede ülke genelindeki okullarda yapılan faaliyetler, etkinlikler ve haber değeri taşıyan diğer tüm konular burada yayınlanır. Haber modülü okulların tanıtılmasına, öğretmen ve öğrencilerin birbirlerinden haberdar olmasına da katkı sağlar.

Video Modülü: "EBA'nın video modülü, eğitsel amaçlı videoları tek bir adreste bulabilmemiz için tasarlanmıştır. Ders destek, kişisel gelişim, belgesel, çizgi film, rehberlik, meslekî eğitim gibi alanlarda bireysel ve toplu öğrenmeyi destekleyen videoların yer aldığı bu modülde her branştan geniş bir yelpazede kullanabileceğimiz videoları bulabiliyoruz" (EBA, 2019). Videolar, EBA üzerinde en sık tercih edilen materyallerden birisidir. İlgili modülde eğitimde kullanımı yaygın olan eğitsel amaçlı farklı videolar bulunur. EBA'da videolar sınıf

düzeyleri ve kapsama göre farklı başlıklar altında sınıflandırılmıştır, böylece ulaşılmak istenen videoya kolay erişim imkânı sağlanır.

Görsel Modülü: "YEĞİTEK arşivinden seçilen fotoğrafların yanı sıra öğretmen ve öğrencilerin de katkılarıyla daha da zenginleşen etiketlenmiş görsellerin yer aldığı bu modülde harita ve grafikler de bulunmaktadır. Farklı derslerde kullanılabilecek bu materyallerle derslerde görselliğin artması, konunun daha iyi kavranması amaçlanmaktadır. Ayrıca öğrenciler bu modülü öğretmenlerinin verdikleri ödevlerde yararlanabilecekleri güvenilir bir fotoğraf arşiv kaynağı olarak kullanabilmektedirler" (EBA, 2019). Görsel modülü EBA'da yer alan diğer modüllere göre içerik olarak en fazla olanıdır. Öğretmen ve öğrenciler uygun olan içerikleri kendileri de sisteme yükleyebilmektedirler. Kullanıcılardan gelen içerikler uygunluğu kontrol edildikten sonra yayınlanmaktadır.

Ses Modülü: Bu modülde sesli materyaller yer alır. Sesli kitaplar, yabancı dillerde sesli materyaller, eğitici radyo programları ve müzik arşivi gibi işitsel kaynaklar mevcuttur. Ses modülünün amacı öğrencinin farklı ortamlarda bilgiye ulaşabilmesini sağlamaktır. Öğrenciler, yürüyüş yaparken, trafikte seyrederken ses modülünü kullanarak vakitlerini değerlendirmiş olacaklardır.

Kitap Modülü: Derslerde kullanılan ders kitaplarını pdf formatında etkileşimli tahta ve bilgisayar üzerinden ulaşılmasına olanak tanıyan modüldür. Kitap modülünün en önemli avantajı ihtiyaç hissedilen her an ders kitaplarına erişim imkanının olmasıdır. Kültür kitaplarına da bu modül üzerinden ulaşmak mümkündür. Öğretmen ve öğrenciler basılı materyalleri yanında bulundurmadan istedikleri her yerde tabletlerinden kitaplarına erişebilmektedirler.

Dergi Modülü: Bu modül sayesinde hem derslerde yardımcı kaynak ihtiyacı giderilmiş olur, hem de öğrencilerin ilgilerini çeken birçok farklı konuda bilgilenmeleri sağlanır. Eğitim, kültür ve bilim dergilerine bu modülden ulaşmak mümkündür. E-dergi butonundan çocuk, okul, bilim, genel, kurumsal ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü dergilerine ulaşılabilir.

Doküman Modülü: Eğitim materyali olarak kullanılabilen rehberlik, ödev, yazılı, plan, vs. türünden dokümanlara bu modül üzerinden ulaşılabilir. Doküman modülü aynı zamanda kullanıcıların katkılarıyla zenginleştirilebilen bir modül olarak tasarlanmıştır.

Görüldüğü gibi EBA üzerinde birçok farklı uygulama ve modül bulunmaktadır. Bu çeşitli modüller sayesinde öğrenciler farklı duyu organlarını kullanacak, bu sayede öğrenmenin kalıcılığı da artacaktır. "Okullarımızda eğitim amaçlı kullandığımız sosyal medyaya iyi bir alternatif olan EBA, teknolojinin eğitimde kullanılmasına katkı sağlayacak

hem de teknoloji kullanımını önemseyen öğretmenlerin işini kolaylaştıracaktır. Öğretmenlik mesleğinin genel yeterliliklerine baktığımızda, öğrenme ve öğretme sürecinde kendi ders materyalini hazırlamak öğretmenin mesleki görevidir. Yeni teknolojilere uygun ders materyali hazırlama konusunda her öğretmen aynı beceriye sahip olmadığından bireysel farklılıklar ortaya çıkmaktadır. EBA bu farklılıkları ortadan kaldırmak için uzman ekiplerce hazırlanmış Milli Eğitim Müfredatına uyumlu ders materyalleri hazırlayarak öğretmenlere sunmuştur" (Alabay, 2015). "EBA, konu alanlarında uzman eğitimciler tarafından oluşturulmuş içeriklerin yanında yerli ve yabancı diğer eğitim portallarını da sunarak (Vitamin, Morpa Kampüs, Khan Akademi, Colorado vd.) eğitimde çeşitliliği sağlamayı amaçlamaktadır. Özellikle evrensel boyuta ulaşan yabancı eğitim portallarının öğretmen ve öğrencilerin buluşması, Dünya'daki gelişmeleri takip ederek teknolojinin olanaklarından faydalanması açısından önemlidir" (Çakmak ve Taşkıran, 2017). EBA ayrıca eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için önemli bir fırsattır. Eğitimde bireysel, toplumsal, bölgesel ve ekonomik farklılıkların ortadan kaldırılması, evrensel ve ulusal eğitim politika ve amaçlarının gerçekleştirilmesinde yeni olanaklar sağlayacaktır.

2.8. DÜNYADA ONLİNE EĞİTİM PORTALLARI

Dünyada ve Türkiye'de uzaktan (çevrimiçi) eğitim, hem başlı başına bir eğitim türü hem de örgün eğitimi destekleyici önemli bir yardımcı materyal olarak çağın ve eğitim bilimlerinin ihtiyaçlarına göre seyreden bir değişim ve gelişim içerisindedir. Son yıllarda hemen hemen her ülkenin sahip olduğu dijital eğitim portalları kullanıcılarına birçok fayda sağlamaktadır. Öğretimin etkililiğini ve kalıcılığı arttırması ve erişim kolaylığı sayesinde giderek daha fazla kullanıcı tarafından tercih edilmektedir. Teknolojinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte ülkelerin eğitimde kullandıkları teknoloji uygulamaları ve eğitim portalları da yaygınlaşmıştır. ABD'de Khan Academy, Portekizde Skoool.pt, Finlandiyada Edu.fi, Malezyada Frog VLE, Avustralyada Scootle, Arjantinde Educ.ar gibi eğitim portalları başlıca bilinenleridir (Alabay, 2015). Dünya genelinde bir çok ülke artık kendi okulları için oluşturdukları internet üzerinden erişilebilen eğitim portallarına sahiptir. Ücretsiz erişime izin veren bu portalların ortak özelliği eğitimde fırsat eşitliği sağlamasıdır. Öğretmen ve öğrencilerin de içerik üretmesine olanak tanıyan bu portallardan en önemlileri şunlardır:

2.8.1. eTwinning Portalı: eTwinning, iletişim kurmak, işbirliği yapmak, projeler geliştirmek, paylaşmak; kısacası Avrupa'daki en heyecan verici öğrenme topluluğunu hissetmek ve bu topluluğun bir parçası olmak için, Avrupa ülkelerindeki katılımcı okullardan birinde çalışan personele (öğretmenler, müdürler, kütüphaneciler v.b.)

yönelik bir platformdur. eTwinning, BİT kullanımıyla okullar için destek, araç ve hizmetler sağlayarak Avrupa'daki okullar arası işbirliğini teşvik eder. Ayrıca; eTwinning, eğitimciler için sürekli çevrimiçi mesleki gelişim için ücretsiz fırsatlar da sunmaktadır. 2005 yılında Avrupa Komisyonunun -e öğrenme programının ana hareketi olarak başlatılan eTwinning, 2014 yılından bu yana AB (Avrupa Birliği) eğitim, öğretim, gençlik ve spor programı olan Erasmus'a, sıkı bir şekilde entegre edilmiştir (www.etwinning.net).

2.8.2. Khan Academy: 2006 yılında ABD'de Salman Khan tarafından kurulan Khan Academy dünyanın en büyük ücretsiz eğitim platformudur ve www.khanacademy.org adresinde ana dili İngilizce olarak eğitim vermektedir. Her gün yeni içerikler sunan Khan Academy'nin bugüne kadar yayınladığı 10.000'e yakın eğitim videosu yaklaşık 1 milyar kez izlenmiştir. Khan Academy kâr amacı gütmeyen bir organizasyondur, içerikleri tamamen ücretsizdir ve öğrenmek isteyen herkesin kullanımına açıktır. Bugün 36 dilde erişilebilen Khan Academy içerikleri dünyanın birçok ülkesinde öğretmenler ve öğrenciler tarafından eğitim için kullanılmaktadır. Khan Academy sisteminde bulunan yönlendirme, seviye belirleme, raporlama ve ödüllendirme algoritma ve mekanizmaları gibi gelişmiş özelliklerin tamamı 2014-2015 eğitim dönemi itibariyle tr.khanacademy.org adresinde Türkçe olarak da sunuluyor. Khan Academy Türkçe dersleri Millî Eğitim Bakanlığı'nın kısa adı EBA olan Eğitim Bilişim Ağı'nda yayınlanıyor ve ülke genelinde on binlerce okula ulaşıyor. Aynı zamanda Millî Eğitim Bakanlığı'nın Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü ile yapılan bir işbirliği çerçevesinde eğitim içeriğinden geçmişte dilediği eğitimi alma şansı olmamış ya da eksiklerini telafi etmek isteyen bireylerin de yararlanması amaçlanıyor.

2.8.3. Merlot (Multimedia Educational Resource for Learning and Online Teaching): Merlot nesne ambarı, ücretsiz hizmet veren ve yaygın olarak bilinen bir nesne ambarıdır. Kaliforniya üniversitesi öğrenim geliştirme merkezi tarafından finanse edilmiştir. Sistem, web sayfalarını kullanan öğretim elemanlarına geleneksel, web tabanı ve uzaktan öğretim ortamlarındaki dersler için kaynak sunmaktır. Metadata standardı olarak IEEE-LOM kullanılmıştır (Çakıroğlu ve Akkan, 2009).

2.8.4. Shodor (Shodor Education Foundation): "Fen ve Matematik eğitiminin gelişmesine modelleme ve simülasyon tekniklerini kullanarak yardımcı olmayı düşünen bir platformdur" (Çakıroğlu ve Akkan, 2009).

2.8.5. LearnAlberta (AlbertaEducation): Hayat boyu öğrenmeyi destekleyen kaliteli online kaynakları içermektedir. Alberta eğitim programı ile paralel hazırlanmış olup öğretmenler, öğrenciler ve velilerin üye olarak kullanabilecekleri bir sistemdir (Çakıroğlu ve Akkan, 2009).

2.8.6. Scoool.pt: "Skoool.pt öğretmenlerin çalışmalarını geliştirmeye ve öğrencilerin bilgiye erişimini kolaylaştırmaya yönelik interaktif kaynak içeren dijital bir öğrenme ağıdır. İlk aşamada matematik, fizik, kimya, biyoloji alanlarında temel eğitim ve dijital kaynak sağlar. İntel ilk olarak İngiltere'de daha sonra 2002 yılında İrlanda, 2004 yılında Türkiye'de ve İsveç'te Skoool teknolojisini başlattı. Tayland, Suudi Arabistan ve Güney Afrika'da bu teknolojinin başlatılması memnuniyetle karşılanmıştır" (Skoool, Akt. Alabay, 2015).

2.8.7. Scientix Projesi: "Scientix Projesi, Avrupa'da STEM (Science, technology, engineering, mathematics (Fen, teknoloji, mühendislik, matematik)) eğitiminde sorgulamaya, araştırmaya, ürün geliştirmeye, buluş yapmaya dayalı eğitimi Scientix Portalı aracılığıyla yaygınlaştırmayı amaçlayan, öğretmenlere, akademisyenlere, okul yöneticilerine, ailelere ve STEM eğitimi ile ilgilenen tüm kişilere açık bir projedir" (EBA Scientix Türkiye, 2021).

2.9. TÜRKİYE'DE ONLİNE EĞİTİM PORTALLARI

Türkiye'de uzaktan eğitim ve online yayıncılığa yönelik çalışmalar internet ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle hız kazanmıştır. Okulda ve okul dışında kullanılan platformlar eğitim kalitesinin ve öğrenci başarısının artmasında önemli bir etkendir. Dünyada yaşanan Covid-19 pandemisi ile yükselişe geçen dijital eğitim platformları eğitimin evirilmesinde, yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçişte önemli bir boşluğu doldurmuşlardır. Ülkemizde kullanılan uzaktan eğitim portallarına aşağıda yer verilmiştir.

2.9.1. Morpa Kampüs: Morpa Kampüs, ilkokul ve ortaokul öğrencileri ve öğretmenlerine derslerde yardımcı olmak üzere hazırlanmış, MEB müfredatı ile uyumlu içeriklerin bulunduğu online eğitim platformudur.[1] Sınıf seviyesine göre hazırlanan Morpa Kampüs online eğitim içerikleri öğrencilere kendi gelişimlerini, öğretmenlere öğrencilerinin gelişimini, velilere ise çocuklarının gelişimini takip etme imkânı verir. Okul yöneticileri ise bu sistem sayesinde okullarındaki öğretmenlerin çalışmalarını ve öğrencilerin başarı durumlarını takip edebilir. Uzaktan

[1] www.morpakampus.com

eğitim döneminde fayda odaklı bir eğitim sunan Morpa Kampüs'te "öğretmenler sınıflarındaki öğrencilerin gelişimini ayrıntılı raporlarla izleyebilir, öğrencileriyle ya da zümredeki diğer öğretmenlerle içerik paylaşımlarında bulunabilir. Morpa Kampüs ilkokul 1, 2, 3 ve 4. sınıf ve ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri, sınıf ve branş öğretmenleri, okul yöneticileri ve üye öğrenci velilerinin kullanımına uygundur".

2.9.2. Vitamin[2]: 33 yılı aşkın araştırma-geliştirme deneyimi ve uluslararası örgütlenmesiyle Türkiye'nin en büyük eğitim teknolojileri şirketidir. Türk Telekom'un grup sinerjisinden de aldığı güçle, teknolojiyi yenilikçi ve etkin bir şekilde kullanarak ulusal ve uluslararası eğitim çözümleri üretmeye devam etmektedir. 1988 yılında kurulduğu günden başlamak üzere 2000'li yılların eğitim çözümlerini ve Türkiye'nin eğitim ekosistemini geliştirmeyi hedeflemiştir. Bugün, eğitim içeriklerinden teknolojik platformlara, akıllı ölçme değerlendirmeden öğretmen eğitimlerine kadar kapsamlı çözümleriyle ülkemiz eğitimine, öğrenci, öğretmen ve velilere önemli katkılar sunmaktadır.

2.9.3. Okulistik[3]: İlkokul ve ortaokul öğrencilerine yönelik MEB müfredatına uyumlu online eğitim içerikleriyle sürekli gelişen ve önemi her geçen gün artan bir uzaktan eğitim platformudur. 2004 yılından beri kurumsal ölçme ve değerlendirme çözümleri sunmaktadır.

2.10. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.10.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Kartal (2017) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanımına ve içeriğine ilişkin görüşleri alınmıştır. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden betimsel araştırma desenine göre tasarlanmış, bu kapsamda görüşme tekniği kullanılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun EBA hakkında bilgi sahibi oldukları, teknolojik araçları kullanma hususunda kendilerini donanımlı hissettikleri sonucuna varılmıştır. Öğretmen görüşlerinden elde edilen verilerden okulların fiziki altyapısının EBA'yı etkin bir şekilde kullanabilmek için yeterli olmadığı, EBA'nın sosyal bilgiler

[2] www.vitaminegitim.com

[3] www.okulistik.com

öğretmenleri tarafından altyapı sorunları ve içerik olarak yetersizliği sebebiyle yeterince kullanılmadığı tespit edilmiştir. "Araştırmada EBA'nın kullanıldığı derslerde öğrencilerin derse olan ilgisinin ve katılımının arttığı, derste EBA'nın kullanılmasıyla öğretme-öğrenme sürecinin kısaldığı ve öğretmenin işinin kolaylaştığı araştırmaya katılan öğretmenler tarafından ifade edilmiştir".

Çakmak ve Taşkıran (2017)'ın sosyal bilgiler öğretmenlerinin perspektifinden Eğitim Bilişim Ağı (EBA) adlı araştırmasında 14 sosyal bilgiler öğretmenine EBA ile alakalı açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Bulgulardan yola çıkarak EBA platformunun faydalı olduğu ve öğrenmede rahatlık sağladığı fakat altyapı eksikliğinden dolayı yeteri kadar yararlanılmadığı belirtilmiştir.

Öner (2017) ise çalışmasında, "sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerinin kendi derslerinden hareketle EBA hakkındaki görüşlerini almayı ve sosyal bilgiler ile tarih dersleri kapsamında EBA'da yer alan ders içeriklerinin bir analizini yapmayı amaçlamıştır. Sosyal bilgiler ve tarih öğretmenlerinin derslerde en fazla kullandıkları kaynakların başında ders kitabı, internet kaynakları, EBA ve kendi hazırladıkları not ve materyallerin olduğu tespit edilmiştir. Hem sosyal bilgiler hem de tarih öğretmenlerinin EBA'da en fazla kullandıkları içeriklerin videolar ile sunumlar/slaytlar olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yine her iki branş katılımcılarının EBA platformunda gördükleri başlıca eksikliklerin ise içeriklerin yetersiz olması ile ders anlatım videolarının sıkıcı olmasıdır. Her iki branş katılımcıları da platformda daha fazla içeriğe yer verilerek içeriklerin zenginleştirilmesini, güncellenmesini, tüm ünite ve konularda içerik hazırlanmasını istedikleri belirlenmiştir".

Alabay (2015) ortaöğretim öğretmenlerinin ve öğrencilerinin EBA kullanımına ilişkin görüşleri üzerine yaptığı çalışmada EBA'nın öğretmenler tarafından ders işlerken yeterince kullanılmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu ise, EBA ile ilgili alınan eğitimin yeterli olmadığını ve EBA'da bulunan içeriklerin mevcut ihtiyacı gidermek hususunda yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler ise EBA sayesinde "öğrendiklerini uygulama imkânı bulduklarını" ve "öğrenmenin kendi kontrollerinde olduğunu düşündüklerini" ifade etmişlerdir.

Tutar (2015) ise araştırmasında, "öğretmenlerin EBA ile ilgili yeterli bilgilerinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca öğretmenlerin EBA'yı sıklıkla kullanmadıkları ancak EBA'nın kullanışlı, etkili ve verimli bir site olduğu düşüncesine sahip oldukları da belirlenmiştir". Tüysüz ve Çümen (2016) tarafından yürütülen araştırmada EBA ders web sitesine ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri alınmıştır. "Öğrenciler EBA web sitesinin konuları pekiştirmede, sınavlara hazırlık ve konu tekrarı yapmada faydalı bir site olduğunu,

konu anlatımı, eğitici oyun/etkinlikler, testler ve videolar bakımından sitenin ilgi çekici olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca sitenin başarılarını artırma, konu tekrarı yapma ve test çözmelerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bunun yanında siteye girişte çoğunlukla sıkıntı yaşanmamasına rağmen bazen şifre kabul etmeme ve hata verme gibi sorunlarla karşılaştıklarını, siteyi kullanırken ise videoların yavaş açılması yada hiç açılmaması, ödevlerin açılmaması, siteden atma ve puanların sıfırlanması gibi sıkıntıları belirtmişlerdir. Öğrenciler ayrıca siteye daha çok oyun/eğlence, test ve konu içeriğinin eklenmesi gerektiğini düşünmektedir".

Aktay ve Keskin'in (2016) "EBA'yı incelemeyi hedefleyen araştırmaları, nitel araştırma modeline göre kurgulanmış ve EBA'nın özellikleri doküman analizi tekniğiyle incelenmiştir. İlgili çalışmada, EBA'nın eğitsel açıdan birçok özelliğinin olduğu ifade edilmiştir. EBA bünyesinde bulunan özellik ve içerikler incelendiğinde, ders, içerik, yarışma, uygulamalar, EBA dosya, e-kurs gibi eğitsel içeriklerin bulunduğu belirtilmiştir. EBA'daki içeriklere herkes tarafından erişilirken EBA ders gibi bazı kısımlara öğretmen ve öğrencilere sağlanan kullanıcı adı ve şifre ile erişim sağlanabilmektedir. EBA'da yazı, görsel, ses ve video gibi birçok türde içerik bulunduğu araştırmacı tarafından ifade edilmektedir. Bununla beraber öğretmenlere özel bazı özelliklerin bulunduğu da belirtilmektedir.

Güvendi (2014) ise EBA'nın öğretmenler tarafından kullanım sıklığının belirlenmesi için yaptığı çalışmada öğretmenlerin EBA platformunda en çok haberleri okuduklarını en az dosya paylaşımında bulunduklarını yani öğretmenlerin siteyi bilgi paylaşmaktan çok bilgi almak için kullandıklarını tespit etmiştir. Ayrıca öğretmenlerin siteyi kullanım sıklığı olması gerekenin çok altında çıkmıştır.

Yerli (2018) "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Uygulamasının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi" başlıklı araştırmasında sosyal bilgiler derslerinde EBA kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkisi araştırılmıştır. Çalışmada öntest-sontest kontrol gruplu deneme modeli uygulanmıştır. 6. sınıfta eğitim gören 83 öğrenci ile yapılan araştırmada EBA destekli öğretim ile yapılandırmacı yaklaşıma uygun hazırlanan öğretmen kılavuz kitabı doğrultusunda yapılan öğretimin öğrenci başarısına etkileri aynı düzeyde çıktığı gözlenmiştir. Ayrıca EBA destekli sosyal bilgiler öğretimin öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

İnanoğlu (2019) araştırmasında sosyal bilgiler öğretiminde EBA'nın nasıl ve ne kapsamda kullanıldığına dair sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüş ve önerilerini ortaya koymayı hedeflemiştir. Araştırmada nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bulgular incelendiğinde, "derslerde en fazla kullanılan eğitim teknolojisi

etkileşimli tahta olmuştur. EBA, 5. sınıftan 8. sınıf düzeyine kadar sosyal bilgiler dersinin birçok içeriğinde sıkça kullanılmaktadır. EBA en çok dersin sonuç ve değerlendirme bölümünde öğrencilerin öğrenme eksiklerini belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. EBA, öğrencilerin derse katılım oranını arttırırken öğrenme sürecini olumlu etkilemektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre EBA yeterli içeriğe sahip değilken EBA'da en çok istenilen içerik video-animasyon türleridir. En çok kullanılan EBA içeriği "EBA Ders" olurken EBA'nın kullanım sıklığına dair "her derste" ve "bazı derslerde" şeklinde farklı görüşler tespit edilmiştir".

EBA ile ilgili farklı alanlarda yapılmış tezler incelendiğinde; Saklan (2017) fen bilimleri dersinde teknoloji kullanımının eğitimsel verimi arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada okullarda yaşanan ağ problemlerinin, öğretmenlerin EBA kullanımını olumsuz yönde etkilediği ifade edilmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler fen öğretiminde kullanılan dijital materyallerin yeterli olmadığını belirtmektedir. EBA ile ilgili yeterliliğin beklenen seviyede olmadığı araştırmanın bulguları arasındadır. Çalışmaya dahil olan öğretmenler dijital eğitim içeriklerini; test çözme, ders esnasında konu anlatımı, haberleri görme, dijital içerik indirme amacı ile kullandıklarını belirtmişlerdir.

Fidan (2016) ise yaptığı araştırmada sınıf öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı'ndan (EBA) yararlanmaya ilişkin görüşlerini almıştır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin EBA ile ilgili yeterli bilgilerinin olmadığı tespit edilmiştir. Bununla beraber, sınıf öğretmenlerinin EBA'yı sıklıkla kullanmadıkları fakat EBA'nın kullanışlı, etkili ve verimli bir platform olduğu düşüncesinde oldukları belirlenmiştir.

Kuloğlu (2018) "İngilizce Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Kullanım Durumlarının İncelenmesi" isimli çalışmasında yöntem olarak nicel araştırma desenlerinden betimsel taramayı, verilerin analizinde ise SPSS ve içerik analizini kullanmıştır. Araştırmada, 11 İngilizce öğretmeni ile çalışılmış ve öğretmenlerin etkileşimli tahtaları sık kullandıkları, özellikle EBA'ya erişim için kullandıkları, yeni eğitim teknolojisine öğretmenlerin uyum sağladığı ve amacına uygun kullandıkları araştırmanın sonuçları arasındadır. Ayrıca İngilizce öğretmenlerinin; EBA ile ilgili yapılan hizmet içi eğitim ve kursları yetersiz buldukları, EBA'ya ders içerikleri üretme konusunda kendilerini yetersiz gördükleri, EBA'da var olan içeriklerin taleplerini karşılamadığı, EBA'yı içerik ve materyal konusunda yetersiz buldukları, teknoloji ve EBA kullanımı konusunda kendilerini yeterli gördükleri, EBA'ya karşı olumlu tutum içinde oldukları araştırmanın diğer sonuçlarıdır.

Çiftçi ve Aydın (2020) "Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Platformu Hakkında Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Görüşleri" başlıklı araştırmalarında pandemi sürecinde EBA ve benzeri

eğitim platformlarının uzaktan eğitim açısından önemli bir ihtiyaç haline geldiğini belirterek EBA'nın pandemi sürecinde yaptığı canlı yayınlarla uzaktan eğitimde önemli bir misyonu yerine getirdiğini ifade etmişlerdir. Bununla beraber Covid-19 salgını döneminde uzaktan eğitime daha fazla ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir.

2.10.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Caballero (2013) devlet okullarında çalışan öğretmenlerle yaptığı çalışmada, öğretmenlerin sınıflarda eğitim teknolojilerini kullanmaları üzerine odaklanmştır. Nicel olarak tasarlanan çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan anket veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Öğretmenlerin sınıflarda eğitim teknolojilerinden yararlanma durumları branş, mesleki deneyim ve öğrenci sayılarına göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Mckenzie (2000) ise araştırmasında eğitimde teknoloji kullanımının öğrenci başarısını ve öğrencilerin öğrenmelerini arttırıp arttırmadığına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurmuştur. Araştırmanın sonucunda, eğitimde teknoloji kullanımı ile öğrenci başarısı ve öğrenme artışı arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Surjono (2015) tarafından yapılan araştırmada ise online elektronik kurslardaki öğrenci başarısı üzerinde multimedia ve öğrenme stillerinin etkileri incelenmiştir. Ön-test son-test kontrol gruplu deneysel çalışmada öğrencilerin multimedia tercihleri ve öğrenme tarzlarının uyumlu olduğu görülmüştür. Online elektronik ders, sunulan malzeme ile karşılaştırıldığında önemli ölçüde daha yüksek puanlar çıkmıştır. Elektronik ders yani uzaktan eğitim yoluyla öğrenme lehine bir farklılık görülmüştür.

Kadaruddin (2017) multimedia öğreniminin yararları ve bilgisayar temelli öğrenmenin avantajları ve dezavantajları üzerine yaptığı çalışmada 22 öğrenciden nitel ve nicel yöntemleri kullanarak veriler toplamıştır. Araştırmanın sonucunda bilgisayar temelli öğrenmenin öğrenci performansını arttırdığına ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerin, eğitim teknolojisi araçlarının kullanıldığı derslerde, öğretme ve öğrenme süreçlerinde daha aktif oldukları belirlenmiştir.

Rampersad (2011), öğrencilerin ilgisinin, motivasyonunun ve katılımının teknolojinin derslerle bütünleşmesinden nasıl etkilendiğini araştırmıştır. Çalışma, teknoloji kullanımının öğrencilerin öğrenmesi için uygun öğrenme ortamları oluşturulmasına katkı sağladığını ortaya koymuştur. Teknolojinin, öğrencilerin ilgi alanlarına ulaşmak için bir araç olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Böylelikle, öğrencilerin derslere daha fazla katılımı sağlanmıştır. Teknolojiye öğrencilerin kolaylıkla tespit edebildiği somut örneklerin kullanımı entegre edildiğinde öğrenciler içerikleri hatırlayabilmişlerdir.

Kandasamy ve Shah (2013), öğretmenlerin bilişim teknolojilerine ilişkin bilgi, tutum ve kullanım düzeylerini incelemiş ve katılımcıların çoğunun bilgisayarın öğretmenler için değerli bir araç olduğuna inandıklarını ve bilgisayarın öğrencilerin sınıfta öğrenme biçimini değiştirebileceğini tespit etmişlerdir. Katılımcılar, bilgisayarın öğrencilerin kavramları daha iyi anlamasına yardımcı olmasının yanında öğretmenlerin etkili bir şekilde öğretmesine de yardımcı olduğunu belirtmişlerdir.

Olufemi vd., (2013) Nijerya'nın Ondo eyaleti'nde ortaöğretim kurumlarında çalışan 400 öğretmen ve 40 idareciye eğitim teknolojilerini kullanma düzeylerini ölçen bir anket uygulamıştır. Sonuç olarak ortaöğretim kurumlarındaki yetersiz imkânlardan dolayı, öğretmen ve öğrencilerin eğitim teknolojileri ile etkileşimlerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte yapılan araştırma, eğitim teknolojilerinin eğitim-öğretimi ilginç kılma, uzaktan eğitime yardımcı olma, eğitimi daha verimli kılma gibi faydaların olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmanın sonucunda devlet tarafından eğitime ayrılan bütçenin arttırılması ve öğretmenlere eğitim teknolojileri kullanımı konusunda eğitimlerin verilmesi önerilmiştir.

Amengor (2011) tarih öğretiminde öğretmenlerin bilişim teknolojilerini nasıl algıladıklarını araştırmıştır. Araştırmaya katılanların % 95,6'sı bilişim teknolojilerinin öğretimi daha etkili hâle getirdiğine, % 80,6'sının bilişim teknolojilerinin öğrencilerin değişen ihtiyaçlarını karşılamasına yardımcı olduğuna, %85,1'inin bilişim teknolojilerinin üretkenliği arttırdığına inandıklarını ifade etmişlerdir. Tarih öğretmenleri teknolojinin kullanılmasıyla öğretimin etkili hâle geldiğini, öğrencilerin değişen ihtiyaçlarının karşılandığını, öğrencileri motive ettiğini, öğrenciler arasındaki işbirliğini geliştirdiğini düşünmektedirler.

BÖLÜM III: YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın amacı doğrultusunda ulaşılmak istenen verilerin nasıl elde edildiği ve uygulamaların ne şekilde yürütüldüğü ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Genel boyutlarıyla araştırma süreci, evren – örneklem, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım düzeylerini ve EBA'nın sınıf içi uygulamalarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Karma yöntem araştırmaları son zamanlarda metodolojik olarak yükselen ve önemsenen bir araştırma yöntemidir. "Karma yöntem nicel ve nitel veri toplama tekniklerinin birlikte kullanıldığı bir modeldir" (Creswell 2003; Hesse-Biber 2010; Tashakkori ve Teddlie 2003). Araştırma karma araştırma yöntemlerinden açıklayıcı sıralı desen ile yürütülmüştür. Bu bağlamda öncelikle sosyal bilgiler öğretmenlerine araştırmacı tarafından geliştirilen ve pilot çalışmaları yapılan 20 maddeden oluşan bir anket formu uygulanmıştır. Daha sonra nicel araştırma sonuçlarına dayalı olarak ayrıntılı öğretmen görüşleri için sosyal bilgiler öğretmenleri ile nitel görüşmeler yapılmıştır. "Açıklayıcı sıralı desenin amacı, araştırma problemine hem verinin toplanması hem de analizi için nicel aşama ile başlayıp daha sonra nicel sonuçları açıklamak için nitel çalışmanın yürütülmesidir". Bu desen gücünü, araştırmanın birbiri üzerine inşa edilen kolaylıkla anlaşılabilir ve birbirinden ayırt edilebilen iki aşamadan almaktadır. Bu nedenle bu desen, lisansüstü öğrenciler ve karma yönteme yeni başlayan araştırmacılar arasında rağbet görmektedir. Verilerin toplanmasında anket ve görüşme teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda izlenen işlem basamakları şu şekildedir; araştırma problemlerinin belirlenmesi, araştırma evreni ve örnekleminin belirlenmesi, anket formu ve görüşme sorularının hazırlanması, pilot araştırmanın gerçekleştirilmesi, nihai anket formunun uygulanması, öğretmen görüşlerinin alınması, istatistiksel analizlerin yapılması ve söz konusu analizler sonucunda ortaya çıkan bulguların değerlendirilmesi, yorumlanması ve tartışılması.

Creswell (2017) karma yöntemi; "araştırmacının, araştırma problemlerini anlamak için hem nicel veriler (kapalı uçlu) hem de nitel veriler (açık uçlu) topladığı iki veri setini birbiriyle bütünleştirdiği ve daha sonra bu iki veri setini bütünleştirmenin avantajlarını kullanarak sonuçlar çıkardığı, sağlık, sosyal ve davranış bilimleri alanında kullanılan bir araştırma yaklaşımı olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşımın temel varsayımı, araştırmacının istatistikî eğilimleri (nicel veriler), öyküler ve kişisel deneyimlerle (nitel veriler)

birleştirmesinin, araştırma problemini daha iyi anlamak için bu yöntemlerden herhangi birini yalnız başına kullanmaya kıyasla daha fazla avantajlı olacağıdır" (Creswell, 2017). Tashakkori ve Teddlie (1998) ise karma yöntem araştırmalarını nitel ve nicel yöntemlerle yapılan ve pragmatist felsefeye dayalı araştırma olarak tanımlamaktadır. Bir başka tanımda ise, "karma yöntem araştırması, araştırma problemini kapsamlı ve çok boyutlu incelemek amacıyla, pragmatist felsefenin ilkeleri doğrultusunda nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanarak gerçekleştirilen araştırma olarak ifade edilmektedir. Karma yöntem araştırmalarının neden gerekli olduğuna ilişkin en çarpıcı gerekçe çevremizdeki olay ve olguların karmaşık ve çok boyutlu olmasına dayanmaktadır" (Yıldırım ve Şimşek, 2013). "Nicel yöntem aracılığıyla toplanan veriler birçok katılımcıya ulaşmayı sağlarken, gözlem, görüşme gibi nitel yöntemler kullanılarak elde edilen veriler, araştırma konusunun daha derinlemesine incelenmesine imkân sağlar" (Greene vd., 2005). "Karma yöntem araştırmaları nicel araştırmanın zayıf olduğu "derinlik ve ayrıntı" ve nitel araştırmanın zayıf olduğu "genelleme ve tahmin" amaçlarına ulaşmada araştırmacıya alternatif bir yaklaşım sunmaktadır" (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Karma yöntem araştırmalarının özellikleri ve araştırma sürecine katkıları şunlardır:

- "Araştırma sorularını cevaplandırmak için nicel ve nitel verilerin toplanması ve analiz edilmesi.
- Nitel ve nicel yöntemlerin güçlü yanlarının kullanılması.
- Özel bir karma yöntem deseninin kullanılmasıyla nitel ve nicel verilerin birleştirilmesi ve bütünleştirilmesi.
- Bazen deseni bir kuram veya felsefe içinde ele alma" (Creswell, 2017).

Araştırma karma yönteme uygun bir şekilde planlanmıştır. Nicel boyut betimsel tarama modeliyle yürütülmüştür. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu bulunduğu şartlarda betimlemeyi hedefleyen araştırma yaklaşımıdır. Yapılan çalışmaya konu olan kişi ya da nesne, kendi koşulları dâhilinde, var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Sosyal bilgiler öğretmenlerine EBA kullanımları ile ilgili sorulardan oluşan anket uygulanmıştır. Öğretmenlerin EBA hakkında yeterince bilgiye sahip olup olmadıkları, EBA'yı kullanıp kullanmadıkları, EBA'da yer alan uygulamaların hangilerini ne sıklıkla kullandıkları, EBA'da yapabilecekleri aktiviteleri ve kullanabilecekleri bölümleri bilip bilmedikleri ve EBA'ya yönelik genel algı ve değerlendirmeleri ile ilgili anket sorularına yer verilmiştir.

Araştırmanın nitel boyutunda ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak, araştırmanın nicel boyutunda elde edilen verileri teyit etmek amacıyla sosyal bilgiler

öğretmenleri ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde yine öğretmenlerin EBA'yı hangi sıklıkla kullandıkları, nasıl kullandıkları, EBA'da en çok hangi uygulamaları kullandıkları, EBA'nın içeriğinin yeterli olup olmadığı, uzaktan eğitim süreci için EBA'nın kullanılabilirliği, yaşanan sorunlar ve önerilere yönelik sorulara yer verilerek öğretmenlerin görüşleri detaylı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Araştırma karma yöntem araştırması olması sebebiyle nicel ve nitel araştırma desenleri için evren ve örneklem alma teknikleri iki ayrı başlık altında sunulmuştur. Araştırmanın nicel boyutu için evren ve örneklem; nitel boyutu için ise çalışma grubu hakkında genel bilgiler aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

3.2.1. Nicel Veriler İçin Evren ve Örneklem

Betimsel tarama modeliyle yapılan araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformu kullanım düzeylerine, sınıf içi uygulamalarının ne şekilde yürütüldüğüne ve platforma ilişkin genel algı ve değerlendirmelerine online anket yoluyla ulaşılmıştır. Araştırmanın evrenini sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma evreni ise; Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan 950 sosyal bilgiler öğretmenidir. Çalışma evreninin tamamına e-mail yoluyla ulaşılmış, 344 sosyal bilgiler öğretmeni ankete geri dönüş yapmıştır. Araştırma örneklemine rastlantısal örneklem yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır. Elektronik ortamda veri toplama tekniği ile kolay ulaşılabilirlik sağlanmıştır. Çok sayıda öğretmene ulaşılarak veri çeşitliliği ile örneklem yeterliliği sağlanmaya ve evrenin daha iyi temsil edilmesine çalışılmıştır.

3.2.2. Nitel Veriler İçin Çalışma Grubu

Nitel araştırmanın çalışma grubunu Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan 10 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. "Patton'a (1987) göre, amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak tanımaktadır". Araştırmacı, anket uygulanan katılımcılar arasından farklı yanıtlar veren, daha çok bilgi alabileceğini ve çalışmayı doyuracağını düşündüğü katılımcılar ile görüşmek istemiştir. Bütün nitel çalışmalarda olduğu gibi bir genelleme kaygısı olmadığı için çalışma grubunun evreni temsil niteliği aranmamaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde ölçme araçlarının özellikleri, geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları açıklanmıştır. Önce nicel, ardından ise nitel verilerin toplanması aşamalarında kullanılan ölçme araçları ve bu araçların geliştirilmesi için takip edilen süreçler yer almaktadır.

3.3.1. Nicel Veri Toplama Aracı (Geliştirilme Süreci, Geçerlik ve Güvenirlik)

Nicel verileri toplamak için nicel veri toplama araçlarından tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla EBAKAF (Eğitim Bilişim Ağı Kullanımı Anket Formu) literatüre bağlı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Anket geliştirme sürecinde ilk adım olarak problem tanımlanmış bu probleme uygun amaçlar ve sorular belirlenmiştir. Ardından madde yazımına geçilmiş, taslak anket oluşturulmuştur. Anketin hazırlık aşamasında EBA platformu incelenmiş, araştırmanın temel problemi ve alt problemleri doğrultusunda maddeler yazılmıştır. Pilot uygulamaya hazır hale getirilen taslak anket, sosyal bilgiler eğitimi ve ölçek geliştirme konularında doktora derecesine sahip 2 öğretim üyesi tarafından değerlendirilmiştir. Tüm bu süreçte uzman görüşleri doğrultusunda maddeler; maddelerin ifade ediliş biçimi, çalışmanın amacına uygunluğu ve kapsam geçerliği açısından değerlendirilmiş ve uygun bulunmuştur. Anket formu ayrıca Türkçe öğretmenleri tarafından imla, noktalama, dil, anlam ve Türkçe dil uygunluğu bakımından incelenmiş ve uygun görülen düzeltmeler yapılmıştır. Uzman görüşleri alındıktan sonra 150 sosyal bilgiler öğretmeni ile ön uygulama yapılmış, analiz edilmiş ve ankete son şekli verilmiştir.

Çalışmanın nicel kısmında kullanılan veri toplama aracı EBAKAF 20 maddeden oluşmaktadır. Anketin ilk bölümünde öğretmenlerin cinsiyeti, yaşı, eğitim durumu ve hizmet yılı ile ilgili demografik sorular yer almaktadır. EBAKAF'ta ayrıca öğretmenlerin EBA hakkındaki bilgi düzeyleri, EBA kullanım durumları, EBA'da yapabilecekleri aktiviteleri ve kullanabilecekleri bölümleri bilip bilmedikleri, EBA'da yer alan uygulamaların hangilerini ne sıklıkla kullandıkları, EBA'nın kullanışlılığı, etkililiği ve verimliliği ile ilgili görüşleri ve EBA'ya yönelik genel algı ve değerlendirmeleri ile ilgili anket sorularına yer verilmiştir. Ankette bu veriler; evet – hayır soruları, boşluk doldurma soruları, birden fazla seçeneğin işaretlenebileceği sorular, sıklık belirten sorular, 3'lü ve 5'li Likert tipi sorular ve açık uçlu sorular gibi farklı soru tipleri kullanılarak toplanmıştır.

3.3.1.1.EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Pilot Araştırma Analiz ve Değerlendirmeleri

Araştırmacı tarafından geliştirilen EBAKAF'a ait pilot çalışması 150 sosyal bilgiler öğretmenine online anket uygulaması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Pilot çalışmadan elde edilen veriler, gerekli düzenleme ve kodlamalar yapılarak bilgisayara aktarılmış ve SPSS (Statistical Package for Social Sciences - Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi) 22.0 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Analizler kapsamında keşfedici (açımlayıcı) faktör analizi ile güvenilirlik analizi uygulanmıştır.

3.3.1.1.1. Geçerlilik Analizi

EBAKAF'ın alt boyutlarından biri olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA uygulamalarına yönelik değerlendirme ve algılarını ölçmek için kullanılan 16 ifadenin katılımcılar tarafından kaç farklı alt boyutta algılandığını tespit edebilmek için keşfedici faktör analizi uygulanmıştır.

Öncelikle; "veri setinin faktör analizine uygunluğunun test edilmesi için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği testi ve Bartlett küresellik testi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda KMO değeri 0,892 ile 0,50'nin üzerinde ve Bartlett testinin kuyruk olasılığının 0,05 önem derecesinde anlamlı olduğu (p=0,00), dolayısıyla veri setinin faktör analizine uygun olduğu belirlenmiştir" (Kalaycı vd., 2005: 322; Sipahi vd., 2008: 80). Analizler, temel bileşenler yöntemi ve Varimax döndürme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

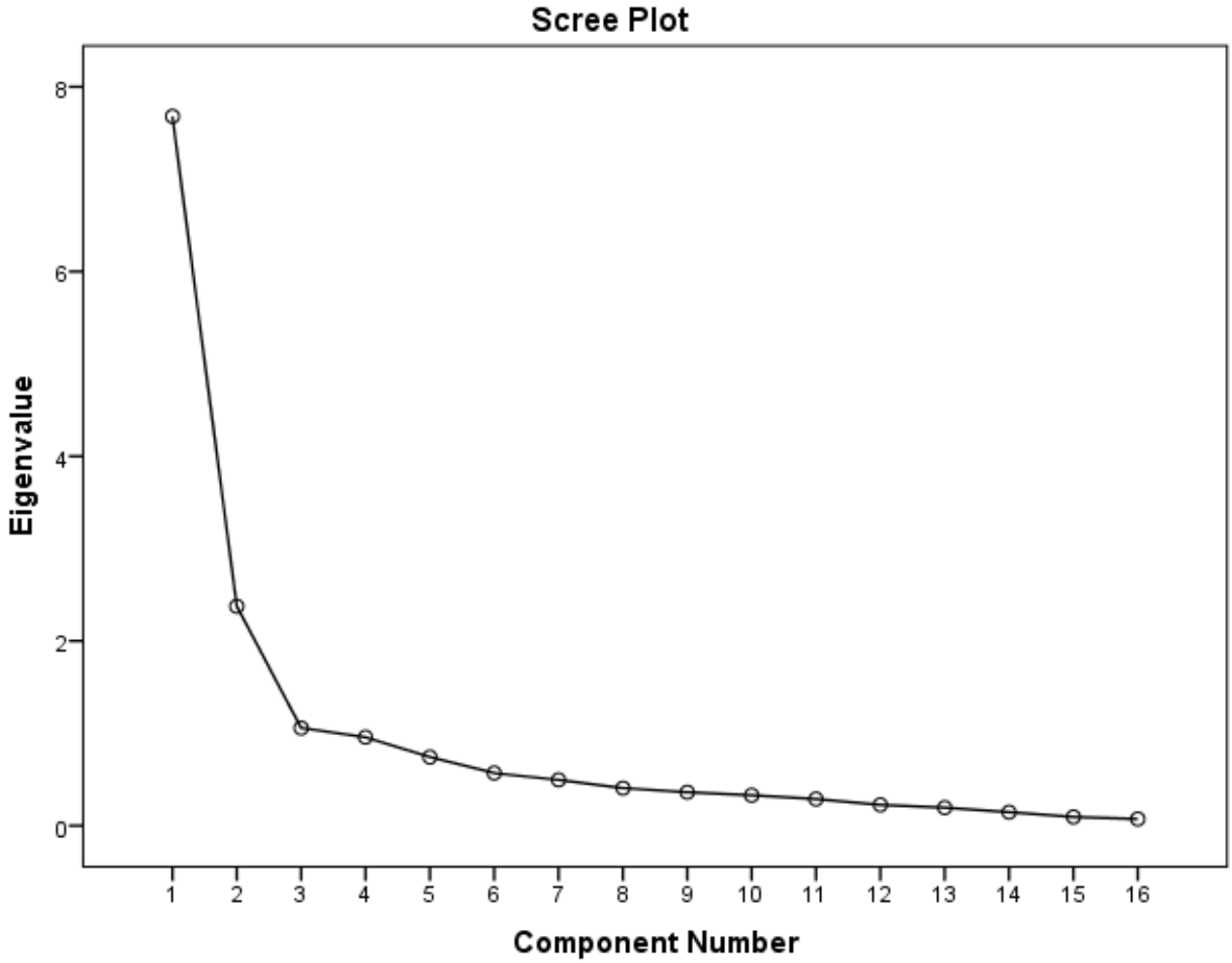
Aşağıdaki Tablo 1'de sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA uygulamalarına yönelik değerlendirmelerine ilişkin ölçeğin faktör analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 1. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Faktör Analizi

Faktörler	Madde No	Maddeler	Faktör Yükleri		
			1	2	3
Olumlu Görüşler	EBA6	EBA ile öğretim yapılan dersler daha eğlenceli geçiyor.	,907		
	EBA2	EBA öğrencilerin derse ilgisini arttırmaktadır.	,903		
	EBA10	EBA kullanılan derslerde öğrencilerin dikkati artmaktadır.	,899		
	EBA4	EBA ile yapılan öğretim anlamlı öğrenmeye katkı sağlar.	,891		
	EBA8	EBA kullanılan derslerde öğrenci katılımı artmaktadır.	,879		
	EBA1	EBA eğitimin iyileşmesine ve kalitesine katkıda bulunur.	,851		

	EBA11	EBA'da yer alan materyallerin öğreticiliği yeterli düzeydedir.	,790		
	EBA14	EBA öğrencilere devamsızlığı olduğu dersleri yakalama imkânı sağlar.	,788		
	EBA16	EBA sosyal eğitim platformu güvenli bilgiye erişim imkânı sağlar.	,763		
	EBA5	EBA sayesinde öğretmenlerin iş yükü azalmaktadır.	,665		
Zaman Yönetimi ve Kullanışlılığa Yönelik Eleştiriler	EBA7	EBA'nın kullanıldığı derslerde zaman yönetimi zorlaşır.		,862	
	EBA9	EBA ile öğretim zaman kaybına sebep olmaktadır.		,845	
	EBA12	EBA sosyal eğitim platformunun kullanımı zor ve karmaşıktır.		,611	
Öğrenci Motivasyonu ve Sistem Yeterliliğine Yönelik Eleştiriler	EBA15	EBA'nın derslerde sürekli kullanımı öğrencilerin motivasyonunu düşürmektedir.			,750
	EBA13	EBA'da sayfaların açılma ve videoların yüklenme hızı düşüktür.			,638
	EBA3	EBA'da Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yeterli içerik yoktur.			,630
Özdeğerler			7,22	1,99	1,90
Açıklanan varyans (%)			45,15	12,45	11,85
Toplam açıklanan varyans (%)			69,45		
Notlar: (i) Varimax Rotasyonlu Asal Bileşenler Analizi (ii) KMO = 0,892; Bartlett Testi =1848,17; p=0,00 (p<0,05)					

Yapılan keşfedici (açımlayıcı) faktör analizi doğrultusunda öncelikle faktör yükleri sosyal bilimlerde kabul edilebilir sınır olan 0,4'ün (Şencan, 2005: 390) altında olan ifadeler kontrol edilmiş, bu noktada gerekli şartların sağlandığı ve tüm ifadelere ilişkin faktör yüklerinin 0,6'nın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Ardından binişik maddeler incelenmiş, faktör yükleri birden fazla faktörde yer alan ve aralarında 0,1'den az fark olan "binişik" maddelere (Büyüköztürk, 2002: 118-119) rastlanmamış ve bu noktada da gerekli şartların sağlandığı belirlenmiştir.

Şekil 6. ScreePlot Grafiği

Yapılan faktör analizi sonucunda Şekil 6'daki ScreePlot (Yamaç Eğim/Birikinti) grafiğinde de görüldüğü üzere üç boyutlu bir yapı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA uygulamalarına yönelik ifadeleri üç farklı boyutta algıladıkları tespit edilmiştir. İlgili boyutlar, literatürdeki benzer çalışmalar ve uzman görüşleri de dikkate alınarak, ***"olumlu görüşler", "zaman yönetimi ve kullanışlılığa yönelik eleştiriler"*** ile ***"öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştiriler"*** şeklinde adlandırılmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçeğe ilişkin 10 ifadenin EBA uygulamasına yönelik olumlu görüşlerden, geriye kalan 6 ifadenin ise EBA uygulamasına yönelik eleştirilerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Faktör analizine göre toplam açıklanan varyans %69,45 olarak tespit edilmiştir. Bu açıklanan varyansa ilişkin boyutların ayrı ayrı katkıları incelendiğinde; "olumlu görüşler" boyutu için %45,15, "zaman yönetimi ve kullanışlılığa yönelik eleştiriler" boyutu için %12,45

ve "öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştiriler" boyutu için %11,85 oranında olduğu görülmüştür.

3.3.1.1.2. Güvenilirlik Analizi

Geçerlilik analizinin ardından, veri toplama aracının güvenilirliğini, bir diğer ifadeyle verilerin içsel tutarlılıklarını tespit etmek amacıyla Cronbach's Alpha değerleri hesaplanmıştır. Söz konusu değerler aşağıdaki Tablo 2'de görülebilmektedir.

Tablo 2. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Güvenilirlik Değerleri

Ölçek ve Boyutları	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha (α)
EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesi	16	**0,912**
- Olumlu Görüşler	10	0,956
- Zaman Yönetimi ve Kullanışlılığa Yönelik Eleştiriler	3	0,759
- Öğrenci Motivasyonu ve Sistem Yeterliliğine Yönelik Eleştiriler	3	0,562

"Cronbach's Alpha değeri, sorular veya ifadeler arası korelasyona bağlı uyum değeridir. Bu değer, ölçeklerdeki soruların güvenilirlik düzeylerini göstermektedir. Cronbach's Alpha değerinin 0,70 ve daha üzerinde olduğu durumlarda ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilir. Ancak sosyal bilimlerde bu sınır, soru sayısının az olduğu durumlarda 0,60 ve üzeri oldukça güvenilir" (Sipahi vd., 2008: 89), 0,40 ile 0,60 arası ise düşük düzeyde güvenilir kabul edilmektedir (Özdamar, 2004; Sekaran, 2003). Bu doğrultuda yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere, EBA uygulamalarının değerlendirilmesine ilişkin genel ölçek ile alt boyutlardan "olumlu görüşler" ile "zaman yönetimi ve kullanışlılığa yönelik eleştiriler" boyutlarının istatistiksel bakımdan oldukça güvenilir düzeyde; "öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştiriler" boyutunun ise düşük düzeyde güvenilir olduğu söylenebilir.

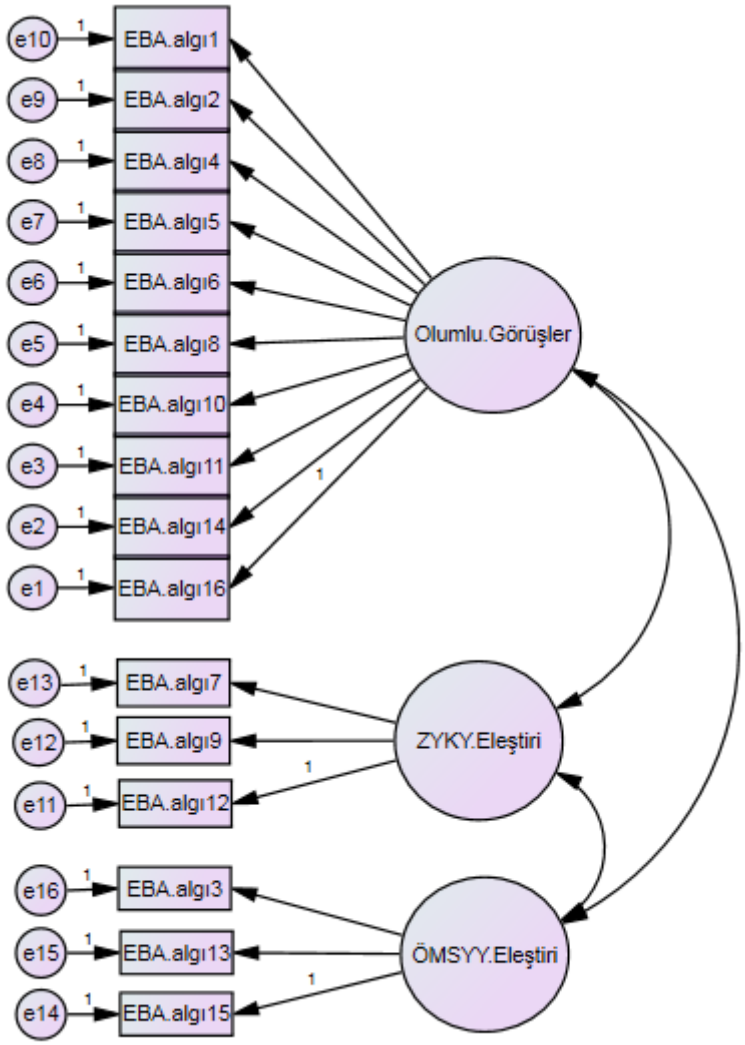
Neticede pilot araştırmada kullanılan taslak ölçeğe ilişkin gerçekleştirilen geçerlilik ve güvenilirlik analizleri sonucunda ilgili ölçeğin üç farklı boyuttan oluştuğu ve tüm ifade ve boyutların istatistiksel bakımdan güvenilir olduğu tespit edilmiş, bu bağlamda ana çalışma için kullanılacak nihai ölçekte herhangi bir ekleme ve çıkarılma yapılmasına gerek duyulmadığına kanaat getirilmiştir.

3.3.1.2.EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Nihai Araştırma Analiz ve Değerlendirmeleri

3.3.1.2.1. Geçerlilik Analizi

Bu başlık altında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA uygulamalarına yönelik değerlendirme ve algılarına ilişkin geliştirilen ölçeğin, pilot çalışma sonucunda elde edilen faktör yapısına uygunluğunu tespit etmek, bir diğer ifadeyle ilgili faktör yapısını doğrulamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Kısacası, keşfedici faktör analizi sonucunda elde edilen faktörleri doğrulamak amacıyla ana çalışma verileri ile doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

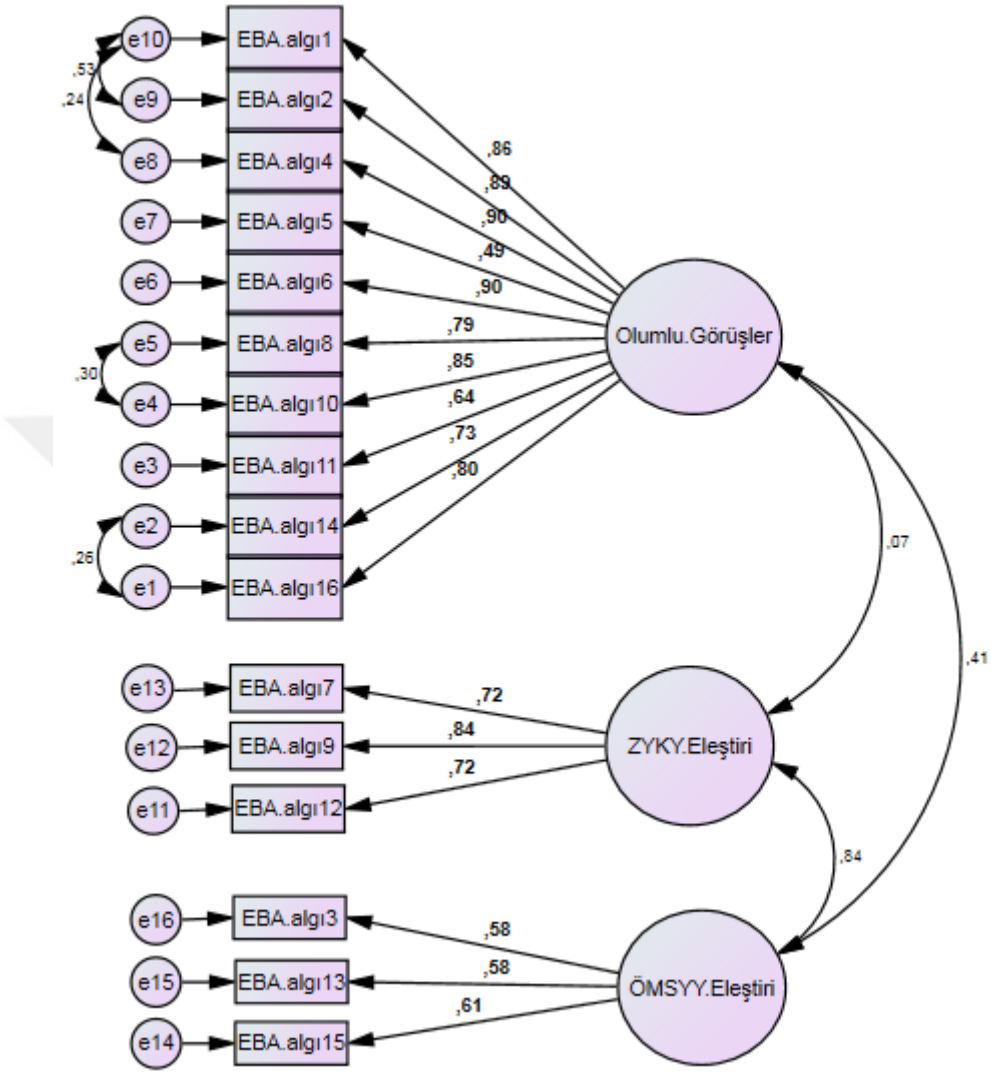
Aşağıdaki şekil 7'de EBA uygulamalarına yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin algı ve değerlendirmelerini içeren ölçeğe dair ölçümlenen faktör yapısı görülmektedir.

*__ZYKY__: Zaman Yönetimi ve Kullanışlılığa Yönelik

Şekil 7. Ölçümlenen Faktör Yapısı

İdeal bir model uyumu yakalamak amacıyla modifikasyon indeksleri doğrultusunda bazı ifadeler arasında modifikasyon düzeltme yolları kurulmuş ve çizilen kovaryanslar sonucunda aşağıdaki faktör yapısı modeli elde edilmiştir.

Şekil 8. Analiz Sonrası Ölçümlenen Faktör Yapısı Modeli

Şekil 8'de yer alan doğrulayıcı faktör analizi sonrasında elde edilen faktör yapısı modelinde oklar üzerinde görülen değerler, regresyon değerlerini ifade etmektedir. "Regresyon değerleri, gözlenen değişkenlerin gizli değişkenleri tahmin etme gücünü, bir diğer ifadeyle faktör yüklenimlerini göstermektedir" (Karagöz, 2017: 481). EBA platformuna ilişkin "olumlu görüşleri" kapsayan ifadelerin faktör yüklerinin 0,49 ile 0,90 arasında; EBA platformunun "zaman yönetimi ve kullanışlılığına yönelik eleştirileri" içeren ifadelerin faktör yüklerinin 0,72 ile 0,84 arasında; EBA platformunun "öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştirileri" kapsayan ifadelerin faktör yüklerinin 0,58 ile 0,61 arasında değiştiği görülmektedir. Faktör yükü; 0,71 üzerinde olan değerler "mükemmel", 0,63 "çok

iyi", 0,55 "iyi", 0,45 "makul/kabul edilebilir" ve 0,32 "zayıf" olarak kabul edilmekte iken, faktör yükü 0,30'un altındaki ifadeler ise genellikle değerlendirmeye alınmamaktadır (Tabachnick vd., 2018: 509). Bu doğrultuda ilgili faktör yüklerinin tümünün istatistiki olarak yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca söz konusu veriler istatistiki bakımdan anlamlıdır (p=0,00). Bu bağlamda p değerlerinin istatistiki bakımdan anlamlı çıkması, ilgili ifadelerin faktörlere doğru yüklendiği anlamına gelmektedir (Karagöz, 2017: 482).

Öte yandan doğrulayıcı faktör analizi ile test edilecek faktör yapısı modelinin değerlendirilmesinde referans alınacak model uyum değerleri aşağıdaki Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Uyum İndekslerine İlişkin Uyum Ölçütleri

Uyum İndeksleri	Mükemmel Uyum	Kabul Edilebilir Uyum
X^2 Uyum Testi	0,05< p < 1	0,01< p < 0,05
CMIN/df (X^2/sd)	≤3	≤5
RMSEA	≤0,05	≤0,08
GFI	≥0,90	0,89-0,85
AGFI	≥0,90	0,89-0,85
CFI	≥0,97	≥0,95
NFI	≥0,95	0,94-0,90
IFI	≥0,95	0,94-0,90

Kaynak: Meydan ve Şeşen,2015: 37; Karagöz, 2017: 466

AMOS 24.0 programı aracılığıyla ilgili faktör yapısının doğrulanması amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum değerleri ise aşağıdaki Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Modelin Uyum Değerleri

Uyum İndeksleri	Elde Edilen Değer	Sonuç
X^2 Uyum Testi	0,000	Uyumlu
CMIN/df (X^2/sd)	3,321	Kabul Edilebilir Uyum
RMSEA	0,082	Kabul Edilebilir Uyum
GFI	0,893	Kabul Edilebilir Uyum
AGFI	0,850	Kabul Edilebilir Uyum
CFI	0,942	Kabul Edilebilir Uyum
NFI	0,919	Kabul Edilebilir Uyum
IFI	0,942	Kabul Edilebilir Uyum

Tablo 4'e göre ilgili uyum değerleri incelendiğinde tüm değerlerin kabul edilebilir uyum aralığında olduğu, dolayısıyla gerek bu veriler, gerekse faktör yükleri doğrultusunda keşfedici faktör analizi sonucunda ulaşılan faktör yapısının doğrulandığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda verilerin analizinde yukarıdaki modelde yer alan üç faktörden oluşan yapı kullanılacaktır.

3.3.1.2.2. Güvenilirlik Analizi

Geçerlilik analizinin ardından veri toplama aracının güvenilirliğini, başka bir ifadeyle verilerin içsel tutarlılıklarını bulabilmek amacıyla Cronbach's Alpha değerleri hesaplanmıştır. Bu değerler aşağıdaki Tablo 5'te görülebilmektedir.

Tablo 5. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Güvenilirlik Değerleri

ÖLÇEK VE BOYUTLARI	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha (α)
EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesi	16	**0,899**
(1) Olumlu Görüşler	10	0,943
(2) Zaman Yönetimi ve Kullanışlılığa Yönelik Eleştiriler	3	0,804
(3) Öğrenci Motivasyonu ve Sistem Yeterliliğine Yönelik Eleştiriler	3	0,617

"Cronbach's Alpha değeri, sorular veya ifadeler arası korelasyona bağlı uyum değeridir. Bu değer, ölçeklerdeki soruların güvenilirlik düzeylerini göstermektedir. Cronbach's Alpha değerinin 0,70 ve daha üzerinde olduğu durumlarda ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilir. Ancak sosyal bilimlerde bu sınır, soru sayısının az olduğu durumlarda 0,60 ve üzeri "oldukça güvenilir"" (Sipahi vd., 2008: 89), 0,40 ile 0,60 arası ise "düşük düzeyde güvenilir" kabul edilmektedir (Özdamar, 2004; Sekaran, 2003). Bu doğrultuda yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere, EBA uygulamalarının değerlendirilmesine ilişkin genel ölçek ile alt boyutların tümünün istatistiksel bakımdan "oldukça güvenilir" düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

3.3.1.2.3. Tanımlayıcı İstatistikler

Bu başlık altında, araştırma değişkenlerine yönelik tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Tablo 6'da araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA uygulamalarına ilişkin algı ve değerlendirmelerini kapsayan tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 6. Değişkenlere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

ÖLÇEK	n	X	SS
EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesi	344	3,16	,725
(1) Olumlu Görüşler	344	3,54	,935
(2) Zaman Yönetimi ve Kullanışlılığa Yönelik Eleştiriler	344	2,26	,923
(3) Öğrenci Motivasyonu ve Sistem Yeterliliğine Yönelik Eleştiriler	344	2,81	,911

Notlar: (i)Ölçekte; 1="Kesinlikle katılmıyorum" ve 5="Kesinlikle katılıyorum" anlamındadır. (ii) X= Aritmetik Ortalama (Mean); SS= Standart Sapma

Değişkenlere yönelik tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde, EBA uygulamalarına ilişkin genel algı düzeyi ortalamasının 3,16 (X=3,16±0,725), EBA uygulamalarına ilişkin olumlu görüşler değişkeni ortalamasının 3,54 (X=3,54±0,935), EBA uygulamalarına ilişkin zaman yönetimi ve kullanışlılığa yönelik eleştiriler değişkeni ortalamasının 2,26 (X=2,26±0,923) ve son olarak EBA uygulamalarına ilişkin öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştiriler değişkeni ortalamasının 2,81 (X=2,81±0,911) olduğu görülmektedir. 5'li Likert ölçeği bağlamında ilgili değişkenlere ilişkin ortalama değerler, ***"1,00-2,33" düşük düzey, "2,34-3,66" orta düzey ve "3,67-5,00" yüksek düzey*** olarak değerlendirildiğinde; araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA uygulamalarına ilişkin genel algı ortalamaları, EBA uygulamalarına ilişkin olumlu görüşlere dair ortalamaları ile EBA uygulamalarına ilişkin öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştirilere dair ortalama değerlerinin *orta düzeyde* olduğu anlaşılmaktadır. Diğer yandan araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA uygulamalarına ilişkin zaman yönetimi ve kullanışlılığa yönelik eleştirilere dair ortalama değerlerinin ise *düşük düzeyde* olduğu anlaşılmaktadır.

Diğer yandan faktörlere ilişkin ifadelerin ayrı ayrı ortalama değerleri incelendiğinde; en yüksek ortalama değere sahip ifadelerin*"EBA eğitimin iyileşmesine ve kalitesine katkıda bulunur."* ifadesi (X=3,87) ile *"EBA öğrencilerin derse ilgisini arttırmaktadır."* ifadesi (X=3,77) olduğu; en düşük ortalama değere sahip ifadelerin ise *"EBA sosyal eğitim platformunun kullanımı zor ve karmaşıktır."* ifadesi (X=2,13) ile*"EBA ile öğretim zaman kaybına sebep olmaktadır."* ifadesi (X=2,14) olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu veriler ışığında, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformuna ilişkin değerlendirmelerinin genel olarak olumlu yönde olduğu, olumsuz eleştirilerin ise daha düşük

düzeyde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ölçekte yer alan ve EBA dijital eğitim platformuna yönelik olumsuz değerlendirmeler taşıyan ifadeler yapılan analizlerde düşük puan almıştır. EBA eğitim platformunun kullanımının zor ve karmaşık olduğuna yönelik madde ile EBA ile öğretimin zaman kaybına sebep olduğuna yönelik ifade içeren maddeler öğretmenler tarafından düşük puanlandırılmıştır. EBA ile öğretime yönelik öğretmen değerlendirmelerinin genel olarak olumlu yönde olduğunu söylemek mümkündür.

3.3.1.2.4. Normallik Testi

Bu aşamada amaç, "elde edilen verilerin araştırma amaçları doğrultusunda hangi analizlere tabi tutulacağının, parametrik veya parametrik olmayan analiz yöntemlerinden hangisinin kullanılacağının belirlenmesidir. Bu noktada parametrik ya da parametrik olmayan analiz yöntemlerinden hangisinin kullanılacağına karar vermek adına verilerin normallik testine tabi tutulması gerekmektedir. Verilerin normal dağılıma uygunluğunun belirlenmesi farklı yöntemlerle yapılabilmektedir. Bu yöntemlerden birisi normallik testleridir. Bu testler arasında en yaygın olarak bilinenler, Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleridir" (Altunışık vd., 2012: 166). "Bununla birlikte genellikle veri sayısının 30 ve üzerinde olduğu durumlarda Kolmogorov-Smirnov; veri sayısının 30'un altında olduğu durumlarda ise Shapiro-Wilk testine ilişkin verilerin göz önüne alınması önerilmektedir" (Seçer, 2017: 28). "Bu testlerin anlamlılık derecesi (significance=p) 0,05'ten küçük ise verilerin normal dağılmadığı, aksi taktirde verilerin normal dağıldığı yorumu yapılmaktadır" (Altunışık vd., 2012: 166). Bu bilgiler ışığında araştırma değişkenlerine ilişkin yapılan Kolmogorov Smirnov testi sonuçlarına aşağıdaki Tablo 7'de yer verilmiştir.

Tablo 7. Değişkenlere İlişkin Normallik Testi ve Çarpıklık-Basıklık Değerleri

	Kolmogorov-Smirnov (a)			Çarpıklık	Basıklık
	İstatistik	n	p		
EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesi	,199	344	,000	-1,052	1,637
(1) Olumlu Görüşler	,165	344	,000	-1,125	,834
(2) Zaman Yönetimi ve Kullanışlılığa Yönelik Eleştiriler	,156	344	,000	,831	,470
(3) Öğrenci Motivasyonu ve Sistem Yeterliliğine Yönelik Eleştiriler	,089	344	,000	,106	-,474
Not:(a) Lilliefors Anlamlılık Düzeltmesi, n= Örneklem Sayısı, p= Anlamlılık					

Tablo 7'de görüldüğü üzere araştırmaya katılanlara ilişkin değer, 30'dan büyük olduğu için Kolmogorov-Smirnov testi göz önünde bulundurulmuştur. Bu doğrultuda, EBA uygulamalarının değerlendirilmesine ilişkin ölçek ve alt boyutlarının p değerlerinin 0,05'ten küçük olması, ilgili değişkenlerin normal dağılmadıklarının bir göstergesidir. "Normal dağılıma uygunluğun belirlenmesinde sıklıkla başvurulan çarpıklık ile basıklık değerleri incelendiğinde ise tüm değişkenlere ait çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında olduğu görülmektedir". "George ve Mallery'e (2010) göre ise çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2 ile +2 aralığında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir. Ancak, değişkenlere ilişkin verilerin normal dağılıp dağılmadığına sadece Kolmogorov-Smirnov testi ve çarpıklık-basıklık değerleri ile karar vermek çoğu zaman yeterli olmamaktadır. Bunun yanı sıra ilgili ölçek ve boyutlarına ilişkin histogramlar, Q-Q ve P-P grafikleri ile varyasyon katsayılarının incelenmesi normal dağılım hususunda daha doğru karar vermeyi sağlamaktadır" (Seçer, 2017: 28). Bu bağlamda değişkenlere ilişkin histogramlar, Q-Q, P-P, Box Plot ve Stem&Leaf grafikleri ile varyasyon katsayıları, çarpıklık-basıklık indeksleri ve Kolmogorov-Smirnov değerleri göz önüne alınarak, bir bütün olarak değerlendirildiğinde "zaman yönetimi ve kullanışlılığa yönelik eleştiriler" değişkeni dışındaki tüm değişkenlerin normal dağılıma uygun olduğuna kanaat getirilmiştir.

Bu sonuca göre, "zaman yönetimi ve kullanışlılığa yönelik eleştiriler" değişkeni için parametrik olmayan (non-parametrik) analiz yöntemleri; diğer değişkenler için parametrik analiz yöntemleri tercih edilmiştir.

3.3.2. Nitel Veri Toplama Aracı (Geliştirilme Süreci, Geçerlik ve Güvenilirlik)

Çalışmanın nitel boyutunda veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme, nitel araştırmada en sık kullanılan veri toplama aracıdır. Görüşme yoluyla, deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar, zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyen verilere ulaşılmaya çalışılır. *"Bu süreçte, sorulan sorulara, karşı tarafın rahat, dürüst ve doğru bir şekilde tepkide bulunmasını sağlamak görüşmecinin temel görevidir"* (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yarı yapılandırılmış görüşmeler, *"hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir. Bu nedenle, bu tür görüşme diğer iki yöntemin avantajlarını ve dezavantajlarını içerir. Analizlerin kolaylığı, görüşülene kendini ifade etme imkânı, gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlama gibi avantajları bulunmaktadır"* (Büyüköztürk vd., 2014). *"Yarı yapılandırılmış görüşme tam yapılandırılmış ile yapılandırılmamış görüşme tekniğinin*

arasındadır. Bu tarz görüşmelerde ya her soru esnek cümlelerden oluşmalı, ya da görüşme farklı yapılandırılmış tekniklerde hazırlanmalıdır" (Merriam, 2013).

Yapılan nitel görüşmelerde sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanımları ile ilgili görüşlerinin alınacağı sorulara yer verilmiştir. Görüşme formunun geliştirilmesi aşamasında öncelikle EBAKAF ve EBA dijital eğitim platformu incelenmiştir. Konu ile alakalı erişilen literatüre bağlı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu şekillendirilmiş ve 2 sosyal bilgiler öğretmeni ile pilot uygulama yapılarak araştırma için uygunluğu değerlendirilmiştir. 8 adet açık uçlu sorunun yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım durumları, düzeyleri, uygulamaların ne şekilde yürütüldüğü ile ilgili sorulara yer verilmiş ve öğretmenlerin EBA hakkındaki genel görüşleri alınmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapılan ilk görüşmelerden sonra bazı konuların açıklığa kavuşturulması ihtiyacı oluşmuş ve 4 sosyal bilgiler öğretmeni ile ek görüşmeler yapılmıştır. Bu öğretmenler seçilirken ilk görüşmede bir takım farklı konulara değinen öğretmenlerle görüşülmüştür. Bu görüşmelerde öğretmenlere EBA kütüphane bölümü ve EBA'dan yapılan etkinlik ve oyunlarla ilgili 3 adet açık uçlu soru yöneltilmiştir.

Araştırma problemine yaklaşımları ve temel prensipleri farklı olduğundan nitel araştırmalarda nicel araştırmada olduğu şekliyle geçerlik ve güvenilirlik kavramlarından bahsedilmez. Nitel araştırmalarla ilgili temel varsayımlardan biri gerçeğin bütünsel, çok boyutlu, sürekli olarak değişken olduğu; tekil veya sabit ve değişmez olmadığı ve nicel araştırmalarda olduğu gibi gözlenmeyi, keşfedilmeyi veya ölçülmeyi bekleyen nesnel bir fenomen olmadığı şeklindedir. Nitel araştırmaların güvenirliği, farklı araştırmacıların aynı sonuca ulaşması şeklinde değil; araştırmacının ulaştığı verileri gören ve sonuçları inceleyenlerin de bir anlam çıkarması, tutarlı ve güvenilir bulmasıdır. Dolayısıyla bulguların tekrar edip etmeyeceği değil; sonuçların toplanan verilerle uyumlu olup olmadığı önemlidir (Merriam, 2013). Nitel araştırmacılar, katılımcılarla kişisel olarak iletişime geçerek, alanda uzun süre zaman harcayarak ve detaylı anlamlara ulaşmak için araştırma yaparak ulaşılan derin bilgi yapısını "anlamayı" hedeflemektedirler (Creswell, 2013).

Nitel araştırmalarda daha çok inandırıcılık ve tutarlılık söz konusudur. Araştırma probleminin tarafsız bir şekilde çözüme kavuşturulması geçerlik kavramıyla, araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliği de güvenilirlik ile ilişkilidir. Nitel araştırmada araştırmacının esnek olması ilkesi geçerlik konusunda önemli bir kazanımdır. Araştırmacı araştırmayı yürüttüğü süreçte gerekliyse eğer, yeni ve farklı stratejiler kullanabilir; görüşmeye yeni sorular ekleyebilir; önceden planlanmayan yeni görüşmeler yapabilir; ulaştığı bilgileri doğrulamak amacıyla farklı veri toplama yöntemleri kullanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu araştırmada; araştırma sorularına bağlı kalınarak doğru örneklem kitlesine ulaşılması, öğretmenlerle 2. görüşmelerin yapılması, yapılan görüşme analizlerinin uzman teyidine sunulması, açık ve anlaşılır bir dil kullanılması, doğrudan alıntılara yer verilmesi, araştırma probleminin bir bütün olarak ele alınması, incelenen olgunun tüm özelliklerine yoğunlaşılması ve araştırma sürecinin açık bir şekilde ifade edilmiş olması araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğine katkı sağlamıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın nicel ve nitel verilerinin toplanmasında izlenilen aşamalar iki alt başlıkta toplanarak sunulmuştur.

3.4.1. Nicel Verilerin Toplanması

Araştırma evreni çerçevesinde, sosyal bilgiler öğretmenlerine 05.05.2020-10.11.2020 tarihleri arasında ulaşılmıştır. Bu aşamada sadece sosyal bilgiler öğretmenlerine anketin ulaştırılması hususunda hassas davranılmıştır. Araştırma örneklemine e-mail yoluyla ulaştırılan anketlerden 350 tanesi geri dönmüştür. Geri dönüş oranı %32'dir. Geri dönüşü gerçekleşen 350 anketten, 6 tanesi birçok eksik bilgi içermesi nedeniyle değerlendirmeye alınmayarak analize dâhil edilmemiş ve toplamda 344 anket ile analiz aşamasına geçilmiştir.

Araştırmada kullanılan tüm ölçme araçlarının geçerlilik ve güvenirlik analizlerinin yapılmasının ardından son şekli verilerek Diyarbakır genelinde uygulanabilmesi için Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 13.04.2020 tarih ve 30769799-44-E.6342383 sayılı araştırma izni alınmıştır (EK-3). İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine resmi yazı gönderilmiş, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri kanalıyla da tüm okullara tebliği sağlanmıştır. Elektronik ortamda online anket yoluyla ulaştırılan ölçme araçları ile Diyarbakır ili geneli veri toplama süreci tamamlanmıştır.

3.4.2. Nitel Verilerin Toplanması

Araştırmanın nitel bölümünde sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı kullanım düzeylerini, sınıf içi uygulamalarının ne şekilde yürütüldüğünü ve EBA'ya yönelik genel görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun hazırlanması sürecinde sosyal bilgiler eğitimi, eğitim teknolojisi ve eğitim bilişim ağı alanlarındaki araştırmalar incelenmiş ve uzman görüşü alınarak pilot uygulama için sorular oluşturulmuştur. Taslak görüşme formu araştırma kapsamı dışında olan 2 sosyal

bilgiler öğretmeni ile soruların işlerliği ve amaca hizmet edebilirliği bakımından test edilmiştir.

Amaçlı örneklem yöntemi ile seçilen öğretmenler ile iletişime geçilerek, pandemi nedeniyle online görüşmeler için randevu alınmıştır. Planlanan randevulara uygun olarak 2020-2021 eğitim-öğretim yılında MEB'e bağlı ortaokullarda görevli 10 sosyal bilgiler öğretmeni ile Skype programı üzerinden 15-25 dakika süren görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelere başlamadan önce, öğretmenlere araştırmanın amacından bahsedilmiş ve görüşmelerin kaydedilebilmesi için onayları alınmıştır. Görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından yapılmış ve görüşmeler sırasında herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

3.5. Verilerin Çözümlenmesi

Çalışmanın bu aşamasında nicel yöntem ve nitel yöntemler ile elde edilen verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Analiz süreci nicel boyut ve nitel boyut şeklinde iki başlık altında incelenmiştir.

3.5.1. Nicel Boyut

Araştırmacı tarafından geliştirilen EBAKAF, Google Formlar üzerinden öğretmenlerin yanıt vermeleri için erişime açılmıştır. Google Formlar ücretsiz ve kolay kullanımı dolayısıyla tercih edilmiştir. Google Formlar üzerinden toplanan veriler Microsoft Office Excel programına aktarılmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracından elde edilen veriler SPSS 22.0 programında analiz edilmiştir. "Normal dağılım olup olmadığına bakılarak parametrik ya da parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Verilerin analizinde öncelikle normallik varsayımları incelenmiştir. Normallik varsayımlarında Kolmogorov-Smirnov istatistiği yerine çarpıklık ve basıklık değerlerinin yanı sıra Z istatistiği ve trendsiz normallik ve normal dağılım grafiği (Normal Q-Q Plot) incelenerek belirlenmiştir. Bunun nedeni, Kolmogorov-Smirnov istatistiğinin örneklem büyüklüğünden etkilenmesidir" (Stevens, 2012; Denis, 2018). Ayrıca varyansların homojenliği Levene istatistiği ile test edilmiştir. Verilerden bazıları frekans ve yüzdelik değerler olarak verilmiştir. Verilerden elde edilen farklı değişkenlerin birbirleri ile ilişkilerini göstermek amacıyla çapraz tablolar kullanılmıştır. "Normal dağılım göstermeyen değişken için parametrik olmayan Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri yapılırken; normal dağılım gösteren değişkenler için parametrik testler olan t testi ve Anova testleri tercih edilmiştir. Tek yönlü Anova testlerinde gruplar arasındaki anlamlı farklılıkların kaynağını tespit edebilmek amacıyla, varyansların homojen olması nedeniyle Scheffe ve Bonferroni testlerinden yararlanılmıştır".

Araştırmada EBA uygulamalarının değerlendirilmesi ölçeğinde öğretmenlerin EBA'ya yönelik genel algı ve değerlendirmeleri ile ilgili derecelendirme şeklinde verilen maddelerden elde edilen bulguların analizi de ayrı şekilde yapılmıştır. Derecelendirme yanıtlarından kesinlikle katılmıyorum 1, katılmıyorum 2, kararsızım 3, katılıyorum 4, kesinlikle katılıyorum 5 olacak şekilde puanlandırılmıştır. Puanlandırma yapıldıktan sonra ortalama değerler hesaplanmıştır. Elde edilen ortalama değerler aralık olarak alınmış ve yorumlanmıştır. 5'li Likert ölçeği bağlamında ilgili değişkenlere ilişkin ortalama değerler, *"1,00-2,33" düşük düzey, "2,34-3,66" orta düzey ve "3,67-5,00" yüksek düzey* olarak değerlendirilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler gerekli kodlamalar yapılarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 22.0 ile AMOS (Analysis of Moment Structures) 24.0 programları yardımıyla analize tabi tutulmuştur.

3.5.2. Nitel Boyut

Araştırmanın nitel bölümünde yapılan görüşmelerin analizi betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre; "elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır" (Yıldırım, Şimşek, 2013). İçerik analizi ise, çeşitli söylemlere uygulanan birtakım metodolojik araç ve tekniklerin bütünüdür. İçerik analizi olarak nitelenen bu araç ve teknikler, evvela kontrollü bir yorum çabası ve genel olarak tümdengelime dayalı bir "okuma" aracı şeklinde nitelendirilebilirler. Söz konusu okuma, sınırları çizilmiş söylem örneklerinin çözümlenmesi mantığına dayanır. İçerik analizi tekniklerinin ortak paydası, çıkarsama / çıkarım (inference) esasına dayanmalarıdır (Bilgin, 2014).

BÖLÜM IV: BULGULAR

Bu bölümde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım düzeyini, EBA dijital eğitim platformunun sınıf içi ve sınıf dışı uygulama düzeylerini, EBA platformuna ilişkin genel görüş ve değerlendirmelerini tespit etmek amacıyla, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorum ve değerlendirmelere yer verilmiştir. Araştırmanın karma yöntem deseninde olması sebebiyle sırasıyla önce nicel daha sonra ise nitel verilerin analizi ve analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Nicel Boyutuna İlişkin Bulgular

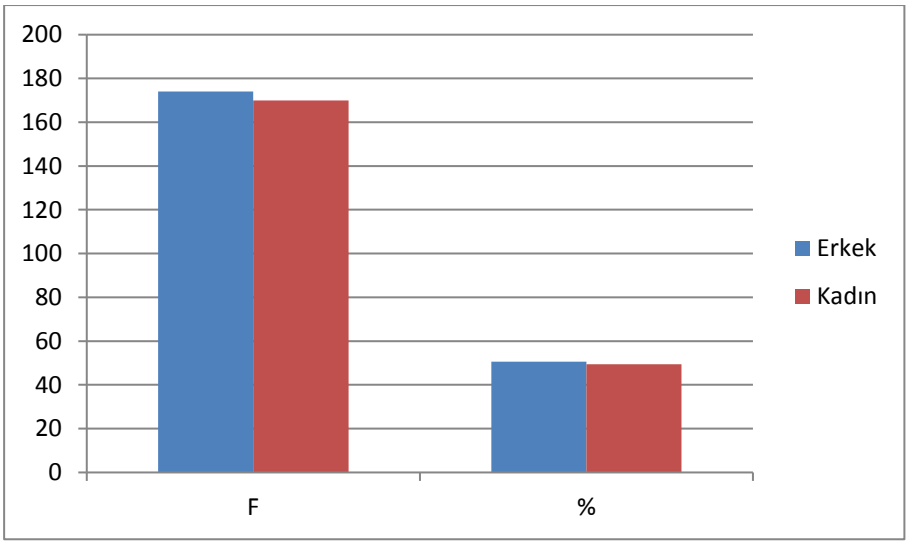
4.1.1. Demografik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin demografik bilgilerine ilişkin verilerin analizi amacıyla frekans analizi yapılmıştır. İlk olarak, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine ilişkin bilgiler Tablo 8'de görülmektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	F	%
Erkek	174	50,6
Kadın	170	49,4
Toplam (n)	344	100,0

Grafik 1. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

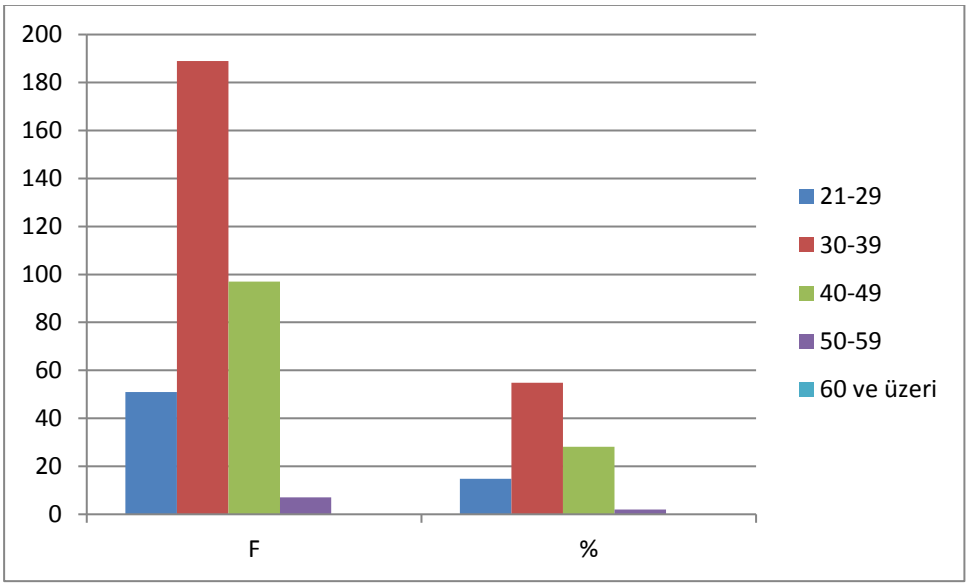
Tablo 8 ve grafik 1'de, araştırmaya katılan 344 sosyal bilgiler öğretmeninin %50,6'sının erkek, %49,4'ünün ise kadın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan kadın ve erkek öğretmen oranının neredeyse eşit olduğu, bu doğrultuda araştırmaya cinsiyet bağlamında dengeli bir katılım sağlandığı anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaş aralıklarına ilişkin frekans bilgileri Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9. Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı

Yaş	F	%
21-29	51	14,8
30-39	189	54,9
40-49	97	28,2
50-59	7	2,0
60 ve üzeri	0	0,0
Toplam (n)	344	100,0

Grafik 2. Katılımcıların Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı

Tablo 9 ve grafik 2'ye göre, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %54,9'unun 30 ile 39 yaş aralığında, %28,2'sinin 40 ile 49 yaş aralığında, %14,8'inin 21 ile 29 yaş aralığında ve son olarak %2'sinin ise 50 ile 59 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

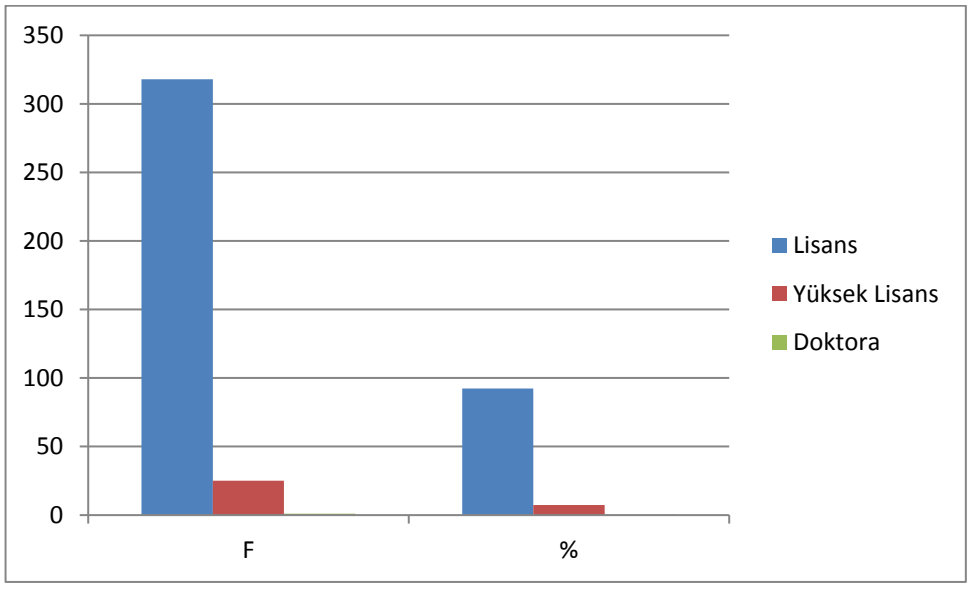
Bununla birlikte 60 yaş ve üzerinde hiçbir katılımcının araştırmaya dâhil olmadığı anlaşılmaktadır. İlgili verilere göre araştırmaya katılanların çoğunluğunun 30 ile 39 yaş aralığındaki genç ve orta yaş grubu olduğu, en az katılım gösteren grubun 50 ile 59 yaş aralığında olduğu, öte yandan katılımcıların yaklaşık %70'inin 39 yaş ve daha altındaki öğretmenlerden oluştuğu, 40 yaş ve üzerinde nispeten daha yaşlı sayılabilecek katılımcıların ise yaklaşık %30 oranında olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim durumlarına ilişkin frekans bilgileri Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	F	%
Lisans	318	92,4
Yüksek Lisans	25	7,3
Doktora	1	0,3
Toplam (n)	344	100,0

Grafik 3. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 10 ve grafik 3'e göre, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %92,4'ünün lisans, %7,3'ünün yüksek lisans ve son olarak sadece %0,3'ünün ise doktora mezunu olduğu görülmektedir. Öğretmen olmanın koşulu olarak lisans mezunu olma şartının varlığı göz önüne alındığında araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sadece

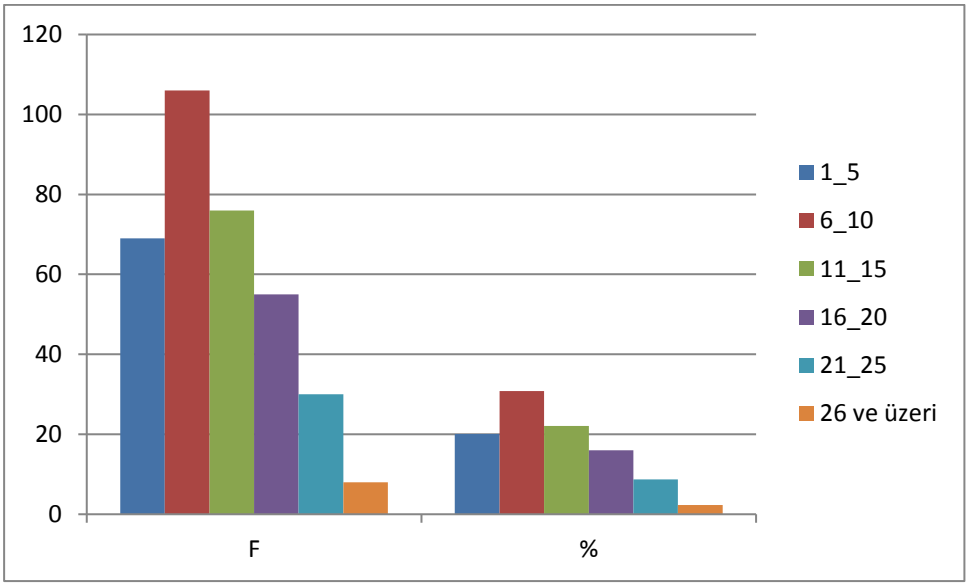
%7,6'sının lisansüstü eğitime sahip olması ve 1 kişinin doktora eğitimi yapmayı tercih etmesi dikkat çekicidir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin oldukça küçük bir diliminin lisansüstü eğitim mezunu olması ülkemizde öğretmenlerin lisansüstü eğitimi pek tercih etmediğini veya çeşitli sebeplerle lisansüstü eğitimlerini tamamlayamadıklarını göstermektedir.

Son olarak, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma yıllarına veya deneyimlerine ilişkin frekans bilgileri Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11. Katılımcıların Deneyimlerine Göre Dağılımı

Toplam Çalışma Yılı	F	%
1-5	69	20,1
6-10	106	30,8
11-15	76	22,1
16-20	55	16,0
21-25	30	8,7
26 ve üzeri	8	2,3
Toplam (n)	344	100,0

Grafik 4. Katılımcıların Deneyimlerine Göre Dağılımı

Tablo 11 ve grafik 4'e göre, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %30,8'inin 6 ile 10, %22,1'inin 11 ile 15, %20,1'inin 1 ile 5, %16'sının 16 ile 20, %8,7'sinin

21 ile 25 yıl ve son olarak %2,3'ünün 26 yıl ve daha üzerinde bir süre çalışma deneyimine sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca ilgili tablodan araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaklaşık %80'inin en az 6 yıllık bir öğretmenlik deneyimine; yaklaşık %50'sinin ise en az 11 yıllık bir öğretmenlik deneyimine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu veriler ise araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin birçoğunun mesleki anlamda tecrübeli kişilerden oluştuğunu gösterir niteliktedir.

4.1.2. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

4.1.2.1.Öğretmenlerin EBA'ya İlişkin Bilgi ve Kullanım Düzeylerine Yönelik Analizler

Bu başlık altında araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformuna ilişkin bilgi ve kullanım düzeylerini içeren bulgulara yer verilmiştir. Araştırma sınıf içi ve sınıf dışı eğitim-öğretim faaliyetlerinde EBA'yı kullanan sosyal bilgiler öğretmenleri ile sınırlı olduğu için EBAKAF'ta bu durumu tespite yönelik bir önkoşul soruya yer verilmiş ve sadece bu soruya "Evet" cevabı veren katılımcılar araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA etkinliklerine ayırdıkları ortalama süre analiz edilmiş ve EBA etkinliklerine **ortalama 14 dakika** süre ayırdıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %60'ı EBA etkinliklerine 10 veya 15 dakika süre ayırdığını beyan etmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre EBA etkinliklerine ayırdıkları sürelerin istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; kadınların (X=14,44 dk) erkeklere (X=12,85 dk) göre EBA etkinliklerine daha fazla zaman ayırdıkları belirlenmiştir ($p=0,019<0,05$). Ayrıca öğretmenlerin eğitim düzeylerine göre EBA etkinliklerine ayırdıkları sürelerin istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; lisans düzeyinde eğitim alanların (X=13,89dk) lisansüstü düzeyde eğitim alanlara (X=10,58dk) göre EBA etkinliklerine daha fazla zaman ayırdıkları belirlenmiştir ($p=0,009<0,05$).

Yapılan nitel görüşmelerde de sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'yı derste çoğunlukla veya ara sıra kullandıkları tespit edilmiştir. Öğretmenler EBA'yı Covid-19 salgını öncesi kullandıklarını fakat pandemi döneminde platformda yaşanan gelişmelerden sonra daha sık kullanmaya başladıklarını ifade etmişlerdir. EBA'nın yüz yüze eğitime ara verildiği dönemlerde uzaktan eğitim aracı olarak kullanılmasıyla hem popülaritesi artmış hem de öğretmen ve öğrenciler tarafından ortalama kullanım süreleri yükselmiştir.

4.1.2.2.Öğretmenlerin EBA Kullanım Amaçlarına Yönelik Analizler

EBA'nın kullanım amacı ve sıklığına ilişkin frekans dağılımları Tablo 12'de görülmektedir.

Tablo 12. EBA'nın Kullanım Amacı ve Sıklığına İlişkin Frekans Dağılımı

EBA'nın Kullanım Amacı	"Nadiren"		"Ara Sıra"		"Sık Sık"	
	F	%	F	%	F	%
Derse Hazırlık	**143**	**41,6**	**149**	43,3	52	15,1
Konu Anlatımı	84	24,4	**166**	**48,3**	94	27,3
Tekrar / Pekiştirme / Özetleme	28	8,1	142	41,3	**174**	**50,6**
Ölçme ve Değerlendirme	74	21,5	135	39,2	135	39,2
Dersi Monotonluktan Çıkarma	54	15,7	151	43,9	139	40,4

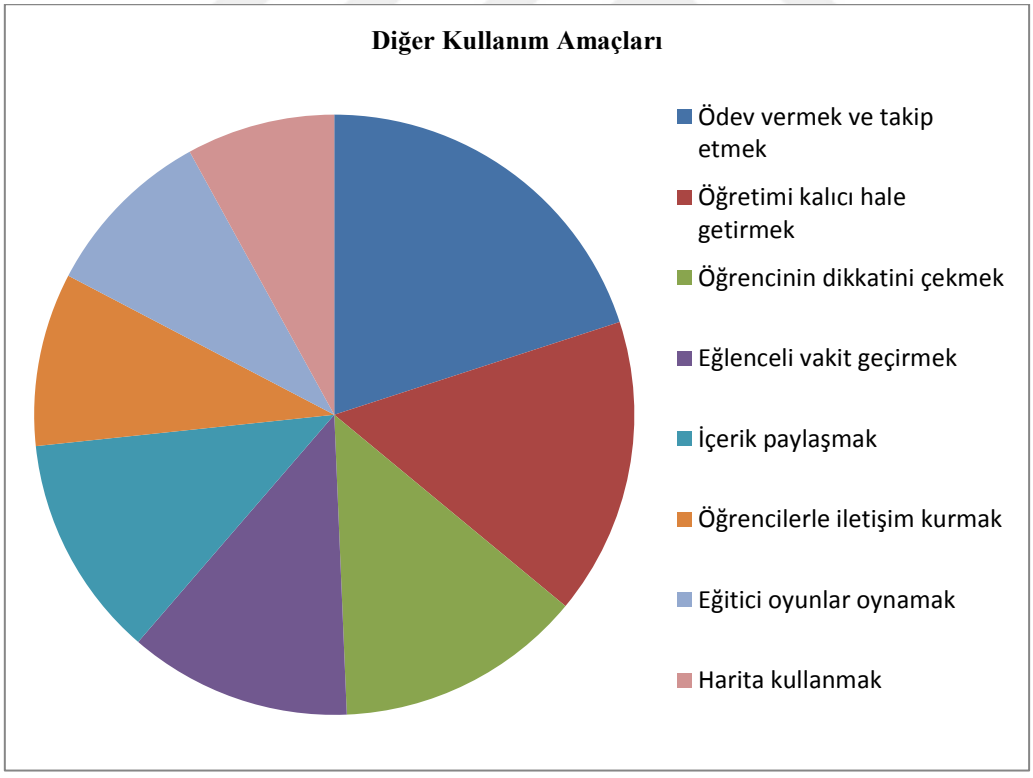
Tablo 12'ye göre EBA platformunun tekrar/pekiştirme/özetleme ve ölçme-değerlendirme amaçlarıyla sık sık kullanıldığı; konu anlatımı, dersi monotonluktan çıkarma ve derse hazırlık amaçları için ara sıra kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca ilgili veriler ışığında EBA'nın kullanım amaçları arasında en az tercih edilenin, dersten önce EBA'daki materyaller doğrultusunda derse hazırlanma olduğu, en fazla tercih edilenin ise tekrar/pekiştirme/özetleme amacı olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre EBA'nın kullanım amacının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; kadınların (X=2,50) erkeklere (X=2,35) göre EBA'yı tekrar/pekiştirme/özetleme amacıyla daha sık kullandıkları tespit edilmiştir (p=0,030<0,05). Öğretmenlerle yapılan nitel görüşmelerde de EBA'nın daha çok pekiştirme, tekrar ve ölçme değerlendirme amaçları için kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'yı ders anlatımı ve öğretimden ziyade daha çok dersi destekleyici bir unsur, öğretimi kalıcı hale getirmek için bir araç olarak kullanmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmının EBA'yı ölçme ve değerlendirme, pekiştirme ve tekrar için kullanıyor olması bunun en açık göstergesidir.

Öğretmenlere yöneltilen "EBA'yı 4. soruda belirtilenlerin dışında bir amaçla kullanıyorsanız aşağıdaki alana yazınız?" sorusunu araştırmaya katılan 344 sosyal bilgiler öğretmeninin 104'ü yanıtlamıştır. EBA'nın farklı amaçlar için kullanımlarına ilişkin frekans dağılımları Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. EBA'nın Verilen Amaçlar Dışında Kullanım Amaçlarına İlişkin Frekans Dağılımı

EBA'nın Verilen Amaçlar Dışında Kullanım Amaçları	F
Ödev vermek ve takip etmek	15
Öğretimi kalıcı hale getirmek	12
Öğrencinin dikkatini çekmek	10
Eğlenceli vakit geçirmek	9
İçerik paylaşmak	9
Öğrencilerle iletişim kurmak	7
Eğitici oyunlar oynamak	7
Harita kullanmak	6

Grafik 5. EBA'nın Verilen Amaçlar Dışında Kullanım Amaçlarına İlişkin Frekans Dağılımı

Tablo 13 ve grafik 5'de araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'yı kullanım amaçlarına dair frekans değerleri görülmektedir. İlgili verilere göre ödev vermek ve takip etmek, öğretimi kalıcı hale getirmek, öğrencinin dikkatini çekmek ifadelerinin EBA kullanım amaçları arasında önemli görüldüğü anlaşılmaktadır. Bunların dışında öğretmenler

eğlenceli vakit geçirmek, içerik paylaşmak, öğrencilerle iletişim kurmak, eğitici oyunlar oynamak, harita kullanmak ifadelerini sıklıkla kullanmışlardır. Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'yı öğrencileri ödevlendirme ve takip etme amacı için de kullanmaktadırlar. EBA üzerinden öğrencilere gönderilen alıştırmalar, testler, video ve deneme sınavları gibi materyaller hem basılı materyal kullanımını azaltmış hem de ödev takibini kolaylaştırmıştır. Öğrenciler de yine istedikleri yer ve zamanda platform üzerinden giriş yaparak bu içeriklere kısa sürede ulaşabilmektedir.

Öğretimi kalıcı hale getirmek EBA gibi sosyal içerik platformlarının temel hedeflerinden bir tanesidir. Etkili öğrenmeyi sağlamak, öğretme öğrenme yaşantılarını desteklemek ve öğretimi kalıcı hale getirmek için bir takım destekleyici uygulama ve araçların kullanımı gerekmektedir. EBA'nın derslerde kullanımı da uzaktan eğitim aracı olarak kullanımı da temelde öğretimi kalıcı hale getirmek içindir. EBA'nın öğretmenler tarafından daha çok tekrar, pekiştirme ve özetleme ile ölçme değerlendirme uygulamaları için kullanılıyor olması da bu görüşü destekler niteliktedir. Tekrar, pekiştirme ve özetlemenin temel amacı öğretimi güçlendirmek yani kalıcı hale getirebilmektir. Sosyal bilgiler öğretmenleri ayrıca EBA kullanım amaçları arasında öğrenci ilgisini çekme faktörünü de belirtmişlerdir. Özellikle EBA'nın sınıf içinde kullanımı öğrencinin dikkatini çekmek için faydalı olabilmektedir. Yüz yüze eğitimde öğretimi farklılaştırmak, dersi tekdüzelikten çıkarmak için eğitim teknolojisi araçlarını kullanmak etkilidir. Bunun yanı sıra öğretmenler eğlenceli vakit geçirmek içinde EBA'yı kullandıklarını ifade etmişlerdir. EBA'da bulunan bazı etkinlik, uygulama ve oyunlar öğrencilerin ilgisini çekmekte, eğlenceli vakit geçirmelerini sağlamaktadır. Sınıf içinde farklı yöntem ve tekniklerin kullanımı sınıf iklimini değiştirebilir. Bu sayede derslerin çocuklar açısından sıkıcı geçmesinin önüne geçilebilmektedir. EBA'ya yeni eklenen teneffüs zamanı aracı içinde sanal müzeler, okuma kitapları, griceviz (beyni güçlendirmenin en eğlenceli yolu) ve diğer eğlenceli EBA uygulamaları bulunmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri ayrıca EBA'yı öğrencilerle iletişim kurmak için de kullandıklarını ifade etmiştir. Bu sayede hem EBA üzerinden hem de WhatsApp grupları aracılığı ile öğretmenler ile öğrenciler arasında iletişim okul dışında da devam etmektedir.

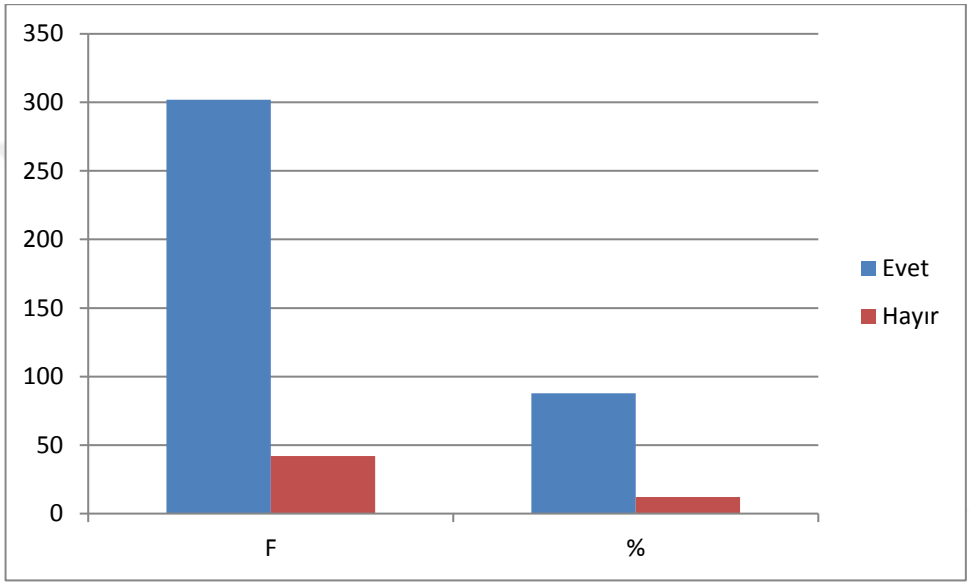
4.1.2.3.Öğretmenlerin EBA'da Dosya Paylaşımı Yapmalarına Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA üzerinden öğrencilerle dosya paylaşımına ilişkin frekans dağılımları Tablo 14'te görülmektedir.

Tablo 14. EBA Üzerinden Öğrencilerle Dosya Paylaşımına İlişkin Frekans Dağılımı

EBA Üzerinden Öğrencilerle Dosya Paylaşımı	F	%
Evet	302	87,8
Hayır	42	12,2
Toplam (n)	344	100,0

Grafik 6. EBA Üzerinden Öğrencilerle Dosya Paylaşımına İlişkin Frekans Dağılımı

Tablo 14 ve grafik 6'ya göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %87,8'inin EBA üzerinden öğrencileriyle dosya paylaşımı yaptığı; sadece %12,2'sinin ise EBA üzerinden öğrencileri ile dosya paylaşımı yapmadığı anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre EBA'ya içerik yükleme durumunun istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; kadınların (X=1,50) erkeklere (X=1,35) göre EBA'ya içerik yüklemeyi daha az tercih ettikleri tespit edilmiştir (p=0,005<0,05).

Bu veriler doğrultusunda araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformu üzerinden öğrencileri ile dosya paylaşım düzeylerinin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Dosya ve materyal paylaşımı öğretmenler tarafından hem EBA dijital eğitim platformu üzerinden hem de WhatsApp gruplarından yapılmaktadır.

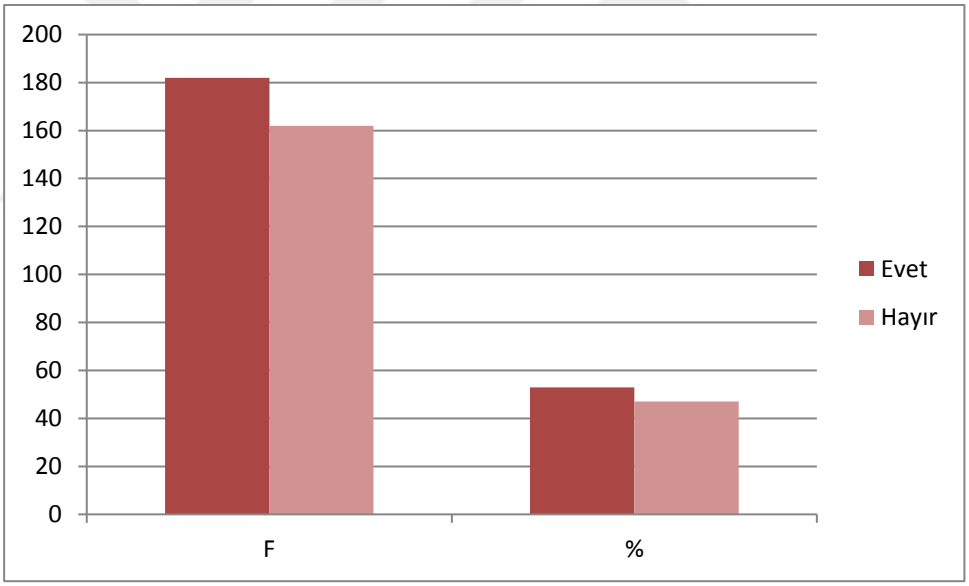
4.1.2.4.Öğretmenlerin EBA'da Bilgi Alışverişi Yapma Durumlarına Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA üzerinden öğrencileri, okul idarecileri veya meslektaşları gibi paydaşlarla bilgi alışverişine ilişkin frekans dağılımları Tablo 15'te görülmektedir.

Tablo 15. EBA Üzerinden Paydaşlarla Bilgi Alışverişine İlişkin Frekans Dağılımı

EBA Üzerinden Paydaşlarla Bilgi Alışverişi	F	%
Evet	182	52,9
Hayır	162	47,1
Toplam (n)	344	100,0

Grafik 7. EBA Üzerinden Paydaşlarla Bilgi Alışverişine İlişkin Frekans Dağılımı

Tablo 15 ve grafik 7'ye göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %52,9'unun EBA üzerinden öğrencileri, okul idarecileri veya meslektaşları ile mesajlaşma, tartışma niteliğinde bilgi alışverişi yaptığı; %47,1'inin ise EBA üzerinden söz konusu paydaşlar ile herhangi bir bilgi alışverişi yapmadığı anlaşılmaktadır. Bu veriler doğrultusunda, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformu üzerinden paydaşları ile mesajlaşma, tartışma gibi bilgi alışverişi tercihlerinin yüksek olmadığını ifade etmek mümkündür. Bunun temel sebebi anlık mesajlaşma programlarının olmasıdır. WhatsApp

grupları aracılığıyla öğretmenler hem meslektaşlarıyla hem de öğrencileriyle mesajlaşarak bilgi alışverişinde bulunmaktadırlar.

4.1.2.5.Öğretmenlerin EBA'dan Ödev Verme Durumlarına Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA materyallerinin ödev veya ek çalışma olarak verilme sıklığına ilişkin frekans dağılımları Tablo 16'da görülmektedir.

Tablo 16. EBA Materyallerinin Ödev Olarak Verilme Sıklığına İlişkin Frekans Dağılımı

EBA Materyalleri	"Nadiren"		"Ara Sıra"		"Sık Sık"	
	F	%	F	%	F	%
Konu Anlatımları	98	28,5	120	34,9	**126**	36,6
Görsel	121	35,2	**134**	39,0	89	25,9
Kitap	**234**	68,0	88	25,6	22	6,4
Etkileşimli Kitap	**233**	67,7	95	27,6	16	4,7
Dergi	**253**	73,5	81	23,5	10	2,9
Doküman	106	30,8	114	33,1	**124**	36,0
Haber	**239**	69,5	90	26,2	15	4,4
Uygulamalar	**190**	55,2	92	26,7	62	18,0
Tarama Testleri	25	7,3	83	24,1	**236**	68,6
Alıştırmalar	30	8,7	85	24,7	**229**	66,6
Merkezi Sınav Denemeleri	70	20,3	109	31,7	**165**	48,0
Yazılı ve Çalışma soruları	106	30,8	**137**	39,8	101	29,4
Yaprak Testlerim	61	17,7	111	32,3	**172**	50,0

Tablo 16'da yer alan verilere göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından öğrencilere EBA materyallerinden konu anlatımları, doküman, tarama testleri, alıştırmalar, merkezi sınav denemeleri ile yaprak testlerinin sık sık; görsel unsurlar ile yazılı ve çalışma sorularının ara sıra; kitap, etkileşimli kitap, dergi, haber ve uygulama materyallerinin ise nadiren ödev veya ek çalışma olarak verildiği görülmektedir. İlgili verilere göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin ödev veya ek çalışma olarak en fazla

tarama testlerini; en az ise dergiyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre EBA'daki materyallerin ödev veya ek çalışma olarak verilme sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; kadınların (X=2,66) erkeklere (X=2,51) göre EBA materyallerinden tarama testlerini ödev veya ek çalışma olarak daha sık kullandıkları tespit edilmiştir (p=0,029<0,05). Ayrıca öğretmenlerin yaş aralıklarına göre EBA'daki materyallerin ödev veya ek çalışma olarak verilme sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; 50-59 yaş aralığında olanların (X=1,00) diğer yaş aralığında olan öğretmenlere (X=1,27-1,49) nazaran haber materyalini ödev veya ek çalışma olarak daha az kullandıkları belirlenmiştir. (p=0,043<0,05). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki deneyimlerine göre EBA'daki materyallerin ödev veya ek çalışma olarak verilme sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; mesleki deneyimleri 1 ile 5 yıl arasında olan öğretmenlerin kitap (X=1,70), etkileşimli kitap (X=1,65), dergi (X=1,48) ve haber (X=1,57) materyallerini ödev veya ek çalışma olarak diğer mesleki deneyim aralığında olan öğretmenlere nazaran daha sık kullandıkları tespit edilmiştir (p=0,000; 0,000; 0,013; 0,008: p<0,05). Ayrıca mesleki deneyimleri 26 yıl ve üzerinde olan öğretmenlerin (X=2,88), diğer öğretmenlere (X=1,92-2,14) göre konu anlatımlarını daha sık kullandıkları (p=0,025<0,05); mesleki deneyimleri 16 ile 20 yıl arasında olan öğretmenlerin (X=2,75), mesleki deneyimleri 6 ile 10 yıl arasında olan öğretmenlere (X=2,44) göre tarama testlerini daha sık kullandıkları (p=0,029<0,05); mesleki deneyimleri 1 ile 5 yıl arasında olan öğretmenlerin (X=2,22), mesleki deneyimleri 6 ile 10 yıl arasında olan öğretmenlere (X=1,84) göre yazılı ve çalışma sorularını daha sık kullandıkları (p=0,017<0,05) ve son olarak mesleki deneyimleri 11 ile 15 yıl arasında olan öğretmenlerin (X=2,50), mesleki deneyimleri 6 ile 10 yıl arasında olan öğretmenlere (X=2,17) göre yaprak testlerini daha sık kullandıkları belirlenmiştir (p=0,029<0,05).

Testler ve alıştırmalar EBA'da öğretmenlerin en sık kullandıkları eğitim materyalleridir. Ölçme değerlendirme materyalleri hem sınıf içinde hem de ev ödevi olarak sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Araştırmanın nitel bulgularında da aynı sonuçlar elde edilmiştir. Ölçme değerlendirme materyallerinin kullanım oranı öğretim materyallerinin kullanım oranından daha fazladır. Bununla beraber konu anlatımları ve dokümanlar da öğretmenler tarafından sıklıkla tercih edilmektedir.

4.1.3. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

4.1.3.1.Öğretmenlerin EBA Ana Bölümlerini Kullanım Sıklığına Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA ana bölümlerinin kullanım sıklığına ilişkin frekans dağılımları Tablo 17'de görülmektedir.

Tablo 17. EBA Ana Bölümlerinin Kullanım Sıklığına İlişkin Frekans Dağılımı

EBA Ana Bölümleri	"Nadiren"		"Ara Sıra"		"Sık Sık"	
	F	%	F	%	F	%
EBA Ders	30	8,7	123	35,8	**191**	55,5
İçerik	51	14,8	**160**	46,5	133	38,7
Yarışma	**176**	51,2	131	38,1	37	10,8
Uygulamalar	132	38,4	**152**	44,2	60	17,4

Tablo 17'ye göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA ders bölümünün sık sık kullanıldığı; EBA içerik ve EBA uygulamalar bölümlerinin ara sıra ve EBA yarışma bölümünün ise nadiren kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca EBA ana bölümleri içerisinde en sık kullanılan bölümün derslere ilişkin platform, en az tercih edilen bölümün ise yarışmalara ilişkin platform olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre EBA ana bölümlerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; kadınların (X=2,57; 1,89) erkeklere (X=2,37; 1,70) göre EBA ders ve uygulamalar ana bölümlerini daha sık kullandıkları tespit edilmiştir ($p=0,004<0,05$; $p=0,013<0,05$). Ayrıca öğretmenlerin yaş aralıklarına göre EBA ana bölümlerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; 21-29 yaş aralığında olanların (X=1,90) diğer yaş aralığında olan öğretmenlere (X=1,48-1,57) nazaran yarışma ana bölümünü daha sık kullandığı belirlenmiştir ($p=0,004<0,05$). Öğretmenlerin eğitim düzeylerine göre EBA ana bölümlerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; lisansüstü düzeyde eğitim alanların (X=2,69) lisans düzeyinde eğitim alanlara (X=2,45) göre EBA ders ana bölümünü daha sık kullandıkları tespit edilmiştir ($p=0,020<0,05$). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki deneyimlerine göre EBA ana bölümlerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; mesleki deneyimleri 1 ile 5 yıl arasında olan öğretmenlerin (X=1,83; 2,07) diğer öğretmenlere nazaran yarışma ve uygulamalar ana bölümlerini daha sık kullandığı belirlenmiştir ($p=0,019$; $0,001$: $p<0,05$).

EBA ders bölümünde ilgili sınıf düzeylerinde ünite ve konuları kapsayan içerikler bulunmaktadır. Öğretmenler tarafından sık sık EBA Ders bölümünün kullanılıyor olması özellikle Covid-19 pandemi döneminde yüz yüze eğitimin yapılamaması nedeniyle artmıştır. Uzaktan eğitim ile konu anlatımları canlı dersler, platform üzerinde bulunan EBA ders bölümü ve TRT EBA TV aracılığı ile yürütülmüştür. Uzaktan eğitim sürecinde televizyonlarda 3 farklı kanaldan yayın yapılmıştır. Bu kanallar TRT EBA İlkokul, TRT EBA Ortaokul ve TRT EBA Lise kanallarıdır. EBA ve TRT internet siteleri üzerinden günlük ve haftalık olarak yayın akışları duyurulmuştur. Konu anlatımları gün içinde aynı kanalda 1 veya 2 kez tekrar etmiştir. Dersleri TV'den takip etmek istemeyen öğrenciler yayınlanmış içeriklerin kayıtlarına EBA'dan ulaşabilmektedir.

Uygulamalar bölümünü ise sosyal bilgiler öğretmenleri ara sıra kullandıklarını ifade etmişlerdir. EBA'nın gün geçtikçe gelişmesiyle platformda bulunan bazı uygulama ve araçların IOS, Android ve web uygulamaları geliştirilmiştir. Bu sayede öğrenciler akıllı cihazlarından bu uygulamalara daha kolay bir şekilde ulaşabilmektedir. EBA'da bulunan yarışmalar bölümü ise sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından nadiren kullanılmaktadır. Burada bulunan yarışmalar öğrencilerin kendilerinin keşfedeceği bilgi yarışmaları şeklindedir. Yüz yüze eğitim ortamlarında yapılan yarışmalarda ise her sınıf düzeyinde farklı konularda öğrenciler arasında rekabeti arttırarak öğretimi desteklemek hedeflenmiştir. Rekabete dayalı eğitim anlayışının öğrenciler üzerindeki etkisi yapılan çalışmalar ile de ortaya konmuştur. "Yarışma öncesinde öğrencilerin çok büyük bir kısmının "öğrenme" olgusu yerine "kazanmak" ve "rekabet" olgularına odaklandıkları görülmüştür. Yarışma öncesinde yarışma hakkında genel olarak olumlu görüşlere sahip olan öğrencilerin çok büyük bir kısmının yarışma sonrasında olumsuz yönde fikir değiştirdikleri, yarışmayı kaybeden öğrencilerin bir kısmında da hırs/intikam duygularının oluştuğu belirlenmiştir. Yarışma sonrasında hem yarışmayı kaybeden öğrencilerin hem de yarışmayı kazanan öğrencilerin üzüldükleri görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre rekabetin, kazanan ve kaybedenin olmadığı, herkesin kazandığı ve öğrendiği eğlenceli eğitim ortamlarının düzenlenmesi önerilmiştir" (Ökmen vd., 2019).

4.1.3.2.Öğretmenlerin EBA Öğretim Materyalleri Kullanım Sıklığına Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA öğretim materyallerinin kullanım sıklığına ilişkin frekans dağılımları Tablo 18'de görülmektedir.

Tablo 18. EBA Öğretim Materyallerinin Kullanım Sıklığına İlişkin Frekans Dağılımı

EBA Öğretim Materyalleri	"Nadiren"		"Ara Sıra"		"Sık Sık"	
	F	%	F	%	F	%
Video	28	8,1	109	31,7	**207**	60,2
İnfovideo	**199**	57,8	104	30,2	41	11,9
Ses	**177**	51,5	118	34,3	49	14,2
Görsel	56	16,3	130	37,8	**158**	45,9
Kitap	**190**	55,2	109	31,7	45	13,1
Dergi	**229**	66,6	99	28,8	16	4,7
Doküman	76	22,1	**144**	41,9	124	36,0
İnfografik	**177**	51,5	130	37,8	37	10,8
Haber	**214**	62,2	103	29,9	27	7,8
Uygulamalar	**147**	42,7	133	38,7	64	18,6

Tablo 18'e göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA öğretim materyallerinden video ve görsellerin sıklıkla kullanıldığı; dokümanların ara sıra; infovideo, ses, kitap, dergi, infografik, haber ve uygulamaların ise nadiren kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca EBA öğretim materyallerinden en sık kullanılan materyalin video, en az kullanılan materyalin ise dergi olduğu anlaşılmaktadır. İlgili veriler ışığında EBA platformunu kullanan sosyal bilgiler öğretmenleri ders destek materyallerinden sadece ikisini sıklıkla kullanırken, yedi tanesini (EBA öğretim materyallerinin %70'ini) ise nadiren kullandıkları, dolayısıyla ilgili öğretim materyallerine çok sık başvurmadıkları görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre EBA öğretim materyallerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; kadınların (X=2,64) erkeklere (X=2,40) göre EBA öğretim materyallerinden video materyalini daha sık kullandıkları tespit edilmiştir (p=0,001<0,05). Ayrıca öğretmenlerin yaş aralıklarına göre EBA öğretim materyallerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; 21-29 yaş aralığında olanların (X=1,94; 1,63; 1,88; 1,78) diğer yaş aralığında olan öğretmenlere nazaran ses, dergi, infografik ve haber materyallerini daha sık kullandığı belirlenmiştir (p=0,010; p=0,007; p=0,005; p=0,001: p<0,05). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki deneyimlerine göre EBA öğretim materyallerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan

anlamlı farklılık gösterdiği; mesleki deneyimleri 1 ile 5 yıl arasında olan öğretmenlerin (X=1,93; 1,84; 1,61; 1,71) diğer mesleki deneyim aralığında olan öğretmenlere nazaran ses, kitap, dergi ve haber materyallerini daha sık kullandıkları tespit edilmiştir (p=0,004; p=0,025; p=0,003; p=0,004: p<0,05). Ayrıca mesleki deneyimleri 6 ile 10 yıl arasında olan öğretmenlerin (X=1,74) deneyimleri 11 ile 15 yıl arasında olan öğretmenlere (X=1,43) göre infografik materyalini daha sık kullandığı belirlenmiştir (p=0,008; p<0,05).

Video ve görseller dijital eğitim platformlarının en sık kullandığı öğretim materyalleridir. Bu materyaller kullanım kolaylıklarından dolayı öğretmenler tarafından da sıklıkla tercih edilmektedir. Öğrencilerin ilgisini çekmesi, öğretimi etkili kılması ve sürekli yeni içeriklerin üretilebilmesi de bu materyallere olan ilgiyi arttırmaktadır. Araştırmanın nitel bölümünde de öğretmenler EBA öğretim materyallerinden en çok videoları kullandıklarını ifade etmişlerdir. Videolarda hem görsel hem de işitsel öğelerin bir arada yer alması bilgilerin kalıcılığını arttırmaktadır. Dijital eğitim ortamları görselleştirme üzerine kurulduğundan dergi, kitap gibi yazılı materyaller pek tercih edilmemektedir. Kitap ve dergiler daha çok öğrenci ve öğretmenler tarafından kaynak olarak kullanılmaktadır. Ders kitapları, yardımcı kaynaklar, okuma kitapları ile dergiler bir başvuru kaynağı olarak görülmekte öğretim amaçlı tercih edilmemektedir. Bu gibi sebeplerden yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenleri bu materyalleri nadiren kullanmaktadırlar. EBA'da bulunan haberler, infovideo, infografik ve ses materyallerinin de öğretmenler tarafından nadiren kullanıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin materyal tercihi ile EBA'da bulunan materyallerin sayısı arasında da bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür.

4.1.3.3.Öğretmenlerin EBA Ölçme-Değerlendirme Materyalleri Kullanım Sıklığına Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA ölçme-değerlendirme materyallerinin kullanım sıklığına ilişkin frekans dağılımları Tablo 19'da görülmektedir.

Tablo 19. EBA Ölçme-Değerlendirme Materyallerinin Kullanım Sıklığına İlişkin Frekans Dağılımı

EBA Ölçme-Değerlendirme Materyalleri	"Nadiren"		"Ara Sıra"		"Sık Sık"	
	F	%	F	%	F	%
Tarama Testleri	17	4,9	89	25,9	**238**	69,2
Alıştırmalar	21	6,1	103	29,9	**220**	64,0
Merkezi Sınav Denemeleri	52	15,1	120	34,9	**172**	50,0

Yazılı ve Çalışma Soruları	103	29,9	**142**	41,3	99	28,8
Yaprak Testlerim	77	22,4	**137**	39,8	130	37,8
Sınavlarım	103	29,9	**135**	39,2	106	30,8

Tablo 19'a göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA ölçme-değerlendirme materyallerinden tarama testleri, alıştırmalar ve merkezi sınav denemelerinin sıklıkla kullanıldığı; yazılı ve çalışma soruları, yaprak testler ile sınavların ise ara sıra kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca ilgili ölçme-değerlendirme materyallerinin tümünün sık sık veya ara sıra kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte EBA ölçme-değerlendirme materyallerinden en sık kullanılan materyalin tarama testleri, en az kullanılan materyalin ise yazılı ve çalışma soruları ile sınavlarım olduğu görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre EBA ölçme değerlendirme materyallerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; kadınların (X=2,74; 2,70; 2,44) erkeklere (X=2,55; 2,46; 2,26) göre tarama testlerini, alıştırmaları ve merkezi deneme sınavlarını daha sık kullandıkları tespit edilmiştir ($p=0,003<0,05$; $p=0,000<0,05$; $p=0,029<0,05$). Ayrıca öğretmenlerin yaş aralıklarına göre EBA ölçme değerlendirme materyallerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; 21-29 yaş aralığında olanların (X=2,29) diğer yaş aralığında olan öğretmenlere (X=1,86-2,00) nazaran yazılı ve çalışma soruları materyalini daha sık kullandığı belirlenmiştir ($p=0,011<0,05$). Öğretmenlerin eğitim düzeylerine göre EBA ölçme değerlendirme materyallerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; lisansüstü düzeyde eğitim alanların (X=2,77) lisans düzeyinde eğitim alanlara (X=2,56) göre alıştırmalar materyalini daha sık kullandıkları tespit edilmiştir ($p=0,030<0,05$). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin mesleki deneyimlerine göre EBA ölçme değerlendirme materyallerinin kullanım sıklığının istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği; mesleki deneyimleri 1 ile 5 yıl arasında olan öğretmenlerin (X=2,26) deneyimleri 6 ile 10 yıl arasında olan öğretmenlere (X=1,89) göre yazılı ve çalışma soruları materyalini daha sık kullandığı belirlenmiştir ($p=0,019<0,05$).

Ölçme değerlendirme materyallerinin ders destek aracı olarak öğretim materyallerine göre daha fazla kullanıldığını tablodan görebilmekteyiz. Araştırmanın nitel bölümünde de öğretmenlerin büyük bir kısmının EBA'yı ölçme ve değerlendirme, pekiştirme ve tekrar için kullanıyor olması bunun en açık göstergesidir. Öğretmenler dersi daha çok kendileri

anlatmayı ya da etkileşimli bir şekilde işlemeyi tercih etmektedirler. Testler, alıştırmalar ve denemeler ders destek materyali olarak genelde dersin sonunda veya ev ödevi olarak verilmektedir. Öğretimden hemen sonra ünite veya konuların ne düzeyde öğretilebildiğini anlamak amacıyla öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. EBA'da bulunan ölçme değerlendirme araçları nitel görüşmelerde de öğretmenlerin ifade ettiği şekilde ev ödevi olarak verildiğinde en büyük avantajının verilen testlerin ayrıntılı kontrol edilebilmesi imkanı olduğu söylenebilir. Öğrencilerin testleri yanıtlayıp yanıtlamadıklarını, doğru ve yanlış sayılarını ve başarı durumlarını takip etme açısından sistemin büyük bir kolaylık sunduğunu söylemek mümkündür.

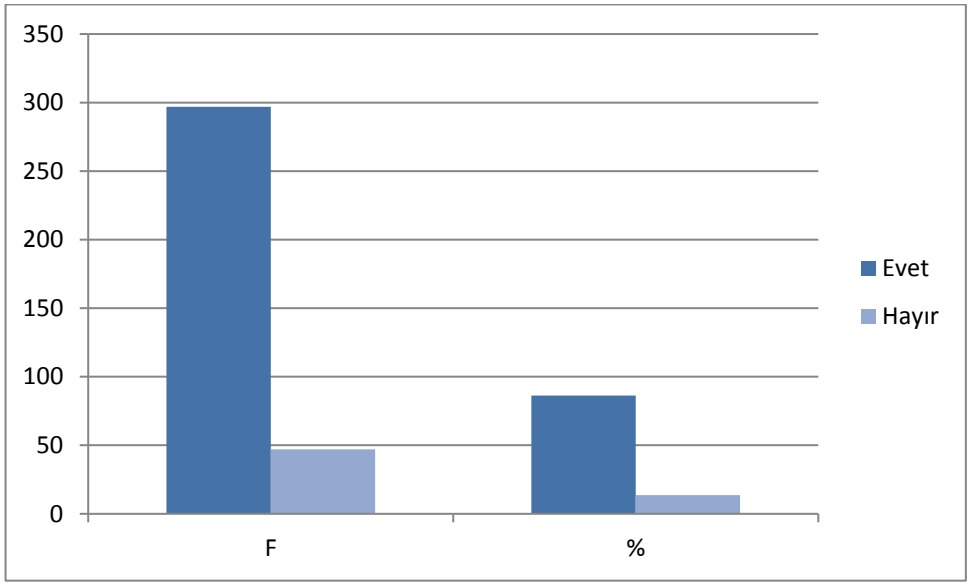
4.1.3.4.Öğretmenlerin EBA Mobil Uygulaması Kullanımlarına Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA mobil uygulamasının kullanımına ilişkin frekans dağılımları Tablo 20'de görülmektedir.

Tablo 20. EBA Mobil Uygulaması Kullanımına İlişkin Frekans Dağılımı

EBA Mobil Uygulaması Kullanımı	F	%
Evet	297	86,3
Hayır	47	13,7
Toplam (n)	344	100,0

Grafik 8. EBA Mobil Uygulaması Kullanımına İlişkin Frekans Dağılımı

Tablo 20 ve grafik 8'e göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %86,3'ünün EBA mobil uygulamasını kullandıkları; yalnızca %13,7'sinin ise EBA mobil uygulamasını kullanmadıkları görülmektedir. Bu verilere göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğunun telefon, tablet gibi elektronik cihazlarında EBA mobil uygulamasını kullanmayı tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Operatörlerin pandemi döneminde kullanıcılarına sunduğu ücretsiz 8 GB internet EBA'ya girişlerde kullanılmaktadır. Bu sayede sadece bilgisayarlar üzerinden değil mobil cihazlardan da EBA'ya erişim artmıştır. Mobil uygulama sayesinde öğrenci ve öğretmenler sadece evlerinden değil bulundukları herhangi bir yerden de kesintisiz olarak EBA dijital eğitim platformuna bağlanma imkânı bulmuşlardır.

4.1.4. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

4.1.4.1.Öğretmenlerin EBA Öğretim Materyali Seçim Kriterlerine Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA öğretim materyallerinin seçiminde öncelik verilen kriterlere ilişkin frekans dağılımları Tablo 21'de görülmektedir.

Tablo 21. EBA Öğretim Materyalleri Seçiminde Öncelik Verilen Kriterlere İlişkin Frekans Dağılımı

EBA Öğretim Materyalleri Seçiminde Öncelik Verilen Kriterlerin Tercih Durumu	Evet		Hayır	
	F	%	F	%
Kazanımlara Uygunluk	315	**91,6**	29	8,4
Süre	156	45,3	188	**54,7**
Görüntü Kalitesi	183	**53,2**	161	46,8
Öğrenci İlgisi	264	**76,7**	80	23,3
Güncellik	237	**68,9**	107	31,1
Sınıf Düzeyine Uygunluk	158	45,9	186	**54,1**
Öğrenci Seviyesine Uygunluk	287	**83,4**	57	16,6
Görsellerle Desteklenmesi	239	**69,5**	105	30,5

Tablo 21'e göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA öğretim materyallerinin seçiminde öncelik verilen kriterler arasında kazanımlara uygunluk, görüntü kalitesi, öğrenci ilgisi, güncellik, öğrenci seviyesine uygunluk ve görsellerle desteklenmesi kriterlerinin yer aldığı; süre ve sınıf düzeyine uygunluk kriterlerinin ise öncelik

verilen kriterler arasında yer almadığı görülmektedir. Ayrıca ilgili veriler ışığında, EBA öğretim materyallerinin seçiminde en fazla öncelik verilen kriterin kazanımlara uygunluk; en az öncelik verilen kriterin ise süre olduğu söylenebilir. Kazanım; bir öğrencinin bir dersi öğrenme sürecinin sonunda, öğrencinin bilmesi, yapması ve uygulaması gereken bilgi, beceri ya da tutumlardır.

Yapılan nitel çalışmada da EBA öğretim materyali seçiminde öncelik verilen kriterler değerlendirildiğinde benzer sonuçlar elde edilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin çoğu görüntü kalitesi, öğrenci seviyesine uygunluk ve kazanıma uygunluk kriterlerine öncelik verdiklerini ifade etmişlerdir. Süre ve sınıf düzeyine uygunluk yani sınıfın tamamına hitap etmesi kriterleri materyal seçiminde öncelik verilen kriterler arasında değildir. Güncellik ve öğrenci ilgisi kriterleri araştırmanın hem nicel bölümünde hem de nitel analizlerde benzer sonuçlar vermiştir. Öğretmenler EBA'dan öğretim materyali seçerken güncel olmasına ve öğrencinin ilgisini çekmesine de dikkat etmektedirler.

Öte yandan EBA öğretim materyallerinin seçiminde öncelik verilen toplam sekiz kriterden ortalama beş tanesinin öncelikli olarak tercih edildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte Tablo…'da yer almayan diğer analizler sonucunda, ilgili kriterlerden sadece birine öncelik veren öğretmenlerin sayısının 12 (%3,5), sekiz kriterin tümüne öncelik veren öğretmenlerin sayısının ise 65 (%18,9) olduğu belirlenmiştir.

4.1.4.2.Öğretmenlerin EBA Ölçme-Değerlendirme Materyali Seçim Kriterlerine Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA ölçme-değerlendirme materyallerinin seçiminde öncelik verilen kriterlere ilişkin frekans dağılımları Tablo 22'de görülmektedir.

Tablo 22. EBA Ölçme-Değerlendirme Materyalleri Seçiminde Öncelik Verilen Kriterlere İlişkin Frekans Dağılımı

EBA Ölçme-Değerlendirme Materyalleri Seçiminde Öncelik Verilen Kriterlerin Tercih Durumu	Evet		Hayır	
	F	%	F	%
Kazanımlara Uygunluk	315	**91,6**	29	8,4
Süre	146	42,4	198	**57,6**
Görüntü Kalitesi	137	39,8	207	**60,2**
Öğrenci İlgisi	230	**66,9**	114	33,1

Güncellik	204	**59,3**	140	40,7
Sınıfın Tamamına Hitap Etmesi	164	47,7	180	**52,3**
Öğrenci Seviyesine Uygunluk	268	**77,9**	76	22,1
Görsellerle Desteklenmesi	196	**57,0**	148	43,0

Tablo 22'de araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA ölçme-değerlendirme materyallerinin seçiminde öncelik verilen kriterler arasında kazanımlara uygunluk, öğrenci ilgisi, güncellik, öğrenci seviyesine uygunluk ve görsellerle desteklenmesi kriterlerinin yer aldığı; süre, görüntü kalitesi ve sınıfın tamamına hitap etmesi kriterlerinin ise öncelik verilen kriterler arasında yer almadığı görülmektedir. Söz konusu verilerin bir önceki tabloda yer alan EBA öğretim materyallerinin seçiminde öncelik verilen kriterler ile aynı olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca ilgili veriler ışığında, EBA ölçme-değerlendirme materyallerinin seçiminde en fazla öncelik verilen kriterin kazanımlara uygunluk; en az öncelik verilen kriterin ise görüntü kalitesi olduğu söylenebilir.

Öte yandan EBA ölçme-değerlendirme materyallerinin seçiminde öncelik verilen toplam sekiz kriterden ortalama beş tanesinin öncelikli olarak tercih edildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte Tablo 22'de yer almayan diğer analizler sonucunda, ilgili kriterlerden sadece birisine öncelik veren öğretmenlerin sayısının 13 (%3,8), sekiz kriterin tümüne öncelik veren öğretmenlerin sayısının ise 60 (%17,4) olduğu belirlenmiştir.

4.1.5. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

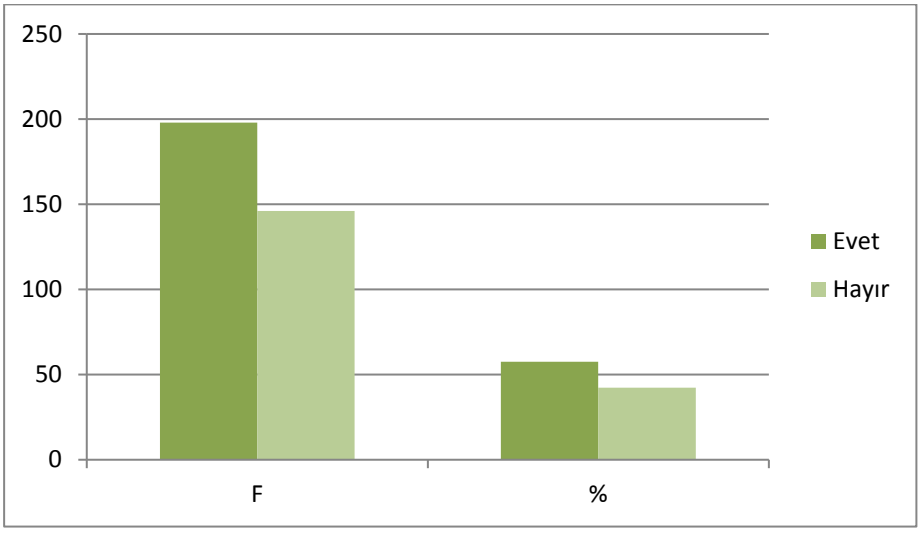
4.1.5.1.Öğretmenlerin EBA'ya İçerik Yükleme Durumlarına Yönelik Analizler

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA'ya içerik yükleyip yüklememe durumuna ilişkin frekans dağılımları Tablo 23'te görülmektedir.

Tablo 23. EBA'ya İçerik Yüklenmesine İlişkin Frekans Dağılımı

EBA'ya İçerik Yükleme	F	%
Evet	198	57,6
Hayır	146	42,4
Toplam (n)	344	100,0

Grafik 9. EBA'ya İçerik Yüklenmesine İlişkin Frekans Dağılımı

Tablo 23 ve grafik 9'a göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin %57,6'sının EBA'ya içerik yüklemesi yaptığı; %42,4'ünün ise EBA'ya herhangi bir içerik yüklemediği tespit edilmiştir. Bu veriler doğrultusunda araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA'ya içerik yükleme oranının yüksek olmadığını söylemek mümkündür. Öğretmenlerin ünite ve konularla ilgili farklı türlerde içerikleri meslektaşları ve öğrenciler ile paylaşıma açması EBA'nın gelişimi açısından oldukça önemlidir. İçerik yüklemenin özellikle materyal sayısı az olan ünite ve konularda yapılması içeriğin iyileşmesine katkı sağlayacaktır.

4.1.5.2.Öğretmenlerin EBA'da Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Analizler

EBAKAF'da katılımcılara EBA'da karşılaştıkları sorunlar, bu sorunların nasıl düzeltilebileceği, EBA'nın nasıl daha iyi hale getirilebileceği ve EBA'nın daha etkili kullanımı için öğretmenlere önerilerine yönelik açık uçlu sorular yöneltilmiş, katılımcıların bu sorulara verdikleri cevaplar betimsel analize tabi tutularak kategorilere ayrılmış ve her kategoriye ait frekans değerleri belirlenmiştir.

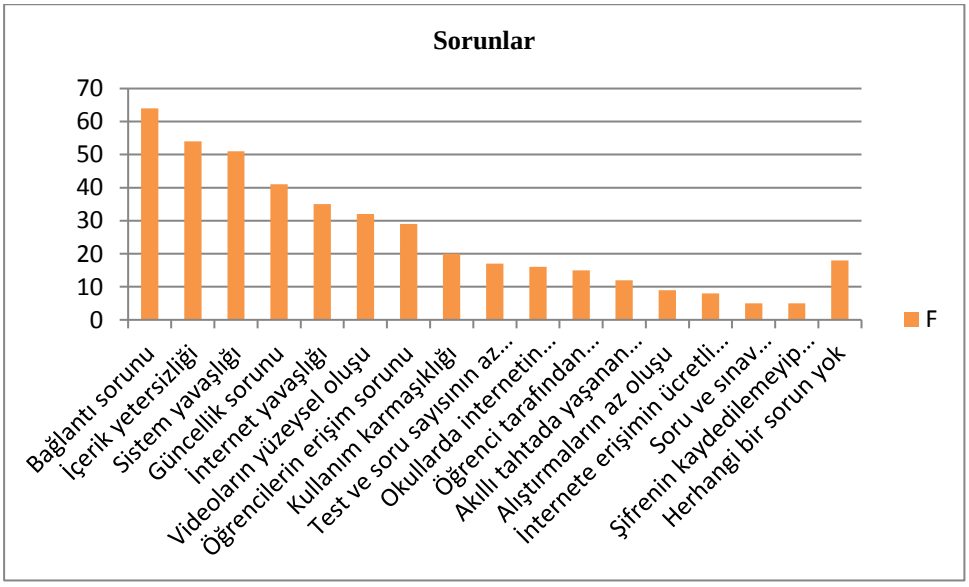
İlk olarak EBA platformunda karşılaşılan sorunlara ilişkin frekans dağılımları Tablo 24'de görülmektedir.

Tablo 24. EBA Platformunda Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Frekans Dağılımı

Sorunlar	**F**
Bağlantı sorunu	64

İçerik yetersizliği	54
Sistem yavaşlığı	51
Güncellik sorunu	41
İnternet yavaşlığı	35
Videoların yüzeysel oluşu	32
Öğrencilerin erişim sorunu	29
Kullanım karmaşıklığı	20
Test ve soru sayısının az oluşu	17
Okullarda internetin olmaması	16
Öğrenci tarafından kullanılmaması	15
Akıllı tahtada yaşanan sorunlar	12
Alıştırmaların az oluşu	9
İnternete erişimin ücretli oluşu	8
Soru ve sınav hazırlamanın zorluğu	5
Şifrenin kaydedilemeyip her girişte tekrar istenmesi	5
Herhangi bir sorun yok	18

Grafik 10. EBA Platformunda Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Frekans Dağılımı

Tablo 24 ve grafik 10'da araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA platformuna ilişkin tecrübe edilen sorunların frekans dağılımları görülmektedir. İlgili verilere göre en çok yaşanan sorunların; bağlantı sorunu, içerik yetersizliği, sistem yavaşlığı, platformun güncelliği, internette yaşanan yavaşlıklar ile platformdaki videoların yüzeyselliği sorunları olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin 18'i ise platforma ilişkin herhangi bir sorun tecrübe etmediğini ifade etmiştir. Bu veriler ışığında EBA platformuna ilişkin sorunların büyük kısmının teknik alt yapıdan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin sıklıkla belirttiği sorunlar incelenmiş, nitel çalışmada da benzer sonuçların elde edildiği görülmüştür. Bağlantı sorunu ve içerik yetersizliği EBA'da karşılaşılan en temel sorundur. Yeşilyurt (2019)'un sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanımına yönelik yaptığı araştırmada da öğretmenler, ağ sorunları yani bağlantı problemleri üzerinde durmuştur. Bu çalışmada ayrıca içerik yetersizliği, sistemsel hatalar, güncel olmaması, sisteme girişin güvenli olmaması ve içerik tasnifinin düzgün olmaması yönünde görüşler gelmiştir. Araştırmamızda, sosyal bilgiler öğretmenleri bağlantı sorunları ve içerik yetersizliğinin yanında, EBA platformu ve materyallerin güncel olmaması, internetin ve sistemin yavaş olması ve videoların yüzeyselliği sorunlarını sıklıkla ifade etmişlerdir.

Covid-19 pandemi döneminde eğitim öğretim faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla yapılması EBA dijital eğitim platformunun sürekli olarak güncellenmesini ve gelişmesini sağlamıştır. Bağlantı sorunları uzaktan eğitimin ilk döneminde fazlaca yaşanmış, bu sorunlar platformun ve altyapının geliştirilmesi ile en aza indirilmiştir. Öğretmenlerin sorun olarak belirttiği içerik yetersizliği de benzer şekilde platformda yaşanan gelişmeler ile en aza indirilmiş, içerik arttırılmış hem öğretim hem de ölçme değerlendirme materyallerinin düzeyi yükseltilmiştir. EBA dijital eğitim platformunun uzaktan eğitimdeki ihtiyaçlara göre sürekli olarak yenilenmesiyle güncellik sorununun da azaldığını belirtmemiz mümkündür. Yeni geliştirilen içerikler çağın ihtiyaçlarına ve beklentilere göre üretilmektedir. İnternetin ve sistemin yavaşlığı altyapı sorunu olarak değerlendirildiğinde EBA platformunun gelişen altyapı ve internet ağları sayesinde son zamanlarda teknik olarak da geliştiğini söyleyebiliriz.

4.1.6. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

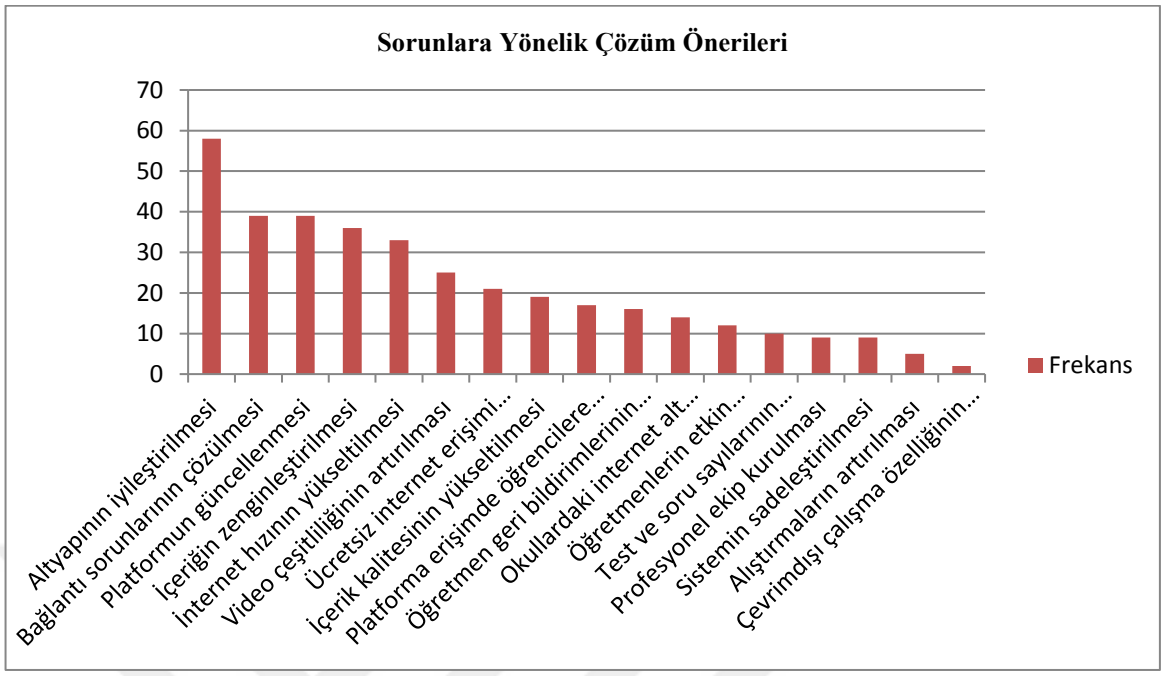
4.1.6.1. Öğretmenlerin EBA'da Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerine Yönelik Analizler

EBA platformunda karşılaşılan sorunların çözüm yollarına ilişkin frekans dağılımları Tablo 25'te görülmektedir.

Tablo 25. EBA Platformunda Karşılaşılan Sorunların Çözüm Yollarına İlişkin Frekans Dağılımı

Çözüm Önerileri	F
Altyapının iyileştirilmesi	58
Bağlantı sorunlarının çözülmesi	39
Platformun güncellenmesi	39
İçeriğin zenginleştirilmesi	36
İnternet hızının yükseltilmesi	33
Video çeşitliliğinin artırılması	25
Ücretsiz internet erişimi sağlanması	21
İçerik kalitesinin yükseltilmesi	19
Platforma erişimde öğrencilere fırsat eşitliği sağlanması	17
Öğretmen geri bildirimlerinin değerlendirilmesi	16
Okullardaki internet alt yapısının iyileştirilmesi	14
Öğretmenlerin etkin katılımının sağlanması	12
Test ve soru sayılarının artırılması	10
Profesyonel ekip kurulması	9
Sistemin sadeleştirilmesi	9
Alıştırmaların artırılması	5
Çevrimdışı çalışma özelliğinin sağlanması	2

Grafik 11. EBA Platformunda Karşılaşılan Sorunların Çözüm Yollarına İlişkin Frekans Dağılımı

Tablo 25 ve grafik 11'de araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından EBA platformuna ilişkin tecrübe edilen sorunların çözüm yollarına ilişkin frekans değerleri görülmektedir. Buna göre ilgili çözüm önerileri arasında en sık dile getirilenlerin; sistem altyapısının iyileştirilmesi, bağlantı sorunlarının çözümlenmesi, platformun güncellenmesi, içeriklerin zenginleştirilmesi ve internet hızının yükseltilmesi olduğu anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda EBA platformunun teknik alt yapısına ilişkin sorunlara dair çözüm önerilerinin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin EBA'da yaşadıkları sorunlar ile bu sorunlara yönelik önerdikleri çözüm önerileri benzerlik göstermektedir. Altyapının iyileştirilmesi, bağlantı sorunlarının çözümü, içeriğin zenginleştirilmesi ve platformun güncellenmesi en sık ifade edilen öneriler arasındadır. Dijital eğitim platformlarının en sık karşılaştığı sorunlar genel olarak teknik sorunlardır. Altyapı ve bağlantı sorunlarının sürekli yaşanıyor olması platformun kullanılabilirliğini oldukça olumsuz yönde etkilemektedir. Şüphesiz geliştiricilerin daha fazla üzerinde durması gereken konu teknik sorunlar ve bu sorunlara yönelik alınacak aksiyonlardır. Bununla beraber içerik konusu öğretmenler tarafından hemen her soruda doğrudan ya da dolaylı olarak ifade edilmiştir. İçeriğin tüm sınıf düzeylerinde her ünite ve konuyu kapsayacak şekilde genişletilmesi ve yeni, farklı içeriklerin hazırlanması ihtiyacı gündeme getirilmiştir. İçerik konusunda özellikle pandemi döneminde somut gelişmeler yaşanmıştır. Eğitimin tamamen uzaktan eğitim yoluyla yapılması materyal ihtiyacını gündeme getirmiş ve buna yönelik önemli iyileştirmeler yapılmıştır. Öğretmenlerin EBA platformunda karşılaşılan sorunların çözüm yollarına ilişkin ifade ettikleri görüşleri arasında güncellik

konusu da yer almaktadır. Öğretmenler bunu hem bir sorun hem de çözüm önerisi olarak belirtmişlerdir. Platformda yaşanan gelişmeler ve eklenen yeni materyaller ile güncellik sorunu en aza indirilmiştir.

Platformda bulunan videoların çeşitliliğinin arttırılması açık uçlu sorulara gelen yanıtlardan bir diğeridir. Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıf düzeyinde ünite ve konularla ilgili daha çeşitli ve farklı videoların eklenmesini beklemektedirler. Öğretmenlerin EBA'da kullandıkları materyaller incelendiğinde, videolar en fazla kullanılan materyaller arasındadır. Bu açıdan bakıldığında sistemde video çeşitliliğinin olması öğretimi güçlendirecek ve platform kalitesini yükseltecektir. Öğretmenlerin EBA dijital eğitim platformunda yaşanan sorunlara çözüm önerisi olarak sundukları ücretsiz internet erişiminin sağlanması ve platforma erişimde öğrencilere fırsat eşitliği sağlanması temelde benzer şeyleri ifade ederler. Eğitim hakkı bireylerin temel hak ve özgürlükleri arasında yer alır. Para ile satın alınamayan, kişinin tam anlamıyla yaşadığı toplumda bir birey olmasını sağlayan temel haklardandır. Bu sebeple yüz yüze eğitimin yapılamadığı dönemlerde bireylerin uzaktan eğitime katılımını sağlayabilmek için ücretsiz internet erişiminin sağlanması oldukça önem arz eder. Bu durum bir bakıma platforma erişimde öğrencilere fırsat eşitliği de sağlayacaktır.

Öğretmen geri bildirimlerinin değerlendirilmesi ve öğretmenlerin etkin katılımının sağlanması EBA'nın hazırlanma ve geliştirme safhalarında öğretmen faktörünü etkin kılma amacını ifade eder. Öğretmenler tarafından platformda görülen ve güncellenmesi istenen unsurların dikkate alınmasının gerekliliği belirtilmiştir. EBA ile ilgili süreçlere öğretmenlerin etkin katılımının sağlanması oldukça önemlidir. Sınıf içinde ve dışında eğitimi yönlendiren ve aktaran kişi olarak öğretmenlerin gelişim süreçlerine dahil edilmesi EBA ile ilgili sorunların çözümünde de etkili olacaktır. EBA'da bulunan test ve alıştırmaların nicelik olarak artırılması öğretmenlerin belirttiği bir diğer çözüm önerisidir. EBA'nın ölçme değerlendirme için sıklıkla kullanıldığını düşündüğümüzde test ve alıştırmaların arttırılması eğitim öğretim faaliyetlerini güçlendirecektir. Herhangi bir konunun öğretiminden hemen sonra ilgili konu ile ilgili test ve alıştırma çözmenin konuyu pekiştirmek için oldukça önemli olduğunu biliyoruz. Bu sebeple EBA'da bulunan ölçme değerlendirme materyallerinin geliştirilmesi platformun etkinliğini ve kalitesini yükseltecek, öğrencilere sağladığı faydaları arttıracaktır. Öğretmenlerin EBA ile ilgili bildirdikleri sorunlardan biri olan "kullanım karmaşıklığı", EBA platformunun geliştirilmesine yönelik öneriler arasında da yer almaktadır. Araştırmaya katılan bir dizi sosyal bilgiler öğretmeni "sistemin sadeleştirilmesi" gerektiğini belirtmiştir. Hem öğretmenler

hem de öğrenciler açısından sistem kullanımının kolay olması platforma yönelik ilginin artmasını sağlayacaktır.

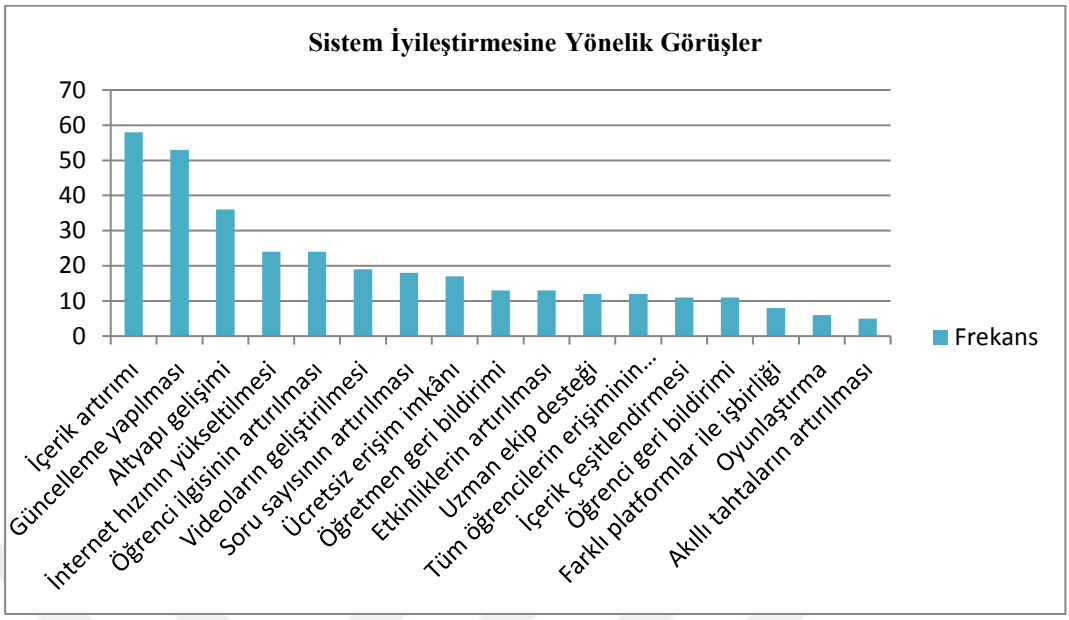
4.1.6.2.Öğretmenlerin EBA'nın İyileştirilmesine İlişkin Görüşlerine Yönelik Analizler

EBA platformunun gelişimi ve dijital eğitim portalı olarak daha iyi olabilmesi için görüşlere ilişkin frekans dağılımları Tablo 26'da görülmektedir.

Tablo 26. EBA Platformunun İyileştirilmesi için Görüşlere İlişkin Frekans Dağılımı

Sistem İyileştirmesine Yönelik Görüşler	**F**
İçerik artırımı	58
Güncelleme yapılması	53
Altyapı gelişimi	36
İnternet hızının yükseltilmesi	24
Öğrenci ilgisinin artırılması	24
Videoların geliştirilmesi	19
Soru sayısının artırılması	18
Ücretsiz erişim imkânı	17
Öğretmen geri bildirimi	13
Etkinliklerin artırılması	13
Uzman ekip desteği	12
Tüm öğrencilerin erişiminin sağlanması	12
İçerik çeşitlendirmesi	11
Öğrenci geri bildirimi	11
Farklı platformlar ile işbirliği	8
Oyunlaştırma	6
Akıllı tahtaların artırılması	5

Grafik 12. EBA Platformunun İyileştirilmesi için Görüşlere İlişkin Frekans Dağılımı

Tablo 26 ve grafik 12'de araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformunun daha iyi hâle getirilebilmesi için görüşlerine dair frekans değerleri görülmektedir. İlgili verilere göre EBA platformunun daha iyi ve etkin hâle getirilebilmesi için içeriklerin zenginleştirilmesi, güncelleme yapılması, altyapının geliştirilmesi, internet hızının yükseltilmesi ve öğrenci ilgisinin artırılması faktörlerinin sıklıkla ifade edildiği görülmüştür. Önceki açık uçlu sorularda öğretmenlerin ifade ettiği, EBA platformuna yönelik sorunlar ve bu sorunlara yönelik öneriler ile sistemin iyileştirilmesine ilişkin görüşleri karşılaştırıldığında yapılan kodlamaların aynı zamanda birbirinin sağlaması niteliğinde olduğunu söylememiz mümkündür. EBA dijital eğitim platformuna ilişkin sorunlar, sorunlara yönelik çözüm önerileri ve platformun daha iyi olması için gelen öğretmen görüşleri benzer nitelikler taşımaktadır. Bunlardan farklı olarak ifade edilen görüşler incelendiğinde farklı platformlar ile işbirliği yapılması, akıllı tahtaların arttırılması ve oyunlaştırma yanıtlarının olduğunu görmekteyiz. Farklı dijital eğitim platformları ile işbirliği yapılması EBA platformunun niteliğini arttıracak ve içerik çeşitliliği sağlayacaktır. EBA'nın içeriğinde özellikle vitamin eğitimden alınmış çok sayıda materyal bulunmaktadır. Uzaktan eğitimde yüz yüze eğitimde olduğu şekliyle oyunlaştırma yapılması pek olası görünmemektedir. Fakat özellikle ilk ve ortaokul öğrencilerinin motivasyonlarını olumlu yönde etkileyecek oyunların şartlar dahilinde planlanması eğitimin etkinliğini arttıracaktır. Bu sebeple öğretmenlerin bir kısmı canlı derslerinde oyunlaştırma faktörünü derslerine dahil etmelerinin eğitimi iyileştirecek bir unsur olarak görmektedirler. Akıllı tahtalar ise eğitim teknolojilerini sınıfta kullanabilmenin ilk ve en önemli şartıdır. EBA'nın sınıf içi kullanımlarında akıllı tahtanın

varlığı oldukça önemlidir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde de bazı öğretmenler sınıflarında akıllı tahta olmadığı için EBA'yı pek fazla kullanamadıklarını bildirmişlerdir. Eğitimde dijital kaynaklardan daha fazla yararlanmak ve bu sayede eğitim öğretim kalitesinin artmasını bekliyorsak, akıllı tahtaların hemen her sınıfa ulaşmasını sağlayabilmeliyiz.

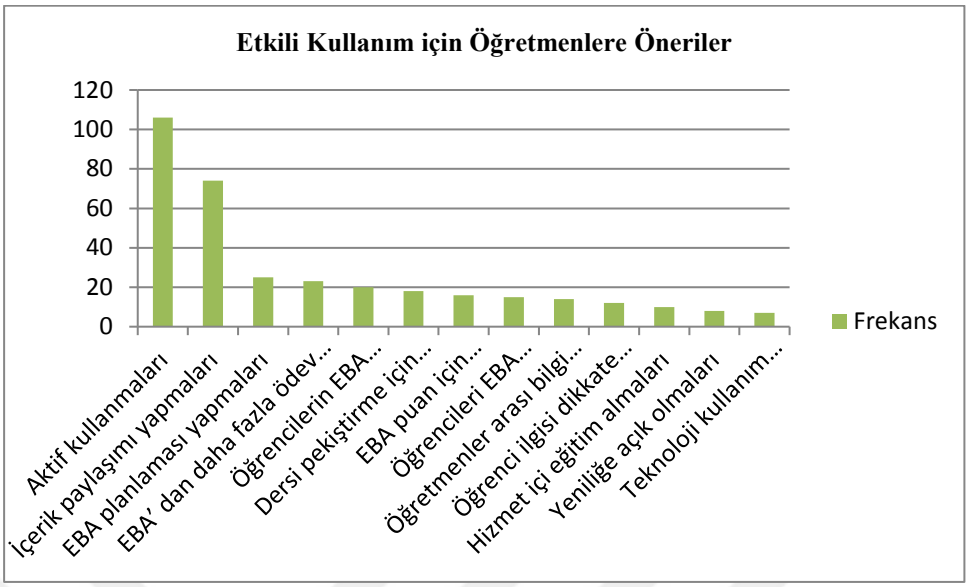
4.1.6.3.Öğretmenlerin EBA'nın Etkili Kullanımı İçin Önerilerine Yönelik Analizler

EBA platformunun daha yararlı ve etkili kullanımı için öğretmenlerin önerilerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 27'de görülmektedir.

Tablo 27. EBA Platformunun Etkili Kullanımına İlişkin Görüşlerin Frekans Dağılımı

Etkili Kullanım için Öğretmenlere Öneriler	**F**
Aktif kullanmaları	106
İçerik paylaşımı yapmaları	74
EBA planlaması yapmaları	25
EBA' dan daha fazla ödev verilmeli	23
Öğrencilerin EBA kullanımlarını takip etmeleri	20
Dersi pekiştirme için kullanılmalı	18
EBA puan için kullanılmamalı	16
Öğrencileri EBA kullanımına teşvik etmeleri	15
Öğretmenler arası bilgi paylaşımı	14
Öğrenci ilgisi dikkate alınmalı	12
Hizmet içi eğitim almaları	10
Yeniliğe açık olmaları	8
Teknoloji kullanım eğitimi almaları	7

Grafik 13. EBA Platformunun Etkili Kullanımına İlişkin Görüşlerin Frekans Dağılımı

Tablo 27 ve grafik 13'de araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformunun daha yararlı ve etkili kullanımına ilişkin önerilerinin frekans değerleri görülmektedir. Buna göre platformun daha yararlı ve etkin kullanımı için öğretmenlere yapılan öneriler arasında platformun aktif kullanılması, içerik paylaşımının yapılması, planlama yapılması, platforma ayrılan sürenin artırılması ve EBA üzerinden daha fazla ödev verilmesi önerilerinin daha sıklıkla ifade edildiği görülmektedir. Öneriler genel olarak EBA'yı daha aktif kullanmaya yöneliktir. Öğretmenler hem sınıf içinde hem de dışında EBA kullanımının arttırılmasını, bu kullanımların planlı bir şekilde yapılmasını önermektedirler. Ayrıca öğrencilerin EBA kullanımlarını takip etmelerini ve öğrencileri EBA kullanımına teşvik etmelerini tavsiye etmektedirler. Araştırmanın nitel bölümünde de sıklıkla üzerinde durulan puan toplama meselesi burada da karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin EBA'yı puan kazanmak için kullanmalarının niteliği düşürdüğünü biliyoruz. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformunun daha yararlı ve etkili kullanılması için niteliğe odaklanmaları ve kaliteli içeriklerin üretilmesine katkı sunmaları beklenmektedir. Bunların yanında dersi pekiştirmek ve dersi daha anlaşılır kılmak için kullanmaları önerilmektedir. Çalışmanın hem nicel bölümünde hem de öğretmen görüşmelerinin analizlerinde EBA'nın tekrar, pekiştirme ve ölçme değerlendirme için daha sık kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. EBA platformunun daha yararlı ve etkili kullanımına yönelik öneri almak üzere yöneltilen açık uçlu soruya gelen yanıtlarda da pekiştirme ve dersi daha anlaşılır kılmak için kullanım tavsiye edilmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri ayrıca öğretmenlerin yeniliğe açık olmalarını ve teknoloji kullanım eğitimi almalarını önermektedirler. Eğitim öğretim faaliyetleri bir süreç içerisinde

gerçekleştiği için eğitimin tüm bileşenlerinin güncel olması beklenir. Her türlü yeniliğe ve değişime açık olması ve bunu uygulamada başarabilmesi öğretim çıktısı açısından oldukça önemlidir. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında değişimin yönünü ve hızını önceden kestirebilmek oldukça güçtür. Bu sebeple öğrencilere rehber olmaları açısından özellikle sosyal bilgiler öğretmenlerinin kendilerini sürekli geliştirmeleri, yenilik ve değişimleri yakından takip etmeleri ve doğru zamanda aksiyon almaları önem taşımaktadır.

4.1.7. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Ölçeğin Analiz ve Değerlendirmeleri

Bu başlık altında; EBA uygulamalarının genel değerlendirilme düzeyi, EBA uygulamalarına ilişkin olumlu görüşler, EBA uygulamalarına ilişkin zaman yönetimi ve kullanışlılığa yönelik eleştiriler ve son olarak EBA uygulamalarına ilişkin öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştiriler değişkenlerine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda elde edilen ortalama değerlerin, demografik bilgilerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla yapılan analizlere yer verilmiştir. Normal dağılım göstermeyen değişken için parametrik olmayan Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri yapılırken; normal dağılım gösteren değişkenler için parametrik testler olan t testi ve Anova testleri tercih edilmiştir. Tek yönlü Anova testlerinde gruplar arasındaki anlamlı farklılıkların kaynağını tespit edebilmek amacıyla, varyansların homojen olması nedeniyle Scheffe ve Bonferroni testlerinden yararlanılmıştır.

4.1.7.1.EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Bu başlık altında, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre EBA uygulamalarının değerlendirilmesine ilişkin değişkenlerin ortalamalarında farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U ve t testlerine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 28. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

DEĞİŞKEN	Cinsiyet	n	X	ss	*t*	p
EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesi	Kadın	170	3,19	,698	698,00	,486
	Erkek	174	3,14	,753		
EBA'ya İlişkin Olumlu Görüşler	Kadın	170	3,61	,902	1308,00	,192
	Erkek	174	3,47	,964		
Öğrenci Motivasyonu ve Sistem Yeterliliğine Yönelik Eleştiriler	Kadın	170	2,85	,858	704,00	,482
	Erkek	174	2,78	,962		

		n	Sıra Ort.	Z	*Mann-Whitney U*	p
Zaman Yönetimi ve Kullanışlılığa Yönelik Eleştiriler	Kadın	170	**160,33**	-2,26	12721,5	**,024**
	Erkek	174	**184,39**			

Tablo 28'e göre, yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformunun zaman yönetimi ve kullanışlılığına yönelik eleştiriler ortalamasının (U=12721,5; p=0,024<0,05) cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir. Gruplar arasındaki anlamlı farklılıkların tespiti amacıyla değişkenlere ilişkin ortalama değerler incelendiğinde; EBA platformunun zaman yönetimi ve kullanışlılığına yönelik eleştiri ortalamasının erkek öğretmenlerde daha yüksek olduğu (Sıra Ort.=184,39), bir diğer ifadeyle erkek sosyal bilgiler öğretmenlerinin kadın öğretmenlere nazaran zaman yönetimi ve sistemin kullanışlılığına yönelik eleştirilerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Öte yandan yapılan t testi sonucunda, diğer faktörlere ilişkin ortalama değerlerin (p>0,05), istatistiki bakımdan cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

4.1.7.2.EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

Bu başlık altında, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaşlarına göre EBA uygulamalarının değerlendirilmesine ilişkin değişkenlerin ortalamalarında farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis ve tek yönlü Anova testlerine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 29. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Yaş Değişkenine Göre Karşılaştırılması

DEĞİŞKEN	Yaş	n	X	sd	F	p	Gruplar Arası Fark (post-hoc testi)
EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesi	21-29	51	3,09	3/340	,832	,477	-
	30-39	189	3,13				
	40-49	97	3,26				
	50-59	7	3,19				
EBA'ya İlişkin Olumlu Görüşler	21-29	51	3,53	3/340	,170	,917	-
	30-39	189	3,51				
	40-49	97	3,58				
	50-59	7	3,67				
Öğrenci Motivasyonu ve Sistem Yeterliliğine	21-29	51	2,61	3/340	2,789	**,041**	**Anlamlı Fark Yok**
	30-39	189	2,78				

Yönelik Eleştiriler	40-49	97	3,01				
	50-59	7	2,48				
			Sıra Ort.	**sd**	***x²***	**p**	**Gruplar Arası Fark (post-hoc testi)**
Zaman Yönetimi ve Kullanışlılığa Yönelik Eleştiriler	21-29	51	154,85	3	6,490	,090	-
	30-39	189	166,54				
	40-49	97	192,82				
	50-59	7	180,21				

Tablo 29'a göre, yapılan tek yönlü Anova testi sonucunda araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaş aralıklarına göre EBA platformunun öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştiri düzeylerine ilişkin ortalama değerlerin (F=2,79; p=0,041<0,05) istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Anova testi sonucunda gruplar arasındaki farklılıkların tespiti amacıyla Post-Hoc testi (Scheffe ve Bonferroni) yapılmış, ancak araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaş aralıklarına göre EBA platformunun öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştiri düzeylerine ilişkin ortalama değerler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilememiştir.

Kruskal-Wallis ve tek yönlü diğer Anova testleri doğrultusunda, EBA platformunun değerlendirilmesine dair diğer faktörlere ilişkin ortalama değerlerin (p>0,05), istatistiki bakımdan yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

4.1.7.3.EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Bu başlık altında, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim durumlarına göre EBA uygulamalarının değerlendirilmesine ilişkin değişkenlerin ortalamalarında farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Mann-Whitney U ve t testlerine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 30. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

DEĞİŞKEN	**Eğitim Durumu***	**n**	**X**	**ss**	***t***	**p**
EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesi	Lisans	318	3,14	,722	-1,595	,112
	Lisansüstü	26	3,38	,744		
EBA'ya İlişkin Olumlu Görüşler	Lisans	318	3,51	,937	-1,768	,078
	Lisansüstü	26	3,85	,868		
Öğrenci Motivasyonu ve Sistem	Lisans	318	2,81	,905	,014	,989

Yeterliliğine Yönelik Eleştiriler	Lisansüstü	26	2,81	1,007		
		n	**Sıra Ort.**	**Z**	***Mann-Whitney U***	**p**
Zaman Yönetimi ve Kullanışlılığa Yönelik Eleştiriler	Lisans	318	171,96	-,358	3961,0	,720
	Lisansüstü	26	179,15			

*Eğitim durumunu "doktora" şeklinde beyan eden yalnızca 1 öğretmen olması nedeniyle, yüksek lisans ve doktora seçenekleri tek bir grupta birleştirilerek"lisansüstü" şeklinde isimlendirilmiştir.

Tablo 30'a göre, yapılan Mann-Whitney U ve t testleri doğrultusunda, EBA platformunun değerlendirilmesine dair faktörlere ilişkin ortalama değerlerin (p>0,05), istatistiki bakımdan eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

4.1.7.4.EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Deneyim Değişkenine Göre İncelenmesi

Bu başlık altında, araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çalışma yılı veya deneyimlerine göre EBA uygulamalarının değerlendirilmesine ilişkin değişkenlerin ortalamalarında farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan Kruskal-Wallis ve tek yönlü Anova testlerine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 31. EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesine İlişkin Değişkenlerin Deneyim Değişkenine Göre Karşılaştırılması

DEĞİŞKEN	**Toplam Çalışma Yılı**	**n**	**X**	**sd**	**F**	**p**	**Gruplar Arası Fark**
EBA Uygulamalarının Değerlendirilmesi	1-5	69	3,1902	5/338	,959	,443	-
	6-10	106	3,0448				
	11-15	76	3,1924				
	16-20	55	3,2114				
	21-25	30	3,3188				
	26veüzeri	8	3,2578				
EBA'ya İlişkin Olumlu Görüşler	1-5	69	3,6261	5/338	1,723	,129	-
	6-10	106	3,3283				
	11-15	76	3,6724				
	16-20	55	3,6000				
	21-25	30	3,5600				
	26veüzeri	8	3,8250				
Öğrenci Motivasyonu ve Sistem Yeterliliğine Yönelik Eleştiriler	1-5	69	2,6860	5/338	2,040	,073	-
	6-10	106	2,8270				
	11-15	76	2,6930				
	16-20	55	2,9091				
	21-25	30	3,2222				
	26veüzeri	8	2,5417				
			Sıra Ort.	**sd**	***x²***	**p**	**Gruplar Arası Fark**
Zaman Yönetimi ve Kullanışlılığa Yönelik Eleştiriler	1-5	69	169,82	5	7,440	,190	-
	6-10	106	179,09				
	11-15	76	152,77				
	16-20	55	174,24				
	21-25	30	206,72				

Tablo 31'e göre, yapılan Kruskal-Wallis ve tek yönlü Anova testleri doğrultusunda, EBA platformunun değerlendirilmesine dair faktörlere ilişkin ortalama değerlerin (p>0,05), istatistiki bakımdan deneyim değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Ayrıca yapılan fark testlerinden yola çıkarak genel olarak; kadın öğretmenlerin, yaşları 21 ile 25 arasında olan öğretmenlerin, öğretmenlik deneyimi 1 ile 5 yıl arasında olanların ve lisansüstü eğitim mezunu olan öğretmenlerin EBA platformuna ait bazı uygulama ve materyalleri diğer öğretmenlere göre daha sık kullandıkları, bir diğer ifadeyle söz konusu öğretmenlerin EBA platformuna dair bilgi ve kullanım düzeylerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

4.2. Araştırmanın Nitel Boyutuna İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım düzeylerini ve sınıf içi uygulamalarının ne şekilde yürütüldüğünün tespiti amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada gizlilik esas olduğu için görüşme formu kullanılarak EBA kullanım düzeyleri ve sınıf içi uygulamalarının ne şekilde yürütüldüğünün tespiti için görüşme yapılan öğretmenler Ö1, Ö2… Ö10; şeklinde kodlanmıştır.

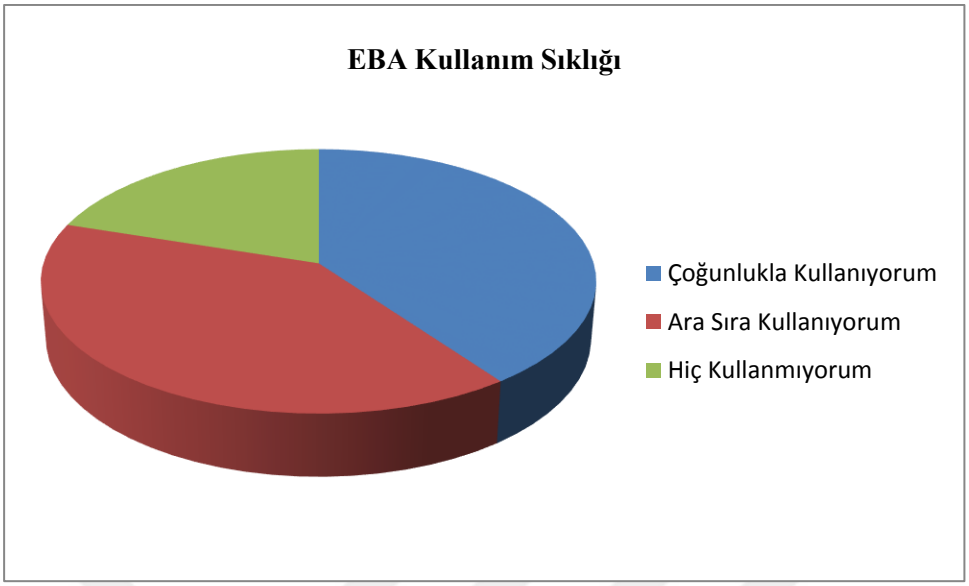
4.2.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

4.2.1.1.Öğretmenlerin EBA Kullanım Düzeylerine İlişkin Görüşme Analizleri

Tablo 32. Öğretmenlerin EBA Kullanım Düzeyleri

Tema	Kategori	*f*
Kullanım Sıklığı	Çoğunlukla Kullanıyorum	4
	Ara Sıra Kullanıyorum	4
	Hiç Kullanmıyorum	2

Grafik 14. Öğretmenlerin EBA Kullanım Düzeyleri

Tablo ve grafikte görüldüğü üzere öğretmenlerin EBA kullanım sıklığına ilişkin görüşleri incelenmiş "çoğunlukla kullanıyorum" (f=4) ifadesi ile "ara sıra kullanıyorum" (f=4) ifadesinin eşit olduğu görülmüştür. Görüşme yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerinden 4'ü derslerinde EBA'yı çoğunlukla kullandığını belirtmiş, 4 öğretmende EBA'yı derslerde ara sıra kullandığını ifade etmiştir. Bununla beraber araştırmaya katılan 2 sosyal bilgiler öğretmeni ise "Hiç Kullanmıyorum" (f=2) ifadesini kullanmıştır. Öğretmenlerin çoğunluğunun derslerinde EBA dijital eğitim platformunu kullandığını söylememiz mümkündür. Sınıf içinde ve dışında eğitime yardımcı bir kaynak olarak EBA, gelişen altyapı ve platform sayesinde öğretmenlerin daha fazla dikkatini çekmekte ve gün geçtikçe kullanımları artmaktadır. Öğretmenlerin EBA platformu kullanım düzeyleri bazı faktörlere göre değişebilmektedir. EBA kullanım sıklığının konu içeriklerine göre değiştiğini belirten Ö3 *"Bazı konularda etkinliğine güvendiğim olumlu yanları olan konularda EBA'ya bağlanıyorum, videolar filan var coğrafi içerikli özellikle 5. sınıf 6. sınıf konularında gerçekten içerikler çok güzel hazırlanmış, bu içeriklerin sunumunda EBA'dan yararlanıyorum" şeklinde görüş bildirmiştir.* Öğretmenlerin EBA içeriğine hakim olması, özellikle ders sırasında anlık olarak EBA'ya bağlanıp işlenen konu ile alakalı materyal kullanması, öğretmene vakit kazandırması ve konu ile ilgili örnek ve materyalleri çeşitlendirmesi açısından önemlidir. EBA'da her ünite ve konu ile ilgili nitelikli içeriğin yer alması sayesinde EBA'nın hem dersi monotonluktan çıkarmak hem de eğitimin etkililiğini arttırmak için iyi bir alternatif olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan öğretmenler sınıf içinde EBA'yı kullanabilmek için özellikle akıllı tahta ve internet bağlantısına ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir. Ö9 *"Benim sosyal bilgiler dersliğim var ama kendi sınıfımda akıllı tahta olmadığı için projeksiyon eğer kullanımı müsaitse iki haftada bir bazen de haftada bir kez kullanmaya çalışıyorum. O da genelde konu tekrarı ya da konuyu öğretebilmek adına, her gün sık sık kullanamıyorum çünkü imkânlar elverişli değil"* ifadesini kullanmıştır. Okullarımızda fiziksel şartlar bölge, şehir ve hatta mahalle standartlarına göre değişebildiğinden öğretmenlerin derslerini aynı olanaklarla işlemesi mümkün olmamaktadır. Sınıflarında akıllı tahta ve internet bağlantısı olmayan okullarda haftanın belirli gün ve saatlerinde eğitim teknolojisi araçlarını kullanmak üzere öğretmenler okulun laboratuarında dersleri işlemeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Bu sayede teknolojik araç gereçler ile eğitim teknolojisi araçlarına ulaşabildiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin EBA'yı sınıf içinde çoğunlukla kullanabilmeleri için bir takım fiziksel araç gerece ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlar genellikle; akıllı tahta, internet erişimi, bilgisayar, projeksiyon cihazı vb. araçlardır. EBA'yı ara sıra kullandığını ya da duruma göre hiç kullanamadığını ifade eden Ö9, bu durumun görev yaptığı okulda sadece laboratuarda EBA'yı kullanabileceği altyapının olmasından kaynaklandığını belirtmiştir. Okulların altyapısının eğitim teknolojisi araçlarının kullanılabilmesi için gerekli araç gereçlerle donatılması, EBA platformunun sınıf içi etkinliklerde kullanımını arttıracaktır.

Öğretmenler EBA'ya alternatif olarak morpakampüs, vitamin, okulistik gibi uygulamalar ile kendi indirdikleri video, görsel ve haritaları kullanmaktadırlar. Uzaktan eğitim ile eğitim teknolojisi araç, gereç ve materyallerinin bu kadar önemli olduğu günümüzde okulların bu donanımlara sahip olması ve öğrencilerin eğitim portallarına bireysel olarak ulaşabilmesi eğitimin en temel görevi haline gelmelidir. Ülkelerin eğitim kalitesinin yükselebilmesi, temel eğitim ihtiyaçlarının karşılanabilmesi ve güncel gelişmelerin takip edilmesine de bağlıdır. Bu durumun sağlanabilmesi için ülkelerin doğru eğitim politikalarına sahip olmaları ve eğitime ayırdıkları bütçeyi arttırmalarıyla mümkün olacaktır.

EBA kullanımı ile ilgili sıklıkla belirtilen unsurlardan bir diğeri uzaktan eğitim süreci ile ilgilidir. Öğretmenler EBA'yı Covid-19 salgını öncesi kullandıklarını fakat pandemi döneminde platformda yaşanan gelişmelerden sonra daha sık kullanmaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Ö7 *"özellikle son 1 yıldır pandemi döneminde salgın döneminde kullanıyorum. Çocuklara ulaşma noktasında EBA daha mantıklı oluyor, bu yüzden sık sık kullanıyorum. Sınıf içinde kullanmak için etkileşimli tahtanın varlığı çok daha ön plana çıkıyor, etkileşimli*

tahta olduğu zaman biz EBA'yı kullanabiliyoruz çok sık olmamakla birlikte. Diğer platformlar var EBA'ya eşdeğer olan, onların içeriği, uygulamaları, konu anlatımları, alıştırmaları çok daha iyi seviyede olduğu için EBA biraz geri planda kalıyordu. Fakat şu anki haliyle özellikle son 1 yıldır güncellenmiş haliyle daha çok kullanmak isterim" şeklinde görüş bildirmiştir. Covid-19 pandemisi ile beraber yüz yüze eğitime bir süre ara verilmesi uzaktan eğitim platformlarının gelişmesine olanak tanımıştır. Konu ile ilgili uzmanlar, platform geliştiricileri ve öğretmenlerin de bu süreçte katkısı büyüktür. Dünya genelinde yaşanan pandemi ve karantina uygulamalarının getirdiği en önemli sonuçlardan biri, toplum nazarında eğitimin sadece sınıf şartlarında fiziksel olarak sürdürülmesi gerekliliğinin değişmiş olmasıdır. Uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimin, eğitim öğretim kalitesi ve öğrenci başarısını ne düzeyde etkilediği somut olarak bilinmemektedir. Bu sebeple yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitimin öğrenci başarısında ne gibi farklılıklar göstereceği, yapılacak olan araştırmalar ile ortaya konulmalıdır. Yapılacak yeni araştırmalar eğitim yöneticileri ile planlayıcılarına yol gösterecek ve eğitim kalitesinin artması için toplumsal farkındalık oluşturacaktır.

EBA platformunu derslerde çoğunlukla kullandığını belirten öğretmenlerden Ö1 *"yüz yüze eğitimde dersin yarısına yakın, ortalama 15-20 dakika kullanıyorum"* şeklinde, Ö5 ise *"hemen hemen her ders, dersin yarısında"* EBA'yı kullandığını belirtmiştir. EBA'yı derslerinde ara sıra kullandığını belirten Ö9 *"haftada bir kez kullanmaya çalışıyorum, her gün sık sık kullanamıyorum"* ifadesini kullanmıştır. Yine derslerinde EBA'yı ara sıra kullandığını belirten öğretmenlerden Ö2 *"her derste EBA kullanmıyorum, 30 dakikalık bir derste en fazla 5 dakika EBA'ya ayırıyorum"* ifadesini kullanmıştır. EBA'yı derslerinde hiç kullanmadığını belirten öğretmenlerden Ö10 *"Uzaktan eğitime geçtikten sonra kullanmaya başladım, öncesinde sadece adından haberdardım"* şeklinde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerden bazıları EBA platformunu pandemi döneminde uzaktan eğitime geçilmesi ile birlikte zorunlu olarak kullanmaya başlamıştır.

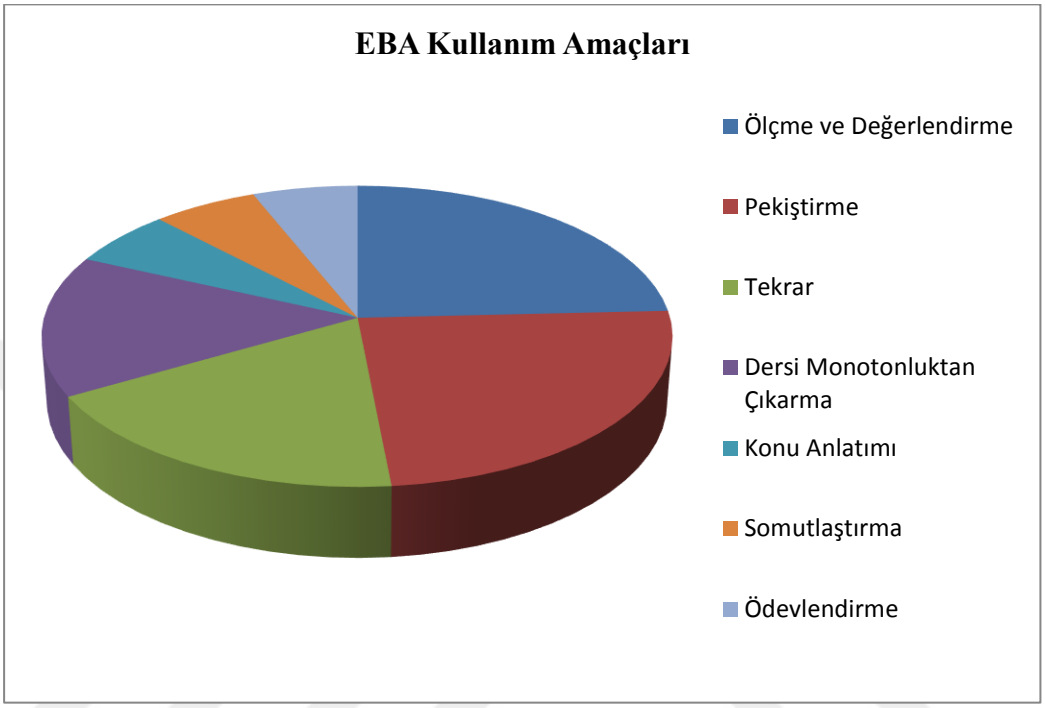
4.2.1.2.Öğretmenlerin EBA Kullanım Amaçlarına İlişkin Görüşme Analizleri

Tablo 33. Öğretmenlerin EBA Kullanım Amaçları

Tema	Kategori	*f*
Amaç	Ölçme ve Değerlendirme	8
	Pekiştirme	8
	Tekrar	6
	Dersi Monotonluktan Çıkarma	5

Konu Anlatımı	2
Somutlaştırma	2
Ödevlendirme	2

Grafik 15. Öğretmenlerin EBA Kullanım Amaçları

Tablo ve grafikte görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenleri EBA platformunu daha çok ölçme değerlendirme (f=8), pekiştirme (f=8), tekrar (f=6) ve dersi monotonluktan çıkarma (f=5) amacıyla kullanmaktadır. Bu amaçların yanında konu anlatımı (f=2), somutlaştırma (f=2) ve ödevlendirme (f=2) içinde EBA platformunu kullandıklarını belirtmişlerdir. Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8 ve Ö10 ölçme ve değerlendirme amacıyla EBA'yı kullanmaktadır. Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9 ve Ö10 ise pekiştirme amacıyla EBA'yı kullanmaktadır. Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8 ve Ö10 tekrar amacıyla EBA'yı kullandığını ifade etmiştir. Ö8 ve Ö10 konu anlatımı, Ö1 ve Ö3 somutlaştırma, Ö4 ve Ö6 ödevlendirme amacıyla EBA'yı kullanmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA platformunu, ders anlatımı ve öğretimden ziyade daha çok dersi destekleyici bir unsur, öğretimi kalıcı hale getirmek için bir araç olarak kullanmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmının EBA'yı ölçme ve değerlendirme, pekiştirme ve tekrar için kullanıyor olması bunun en açık göstergesidir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım amaçlarına ilişkin kendi ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

"Ölçme değerlendirme daha baskın, çünkü bunun şöyle bir avantajı var: özellikle ödev olarak verdiğimiz bu testleri daha sonra geniş bir vaktimiz olduğunda öğrencilerin neler yaptığını değerlendirmek açısından büyük bir kazanç sağlıyor bize. Çünkü her öğrencinin hangi soruya ne kadar doğru cevap verdiğini hangi öğrencilerin bu testleri yanıtladığını hangi öğrencilerin yüzde kaç başarılı olduğu gibi dönütler verdiği için böyle bir analiz yaptığı için çok kullanışlı bir sistem, bu nedenle daha çok ödev verme amaçlı kullanıyorum." Ö6, genellikle ölçme değerlendirme için kullandığını, özellikle EBA'da bulunan testleri ev ödevi olarak verdiğini belirtmiştir. Bu durumun en önemli avantajı ödev olarak verilen testlerin ayrıntılı kontrol edilebilmesi ve öğrenci başarısının tespit edilebilmesi imkanı olduğunu söyleyebiliriz. Öğrencilerin testleri yanıtlayıp yanıtlamadıklarını, doğru ve yanlış sayılarını ve başarı durumlarını takip etme açısından sistemin büyük bir kolaylık sunduğunu söylemek mümkündür. Bu sayede öğretmenler haftada 3 saat olan sosyal bilgiler dersinde ekstra zaman kazanmış olacaktır. Görüşme yapılan öğretmenlerin EBA'da en çok kullandığı öğretim ve ölçme değerlendirme materyallerini kullanım amaçları ile EBA'yı dersin hangi sürecinde nasıl kullandıklarına ilişkin görüşleri, EBA platformunun genel olarak kullanım amaçları ile karşılaştırıldığında benzerlikler olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin EBA platformunu daha çok tekrar, pekiştirme ve ölçme değerlendirme için kullanıyor olması yapılan diğer analizler ile de ortaya konmuştur.

EBA'yı derslerinde pekiştirme için kullandığını söyleyen Ö9 *"Konuyu daha iyi öğrenmelerini sağlayabilmek için, derste aktarabildiğim bilgiyi aktarıyorum ama çocuk için pekişmesi lazım bilgilerin kalıcı olması lazım, EBA'da hazırlanan içerikler daha kaliteli ülkedeki tüm çocuklara hitap edebilecek düzeyde"* sözleri ile dile getirmiştir. Konu anlatımından sonra EBA'dan materyaller kullanarak dersi tekrar etmek öğrenilen bilgilerin kalıcılığını arttırmaktadır. Ö9'un sözlerinden ayrıca, EBA'da bulunan içeriğin benzer platformlara göre daha kaliteli olduğunu ve ülkemizde bölge yöre ayrımı olmaksızın tüm çocuklara yönelik olduğu sonucunu çıkarmak mümkündür. EBA'yı dersi monotonluktan çıkarmak için kullandığını belirten Ö7 *"Dersi monotonluktan çıkarmak için olabiliyor, çocukların tahtada görsel açıdan dikkatini çekmek için kullanıyoruz"* ifadesiyle sınıf içinde dersin işleyişini tekdüzelikten kurtarmayı ve ayrıca konuları somutlaştırmayı amaçladığını söyleyebiliriz. Klasik olan düz anlatım tekniği yerine işlenen konu ile ilgili çeşitli görsel ve materyal kullanarak çocukların daha iyi anlamalarını sağlamak mümkündür. Sınıf yönetiminde en önemli unsurlardan biri sınıfın yapısal özelliklerini bilerek bu özellik ve beklentiler doğrultusunda hareket etmektir. EBA'nın öğretmenler tarafından dersi

monotonluktan çıkarmak için de kullanılıyor olması sınıf yönetiminde de önemli bir unsur olduğunu gösterir. EBA platformunun amacı; bilgi teknolojileri aracılığıyla etkili materyal kullanımını destekleyip teknolojinin eğitime entegrasyonunu sağlamaktır. Her ne kadar sınıf içinde ve dışında EBA kullanımı teknolojinin eğitime entegrasyonu amacını taşımış olsa da, EBA platformu bu amacın dışında birçok farklı amacı da barındırmaktadır. EBA dijital eğitim platformu eğitim öğretim sürecini okul dışına taşıması, öğretmen ve öğrencileri okul dışında da buluşturması bakımından ayrıca önemlidir.

Görüşme yapılan öğretmenlerin bir kısmı EBA platformunu somutlaştırma için kullandığını belirtmiştir. Sosyal bilgiler dersinde soyut olan bazı konular harita, görsel, video ya da çeşitli grafik ve tablolar yardımıyla somutlaştırılabilmektedir. Örneğin; tarihte; çağ ve kronoloji, coğrafyada; paralel, meridyen ve konum, sosyolojide; toplum ve sivil toplum, hukukta; anayasa, kanun ve hak, psikolojide; empati ve kişilik gibi kavram ve konular çeşitli EBA materyalleri sayesinde somutlaştırılarak öğretilebilir (Ünal ve Er, 2017). Bu sayede öğrenciler soyut olan konuları daha hızlı kavrayacak ve ilgili ders ve konularda başarı düzeyleri yükselecektir. Bunun yanında sosyal bilgiler öğretmenleri ödevlendirme için EBA'yı kullanmaktadırlar. Araştırmaya katılan öğretmenlerden bazıları EBA platformunu öğrencilere ödev vermek için kullandığını belirtmiştir. EBAKAF'da da öğrencilere yöneltilen EBA'yı verilen amaçlar dışında hangi amaçlar için kullanıyorsunuz? maddesine araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı "ödev vermek ve takip etmek" yanıtını vermiştir. EBA'dan verilen ödevler hem öğrenciler hem de öğretmenler için bir çok avantaj sağlamaktadır. Özellikle ödev takibi ve öğrenci başarısının değerlendirilmesinde EBA platformunun işlevsel olduğunu söylemek mümkündür.

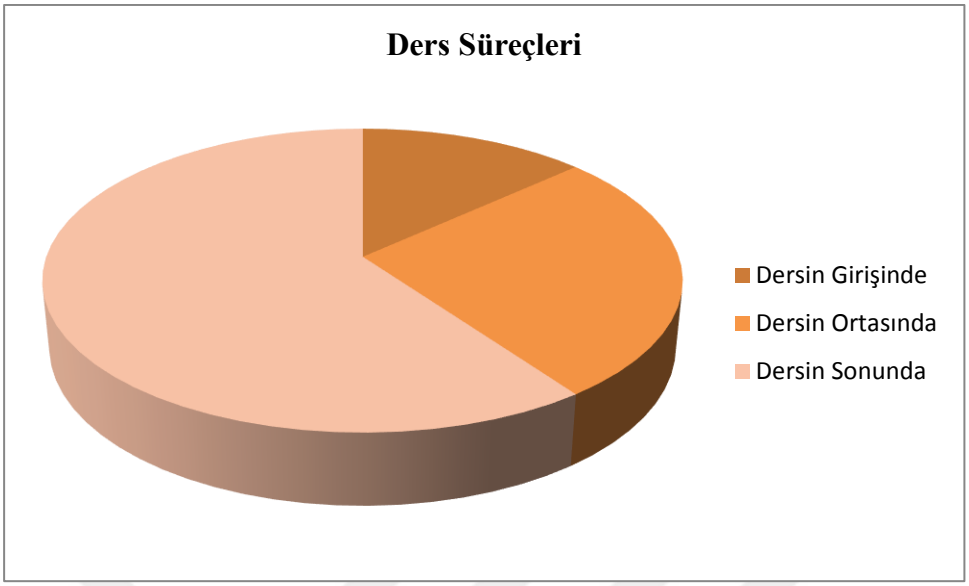
4.2.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

4.2.2.1. Öğretmenlerin EBA'yı Dersin Hangi Sürecinde Nasıl Kullandığına İlişkin Görüşme Analizleri

Tablo 34. EBA'nın Dersin Hangi Sürecinde Nasıl Kullandığına Yönelik Analizler

Tema	Kategori	*f*
Süreç	Dersin Girişinde	2
	Dersin Ortasında	4
	Dersin Sonunda	9

Grafik 16. EBA'nın Dersin Hangi Sürecinde Nasıl Kullandığına Yönelik Analizler

Tablo ve grafikte görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenleri EBA platformunu genel olarak dersin sonunda (f=9) kullanmaktadırlar. Ö1, Ö3, Ö6 ve Ö9 derse başlarken işlenecek konuyu tanıtma ve bilgilendirme amaçlı ayrıca dersin gelişme kısmında (f=4) konuyu öğretebilmek daha iyi kavratabilmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin çoğu, dersin sonunda konuyu pekiştirmek için, ölçme değerlendirme aşamasında EBA'da bulunan test, alıştırma ve etkinlikleri kullandığını ifade etmiştir. Genellikle EBA platformunun sunum yani ders anlatımı noktasında tercih edilmediği, bunun yerine öğretmenin kendisinin dersi anlattığı, kavratma (pekiştirme) aşamasında ise EBA'yı kullandığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin EBA'yı dersin hangi sürecinde nasıl kullandığına ilişkin kendi ifadelerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

"EBA'yı ben genelde konu özetlemede kullanıyorum yani konuyu bitirdikten sonra tekrarlamada ve değerlendirme aşamasında daha çok kullanıyorum, ölçme değerlendirme aşamasında. Örneğin; EBA'dan testlerle küçük quizler yaparak." (Ö4)

"Dersin girişini ben yaparım genellikle girişte EBA kullanmıyorum, konu anlatımı da yaptıktan sonra pekiştirme tekrar amaçlı videoları açıyorum. Sonrasında ise alıştırmaları yaptırıyorum, yine pekiştirme amaçlı oluyor. Bu nedenle dersin yarısı benimdir diğer yarısı EBA'nın, bu şekilde tekrar oluyor." (Ö5)

"Özellikle gelişme kısmında tam konuyu derinleştirme aşamasında. Örnek vereyim; mesela yeryüzü şekillerini ben anlattıktan sonra sınıfa bir giriş yaptıktan sonra EBA'da bununla ilgili video izletip öğrencide konuyu pekiştirme adına o arada EBA'yı

kullanabiliyorum, yine aynı şekilde dersin sonunda ölçme değerlendirme anlamında mesela orada etkinlikler var alıştırmalar var testler var onları kullanıyorum." (Ö3)

Sosyal bilgiler öğretmenleri, kendi ifadelerinden de anlaşılacağı üzere EBA'yı dersin sonunda konu özetleme ve tekrarı, ölçme ve değerlendirme ile pekiştirme için daha fazla kullanmaktadır. EBA'yı derse yardımcı bir kaynak olarak, konuyu anlattıktan sonra genelde video, test, alıştırma ve etkinlikler ile dersi destekleme amaçlı kullandıklarını söylemek mümkündür. Görüşme yapılan öğretmenlerden bir kaçı özellikle ev ödevlerini EBA'dan verdiğini belirtmiştir. Soyut olan konularda öğrencinin konuyu tam öğrenebilmesi, zihninde canlandırabilmesi için bazı görseller ile desteklemek gerektiğini ifade etmişlerdir. Ö9'un *"bilgiler ezberde kalmasın diye, ders kitapları görsel anlamda yetersiz, bu süreçte EBA'dan faydalanıyorum, oradaki içerikler bizim bazı konuları daha iyi öğrenmemizi sağlıyor ve son derece basit düzeyde anlatılmış bir çocuğun anlayabileceği düzeyde"* ifadelerinden yola çıkarak, EBA'nın dersi kavratma ve anlaşılır kılma noktasında işlevsel olduğunu söyleyebiliriz. Sosyal bilgiler dersinde tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularını öğretirken soyut olan bazı konu ve kavramları somutlaştırmamız gerekebilir. EBA'da yer alan materyaller derse yardımcı bir kaynak olarak bu soyut ve anlaşılması güç olan konuların öğretimini kolaylaştırmaktadır. Özetle sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'yı dersin sonunda tekrar, pekiştirme, özetleme ve ölçme değerlendirme için daha fazla tercih etmektedirler. Araştırmanın nicel bölümünde de araştırmaya katılan öğretmenlerin 174'ü %50,6'sı EBA platformunu derslerinde "sık sık" tekrar/pekiştirme/özetleme için kullandığını belirtmiştir.

Ö7 EBA'yı dersin hangi sürecinde nasıl kullandığına ilişkin şu ifadeleri kullanmıştır: *"EBA ölçme değerlendirme kısmında özellikle işimize çok yarıyor, dersin sonunda konunun anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmek adına basılı materyal kâğıt getirmektense EBA daha çok işe yarıyor. Kazanımı kazandırıp kazandırmama durumuna bakma noktasında ölçme değerlendirme etkinliğinde kullanmayı çok seviyorum."* Ö7 de EBA'yı dersin sonunda ölçme değerlendirme için daha sık kullandığını ifade etmiştir. Bu sayede kağıt ve basılı materyal israfının önüne geçildiğini ve daha pratik olduğunu düşünmektedir. Bu sayede okul yönetimleri, öğretmenler ve öğrencilerin kağıt çoğaltma (fotokopi çekme) iş yükü azalmıştır.

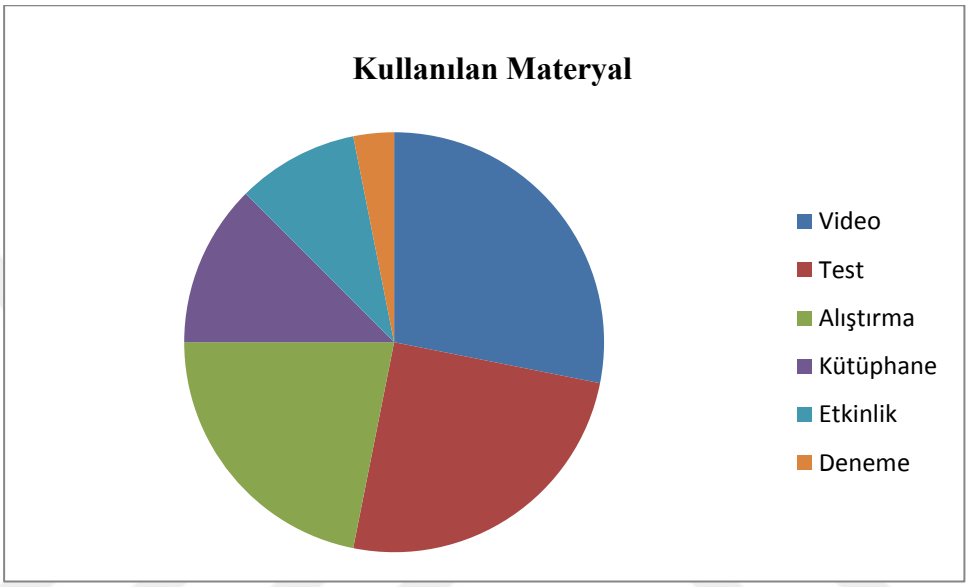
4.2.2.2.Öğretmenlerin EBA Öğretim ve Ölçme Değerlendirme Materyali Kullanımına İlişkin Görüşme Analizleri

Tablo 35. EBA Öğretim ve Ölçme Değerlendirme Materyali Kullanımları

Tema	Kategori	*f*

Kullanılan Materyal		Video	9
		Test	8
		Alıştırma	7
		Kütüphane	4
		Etkinlik	3
		Deneme	1

Grafik 17. EBA Öğretim ve Ölçme Değerlendirme Materyali Kullanımları

Tablo ve grafikte görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'da bulunan öğretim ve ölçme değerlendirme materyallerinden en çok video (f=9), test (f=8) ve alıştırmaları (f=7) kullanmaktadır. Ö1, Ö3 ve Ö5 tabloda yer alan materyallerin tamamını kullandıkları yönünde görüş bildirmiştir. Ö1 derslerinde EBA'ya kendi yüklediği soruları kullandığını, Ö4 ise EBA platformu üzerinden öğrencilerine deneme (f=1) yaptırdığını ifade etmiştir. Ö2, Ö4 ve Ö10 alıştırma ve testleri genelde ev ödevi olarak gönderdiğini belirtmiştir. Genel olarak bakıldığında EBA'nın sınıf içinde ve dışında farklı materyallerinin kullanıldığı söylenebilir. Videolar etkileşim açısından daha güçlü oldukları için en fazla tercih edilen materyaldir. Test ve alıştırmalar ise hem konu sonunda dersi tekrar etmek, öğrenilenleri pekiştirmek hem de ev ödevi olarak kullanıldıklarından en fazla tercih edilen diğer iki materyaldir. Öğretmenlerin EBA'da kullandıkları materyallere ilişkin kendi ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

"Genelde etkinlikleri kullanıyorum, eşleştirme tarzı etkinlikler var, testleri pek yeterli bulmuyorum açıkçası, bazı tarama testleri hazırlanıyor, düzeye uygun olmayan testler var hatta birbirini tekrar eden testler var. Ben genelde video ve etkinlikleri kullanıyorum, her

konu anlatımından sonra etkinlik çıkıyor, çocukların daha çok dikkatini çeken oyun tarzı etkinlikler, çocuğun dikkatini uyandıracak çocuğu derse çekecek şeyler, düz testler sorular kitaplarda da var. EBA'da oyun tarzı olan etkinlikler konuyu daha öğretici hale getiriyor onları kullanıyorum genelde." (Ö9) Etkileşimli etkinlikleri kullandığını ve bunların çocukların daha çok dikkatini çektiğini belirten Ö9 etkileşimli oyun tarzı etkinliklerin öğrencilerin dikkatini daha fazla çektiğini düşünmektedir. Öğretmen görüşünde de belirtildiği gibi, EBA'da bulunan oyun tarzı etkinliklerin konuları öğretme noktasında daha başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Gelişim dönemleri, beklenti ve ihtiyaçları göz önüne alındığında 10-14 yaş aralığında, dolayısıyla oyun çağında olan ortaokul öğrencilerinin öğrenme – öğretme sürecini daha eğlenceli olan materyallerle sürdürmek öğrenme düzeyini yükseltecektir. Sınıf içinde farklı öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanmak zaman ve mekan şartlarında mümkün olmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde ise ekran karşısında bazı etkinlikleri yapmak ve oyunları oynamak mümkün olmadığından öğretimi etkili ve eğlenceli kılmanın yolları üzerinde düşünmek ve bununla ilgili çalışmalar yapmak gerekmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'da en çok video, test ve alıştırmaları kullanmaktadır. Ö10, *"Ben genellikle testler ve alıştırmaları ev ödevi olarak veriyorum. EBA üzerinden görselleri de ders esnasında göstermeye çalışıyorum genelde video olarak."* Ö5 ise, *"En çok videoları kullanıyorum, çünkü görselleştiriyor çocuğun zihninde netleştiriyor konuyu, videoları beğeniyorum bu yüzden kullanıyorum. Ölçme değerlendirme kısmında özellikle son 1 yıldır pandemi sürecinde çok fazla gelişme oldu, önceden daha yetersizdi, git gide ölçme değerlendirmeyi de daha çok kullanmaya başladım."* ifadelerini kullanmıştır. Videolar konu anlatımı ve örnekler içeren, görüntü ve ses dosyaları olduğundan konuları pekiştirme ve özetlemede kullanılmaktadır. Görüşme yapılan öğretmenlerin beyanlarına göre, etkileşimli içerikler ile videolar dersi renklendirmek, sıkıcılığı en aza indirmek, konuyu somutlaştırmak için kullanılmaktadır. Araştırmanın nicel bölümünde de en sık kullanılan öğretim materyalinin video olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşme yapılan öğretmenlerden *Ö7 "En çok test gönderiyorum, öğretim materyali olarak da konu anlatımlarının olduğu videolar var, bunları daha çok kullanıyorum. Görsel açıdan destekleyeceğim zaman bunları kullanmak daha iyi oluyor. Şu an etkileşimli alıştırmalar var, ölçme değerlendirme kısmında çocuğun konuyu somutlaştırması anlaması için kullanmak daha iyi" ş*eklinde görüş bildirmiştir. EBA platformunda yer alan test, alıştırma ve denemeler genel olarak dersin sonunda ölçme ve değerlendirme için kullanılmaktadır. Öğretmenler hem EBA'da bulunan soruları kullandığını hem de kendilerinin

sisteme soru yüklediğini belirtmişlerdir. Böylelikle, basılı materyal yerine elektronik materyal kullanımı bir çok açıdan pratiklik sağlamıştır. Ö1 *"Genelde tarama testleri, alıştırmalar bunları daha çok kullanıyorum diyebilirim. Bunların haricinde EBA'ya kendi yüklediğim soruları derslerimde kullanıyorum. Sonuçta biz içerikte paylaşabiliyoruz, yüklediğim soruları okul grubunda paylaşıyorum"* ifadesini, Ö3 ise *"Daha çok testleri kullanıyorum, alıştırmaları açıyorum. 8. sınıfta LGS'ye hazırlanan öğrenciler için testlerden yararlanıyoruz. Daha çok ölçme değerlendirmede kullanıyorum. Öğretim materyallerini de tabii ki kullanıyorum"* ifadesini kullanmıştır. Ölçme değerlendirme materyallerinin daha çok sınava hazırlanan 8. sınıf öğrencileri için kullanılıyor olması bize EBA'nın sınavlara yardımcı bir kaynak olarak da kullanıldığını göstermektedir. Buradan EBA'nın LGS'ye yönelik içerikleri ile öğrencileri sınavlara da hazırladığını söylememiz mümkündür.

Ö1 "*kütüphane kısmında bilimle, tıpla ya da gündelik hayatla ilgili, teknolojiyle ilgili farklı konularda uygulamalar, etkileşimli içerikler, videolar, oyunlar var bunlar çocuğun ilgisini çekiyor. Matematikle ilgili bir oyun ya da tıpla ilgili bir şeyi merak ettiğinde onu görebiliyor. Fenle ilgili herhangi bir deneyi, tıptaki bir buluşun nasıl yapıldığını görmek için oradaki uygulamaları etkileşimli içerikleri kullanabiliyor. Bu da çocukları EBA'ya bağlı kılıyor, EBA'da daha fazla süre geçirmelerini sağlıyor"* sözleriyle EBA kütüphane bölümünün öğrencilerin daha fazla dikkatini çektiğini belirtmiştir. Özellikle kütüphanede yer alan etkileşimli içerik, video ve oyunlar sayesinde çocukların EBA platformunu kullanım süreleri uzamaktadır. 10 – 14 yaş aralığında, henüz oyun çağında olan ortaokul öğrencilerinin ilgisini çekebilmek için onları eğlendirecek, eğlendirirken de öğretecek bir takım uygulama ve içeriklerle sistemin güncellenmesi gerekmektedir.

4.2.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

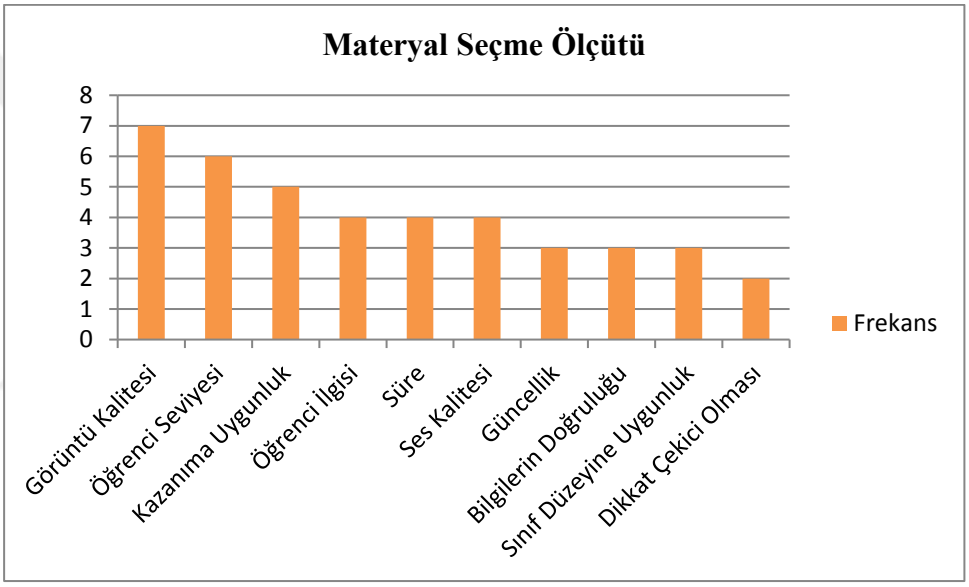
4.2.3.1. Öğretmenlerin EBA Materyali Seçiminde Kullandığı Ölçütlere İlişkin Görüşme Analizleri

Tablo 36. EBA Materyali Seçiminde Kullanılan Ölçütler

Tema	Kategori	*f*
	Görüntü Kalitesi	7

Materyal Seçme Ölçütü	Öğrenci Seviyesi	6
	Kazanıma Uygunluk	5
	Öğrenci İlgisi	4
	Süre	4
	Ses Kalitesi	4
	Güncellik	3
	Bilgilerin Doğruluğu	3
	Sınıf Düzeyine Uygunluk	3
	Dikkat Çekici Olması	2

Grafik 18. EBA Materyali Seçiminde Kullanılan Ölçütler

Tablo ve grafikte görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'dan materyal seçerken daha çok görüntü kalitesi (f=7), öğrenci seviyesi (f=6) ve kazanıma uygunluk (f=5) kriterlerini dikkate almaktadır. Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8 ve Ö10 görüntü kalitesinin öğretim materyali seçiminde önemli olduğunu ifade etmiştir. Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9 ve Ö10 EBA'dan öğretim veya ölçme değerlendirme materyali seçerken öğrenci seviyesine uygunluğuna dikkat etmektedir. Ö3, Ö5, Ö7, Ö8 ve Ö10 materyal kullanımında ilgili materyalin kazanıma uygun olup olmamasına dikkat etmektedir. Ö4 ve Ö7 materyallerin dikkat çekici olması (f=2) ölçütüne göre materyal seçmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA materyallerini gelişigüzel kullanmadığını, belirli kriterler ve önceliklere göre seçim yaptıklarını söyleyebiliriz. En sık ifade edilen görüntü kalitesi ölçütü materyalin gösterim için genel olarak uygunluğunun, materyali kullanıp kullanmamak için önemli bir kriter olduğunu göstermiştir. Öğrenci seviyesine ve kazanıma uygunluk kriterleri de

öğretmenlerin EBA'da bulunan materyalleri düzeye uygunluk ve müfredata uygunluk açısından da değerlendirdiğini gösterir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'dan materyal seçerken kullandıkları ölçütlere ilişkin kendi ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ö3, materyallerin genel olarak görsel açıdan iyi hazırlanmış olması gerektiği düşüncesini şu sözleri ile dile getirmiştir: *"Çekicilik, görsellik, ses kalitesi, görüntü kalitesi, üç boyutlu olması, animasyon tarzı olması önemli."* Ö5 ise: *"Görsel kalite, zaten görselleştirmek olduğu için amacım, video ve resimlerin kalitesine bakıyorum"* ifadesini kullanmıştır. EBA'da bulunan görsel içeriklerin (resim, video, karikatür vb.) hem görüntü kalitesinin hem de ses ve içeriklerinin yüksek kalitede olması öğrenci ilgisini de etkilemektedir. Ö4 *"dikkat çekici olması lazım öğrencilerin dikkatini çekmesi lazım, eğlenceli çocuklar için severek yapacakları bir etkinlik olması lazım"* ifadesi ile dikkati öğrenci ilgisi kriterine çekmiştir. Ö7 ise aynı konuda şu ifadeleri kullanmıştır: *"tahtaya çıkıp konuyu anlattıktan sonra veya konu esnasında öğrencilerin dikkatini çekecek uygulamalar varsa onu tercih ediyorum."* Öğrenci ilgisi ve motivasyonu öncelikle öğrencilerin derse konsantre olmasını, dersi dinlemelerini ve konuyu anlamalarını sağlamaktadır. Öğretmenin konu ile ilgili merak uyandıracak bir açıklama yapması, birden fazla duyu organını harekete geçirecek materyal ve araç gereç kullanması, farklı teknikleri uygulaması öğrenci ilgisini arttırmaktadır. EBA'da bulunan ve EBA'ya yüklenecek olan öğretim ve ölçme değerlendirme materyallerinin özellikle öğrenci ilgisini uyandıracak, öğrencinin dikkatini çekecek nitelikte olması oldukça önemlidir.

Ö8 *"İlk olarak öğrenci seviyesine uygun olup olmadığını kontrol ediyorum, ikinci olarak da kapsam geçerliliğinin olup olmadığını yani açtığım bir videonun anlatmak istediğim şeyi anlatıp anlatmadığını kontrol ediyorum."* Ö9 *"Genelde çocukların seviyesine uygun mu değil mi daha çok buna bakarım, çünkü benim öğrencilerim kırsal kesimde olduğu için birçoğu dar gelirli aile profiline sahip, bazı şeyleri temelden öğretmeye çalıştığımız için genelde onların düzeyine göre bakmaya çalışıyorum"* şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin ifadelerine bakıldığında, öğrenci seviyesi ve kazanıma uygunluk kriterlerinin EBA'dan materyal seçerken dikkat ettikleri önemli iki kriter olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmenlerin EBA'da bulunan materyalleri öğrenci seviyesi ve kazanıma uygunluk kriterlerini göz önünde bulundurarak seçmeleri düzeye uygunluk ve müfredata uygunluk açısından da değerlendirdiklerini göstermektedir. Öğrenci düzeyine uygunluk; öğrenme - öğretme etkinliklerini hazırbulunuşluk ve hedef davranış düzeyine göre düzenlenmesidir. Burada yine öğrencinin ilgisi, güdüleri ve tüm bireysel özellikleri dikkate alınmalıdır. Seçilen

materyallerin bireysel beklenti ve düzeye uygun olmasının yanında sınıf düzeyine uygun olması gerektiği ölçütü de öğretmenler tarafından sıklıkla tekrarlanmıştır. Araştırmanın nicel verileri ile karşılaştırıldığında, öğretmenlerin EBA'dan materyal seçerken kullandıkları ölçütlerin benzer olduğunu söylemek mümkündür. Nicel bölümde EBA materyallerinin seçiminde öncelik verilen kriterler arasında sırasıyla kazanımlara uygunluk, görüntü kalitesi, öğrenci ilgisi, güncellik, öğrenci seviyesine uygunluk ve görsellerle desteklenmesi kriterlerinin yer aldığı görülmektedir. Bu sebeple araştırmanın nicel bulguları ile nitel bulgularından ulaşılan sonuçlar birbirlerini desteklemektedir.

Görüşme yapılan öğretmenlerin üzerinde sıklıkla durduğu bir diğer ölçüt güncelliktir. Ö1, bu konuda şunları dile getirmiştir: *"Materyallerde daha çok güncellik benim için önemli. Sonuçta ben sosyal bilgiler öğretmeniyim, kullandığım bilgiler anlattığım içerikler sürekli değişen bilgiler, örneğin nüfus konusunu anlatıyorum, ama 2016 yılının nüfusu verilmiş, en yakın olan 2019 ya da 2020 içeriklerine bakarım güncel olanına. Örneğin; ithalat ihracat konusunda en çok ihracat ya da ithalat yaptığımız ülkeler sürekli değişebiliyor politik ilişkilere göre, bu yüzden çocuğa anlatırken de bunun en son verileri yansıtması gerekiyor."* Ö1'in ifade ettiği gibi özellikle sosyal bilgiler dersinde konu ve örneklerin güncelliği oldukça önemlidir. Paylaşılan bilgi ve grafiklerin en son verileri yansıtması, öğrencinin konu ile ilgili veri ve istatistiklere dayalı olarak yorum yapmasını, belirli çıkarımlarda bulunmasını sağlayacaktır. Sosyal bilgiler dersi öğretim programında da kazanımların gerçekleştirilmesinde güncellik ve sosyal bilgiler eğitiminin temel ilkelerinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca kazanımlarla ilgili güncel ve tartışmalı konuların farklı teknikler kullanılarak ve birbirleriyle ilişkilendirilerek sınıflara taşınabileceği belirtilmiştir.

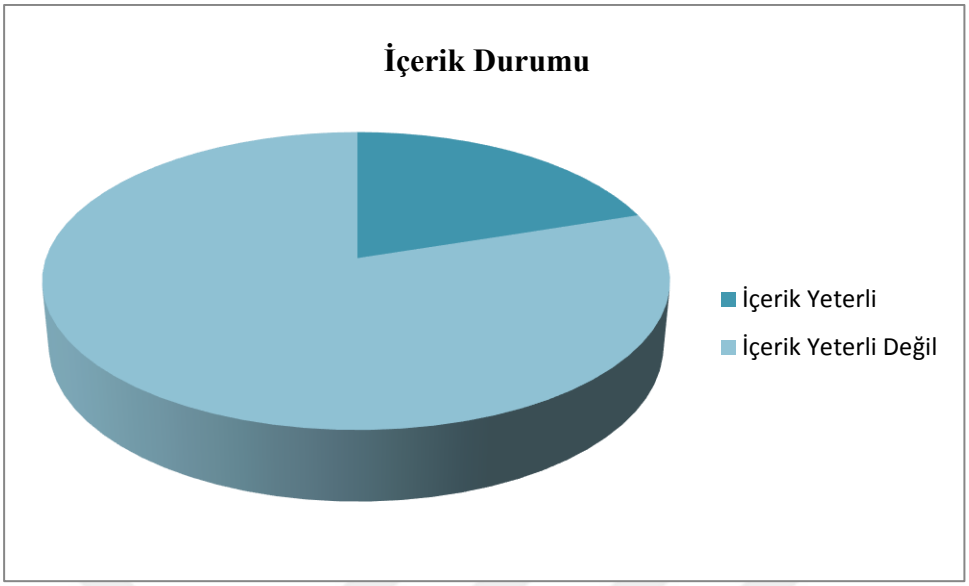
4.2.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

4.2.4.1.Öğretmenlerin EBA İçeriklerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Analizler

Tablo 37. EBA içeriklerine Yönelik Görüşler

Tema	Kategori	*f*
İçerik Durumu	İçerik Yeterli	2
	İçerik Yeterli Değil	8

Grafik 19. EBA içeriklerine Yönelik Görüşler

Tabloda ve grafikte görüldüğü üzere araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 8'i EBA'da bulunan içeriklerin yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmiştir. 2 sosyal bilgiler öğretmeni ise içeriğin mevcut haliyle yeterli olduğu görüşündedir. Genel olarak değerlendirildiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin büyük bir bölümü içeriğin yeterli olmadığını, mevcut içeriğinde özellikle düzey açısından geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Özellikle Covid-19 pandemisi ile başlayan uzaktan eğitim döneminde EBA'daki içeriğin geliştirildiği öncesinde ise içeriğin tamamen yetersiz olduğu yönünde görüşler gelmiştir. Ayrıca EBA'nın derslerde kullanımı sırasında işlenen konuyu tamamen öğretebilecek nitelik ve nicelikten yoksun olduğu yönünde görüşler vardır. Özellikle kapsam açısından iyileştirilmiş videolar ve görüntü kalitesi açısından iyi olan haritaların eklenmesi öğretmenler tarafından beklenmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'daki içerik durumuna ilişkin kendi ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

"Aradığım konularda içerik bulabiliyorum ama yeterli olduğunu düşünmüyorum. Videolar ya da etkileşimli içerikler sınırlı sayıda, çocuk çok seviyor onun devamını da izlemesi lazım onunla ilgili başka şeylerde görmek istiyor. Fakat 1, 1,5 dakikalık zaten kısa olan içerikler konuların çocukların kafasında tam netleşmemesine sebep oluyor. Bu yüzden ilgili konuya dair daha çeşitli içerikler olursa bu video olabilir, etkileşimli içerik olabilir, uygulama olabilir, konuyla ilgili ilginç bir hikâye olabilir, belge olabilir bunlarla desteklenirse konuların çocuğun kafasında daha net oturacağını düşünüyorum." (Ö1) "İçerikler maalesef yetersiz. Basit ve öğrenci seviyesine uygun değil. 7. sınıf öğrencisi için hazırlanmış içerik ilkokul düzeyinde gibi anlatılmış ya da görselleştirilmiş. Konuların birçoğu

için içerik var ama bu içerikleri temel alarak bir konuyu tamamen EBA'ya bağlı olarak işlemek imkânsız." (Ö2) Alıntılardan da anlaşılacağı üzere sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'da yer alan içeriklerin yeterli olmadığını, bir konuyu tamamen öğretebilecek kapsam ve çeşitliliğe sahip olmadığını, içeriklerin basit ve öğrenci seviyesine uygun olmadığını düşünmektedirler. Ö2'nin belirttiği: "*bir konuyu tamamen EBA'ya bağlı olarak işlemek imkânsız"* ifadesinden EBA'da bulunan içeriklerin başka bir kaynağa bağlı kalmadan tek başına bir konuyu öğretmede yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenlerin EBA'yı dersin sonunda tekrar, pekiştirme ve özetleme ile ölçme değerlendirme için daha çok tercih etmesi de bu sonucu desteklemektedir. Yapılan analizlerde EBA'nın ana ders kaynağı olarak görülmediği, derse yardımcı bir kaynak olarak kullanıldığı sonucu çıkmıştı. Bu sonuçların birbirini destekler nitelikte olduğunu söylemek mümkündür. Bir başka husus içeriklerin basit ve öğrenci seviyesine uygun olmamasıdır. Özellikle video gibi içeriklerin öğreticilik ve kapsam bakımından yetersiz olduğu, bunun da öğretim sırasında öğrenci ilgi ve motivasyonunu düşürdüğü anlaşılmaktadır.

Ö9 konu ile alakalı şu ifadeleri kullanmıştır: *"Çok yeterli olduğunu söyleyemem. Kütüphaneye özellikle çok fazla kullanıcı dosya yüklediği için bunu bir kategorize etme konusunda sanırım sıkıntı yaşıyorlar. Güncel olmayan çok içerik var, günün şartlarına uymayan abartılı anlatımların olduğu içerikler var. Kütüphane içeriği çok karışık açıkçası onların bir elden geçmesi gerekiyor."* Ö9'un belirttiği, öğretmenlerinde sisteme yükleme yapması ile bir sınıflandırma kategorize etme probleminin oluştuğudur. Bazı içeriklerin güncel olmaması da ayrı bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Bu içeriklerin özellikle incelenip güncellenmesiyle EBA dijital eğitim platformu kullanımının daha kolay ve etkili olacağı düşünülmektedir. Ö9 sözlerine şöyle devam etmiştir: "*Geçenlerde bir sorun yaşadım, 7. Sınıf 4. ünitede bilim teknik konusu var, orada bilim insanları ile ilgili video linki vermiş, linki EBA'da arattım fakat bulamadım. Ders kitabında da diyor ki eba.gov.tr'den şu videoyu izleyebilirsiniz ama aynı videonun içeriği EBA'da yok."* Öğretmen ders kitabında anlatılan konu ile alakalı öğrenciyi EBA'da bulunan bir içeriğe yönlendiren link veya karekodun çalışmadığı ya da ilgili içeriğin EBA'da bulunmadığı yönünde bir eleştiride bulunmuştur. Teknolojinin sürekli gelişmesi ile eğitime entegrasyonu bazı kolaylıkları beraberinde getirmiştir. Bilgisayar ve internet tabanlı eğitim teknolojisi araçları temel bilgisayar programlarının kullandığı mantık ile çalıştığından bir takım teknik problem ile de karşılaşılabilmektedir. Bunun için belirli aralıklarla içerik, uygulama ve kısayolların kontrol edilmesi yaşanan erişim kısıtını en aza indirecektir.

Ö5 içeriklerin genel olarak yeterli olduğunu fakat ölçme değerlendirme materyallerinin arttırılabileceğini düşünmektedir. Bunun yanı sıra sosyal bilgiler dersinde oldukça önemli olan haritaların eklenmesinin gerekliliği üzerinde durmuştur. Ö5 şu ifadeleri kullanmıştır: *"Kaliteli haritaların yüklenmesi gerekiyor, rektörel çizilmiş haritaların eklenmesini bekliyorum sabırsızlıkla. Haritaları kullanmak bizim için çok elzem. Genel anlamda içerik bence yeterli, ölçme değerlendirmede zaten sınır yok daha fazlası olsa daha iyi olur."*

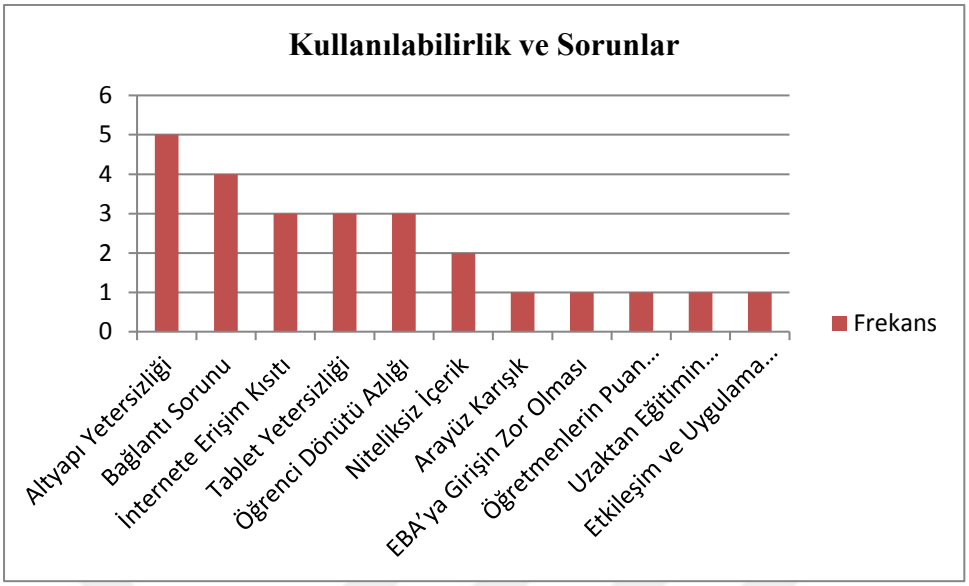
İçeriğin yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren Ö7 bunu şu sözleri ile dile getirmiştir: *"İçerik yeterli değil, yüz yüze eğitimdeki EBA ile salgın dönemindeki EBA arasında çok fark var, gelişme var ama ben yeterli bulmuyorum. Eskiden diğer uygulamaları kullanırken şimdi EBA'yı daha çok kullanıyorum."* EBA'nın Covid-19 salgını döneminde yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçilmesiyle önemli bir gelişme kaydettiğini görüşme yapılan öğretmenlerin çoğu ifade etmiştir. Önceleri farklı platformları kullanan öğretmenler EBA'da yaşanan gelişme ve iyileştirmeler sonucunda daha çok EBA'yı kullanmaya başlamışlardır. Bir öğretmen salgın döneminden önce EBA'nın sadece adından haberdar olduğunu salgın sonrasında ise EBA'yı düzenli bir şekilde kullanmaya başladığını ifade etmiştir. Dünyada yaşanan Covid-19 pandemisi ve alınan karantina önlemleri neticesinde uzaktan eğitim araç ve uygulamalarının önem kazandığını ve dolayısıyla ülkemizde dijital eğitim platformu olarak geliştirilen EBA'nın bilinirliğinin yani popülaritesinin arttığını söylememiz mümkündür.

4.2.4.2.Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde EBA'nın Kullanılabilirliği ve Yaşanan Sorunlara Yönelik Görüşlerine İlişkin Analizler

Tablo 38. Uzaktan Eğitimde EBA Kullanılabilirliği ve Yaşanan Sorunlar

Tema	Kategori	*f*
Kullanılabilirlik ve Sorunlar	Altyapı Yetersizliği	5
	Bağlantı Sorunu	4
	İnternete Erişim Kısıtı	3
	Tablet Yetersizliği	3
	Öğrenci Dönütü Azlığı	3
	Niteliksiz İçerik	2
	Arayüz Karışık	1
	EBA'ya Girişin Zor Olması	1
	Öğretmenlerin Puan Toplamaya Odaklanması	1
	Uzaktan Eğitimin Maliyetli Olması	1
	Etkileşim ve Uygulama Yapılamaması	1

Grafik 20. Uzaktan Eğitimde EBA Kullanılabilirliği ve Yaşanan Sorunlar

Tablo ve grafikte görüldüğü üzere araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri uzaktan eğitim süreci için EBA'nın kullanılabilirliği ve yaşanan sorunlara yönelik çeşitli görüşler bildirmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenler sırasıyla; altyapı yetersizliği (f=5), bağlantı sorunu (f=4), internete erişim kısıtı (f=3), tablet yetersizliği (f=3), öğrenci dönütü azlığı (f=3) ve niteliksiz içerik (f=2) ifadelerini sıklıkla kullanmıştır. Bu görüşlerin yanı sıra öğretmenler, arayüz karışık (f=1), EBA'ya girişin zor olması (f=1), öğretmenlerin puan toplamaya odaklanması (f=1), uzaktan eğitimin maliyetli olması (f=1) ve etkileşim ve uygulama yapılamaması (f=1) ifadelerini kullanmışlardır. Genel olarak değerlendirildiğinde yaşanan sorunların çoğunun teknik nedenlerle olduğu görülmektedir. Öğretmenler tarafından en sık belirtilen altyapı yetersizliği, bağlantı sorunu ve internete erişim kısıtı gibi sebepler iç kaynaklı yani platformdan kaynaklı değil dış kaynaklı sorunlardır. Yani EBA'nın içerik ve uygulamaları ile ilgili değil, teknik ve genel sorunlardır. Bu da öğretmenler tarafından görüşmelerde zaman zaman ifade edilen uzaktan eğitim sürecinde EBA'da içerik anlamında yaşanan gelişmenin doğruluğunu teyit etmektedir. Tüm bu gelişmelerle birlikte "niteliksiz içerik" sorunu oluşmuştur. Öğretmenlerin platforma kendi yüklediği bazı içerikler içerik kalitesi anlamında yeterli değildir ve platformun karmaşık hale gelmesine sebep olmuştur. Dünya genelinde yaşanan Covid-19 pandemisi eğitim öğretim faaliyetlerinin uzaktan eğitim yoluyla yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Eğitim sistemimiz Fatih projesi ile dijital eğitim yolunda önemli bir adım atmış ve günümüze gelindiğinde ihtiyaçları büyük ölçüde karşılayabilecek seviyeye ulaşmıştır. Pandemi döneminde özellikle sürekli geliştirilen uzaktan eğitim altyapısı ve EBA eğitimin belkemiğini oluşturmuştur. Bu sayede EBA'nın popülaritesi

ve bilinirliğinin arttığını ve çok önemli bir görev üstlendiğini ifade edebiliriz. Uzaktan eğitim sürecinde hiç kuşkusuz bazı aksaklıklar yaşandı fakat Milli Eğitim Bakanlığı'nın yerinde kararları ve öğretmenlerimizin fedakârlıkları neticesinde dönem dönem sorunlar yaşansa da kısa sürede iyi işleyen bir sisteme ulaşarak eğitim öğretim faaliyetleri başarılı bir şekilde devam ettirildi. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitim süreci için EBA'nın kullanılabilirliği ve yaşanan sorunlara yönelik kendi ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

"En büyük sorun bağlantı sorunu, çok güzel bir altyapı ama bu altyapının zenginleştirilmesi gerekiyor. Bir anda bütün ülkedeki öğrenciler girmeye çalışınca ister istemez sistem çöktü, böyle olunca başka uygulamalara yöneldik. Zoom, Skype, Google Meets gibi, onlardan rahatlıkla girebildik, en büyük sorun bağlantı sorunu uzaktan eğitimde bunun kesinlikle halledilmesi gerekiyor." (Ö3) "İlk zamanlarda yoğunluktan EBA'ya girişler sıkıntılıydı, sonraları işin içine Zoom girince biraz rahatladı. Fakat ilk zamanlar hem öğrenciler hem de biz EBA'ya girişte bayağı sıkıntı yaşıyorduk. Altyapı ve bağlantı sorunları vardı Zoom ile bağlantılı olunca artık bu sorunları yaşamıyoruz." (Ö4) Yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçildiği ilk dönemde eğitim öğretim faaliyetleri tamamıyla EBA üzerinden yürütülmüştür. Öğretmen ve öğrencilerin yoğun bir şekilde EBA'ya bağlanması sistemsel bir takım problemlerin de yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Durum böyle olunca alternatif uygulama ve programlar üzerinden eğitim öğretim faaliyetleri devam ettirilmeye çalışılmıştır. Öğretmenlerin ifadelerinden de anlayacağımız üzere EBA altyapısının güçlendirilmesi, bağlantı sorunlarının en aza indirilmesi ve internete erişimin en üst düzeyde sağlanması uzaktan eğitimin sürdürülebilmesi için gerekli şartlardır. Özellikle internet konusunda ağ sağlayıcıların geliştirilmesi ve öğrencilerin uzaktan eğitime katılabilmesi için ücretsiz erişim sağlanması bir gereklilik haline gelmiştir. Bunun yanı sıra kırsal bölgelerde yaşayan öğrencilerinde eğitime devam edebilmeleri için internet ve güçlü altyapıya erişimlerinin öncelikle sağlanması gerekmektedir.

Tablet yetersizliği öğretmenlerin sıklıkla üzerinde durduğu bir başka konudur. Öğrencilere uzaktan eğitim sürecinde kullanmaları için dağıtılan tabletlerin eksik olduğu, tablet ve bilgisayar eksikliğinden EBA'ya bağlanamayan ve dolayısıyla uzaktan eğitime katılamayan birçok öğrenci bulunmaktadır. Bu konu ile ilgili Ö1 *"İlçemizde kaymakamlık ve belediye öncülüğünde tablet verildi fakat tableti olmayan öğrenciler yine babalarının telefonundan giriyor ama internet bittiği zaman giremiyorlar."* ifadelerini kullanmıştır. Ö9 ise "*EBA'yı herkes kullanabilse EBA çok güzel, bu pandemi sürecinde biz evimizde onlar evinde bir şekilde ders işleniyor fakat birçok sorun ile de karşılaştık. Bunların en başında internet ve*

tablet problemi var, bütün çocuklara dağıtılmadı tablet sadece belirli öğrencilere gelmiş. Uzaktan eğitim eğer altyapı problemi olmayan bir bölgede yaşıyorsanız çok iyi" şeklinde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitime devam edebilmeleri için öncelikle bilgisayar ve tablete ihtiyaçları vardır. "Milli Eğitim Bakanlığı ihtiyaç sahibi öğrencilere uzaktan eğitim sürecinde bu konuda gerekli desteği vermiştir. MEB tarafından tablet ulaştırılacak olan öğrencilerin ailesinin gelir düzeyi, eğitim alan çocuk sayısı, yüz yüze eğitime devam etme durumu ve özel eğitim gibi hassas durumlar için öncelikle ihtiyaç sahibi öğrenciler belirlenmiştir. MEB verilerine göre, Türkiye'de okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde toplam 18 milyon 241 bin 881 öğrenci bulunuyor" (MEB, 2021). Ülkemizin toplam nüfusu ve öğrenci sayısı göz önüne alındığında uzaktan eğitim sürecinde araç gereç, altyapı ve teknik sorunların yaşanmasının mümkün olduğu söylenebilir. İhtiyaç ve beklentileri bilerek eksikleri giderme ve uzaktan eğitimi daha etkili kılma yönünde özellikle yüz yüze eğitimin yapılmadığı dönemde önemli çalışmalar kaydedilmiştir. Eğitimde fırsat eşitliği kavramının yüz yüze eğitimde olduğu şekilde uzaktan eğitimde de sağlanabilmesi ve eğitim öğretim sürecinin kesintisiz devam edebilmesi için eğitime ayrılan bütçenin arttırılması ve sorumlu olan kişi ve kurumların mevcut sorunların çözümü için özenle çalışması beklenmektedir.

Ö9 öğrenci dönütü azlığını şu ifadeler ile dile getirmiştir: *"Köy okulunda benim 90'dan fazla öğrencim var, fakat sadece 15-16 öğrenci ile ders işleyebildim. 4 şubeden, her sınıftan 2-3 öğrenci ile ders yapmaya çalıştık. Erişebilen için çok iyi bir imkân ama erişemeyen için EBA TV ne kadar yeterli olur bilemiyorum."* Özellikle kırsal kesimde yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitime erişim konusunda önemli sorunlar yaşadığını belirten Ö9, canlı derslere sınıf mevcudunun önemli bir bölümünün imkanların kısıtlı olmasından dolayı katılamadığını belirtmiştir. Bunun oldukça önemli bir sorun olduğunu söylemek mümkündür. Öğrencilerin özellikle temel düzeyde alması gereken dersleri alamamış olmaları bir üst sınıfa geçtiklerinde önemli bir eksiklik oluşturacaktır. Tüm öğrencilerin uzaktan eğitime girebilmeleri ve zorunlu eğitime devam edebilmeleri için Milli Eğitim Bakanlığı'nın aksiyon alması ve gerekli şartları kısa ve uzun vadede sağlayabilmesi beklenmektedir. Uzaktan eğitime katılmanın maliyetli olduğunu, maddi imkan gerektirdiğini söyleyen Ö7 sözlerine şöyle devam etmiştir: *"Katılım olarak ben % 50'nin geçildiğini sanmıyorum. Çünkü uzaktan eğitim maliyetli bir süreç, ekonomik gelir isteyen bir durum, öğrencinin tableti telefonu bilgisayarı olması lazım ekstra internet isteyen bir durum."*

Niteliksiz içerik konusunda öğretmenler EBA'ya yüklenen bazı dokümanların öğreticiliğinin düşük olmasının kaliteli içerik bulma ve kullanma noktasında sorun oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Bununla ilgili Ö8 *"Öğretmenlere bırakıldığı için içerisi çöp olmuş durumda dolayısıyla aradığımı bulamıyorum. Her öğretmen kendine göre bir şeyler yüklediği için ben mesela bir konu ile ilgili araştırma yapmak istediğimde öğretmenlerin kendi yüklediği videoları görüyorum ama benim istediğim şey bu değil. Öğretmenler okulda yaptıkları etkinlikleri yüklüyorlar bu da benim işime yaramıyor. Ayrıca ara yüzü çok karışık istediğimi kolay bulamıyorum bir sürü gereksiz video var"* şeklinde görüş belirtmiştir. Öğretmenler tarafından dosya yüklenmesi ve bunların paylaşımı EBA'nın içeriğinin karışık olmasına sebep olmaktadır. Görüşleri alınan öğretmenlerin bir bölümü anlattığı konu ile alakalı EBA'dan içerik ararken aradığını bulamadığını ve vakit kaybettiğini ifade etmiştir. Bu durumun EBA'da iki soruna neden olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan biri içerik kalitesinin düşmesi, diğeri ise platformun karışık olmasına sebebiyet vermesidir. Bu sorunların çözülmesi ancak öğretmenlerin yüklediği içeriklerin incelendikten sonra sisteme kalıcı olarak yüklenmesiyle sağlanabilir.

Öğretmenlerin puan toplamaya odaklanması görüşme yapılan öğretmenler tarafından ifade edilen sorunlardan bir diğeridir. Öğretmenlerin puan toplamaya odaklanması yukarıda açıklanan niteliksiz içerik ve ara yüzün karışık olmasına sebep olan önemli bir unsurdur. Bu konu ile ilgili Ö2 ve Ö6 şunları dile getirmiştir: *"Öğretmene puan ve EBA'da zaman geçirme zorunluluğu getirilerek oluşturulan baskı EBA'yı aktif ve etkili kullanmanın önüne geçerek puan toplamak için kullanılan bir araç haline dönüştürdü." (Ö2) "Puan olayı devreye girince arkadaşlar puan alabilmek için pek çok içerik paylaşmaya başladılar. Tekrar tekrar paylaşılan dersle alakasız içeriklerle puan yarışı başladı fakat bu kaliteyi düşürdü. Bir ödüllendirme sistemi olabilir ama dediğim gibi gerçek anlamda kullanan öğretmenlerimiz ile." (Ö6)* Ö2 ve Ö6'nın uzaktan eğitim ve EBA'da yaşanan sorunlara yönelik ifadesi, EBA kullanımını teşvik etmek için uygulamaya alınan puan sisteminin bazı öğretmenler tarafından EBA'yı sadece puan kazanmak için kullanmasının onları EBA'yı aktif ve etkili kullanmaktan uzaklaştırdığını belirtmektedir. Uygulamanın amacı öğretmenlerin EBA kullanımını arttırmak, içerik üretmelerini sağlamaktır. Bunun puan sistemi ile denetlenmesi bazı öğretmenlerin rastgele, düşünmeden, incelemeden dosya ve içerikleri paylaşmalarına neden olmuştur. Bu durum görüşme yapılan öğretmenlerin de sıklıkla belirttiği niteliksiz içerik ve ara yüzün karmaşık olması gibi sorunların artmasına da sebep olmaktadır.

Etkileşim ve uygulama yapılamaması veya uzaktan eğitimin etkileşim ve uygulamaya elverişli olmaması Ö5 tarafından şu sözlerle ifade edilmiştir: *"Sınıf içinde derslerde oyunlar filan uyduruyorduk, bu biraz doğaçlama gelişen bir durumdu, fakat oyunları uzaktan eğitimde yapamıyorum."* Yüz yüze eğitim ve sınıf ortamında yapılması mümkün olan bazı etkinlik ve oyunların uzaktan eğitimde yapılması olanaklı değildir. Çocuklar derslere aktif olarak katıldıklarında, yaparak ve yaşayarak öğrendiklerinde hem daha fazla eğleniyor hem de daha iyi öğreniyorlar. Özellikle temel eğitimde öğretmenler tarafından planlanan bazen de doğaçlama yapılan etkinlik ve oyunlar çocukların ilgisini daha fazla çekmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazıları uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimin yerini tutmadığını, hem öğrenciler hem de öğretmenler için yüz yüze eğitimin daha faydalı ve kalıcı olduğunu belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimde öğrenciyi kontrol etmenin, dikkatini toplayabilmenin zor olduğunu deneyimlemişlerdir. Sınıfta öğretmenin sınıf yönetiminin ve kontrolünün uzaktan eğitime nazaran çok daha kolay olduğunu düşünmektedirler. Uzaktan eğitimin ilkokul ve ortaokul çağında olan küçük yaş grubu öğrenciler için pek elverişli olmadığını düşünmektedirler. Öğrencilerin sınıf içi yaşantılarda edindiği motivasyon ile bilgisayar karşısındaki motivasyonlarının eşit olması beklenemez. Özellikle okula yeni başlayan çocuklar rehber ve yönlendirici olarak öğretmenin varlığını aramaktadırlar. Covid-19 pandemi döneminde derslerin uzaktan eğitimle yürütüldüğü zamanlarda uzaktan eğitimin dezavantajlarından en fazla etkilenen grup şüphesiz ilkokul düzeyindeki öğrenciler olmuştur. Yeniden başlayan yüz yüze eğitim döneminde oluşan farkı kapatmak ya da en aza indirebilmek için öğretmenler öğrenci başarısını arttıracak uygulamalara yönelmelidirler. Sınıf içerisinde yapılan etkileşimli etkinlik ve oyunların arttırılması bu yönde atılacak bir adım olabilir.

Öğrenilen bilgilerin kalıcılığını arttırdığı bilinen etkinlik, uygulama ve oyunların uzaktan eğitimde yapılamaması EBA platformunun uzaktan eğitimde kullanılabilirliği ve yaşanan sorunlara yönelik önemli bir unsur olarak görülmelidir. Bununla birlikte öğretmenler EBA platformunda bulunan etkinlik ve oyunları sınıf içinde kullandıklarında zaman kazandıklarını ifade etmişlerdir. Ö6 bu konuyla ilgili, *"Kâğıt üzerinde normal bir etkinlik yapmak istediğimizde onu çoğaltmanız ve dağıtmanız gerekiyor. EBA'da bulunan etkinlik ve oyunlar öğrencilerin dikkatini daha çok çekiyor. Etkileşimli tahtada EBA'dan bir etkinlik açtığımızda öğrencilerin hepsi tahtaya kalkmak istiyor. Bu anlamda derse aktif katılımı sağladığını söyleyebilirim"* ifadelerini kullanmıştır. EBA platformunda bulunan etkinlik ve oyunlar öğrencilerin daha fazla ilgisini çekmekte ve derse katılımlarını arttırmaktadır.

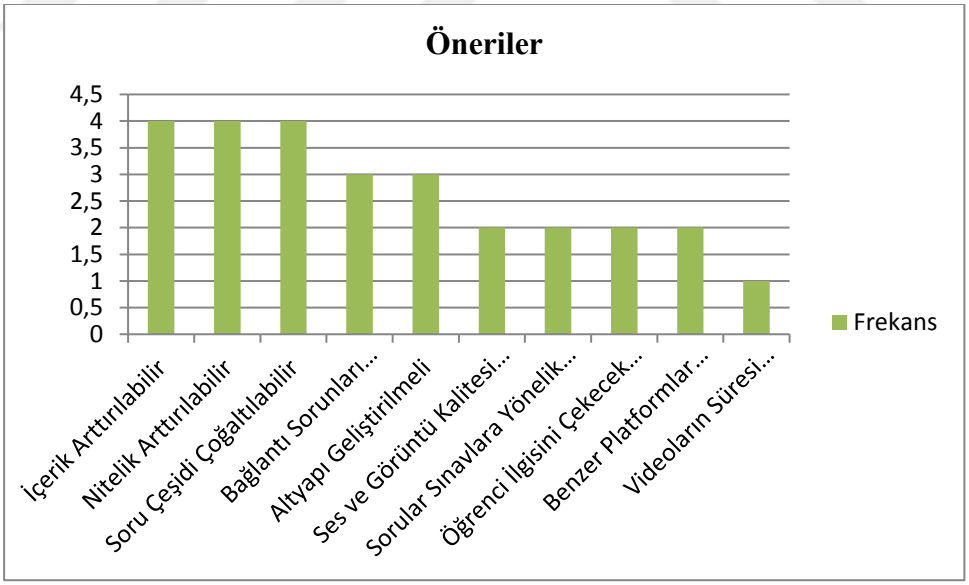
4.2.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

4.2.5.1.Öğretmenlerin EBA'nın Gelişimi İçin Önerilerine Yönelik Görüşme Analizleri

Tablo 39. EBA'nın Gelişimi için Öğretmen Önerileri

Tema	Kategori	*f*
Öneriler	İçerik Arttırılabilir	4
	Nitelik Arttırılabilir	4
	Soru Çeşidi Çoğaltılabilir	4
	Bağlantı Sorunları Çözülmeli	3
	Altyapı Geliştirilmeli	3
	Ses ve Görüntü Kalitesi Geliştirilmeli	2
	Sorular Sınavlara Yönelik Olmalı	2
	Öğrenci İlgisini Çekecek İçerikler Olmalı	2
	Benzer Platformlar Örnek Alınmalı	2
	Videoların Süresi Attırılabilir	1

Grafik 21. EBA'nın Gelişimi için Öğretmen Önerileri

Tablo ve grafikte görüldüğü üzere araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'nın gelişimi ve niteliğinin arttırılması için çeşitli önerilerde bulunmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenler sırasıyla: içerik arttırılabilir (f=4), nitelik arttırılabilir (f=4), soru çeşidi çoğaltılabilir (f=4), bağlantı sorunları çözülmeli (f=3), altyapı geliştirilmeli (f=3) ifadelerini sıklıkla kullanmıştır. Bu görüşlerin yanı sıra sosyal bilgiler öğretmenleri ses

ve görüntü kalitesi geliştirilmeli (f=2), sorular sınavlara yönelik olmalı (f=2), öğrenci ilgisini çekecek içerikler olmalı (f=2), benzer platformlar örnek alınmalı (f=2) ve videoların süresi attırılabilir (f=1) ifadelerini kullanmışlardır. Yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenler çoğunlukla EBA'daki içeriklerin az olduğu, içeriğin arttırılması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Araştırmanın bir başka sorusu olan "EBA'da aradığınız konularla ilgili içerik bulabiliyor musunuz? Sizce içerik yeterli midir?" sorusuna da görüşme yapılan 8 sosyal bilgiler öğretmeni içeriğin yeterli olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. EBA'nın gelişimi için öğretmenlerden gelen bir başka öneri niteliğin ve soru çeşidinin arttırılmasına yöneliktir. İçeriğin olduğunu fakat öğretmenler tarafından yüklenen bazı içeriklerin birbirinin tekrarı olduğunu ve kalitesinin düşük olduğunu, bunların yerine profesyonel içeriklerin yüklenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Yine çoğunlukla belirttikleri bağlantı sorunları ve altyapının geliştirilmesi ifadeleri EBA'nın teknik konularda da iyileştirmeye gereksinim duyduğunun göstergesidir.

EBA'da bulunan içeriklerin ve bu içeriklerin niteliğinin arttırılması gerektiğini düşünen Ö1 şu ifadeleri kullanmıştır: *"Daha fazla farklı içerik yüklenebilir, içeriklerin niteliği arttırılabilir, süresi arttırılabilir, ölçme değerlendirme uygulamaları çeşitlendirilebilir.* İçeriğin ve niteliğin arttırılmasının gerekliliği öğretmenler tarafından her fırsatta dile getirilmiştir. Pandemi döneminde içerik anlamında her ne kadar iyileşmeler olsa da nitelik konusunda öğretmenlerin de puan kazanma endişesiyle içerik paylaşmaları kalitenin düşmesine sebep olmuştur. Konu ile ilgili olarak Ö4 *"Teknolojiyle çok daha uyumlu olması gerektiğini ve daha profesyonel içeriklerin olması gerektiğini düşünüyorum. EBA'da internetten alınmış 2 sayfalık özetlerin dahi yer aldığını görüyoruz. Daha profesyonel, daha eğitim teknolojilerine uygun içerikler olması iyi olur, o zaman bizde çok daha yoğun bir şekilde kullanırız"* ifadelerini kullanmıştır. Ö4 "daha profesyonel, daha eğitim teknolojilerine uygun içerikler" sözüyle nitelik olarak daha yüksek, interaktif ve etkileşimli olan içeriklerin EBA'da daha fazla yer alması gerektiğini ifade etmektedir.

Öğretmenler EBA platformunun gelişimi için soru sayısı ve çeşidinin arttırılması gerektiğini düşünmektedirler. EBA'nın ders içinde ve dışında ölçme değerlendirme için daha fazla kullanılıyor olması platformda bulunan soruların yani test, alıştırma ve sınavların çeşitliliğinin arttırılmasını gerektirmektedir. LGS'ye hazırlanan öğrenciler için özellikle soru hazırlanması ve bu soruların sınav sistemine yönelik olması gerektiği görüşme yapılan öğretmenlerin beklentileri arasındadır. Konu ile ilgili olarak Ö3 *"8. sınıflara yönelik soru içerikleri zenginleştirilmeli. 3 boyutlu içerikler çok etkili, bunun diğer konularda da yapılması*

yerinde olur" şeklinde görüş bildirmiştir. Ö10 ise "*Çocuklar için daha fazla etkinlik ve soru hazırlanabilir, örneğin bazı illerin Milli Eğitim Müdürlüğü Ar-Ge büroları 8. sınıflara özel çalışma kâğıtları oluşturdu. EBA'daki sorular çok basit düzeyde yeni ve kaliteli sorular oluşturulursa bizlerde öğrencileri oldukça pahalı satılan yayınevlerinin kitaplarına yönlendirmeyiz"* ifadelerini kullanmıştır. Öğretmenler ayrıca öğrenci ilgisini çekecek, merak uyandıracak içeriklerin platforma eklenmesini, sosyal medya uygulamaları (facebook, instagram, youtube vb.)'nın içeriklerine atıf yapılmasını önermektedirler. Ö2 "*EBA'da öğrencinin okul ders not algısını değiştirecek, instagram, facebook gibi ilgi çekecek içerikler olmalı"* ifadesini kullanmıştır. Sosyal medya uygulamaları ve video paylaşım siteleri hemen her yaştan bireyin kullandığı ve vakit geçirdiği platformlardır. Öğrencilerin ilgisini çeken bazı uygulama ve içeriklerle bütünleştirilmiş materyallerin EBA'da yer alması platformun kullanımını ve etkinliğini arttıracaktır.

Ses ve görüntü kalitesinin iyileştirilmesi ve videoların kapsam ve süre olarak geliştirilmesini öncelikli olarak beklediğini belirten Ö8 konu ile ilgili olarak sözlerine şu şekilde devam etmiştir: *"Öğretmenlerin kendi derslerinde yapmış oldukları etkinlikler ya da içerikler yeterli kalitede olmuyor, kendi kameralarını kullandıkları için ses olarak kötü oluyor ya da kapsam geçerliliği olarak çok iyi durumda olmuyor. Benim EBA'dan beklediğim şey alanında uzman kişilerin toplanıp ses olarak, görüntü olarak, kapsam geçerliliği olarak, animasyon grafik olarak, görsel olarak konuları tam ifade eden videolar yüklemeleri ve parça parça videoların yanında içeriği tam yansıtan bütüncül videolar olmalı.* Öğretmenler ses ve görüntü kalitesinin iyileştirilmesini hem mevcut içerikler için hem de uzaktan eğitimde canlı dersler için beklemektedirler. Canlı derslerde ses ve görüntü kalitesi anlık olarak mevcut internet bağlantısından ve altyapının kalitesinden etkilenmektedir. Ö8 EBA'da her sınıf düzeyi için hazırlanmış ünite ve konuları tam içeren profesyonel anlatımların olmasını beklemektedir. Kendi ifadesinde de belirttiği şekilde bu içeriklerin ses, görüntü, kapsam ve grafik olarak özenle hazırlanması gerektiğini düşünmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerden Ö6 sıklıkla bahsedilen önerilerin bir çoğunu şu sözleri ile dile getirmiştir: *"Öncelikle konu ile ilgili anlatımların ilgi çekici, ses ve görüntü kalitesinin belirli bir standartta olması gerekiyor. Yoğunluktan dolayı bağlanamama sorunu ortadan kaldırılmalı. Soruların niteliği öğrencilerin gireceği sınavların içeriklerine yönelik olmalı. Testler arttırılabilir. Puan olayı devreye girince arkadaşlar puan alabilmek için pek çok içerik paylaşmaya başladılar fakat üst üste tekrar tekrar paylaşılan dersle alakasız içeriklerle puan yarışı başladı fakat bu kaliteyi düşürdü."*

Benzer platformların örnek alınması öğretmenlerin dile getirdiği önerilerden bir başkasıdır. Konu ile ilgili olarak Ö7: *"Eksikliklerin dikkate alınması lazım, ben morpakampüsü çok kullanıyorum, mesela okulistik var, morpakampüs bu konuda çok iyi, haritaların olduğu bir bölüm yapılmış çok güzel, açıp 3 boyutlu olarak gösterebiliyorsunuz. Zaten çağ dijital çağ, alternatif uygulamalar çok iyi incelenmeli, içerik anlamında daha fazla geliştirilmesi gerekiyor"* ifadelerini kullanmıştır. Morpakampüs, okulistik, vitamin gibi uzaktan eğitim platformlarının içerik, materyal ve uygulamalarının incelenip EBA'ya uyarlanması beklenmektedir. Vitamin'in bazı içerikleri EBA'da yer almaktadır. Öğretmen görüşlerinde belirtilen diğer platformların uygun içeriklerine de EBA'da yer verilmesi beklenmektedir.

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmadan elde edilen sonuçlar, araştırmanın konusu ve temel problemi ile ilgili literatürden ulaşılan çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Sonuçlar arasındaki ilişkileri tespit etmek ve farklı bakış açılarını yorumlayarak tartışabilmek için hem nicel hem de nitel yöntemlerle elde edilen veriler bir arada sunulmuştur. Ayrıca sonuçlardan yola çıkarak, EBA uygulayıcıları olan öğretmenlere, dijital eğitim platformu geliştirme uzmanlarına ve bundan sonra yapılacak araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Dünya genelinde uzaktan eğitime yönelik ihtiyaç, gelişen ve daha ulaşılabilir hale gelen teknoloji sayesinde eğitim teknolojileri özellikle son 20 yılda Dünyada ve ülkemizde hızlı bir ilerleme kaydetmiştir. Türkiye'de Fatih projesi ile başlayan eğitimi teknoloji ile buluşturma hareketi özellikle EBA ile önemli bir noktaya ulaşmıştır. EBA ile ülkemizde eğitimin dijitalleşmesi sayesinde birçok kaynak, araç-gereç, materyal, etkileşimli içerik ve ölçme değerlendirme uygulamaları yurdun her yöresindeki öğretmen ve öğrencilerin sürekli ve açık erişimine sunulmuştur. Bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım düzeyleri ile sınıf içi uygulama düzeylerini tespit ederek, EBA'ya ilişkin genel algı ve değerlendirmelerini ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar bu bölümde araştırmanın alt problemlerini sırasıyla cevaplayacak şekilde sunulmuş ve tartışılmıştır.

5.1.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanım sıklığı ile amaçlarını ve bunların katılımcıların cinsiyet, yaş, mesleki kıdem ve eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Öğretmenlerin EBA kullanım sıklığı ve amaçlarını belirlemeye yönelik uygulanan EBAKAF ile yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen sonuçlara göre sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'yı derslerde çoğunlukla ya da ara sıra kullanmaktadırlar. Kadın sosyal bilgiler öğretmenlerinin erkeklere göre EBA etkinliklerine daha fazla zaman ayırdığı tespit edilmiştir. Tutar (2015)'ın EBA'ya yönelik öğretmen görüşlerini değerlendirdiği çalışmasında da kadın öğretmenlerin ders amaçlı olarak interneti daha fazla kullandıkları sonucu çıkmıştır. Gökdemir (2020)'in sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'ya yönelik görüşlerinin değerlendirildiği araştırmasında kadın öğretmenlerin ders için interneti erkeklerden daha çok kullandığı tespit edilmiştir. Eğitim teknolojisi araçlarının kadın öğretmenler tarafından erkek

öğretmenlere göre daha sık kullanılması kadın öğretmenlerin ders destek materyali olarak teknolojiden daha fazla yararlandığını göstermektedir. Nitel görüşmelerde de kadın öğretmenlerin EBA ile ilgili konulara daha fazla ilgili olduğu araştırmacı tarafından gözlenmiştir. Öğretmenlerin eğitim düzeylerine göre ise EBA etkinliklerine ayırdıkları sürelerin farklılaştığı; lisans düzeyinde eğitim alanların lisansüstü düzeyde eğitim alanlara göre EBA etkinliklerine daha fazla zaman ayırdığı belirlenmiştir.

Yeşilyurt'un (2019: 53) yaptığı çalışmada da sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun öğrenme ve öğretme sürecinde EBA'dan yararlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine benzer şekilde Öner'in (2017: 235) yaptığı araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'yı derslerde etkin bir şekilde kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. İnanoğlu (2019: 105) tarafından yapılan araştırmada da sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'yı 5. sınıftan 8. sınıfa her sınıf seviyesinde derslerde kullandıkları sonucu çıkmıştır. Bu sonuç sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders sürecinde sınıf seviyesi fark etmeksizin eğitim teknolojisi olarak EBA'yı kullandığı sonucunu göstermektedir. Gökdemir'in (2020: 84) sosyal bilgiler öğretmenleri ile yürüttüğü araştırmada ise, "katılımcıların EBA'yı kullanma durumları incelendiğinde katılımcıların yaklaşık olarak %56'sı EBA'yı kullandıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların EBA'yı kullanma sıklıkları her zaman ve genellikle önermeleri esas alınarak incelendiğinde ise katılımcıların yaklaşık olarak %40'ının EBA'yı sıklıkla kullandığı" görülmüştür. Araştırmamızın nitel bulgularında 10 öğretmenin 4'ünün EBA'yı "çoğunlukla" yani "sık sık" kullanması sonucu Gökdemir tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin dijital eğitim platformlarını derslerine yönelik materyal elde etmek için kullandıkları göz önüne alınırsa EBA'nın bu süreçte önemli bir eksikliği doldurduğu ifade edilebilir (Tutar, 2015). Eğitim materyali olarak EBA'da bulunan materyal ve etkinliklerin kullanılması öğretmenlere birçok açıdan avantaj sağlar. Kolay ulaşılabilir olması hem zamandan tasarruf edilmesini hem de sınıfa getirilmesi çeşitli sebeplerle zor olan materyallerin maliyetsiz bir şekilde istenildiği zaman kullanılmasını sağlamaktadır. EBA kullanımı öğretmenin tercihi olmakla birlikte bir takım temel ihtiyaçların varlığına da bağlıdır. Bazı eğitim teknolojisi araçları gibi EBA'nın da hem sınıf içi etkinliklerde hem de okul dışında öğretmen ve öğrenciler tarafından hem daha fazla hem de daha etkin kullanılabilmesi için bazı faktörlerin elverişli olması beklenmektedir. Okulların fiziki altyapısı burada en temel faktörlerden biridir. Öğretmenlerin derslerinde EBA'yı daha yoğun bir şekilde kullanabilmeleri için sınıflarında internet bağlantısının olması ve bu bağlantının güçlü bir şekilde sağlanması gerekir. Ayrıca bu konuda köy, ilçe ve il merkezleri arasında

farklılıklar oluşabilmektedir. Görüşme yapılan öğretmenlerden bir tanesi köy okulunda görev yaptığını, sınıflarının EBA kullanımı için elverişli olmadığını, bu sebeple farklı branşlardan öğretmenlerin de kullanabildiği okul laboratuvarında yaptıkları derslerde belirli süreliğine EBA'yı açabildiğini belirtmiştir. Gelişen teknoloji ve araç gereçlerin bu farklılıkları en aza indirmek için kullanılması eğitim öğretim kalitesinin artmasını ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlayacaktır. Hem yüz yüze eğitimin devam ettiği dönemlerde hem de uzaktan eğitimin yapıldığı zamanlarda derse yardımcı bir kaynak olarak öğrencilerin EBA platformuna bağlanabilmeleri ve platformu tüm materyal ve uygulamaları ile aktif bir şekilde kullanabilmeleri için bilgisayar, tablet ve internet bağlantısına ulaşabilmeleri en temel zorunluluk olarak karşımızda durmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA platformunu tekrar/pekiştirme/özetleme ve ölçme-değerlendirme amacıyla sık sık, konu anlatımı, dersi monotonluktan çıkarma ve derse hazırlık amaçları için ara sıra kullanmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre EBA kullanım amacının farklılık gösterdiği; kadınların, erkeklere göre EBA'yı tekrar/pekiştirme/özetleme amacıyla daha sık kullandıkları tespit edilmiştir Öğretmenlerle yapılan nitel görüşmelerde de EBA'nın daha çok pekiştirme, tekrar ve ölçme değerlendirme amaçları için kullanıldığı belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'yı ders anlatımı ve öğretiminden daha çok, dersi destekleyici bir unsur, öğretimi kalıcı hale getirmek için bir araç, derse yardımcı bir kaynak olarak kullanmaktadır. İnanoğlu'nun (2019) çalışmasında da araştırmamızın bulgularına benzer şekilde sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'yı derslerin sonuç ve değerlendirme aşamasında öğrenme eksiklerini belirlemek için sık kullandığı sonucu çıkmıştır. Elde edilen veriler Kartal'ın (2017) çalışmasında yer alan sonuçlar ile de benzerlik göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin büyük bölümünün EBA'yı dersin sonunda soru çözmek ve değerlendirmek amacıyla kullandığı görülmüştür. Kana ve Aydın (2017) ise çalışmalarında öğrenci ve öğretmenlerin EBA'yı dersin sonunda test çözmek amacıyla kullandığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuçlardan hareketle EBA'da ünite ve konuları tam olarak yansıtan içeriklerin olmaması, öğretmenleri ölçme değerlendirme materyallerini daha fazla kullanmaya yönlendirmiş olabilir. Öğretmenler EBA'yı ölçme değerlendirme materyallerine erişim için daha fazla kullanmaktadırlar. Tutar'ın (2015) araştırmasında da katılımcıların büyük çoğunluğu EBA'yı doküman sağlamak amacıyla kullandığını belirtmiş fakat katılımcıların çok az bir kısmı EBA'ya içerik yüklediğini ifade etmiştir. Bu durum EBA'nın sosyal eğitim platformu olmasına rağmen öğretmenlerin platformu bilgi paylaşmaktan çok bilgi sağlamak amacıyla kullandığını göstermektedir.

Öğretmenlerin EBA kullanım amaçlarından bir diğeri dersi monotonluktan çıkarmaktır. Öğretmenler sınıf içinde dersin etkililiğini arttırmak, öğrenci ilgisini çekmek için eğitim teknolojisi araçlarından yararlanmaktadırlar. Kartal (2017)'ın yürüttüğü çalışmada EBA'nın ders anlatım sırasında kullanımının öğrencinin derse ilgisini arttırdığı araştırmaya katılan öğretmenlerin önemli bir kısmı tarafından belirtilmiştir. EBA'da bulunan ve çocukların birden fazla duyu organını kullanarak öğrendiği içerikler öğrencilerin hem konuya olan ilgisini arttıracak hem de öğrendiği konuyu daha iyi öğrenmesini sağlayacaktır. EBA'nın temel amacı eğitimi teknoloji ile buluşturup teknoloji ve bilimin imkanlarından faydalanarak farklı, zengin ve eğitici içerikler sunarak eğitimin kalitesini yükseltmek, öğrencilerin öğrenme düzeyini arttırmaktır. Öğretmenler sınıflarında dersi planlarken, konunun ve öğrencilerin ihtiyacına göre hareket etmektedirler. Araştırmanın hem nicel hem de nitel bulgularından ulaşılan, öğretmenlerin EBA'yı ölçme değerlendirme, pekiştirme ve tekrar için daha fazla kullanıyor olduğu sonucu konu anlatımı içeren materyallerin geliştirilmesi yönünde bir ihtiyacın oluştuğunu göstermektedir.

Çakmak ve Taşkıran'ın (2017) yaptığı araştırmada ise, "EBA ile ders anlatımının öğrencinin ezbercilikten kurtulmasına yardımcı olduğunu, yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak sağladığını ve kazanımların daha fazla materyal kullanarak öğrenciye verilmesinden dolayı bilginin kalıcılığının sağlanmasına yardımcı olduğu sonucu çıkmıştır". Araştırmacılar, EBA'nın öğrencilerin derse olan ilgisini artırdığını bu sebeple sınıf yönetiminin de kolaylaştığını ifade etmişlerdir. Araştırmamızda da EBA'nın sınıf yönetimine olumlu etkilerinin olduğunu gösteren bulgular mevcuttur. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin gelişen EBA içeriklerini sınıf içinde konu anlatımlarında da kullanması öğretim sürecini olumlu yönde etkileyecektir. Öğrencilerin ilgisini çekecek içerik ve materyallerin düzenli olarak sınıf içinde kullanılması dersin verimliliğinin artmasını sağlayacaktır. Sosyal bilgiler dersi içeriklerinin EBA ile öğretimi, tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularının, ezberci anlayıştan uzaklaşmasına katkı sağlayacağı beklenmektedir. Konu anlatımlarının farklı materyal, araç gereç ve uygulamalardan destek alarak yürütülmesi öğretimin etkililiğinin artmasına ve bilginin kalıcılığına katkı sağlayacaktır.

5.1.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

EBA'nın sınıf içi etkinliklerde kullanımı ile derse yardımcı bir kaynak olarak öğrenciler tarafından kullanımlarında hedeflenen amaç eğitimi ve öğrencileri eğitim teknolojisi araçlarıyla buluşturarak öğrenme kalitesini arttırmaktır. Bunun sağlanabilmesi için EBA'nın derslerde nasıl kullanılması gerektiği önemli bir problem alanıdır. Bu temel

problemlere yanıt almak ve bir takım genel geçer bilgiler elde etmek için uygulanan EBAKAF ile yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, kendi ifadelerinden de anlaşılacağı üzere EBA'yı genellikle dersin sonunda konu özetleme ve tekrarı, ölçme ve değerlendirme ve öğrenilen konuları pekiştirmek için daha fazla kullanmaktadırlar. Öğretmenlerin EBA'yı derse yardımcı bir kaynak olarak, konu anlatımlarından sonra video, test, alıştırma ve etkinlikler ile dersi destekleme amaçlı kullandıkları tespit edilmiştir. Bu genellikle dersin sonunda öğrenilen konularla ilgili hem konu tekrarı yapmak hem de soru çözerek konuları pekiştirme şeklindedir. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazıları özellikle ev ödevlerini EBA'dan verdiklerini belirtmişlerdir. Soyut olan konularda öğrencinin konuyu tam öğrenebilmesi, zihninde canlandırabilmesi için bazen konu anlatımı sırasında bazen de konuları öğrendikten sonra dersi EBA'da bulunan görseller ile desteklediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin de belirttiği gibi bazı konuların öğretiminde EBA dijital eğitim platformu kullanımı tam öğrenmeyi sağlayacak ve öğrenci başarısını arttıracaktır. Öğrenilen bilgilerin tekrar yoluyla pekiştirilmesi oldukça önemlidir. Derste yapılan tekrarlar konuların yinelenmesi şeklinde değil daha çok öğrenilen konularla alakalı test ve alıştırmalar çözerek yapılmaktadır.

Yeşilyurt'un (2019) araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenleri EBA soru ve sınav etkinliklerinin hem okulda ders sonrası yapılabildiğini hem de ağ üzerinden öğrencilere belirli zamanlarda gönderebildiklerini belirtmektedirler. Araştırmaya katılan öğretmenler EBA'nın bu imkanları aracılığıyla öğrenilenlerin pekiştirilebilmesi için uygulama yapma şansı bulduklarını ifade etmişlerdir. Alabay (2015) ise çalışmasında EBA'nın öğretmenler tarafından ders işleyiş sürecinde yeterince kullanılmadığı sonucuna ulaşmıştır. EBA'da en çok tercih edilen içeriklerin test soruları, görsel ve işitsel materyaller olduğu belirlenmiştir. Araştırmamızda da benzer sonuçların elde edildiğini söylemek mümkündür. Öğretmenlerin en çok kullandığı EBA materyalleri incelendiğinde sonuçların birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Öğretim materyali olarak videolar ve görseller, ölçme değerlendirme materyali olarak da test, alıştırma ve denemeler daha fazla kullanılmaktadır. EBA'nın sınıf içi etkinliklerde nasıl kullanıldığı ile ilgili görüşme yapılan öğretmenler genellikle dersin girişinde EBA kullanmadığını, konu anlatımından hemen sonra öğrenilenleri pekiştirmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. EBA'da bulunan video ve görseller, işlenen ünite ve konunun hemen ardından konuları pekiştirmesi için sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından kullanılmaktadır.

Sosyal bilgiler dersinde yer alan bazı içeriklerin soyut anlam ve ifadeler taşıması sebebiyle öğrencilerin konuları ilk aktarımda tam olarak öğrenmesi oldukça güçtür. Bu nedenle soyut içerik barındıran konuların video ve görsel kullanarak pekiştirilmesi öğrencilerin öğrenme seviyelerini arttırmaktadır. EBA aracılığıyla hem okulda hem de evde kullanılabilen çeşitli eğitim materyalleri, derslerin işlenişi konusunda öğrenci ve öğretmenleri motive etmekte ve önemli bir yardımcı kaynak olarak görülmektedir. Yeşilyurt (2019)'un çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenleri bu çevrimiçi materyaller için ücret ödenmemesi sebebiyle bu durumu "materyal tasarrufu" olarak algılamakta, aynı zamanda bu içerikleri öğrenmeyi kolaylaştırıcı yönleri sebebiyle "öğretimin somutlaştırılması" olarak görmektedirler.

Fatih projesi ve EBA'nın amaçlarından biri eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasıdır. Yeşilyurt (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada bazı sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'nın "fırsat eşitliği" sağladığını belirtmiştir. Benzer şekilde bu araştırmada da öğretmenler EBA'nın ve farklı dijital eğitim platformlarının eğitimde fırsat eşitliğini nispeten sağladığını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte fırsat eşitliğinin tam olarak sağlanabilmesi için öğrencilerin tamamının bilgisayar, taşınabilir cihazlar ve internet gibi uzaktan eğitim araçlarına erişim imkanlarının eşit olması gerektiğini vurgulamışlardır.

Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'yı öğrencilerin derse katılımını arttırdığı ya da öğrenme sürecini geliştirdiği için bazen dersin gelişme kısmında bazen de dersin sonunda kullanmaktadırlar. Atalay'ın (2019) çalışmasında öğretmenlerden ulaşılan verilere göre EBA'da yer alan video ve etkinliklerin öğrencilerin kalıcı öğrenmesini ve başarı düzeylerini önemli ölçüde arttırdığı ve avantaj sağladığı düşünülmektedir. İnanoğlu'nun (2019) sosyal bilgiler öğretiminde eğitim bilişim ağı'nı (EBA) kullanmak: nasıl ve ne kapsamda? başlıklı araştırmasının sonucunda da katılımcıların büyük çoğunluğunun, EBA'nın öğrencilerin derse katılımını arttırdığı ve öğrenme sürecine olumlu etkilerde bulunduğu görüşünde olduğu tespit edilmiştir. Araştırmamızda da öğretmenler EBA'nın dersi monotonluktan çıkardığını, öğrenci ilgisini arttırdığını ve böylece sınıf yönetiminin kolaylaştığını ifade etmişlerdir. Alabay'ın (2015) yapmış olduğu araştırmada ise önceki araştırmaların aksine "EBA ile derslerin zevkli geçmediği, EBA'nın derslere yönelik ilgiyi artırmadığı ve öğrencilerin dikkatini uzun süre tutamadığı" sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçta, araştırmanın yapıldığı dönemde EBA'nın yeni kurulan bir dijital eğitim platformu olmasının ve halâ gelişmekte olmasının etkileri çoğunlukla ortaya çıkmıştır.

İnanoğlu'nun (2019) araştırmasına katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinde derslerde en çok kullanılan içerik türü olarak "EBA Ders" içeriği sonucunun çıktığı

görülmüştür. EBA Ders içeriğinde video-animasyon, ilgi çekici etkinlikler, konu anlatım, çeşitli testler, alıştırma türleri, yazılı ve çalışma sorularının yer alması öğretmenler tarafından sık kullanılmasının nedeni olarak görülmektedir. Kartal'ın (2017) araştırmasında da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin en çok kullandığı içerik türü EBA Derstir. EBA Ders bölümünde ilgili sınıf düzeylerinde ünite ve konuları kapsayan öğretim ve ölçme değerlendirme içerikleri bulunmaktadır. Araştırmamızda da EBA bölümlerinin kullanımları analiz edilmiş ve öğretmenler tarafından sık sık EBA Ders bölümünün kullanıldığı belirlenmiştir. Covid-19 salgınında özellikle yüz yüze eğitimin yapılamaması nedeniyle EBA Ders bölümünün kullanımı artmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'da en fazla kullandığı öğretim materyalleri incelendiğinde video ve görsellerin daha fazla kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Dijital eğitim ortamları görselleştirme üzerine kurulduğundan dergi, kitap gibi yazılı materyaller pek tercih edilmemektedir. Kitap ve dergiler daha çok öğrenci ve öğretmenler tarafından kaynak olarak görülmektedir. Ölçme değerlendirme için daha fazla kullanılan EBA'da en fazla kullanılan ölçme değerlendirme materyalleri tarama testleri, alıştırmalar ve merkezi sınav denemeleridir. Genel olarak değerlendirildiğinde EBA bölüm ve materyallerinin kullanımları sınıf içinde ve dışında farklı şekillerde tercih edilmektedir. Video ve görseller etkileşim açısından daha güçlü oldukları için EBA'nın sınıf içi kullanımlarında en fazla tercih edilen öğretim materyalleridir. Test, alıştırma ve denemeler ise hem konu sonunda dersi tekrar etmek, öğrenilenleri pekiştirmek hem de ev ödevi olarak kullanıldıklarından en fazla tercih edilen ölçme değerlendirme materyalleridir.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın 3. alt problemi doğrultusunda EBA öğretim materyallerinin seçiminde öncelik verilen kriterler değerlendirilmiş, bu kriterler arasında kazanıma uygunluk, görüntü kalitesi, öğrenci ilgisi, güncellik, öğrenci seviyesine uygunluk ve görsellerle desteklenmesi kriterlerinin yer aldığı, süre ve sınıf düzeyine uygunluk kriterlerinin materyal seçiminde öncelik verilen kriterler arasında yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hem EBAKAF hem de yarı yapılandırılmış görüşme formundan ulaşılan bulgulardan hareketle EBA öğretim materyali seçiminde öncelik verilen kriterler değerlendirilmiş ve benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çoğu görüntü kalitesi, öğrenci seviyesine uygunluk ve kazanıma uygunluk kriterlerine göre materyal seçtiğini ifade etmiştir. Kazanım, bir ünite veya konunun sonunda ulaşılması hedeflenen temel amaçtır. Bu nedenle EBA öğretim ve ölçme değerlendirme materyali seçiminde dikkat edilen temel unsur materyalin ilgili kazanımları edindirmede ne

kadar başarılı olacağıdır. Bir konunun öğretiminde odak noktası kazanım olduğu gibi materyal seçiminde de öğretmenlerin referans noktası yine kazanımlardır. Burada üzerinde durulması gereken konu kazanımların türü yani öğrencilerde gelişmesi istenen yetkinliklerdir. Köde (2020) yaptığı araştırmada araştırmamızın sonuçlarına benzer sonuçlara ulaşmıştır. Öğretmenlerin kullandıkları materyallerin seçiminde etkili olan faktörler incelenmiş; genel olarak öğretim hedefleri, öğrenci özellikleri ve araç özelliklerine göre materyal seçildiği sonucuna ulaşılmıştır.

EBA materyallerinin öğrenci seviyesine uygunluğu ve öğrencilerin ilgisini çekmesi öğretmenlerin materyal seçiminde temel aldığı önemli kriterlerdir. Materyalin öğrencilerin bir konuyu öğrenmesini kolaylaştırması beklendiği için genel düzeylerine mutlaka uygun olması gerekir. Öğrenci ilgisini çeken materyaller derse olan genel ilgiyi arttırır ve öğrenmeyi kolaylaştırır. Bu sebeple öğretmenlerin öğrenci ilgisini çeken materyalleri sınıfta kullanması başarının artmasında önemli bir etkendir. Süre ve sınıf düzeyine uygunluk yani sınıfın tamamına hitap etmesi kriterleri materyal seçiminde öncelik verilen kriterler arasında değildir. Ölçme değerlendirme materyali seçiminde kullanılan kriterler ile öğretim materyali seçiminde kullanılan kriterler oldukça benzerdir. Öğretim materyali seçiminde süre ve sınıf düzeyine uygunluk kriterleri yer almazken, ölçme değerlendirme materyali seçiminde süre ve sınıf düzeyine uygunluk kriterlerinin yanında görüntü kalitesi kriteri de yer almamaktadır. Test ve alıştırmaların video, animasyon ve görsel içermediği göz önüne alındığında öğretmenlerin EBA materyali seçiminde görüntü kalitesi kriterini kullanmamaları anlaşılabilmektedir. Ölçme değerlendirme materyalleri öğrencilerin konuyu ne kadar farklı açıdan anladığına ve değerlendirebildiğine odaklanmalıdır. Örneğin; bilim ve teknoloji ile ilgili bir konuda bilim ve teknoloji kavramlarını ayrı ayrı açıklayabilmeli ve bu kavramların benzer ve farklı yönlerini değerlendirebilmelidir. Bu nedenle ölçme değerlendirme materyalleri sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından sıra ve görüntü unsurlarından daha çok analitik unsurlar baz alınarak seçilmektedir.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Dünyada yaşanan Covid-19 pandemisi ile ülkeler eğitim öğretim faaliyetlerinde belirli bir süreliğine yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçmiştir. Türkiye'de uzaktan eğitim EBA aracılığı ile yapılmış ve bu süreçte EBA'nın gelişimine yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Bu sayede EBA eğitim öğretim sürecinde oldukça önemli bir noktaya gelmiş, tüm öğretim ve ölçme değerlendirme faaliyetleri EBA üzerinden yürütülmüştür. EBAKAF'da öğretmenlere EBA ile ilgili sorunlar ve bu sorunlara yönelik önerileri sorulmuş, içeriğin yeterli olmadığı ve

mevcut içeriğin geliştirilmesi gerektiği yönünde görüşler alınmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin EBA'da bulunan içeriklerin yeterlilik durumuna yönelik görüşlerine ilişkin yapılan mülakatlar analiz edilmiş ve içeriklerin yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı içeriğin yeterli olmadığını, mevcut içeriğinde özellikle düzey açısından geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Covid-19 pandemisi ile başlayan uzaktan eğitim döneminde EBA'daki içeriğin geliştirildiği, öncesinde ise içeriğin tamamen yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca EBA'nın derslerde kullanımı sırasında işlenen konuyu tamamen öğretecek nitelik ve nicelikten yoksun olduğu belirlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri ayrıca, EBA'da yer alan içeriklerin bir konuyu tam anlamıyla öğretebilecek kapsam ve çeşitliliğe sahip olmadığını, içeriklerin basit ve öğrenci seviyesine uygun olmadığını düşünmektedirler. Millî Eğitim Bakanlığının 2023 Eğitim Vizyonu'nda, EBA üzerindeki içerik havuzunu genişletmek üzere ulusal ve uluslararası yayıncılardan yenilikçi dijital kaynakların temin edileceği belirtilmiştir. Bu sayede EBA içeriklerinin güncelleneceği ve önemli oranda gelişeceği beklenmektedir.

Konu ile ilgili Yeşilyurt'un (2019) çalışmasında da öğretmenlerin karşılaştıkları önemli sorun/ihtiyaç her konuda e-içeriğin olmamasıdır. EBA'da bulunan içeriklerin her ünite ve konuda yeteri kadar olmadığı, bazı konularda konu ile ilgili içerik ve materyallerin hiç olmadığı anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleri özellikle soyut konuların öğretiminde zorluk yaşadıklarını, video, görsel gibi konuları somutlaştırmalarına yardımcı olacak içeriklerin geliştirilmesini beklemektedirler. Araştırmamızda da öğretmenler özellikle coğrafya ve bazı tarih konularında kullanabilecekleri haritaların eklenmesini, ayrıca soyut konuların somutlaştırılabilmesi için video ve görsellerin geliştirilmesini beklemektedirler. Atalay'ın (2019) araştırma sonuçlarından elde edilen verilere göre ise, EBA'nın ders içeriklerinin genel olarak yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İçerik ile ilgili bir başka önemli sorun, özellikle kullanıcıların paylaştıkları ders içeriklerinin tasnifinin yeteri kadar belirgin yapılmış olmamasıdır. Bu durum EBA'nın karmaşık bir hal almasına sebebiyet vermektedir. İçeriğin tasnifi ve niteliği düşük içeriklerin sistemden kalıcı olarak silinmesi üzerinde durulması gereken bir konudur. EBA'nın açık ve net bir arayüze kavuşturulması, içeriklerin incelenip değerlendirildikten sonra platformda yayınlanması içerik konusunda yaşanan sorunları en aza indirecektir. EBA'da bulunan içeriklerin geliştirilmesinde öğretmenlerin de önemli payı bulunmaktadır. Öğretmenlerin içerik paylaşımı yapmaları konusu araştırmanın bulgular bölümünde incelenmiş ve açıklanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğretmenlerin her içeriği EBA platformuna yükleyebilmelerinin "niteliksiz içerik" ve "arayüzün karışık olması" sorunlarına yol açtığını

düşünmektedirler. Öğretmenlerin EBA'ya yükledikleri içeriklerin incelenip değerlendirildikten sonra kalıcı olarak eklenmesinin içerik paylaşımı sonucu ortaya çıkan sorunları azaltacağı düşünülmektedir. Bunun yanında EBA'nın uzman kadrosuna öğretmenlerin dahil edilmesi ve gelişim süreçlerinde öğretmenlerin aktif rol alması içerik geliştirme çalışmalarında daha etkili ve kalıcı bir yöntem olabilir.

Uzaktan eğitimin bazı dönemlerinde teknik ve içerik bakımından sorunlar yaşansada, uzaktan eğitim aracı olarak EBA mevcut yapısı itibariyle başarılı bir görünüm sergilemiştir. EBA TV, EBA web sitesi ve mobil uygulama ile ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde ders içerikleri başarılı bir şekilde öğrencilere aktarılmış ve eğitim öğretim faaliyetlerinin aksamadan devam etmesi sağlanmıştır. EBA'nın genel başarısının yanı sıra birtakım sorunların varlığı da yadsınamaz bir konudur. Genel olarak değerlendirildiğinde EBA'da yaşanan sorunların çoğu teknik nedenlerden kaynaklanmaktadır. Öğretmenler tarafından en sık belirtilen altyapı yetersizliği, bağlantı sorunu ve internete erişim kısıtı gibi sebepler platformdan kaynaklı değil dış kaynaklı sorunlardır. Yani EBA'nın içerik ve uygulamaları ile ilgili değil, teknik ve genel sorunlardır. Bu da öğretmenler tarafından görüşmelerde zaman zaman ifade edilen uzaktan eğitim sürecinde EBA'da içerik anlamında yaşanan gelişmenin doğruluğunu teyit etmektedir. İçeriğin artmasıyla "niteliksiz içerik" sorunu oluşmuştur. Öğretmenlerin platforma kendi yüklediği bazı içerikler içerik kalitesi anlamında yeterli değildir ve platformun karmaşık hale gelmesine sebep olmuştur. Öğretmenlerin ifadelerinden de anlayacağımız üzere EBA altyapısının güçlendirilmesi, bağlantı sorunlarının en aza indirilmesi ve internete erişimin en üst düzeyde sağlanması uzaktan eğitimin sürdürülebilmesi için gerekli şartlardır. Özellikle internet konusunda ağ sağlayıcıların geliştirilmesi ve öğrencilerin uzaktan eğitime katılabilmesi için ücretsiz erişim sağlanması bir gereklilik haline gelmiştir. Bunun yanı sıra kırsal bölgelerde yaşayan öğrencilerinde eğitime devam edebilmeleri için internet ve güçlü altyapıya erişimlerinin öncelikle sağlanması beklenmektedir. Tablet yetersizliği öğretmenlerin sıklıkla üzerinde durduğu bir başka konudur. Öğrencilere uzaktan eğitim sürecinde kullanmaları için dağıtılan tabletlerin eksik olduğu, tablet ve bilgisayar eksikliğinden EBA'ya bağlanamayan ve dolayısıyla uzaktan eğitime katılamayan birçok öğrenci bulunmaktadır. Araştırmanın hem nicel hem de nitel bölümünde yapılan analizler neticesinde öğretmenlerin EBA'da ve EBA kullanırken karşılaştıkları diğer ortak sorunlar şunlardır: Öğrencilerin EBA'ya erişim sorunu, EBA'nın arayüzünün karışık olması, okullarda internetin olmaması ve internet erişiminin ücretli olması.

EBA uygulamalarının değerlendirilmesine ilişkin geliştirilen ölçeğin analiz ve değerlendirmeleri yapılmış ve araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA uygulamalarına ilişkin genel algı ortalamaları, EBA uygulamalarına ilişkin olumlu görüşlere dair ortalamaları ile EBA uygulamalarına ilişkin öğrenci motivasyonu ve sistem yeterliliğine yönelik eleştirilere dair ortalama değerlerinin *orta düzeyde* olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA uygulamalarına ilişkin zaman yönetimi ve kullanışlılığa yönelik eleştirilere dair ortalama değerlerinin ise *düşük düzeyde* olduğu saptanmıştır. EBA genel olarak eğitim sistemini, özelde de hem öğretmen hem de öğrencilerin eğitim yaşantılarını iyileştirmektedir. Eğitimin kalitesinin artmasını hem sunduğu farklı materyaller aracılığı ile hem de eğitimin kesintisiz bir şekilde devamını sağlaması ile elde etmektedir. Ölçeğe gelen yanıtlar değerlendirildiğinde EBA'nın öğrencilerin derse ilgisini arttırdığını da açık bir şekilde söylemek mümkündür. Öğrenci ilgisinin artması öğrenci motivasyonu ve başarısının artmasını sağlamaktadır. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA platformuna ilişkin değerlendirmelerinin genel olarak olumlu yönde olduğu, olumsuz eleştirilerin ise daha düşük düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

5.1.5. Beşinci Alt Probleme Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinden EBA'nın iyileştirilmesi ve daha etkili kullanılabilmesi için öneriler alınmıştır. EBA'nın geliştirilmesi için öğretmenlerin önerileri arasında en sık ifade edilenler; altyapının iyileştirilmesi, bağlantı sorunlarının çözülmesi, içeriğin zenginleştirilmesi, soru çeşidinin çoğaltılması, internet hızının yükseltilmesi ve platformun güncellenmesidir. Bu doğrultuda EBA platformunun teknik yapısına ilişkin sorunlara dair çözüm önerilerinin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin EBA'da yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri benzerlik gösterir. Dijital eğitim platformlarının en sık karşılaştığı sorunlar genel olarak teknik sorunlardır. Altyapı ve bağlantı sorunlarının sürekli yaşanıyor olması platformun kullanılabilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitim planlayıcıları ve dijital eğitim platformu geliştiricilerinin üzerinde durması gereken konu, teknik sorunlar ve bu sorunlara yönelik geliştirilecek aksiyonlardır. EBA'ya yönelik sorunlar ve önerilerin iki farklı ayrım noktası vardır. Bunlardan birincisi EBA'nın içerik ve uygulamaları ile ilgili, diğeri ise internet ve bağlantı sorunları gibi dış kaynaklı olanlardır.

Araştırma literatüründe bulunan benzer araştırmalardan Yeşilyurt (2019)'un çalışmasında sosyal bilgiler öğretmenleri daha çok "içerikler ve etkinlikler artırılmalı" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler her konu ile ilgili içerik bulamadıklarını, bazı

içeriklerin güncel olmadığını, konulara özgü etkinliklerin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Araştırmamızda da öğretmenler her ünite ve konu ile ilgili içerik ve etkinliklerin arttırılmasını önermektedirler. İnanoğlu (2019)'nun çalışmasında ise EBA'da bulunan görsel sayısının artırılmasının gerekli olduğu en çok belirtilen düşünce olurken, etkinliklerin ilgi çekiciliğinin arttırılması çok tekrar edilen bir diğer görüş olarak öne çıkmıştır. Benzer şekilde araştırmamızda da öğretmenler materyaller ile ilgili nitelik ve niceliğin arttırılmasını ve öğrenci ilgisini çekecek içeriklerin geliştirilmesini önermişlerdir.

EBA ile ilgili sorunlar ve bu sorunlara yönelik öneriler değerlendirildiğinde, eğitim öğretim faaliyetlerinin aksamadan sürdürülmesi ve ihtiyaç olduğu zamanlarda uzaktan eğitim yoluyla başarılı bir şekilde devam edebilmesi için öğretmen görüşleri doğrultusunda gerekli çalışmalar yapılmalıdır. EBA ile ilgili olan sorunların MEB YEĞİTEK'in ve ilgili birimlerinin alacağı inisiyatif ve yapacakları çalışmalar ile platformun sürekli bir şekilde gelişimi sağlanmalıdır. İnternet ve bağlantı sorunlarının giderilmesi ve uzaktan eğitim altyapı ve kalitesinin arttırılabilmesi için T.c. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın toplumu bilgi toplumuna dönüştürme yolunda gerekli olan temel unsur ve hizmetlerin istenilen hız ve kalitede kesintisiz olarak sunulması, bilgi ve iletişim altyapılarının oluşturulması ve sürekli geliştirilebilmesine bağlıdır. Bu çerçevede ilgili bakanlığın belirlemiş olduğu hedefler; internet okuryazarlığının arttırılması, internet erişiminin yaygınlaştırılması, bilgi ve iletişim hizmetlerinin ucuzlatılması, uydu hizmetlerinin geliştirilmesi vb. şeklindedir. Bu hedeflerin ve hizmetlerin hayata geçirilmesi bir çok sektörü olduğu gibi eğitimi de önemli ölçüde geliştirecektir. EBA'nın dış kaynaklı sorunlarının en aza indirilmesiyle öğretimin kalitesi ve dijital eğitimin etkinliği artacaktır.

EBA'nın etkili kullanımı için sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretmenlere yönelik önerileri arasında; EBA planlaması yapmaları, EBA'yı daha aktif kullanmaları, içerik paylaşımı yapmaları, EBA'dan ödev vermeleri, öğrencileri EBA kullanımına teşvik etmeleri, EBA'dan meslektaşları ile bilgi paylaşımı yapmaları ve yeniliğe açık olmaları gibi öneriler de yer almaktadır. EBA materyallerini gelişigüzel kullanmak yerine EBA planlaması yapmak öğretmenlere zamanı etkili kullanma fırsatı sağlayacaktır. Öğretmenlerin EBA'yı daha aktif kullanmaları ve platform üzerinden öğretmen ve öğrencilerin kullanabilecekleri kaliteli içerikler geliştirerek paylaşım yapmaları EBA platformunun gelişmesinde önemli bir etken olacaktır.

5.2. Öneriler

EBA'nın geliştirilmesi ve eğitim-öğretim faaliyetlerinde daha etkili kullanılabilmesi için araştırmanın bulgularından ve sonuçlarından hareketle bir takım önerilere yer verilmiştir.

5.2.1. EBA'nın Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

- EBA ile ilgili süreçlere öğretmenlerin etkin katılımının sağlanması oldukça önemlidir. Öğretmenler tarafından EBA platformunda görülen ve güncellenmesi istenen unsurlar MEB tarafından dikkate alınmalıdır. Sınıf içinde ve dışında eğitimi yönlendiren ve aktaran kişi olarak öğretmenlerin gelişim süreçlerine dahil edilmesi EBA ile ilgili sorunların çözümünde de etkili olacaktır.
- EBA platformunun ölçme değerlendirme için daha fazla kullanıldığı düşünüldüğünde test, alıştırma ve denemelerin arttırılması eğitim öğretim faaliyetlerini güçlendirecektir. Bu sebeple EBA'da bulunan ölçme değerlendirme materyallerinin geliştirilmesi platformun etkinliğini ve kalitesini yükseltecektir.
- EBA platformunda teknik nedenlerle yaşanan sorunlar giderilmelidir. Öğretmenler tarafından en sık belirtilen altyapı yetersizliği, bağlantı sorunu ve internete erişim kısıtı gibi sorunların çözülmesi beklenmektedir.
- Sosyal medya ve video paylaşım siteleri her yaştan bireyin kullandığı ve vakit geçirdiği platformlardır. Öğrencilerin ilgisini çeken bazı sosyal medya uygulamaları ve içeriklerinin ünite ve konularla bütünleştirilerek EBA'da sunulması platformun kullanımını ve etkinliğini arttıracaktır.
- Hem yurtiçinde geliştirilmiş başarılı, özgün dijital eğitim portallarından hem de yurtdışında başarısıyla bilinen platformlardan içerik alınmalı, işbirliğine yönelik çalışmalara öncelik verilmelidir. EBA platformuna alternatif olan morpakampüs, vitamin, okulistik gibi dijital eğitim portallarının içerik ve uygulamalarından daha fazla yararlanılmalıdır.

5.2.2. MEB ve YEĞİTEK'e Yönelik Öneriler

- Eğitim teknolojilerinin Millî Eğitim Bakanlığı'nın hem okul içinde hem de okul dışında beklediği düzeyde kullanılabilmesi için gerekli araç-gereçlerin temini sağlanmalıdır. Sınıf içinde EBA'yı kullanabilmek için akıllı tahta ve internet bağlantısına ihtiyaç duyulmaktadır. Okullarımızda fiziksel şartlar bölge, şehir ve hatta mahalle standartlarına göre değişebildiğinden öğretmenlerin derslerini aynı olanaklarla işlemesi mümkün değildir. Bu sebeple ilgili şartların eşitlenmesi beklenmektedir. Eğitim teknolojisi araçlarının okul dışı

kullanımlarında da özellikle kırsal bölgelerde yaşayan öğrencilerin internet ağına kesintisiz bağlanabilmeleri mutlak suretle sağlanmalıdır.

- Uzaktan eğitimde ekran karşısında bazı etkinlikleri yapmak ve oyunlar oynamak mümkün olmadığından, MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü öğretimi etkili ve eğlenceli kılmanın yolları üzerinde düşünmeli ve bununla ilgili çalışmalar başlatmalıdır.
- Millî Eğitim Bakanlığı, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesi için, EBA platformunun LGS'ye yönelik içerikleri ile öğrencileri sınavlara da hazırladığı düşünüldüğünde, bu içeriklerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmalıdır.

5.2.3. İçerik Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

- EBA'da bulunan içerikler yeterli değildir. İçeriklerin basit ve öğrenci seviyesine uygun olmadığı yönünde eleştiriler vardır. Özellikle videolar öğreticilik ve kapsam bakımından yetersizdir. Mevcut içeriğin EBA tarafından geliştirilmesi ve güncellenmesi beklenmektedir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'yı ders anlatımı ve öğretim amaçlı da kullanabilmeleri için farklı sınıf seviyelerinde ünite ve konuları bütünsel olarak yansıtan içerikler, konu anlatım videoları vs. geliştirilmelidir.
- Öğretmenlerin özellikle coğrafya ve bazı tarih konularında kullanabilecekleri haritaların EBA'ya eklenmesi ve soyut konuların somutlaştırılabilmesi için video ve görsellerin geliştirilmesi faydalı olacaktır.
- Öğretmenler tarafından içerik ve dosya yüklenmesi ve paylaşılması EBA platformunun içeriğinin karışık olmasına sebep olmaktadır. Öğretmenlerin platforma kendi yüklediği bazı içerikler içerik kalitesi anlamında da yeterli değildir. Bu içeriklerin tasnifi ve gerekli ayrımlar yapılmalıdır.

5.2.4. Öğretmenlere Yönelik Öneriler

- Sosyal bilgiler öğretmenleri EBA üzerinden paydaşlar ile (meslektaşları, okul idarecileri veya öğrenciler) mesajlaşma, tartışma niteliğinde bilgi alışverişlerini daha fazla yapmalıdırlar.
- EBA platformuna öğretmenler tarafından yüklenen içeriklerin özellikle materyal sayısı az olan ünite ve konularda yapılması içeriğin iyileşmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca öğretmenler puan toplama vb. kaygılarla değil, EBA platformunun gerçek anlamda niteliğinin artmasına katkı sağlamak için içerik yüklemelidirler.

- Araştırmanın bulgularında yer alan öğretmen önerileri genel olarak EBA'yı daha aktif kullanmaya yöneliktir. Öğretmenler hem sınıf içinde hem de dışında EBA kullanımının arttırılmasını, bu kullanımların planlı bir şekilde yapılmasını önermektedirler.

5.2.5. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Yüz yüze eğitim ile uzaktan eğitimin öğrenci başarısında ne gibi farklılıklar gösterdiği, yeni araştırmalar ile ortaya konmalıdır. Bu yeni araştırmalar eğitim yöneticileri ile planlayıcılarına yön vermeli ve eğitim kalitesinin artması için toplumsal farkındalık oluşturmalıdır.
- EBA materyalleri öğrencilerde bilgi kazanımının yanında beceri ve değer de geliştirebilmekte midir? EBA'da bulunan öğretim ve ölçme değerlendirme materyalleri türlerine göre öğrencilerde bilgi, beceri ve değer kazandırma noktasında nerededir? EBA materyalleri öğrencide sadece bilgi ve beceri mi geliştirmektedir? EBA materyalleri ve uzaktan eğitim platformları öğrencilerin değer kazanımında aktif rol oynamakta mıdır? Çalışmadan türetilen bu soruların EBA dijital eğitim platformu üzerine yapılacak yeni araştırmalara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Açıkalın, M. (2010). Exemplary social studies teachers use of computer-supported ınstruction in the classroom. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 9(4), 66-82.

Açıkalın, M., Duru, E. (2005). The use of computer technologies in the social studies classroom. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 4(2), 18-26.

Aktay, S., Keskin, T. (2016). "Eğitim bilişim ağı (EBA) incelemesi", *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, Sayı 03, 27-44.

Alabay, A. (2015). *Ortaöğretim öğretmenlerinin ve öğrencilerinin EBA (Eğitimde Bilişim Ağı) kullanımına ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma.* Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Alpar, D., Batdal, G., Avcı, Y. (2007). Öğrenci merkezli eğitimde eğitim teknolojileri uygulamaları. *İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 19-31.

Alkan, C. (2011). *Eğitim teknolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı.* Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Akengin, H., Tuncel, G., Cendek, M. E. (2016). Öğrencilerde harita okuryazarlığının geliştirilmesine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 34, 61-69.

Aksoy, H. H. (2003). Eğitim kurumlarında teknoloji kullanımı ve etkilerine ilişkin bir çözümleme. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 1(4), 4-23.

Akyüz, Y. (2010). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Amengor, J. (2011). *History teachers' perception of ICT in promoting teaching and learning*. Ph.D. thesis. Cape Coast University.

Aydın, A. (2015). Dijital vatandaşlık. *Türk Kütüphaneciliği*, 29 (1), 142-146.

Ayvacı, H. Ş., Bakırcı, H., Başak M. H. (2014). Fatih projesinin uygulama sürecinde ortaya çıkan sorunların idareciler, öğretmenler ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 20-46.

Altın, H. M., Kalelioğlu, F. (2015). Fatih projesi ile ilgili öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Başkent Unıversıty Journal of Education*, 2(1), 89-105.

Bacanak, A., Karamustafaoğlu, O., Köse, S. (2003). Yeni bir bakış: Eğitimde teknoloji okuryazarlığı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (14), 191-196.

Bilgin, N. (2014). *Sosyal bilimlerde içerik analizi: Teknikler ve örnek çalışmalar.* Siyasal Kitabevi.

Bonifaz, A., Zucker, A. (2004). Lessons learned about providing laptops for all students. 18.08.2021 tarihinde https://perkinselementary.pbworks.com/f/LaptopLessonsRprt.pdf sayfasından erişilmiştir.

Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analiz el kitabı.* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Pegem Yayıncılık.

Brannigan, G. G. (1985). The research interview. In A. Tolor (Ed.), effective interviewing. Springfield, IL: Charles C. Thomas Pub.

Bryman, A. (2008). *Social research methods*, Third Edition, Oxford University Press.

Caballero, C. J. (2013). *Public* school *teachers' pedagogical use of educational technology.* Master's thesis, Bowie State University, United States.

Canbek, G., Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi.* 10 (*1*). 33-39.

Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education*, Taylor&Francis e-Library.

Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri (beş farklı yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni). (3. Baskıdan Çeviri) (Çev. Ed. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir). *Ankara: Siyasal*.

Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş.* (Çev. Ed. M. Sözbilir) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Cüre, F., Özdener, N. (2008). Öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) uygulama başarıları ve BİT'e yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *34*(34), 41-53.

Çakıroğlu, Ü., Akkan, Y. (2009). Dünyadaki ve Türkiye'deki bazı önemli öğrenme nesnesi ambarları. *İlköğretim Online*, 8 (1), 1-4.

Çakır, R., Yıldırım, S. (2009). Bilgisayar öğretmenleri okullardaki teknoloji entegrasyonu hakkında ne düşünürler?. *İlköğretim Online*, 8(3), 953–964.

Çakmak, Z., Taşkıran, C. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin perspektifinden eğitim bilişim ağı (EBA) platformu. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (9), 284-295.

Çelikkaya, H. (2013). *Eğitim bilimlerine giriş – eğitimcilik ve öğretmenlik.* Ankara: Nobel Yayıncılık.

Çetin, Ö., Çakıroğlu, M., Bayılmış, C., Ekiz, H. (2004). Teknolojik gelişme için eğitimin önemi ve internet destekli öğretimin eğitimdeki yeri. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET.* 3 (3), 144-147.

Çiftçi, B., Aydın, A. (2020). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformu hakkında Fen Bilimleri öğretmenlerinin görüşleri. *Türkiye Kimya Derneği Dergisi*, 5 (2), 111-130.

Çilenti, K. (1991). *Eğitim teknolojisi ve öğretim*. Ankara: Kadıoğlu Matbaası.

Çoklar, A., N. (2008). *Öğretmen adaylarının eğitim teknolojisi standartları ile ilgili özyeterliliklerinin belirlenmesi.* Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Çubukçu, A., Bayzan, Ş. (2013). Türkiye'de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile arttırma yöntemleri. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research,* 5, 148-174.

Dağhan, G., Kalaycı, E., Seferoğlu, S. S. (2011). Milli Eğitim Şuralarındaki Teknoloji Politikalarının İncelenmesi. *Akademik Bilişim Dergisi*, 2-4 Şubat 2011, Malatya, ss. 1-7.

Davis, B.C., & D.D. Shade. (1994). *Integrate, don't isolate! Computers in the early childhood curriculum. ERIC Digest* December, 94 (17).

Demirel, Ö., Altun, E. (2017). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Denis, D. J. (2018). *SPSS data analysis for univariate, bivariate and multivariate statistics*. Hoboken, Nj: John Wiley & Sons.

Doğanay, H. (1993). *Coğrafyada metodoloji*. İstanbul: MEB Yayınları.

Dursun, A., Kırbaş, İ., Yüksel, M. E. (2015). Fırsatları artırma ve teknolojiyi iyileştirme hareketi (FATİH) projesi ve proje üzerine bir değerlendirme. *İnet-Tr'15, XX. Türkiye'de İnternet Konferansı*, 1-3 Aralık 2015, İstanbul Üniversitesi.

EBA. (2019). Eğitim bilişim ağı. 17 Şubat 2019 tarihinde http://www.EBA.gov.tr/hakkimizda sayfasından erişilmiştir.

EBA Scientix Türkiye (2021). 11 Aralık 2021 tarihinde https://scientix.eba.gov.tr/ sayfasından erişilmiştir.

Elliott, M. (2014). *Technology Perceptions of Educational Leaders: A Case Study*. Ph.D. thesis, University of *Phoenix*, United States.

Ertürk, S. (1975). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Yelkentepe Yayınları.

Ersoy, F. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı, Sever, R. ve Koçoğlu, E. (Editörler). *Teknolojinin tarihçesi ve eğitimde kullanımı.* Ankara: Pegem Akademi. 21-38.

Fidan, Kurtdede, N. (2016). Sınıf öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı'ndan (EBA) yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (45), 626-637.

Fries, B. & Monahan, B. (1998). School district technology planning in an era of rapid change. *Educational* Technology, *38*(1), 60-62.

George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference*, 17. 0update (10a ed.) Boston: Pearson.

Gökdemir, A. (2020). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA (Eğitim Bilişim Ağı)'ya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.

Green, J. C., Krayder, H., Mayer, E. (2005). Combining qualitative and quantitative methods in social inquiry. In. B. Somekh, C. Lewin (Eds.). Research methods in the social sciences. London: Sage.

Gül, K. (2013). *Eğitimde teknoloji kullanımı bağlamında fatih projesinin analizi.* Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güven, G., Sülün Y. (2012). Bilgisayar destekli öğretimin 8. sınıf fen ve teknoloji dersindeki akademik başarıya ve öğrencilerin derse karşı tutumlarına etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9(1), 68-79.

Güvendi, G. M. (2014). *Millî eğitim bakanlığı'nın öğretmenlere sunmuş olduğu çevrimiçi eğitim ve paylaşım sitelerinin öğretmenlerce kullanım sıklığının belirlenmesi: Eğitim Bilişim Ağı (EBA) örneği.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Gülcü, A., Solak, M., Aydın, S., Koçak, Ö. (2013). İlköğretimde görev yapan branş öğretmenlerinin eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin görüşleri. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (6), 195-213.

Hannafin, R. D., Savenye, W. C. (1993). Technology in the classroom: The teacher's new role and resistance to it. *Educational Technology*, 33(6), 26-31.

Haugland, S. W., Wright, J. L. (1997). *Young children and technology: A world of discovery*. New York: Allyn, Bacon.

Hesse-Biber, S. N. (2010), *Mixed method research, merging theory with practice.* The Guilford Press, USA.

İnanoğlu, A. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde Eğitim Bilişim Ağı'nı (EBA) kullanmak: nasıl ve ne kapsamda?* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

İşman, A. (2005). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegema Yayın Dağıtım.

Kadaruddin, K. (2017). Use of computer-based learning multimedia at english departement of universitas sembilanbelas november kolaka. *İJELS: İnternational Journal of Education & Literacy Studies*, 5 (4), 49-55.

Kalaycı, Ş. (2005). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Kandasamy, M., Shah, P. B. M. (2013). Knowledge, attitude and use of ICT among ESL teachers. The Global Summit on Education Symposium.

Kana, F., Aydın, V. (2017). Ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin Eğitim Bilişim Ağı hakkında görüşleri. *Journal of Social and Humanıtıes Sciences Research*. Vol.4, 1494-1504.

Karagöz, Y. (2017). *SPSS ve AMOS uygulamalı nitel-nicel-karma bilimsel araştırma yöntemleri ve yayın etiği*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kartal, M. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) hakkındaki* görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Kaşıkcı, D., N., Çağıltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E., Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet alışkanlıkları ve güvenli internet kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39 (171), 230-243.

Kaya, Z. (2006). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Kaymak, İ., Yılmaz, M. (2013). Milli Eğitim Bakanlığı.

Kılıçer, K. (2008). Teknolojik yeniliklerin yayılmasını ve benimsenmesini arttıran etmenler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2), 209-222.

Köde, K. (2020). *Öğretmenlerin dijital ve dijital olmayan materyalleri seçim ve kullanım kriterlerinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Kuloğlu, E. K. (2018). *İngilizce öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (Eba) kullanım durumlarının incelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Kullanıcı Dostu EBA'ya Birincilik Ödülü. (2021, 22 Mart). Erişim (10.10.2021): http://www.meb.gov.tr/kullanici-dostu-ebaya-birincilik-odulu/haber/22850/tr)

Mayer, R. E. (2009). *Multimedia Learning*, New York: Cambridge University Press.

McDermott, J. (1981). "Technology: The opiate of the ıntellectuals" (Ed. A.H. Teich). *Technology and Man's Future*. New York: St. Martin's Pres.

McKenzie, McAulay, F., H. (2000). *Students' and teachers' perceptıons of the relatıonshıp among the utılızatıon of school-based (K-12) educatıonal technology, student achıevement and ımproved student learnıng.* Ph.D. thesis, University of Southern Mississippi, United States.

MEB, (1980). *Milli eğitim temel kanunu*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

MEB, (2009). Milli Eğitim Bakanlığı 2010-2014 stratejik planı. https://sgb.meb.gov.tr/Str_yon_planlama_V2/MEBStratejikPlan.pdf. 19.08.2018 tarihinde erişildi.

MEB, (2012). *İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler öğretmen kılavuz kitabı.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu.

MEB, (2017). FATİH projesi hakkında. 14 Kasım 2019 tarihinde http://fatihprojesi.meb.gov.tr/tr/icerikincele.php?id=6 sayfasından erişilmiştir.

MEB, (2018). FATİH projesi hakkında. 25 Ağustos 2018 tarihinde http://fatihprojesi.meb.gov.tr/proje-hakkinda/ sayfasından erişilmiştir.

MEB, (2021). 2023 eğitim vizyonu. 12 Aralık 2021 tarihinde https://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf sayfasından erişilmiştir.

Merriam, S., B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Selahattin Turan). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Meydan, C. H. ve Şeşen, H. (2015). *Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Morpa Kampüs (2021). 16 Kasım 2021 tarihinde https://www.morpakampus.com/kesfet sayfasından erişilmiştir.

NCSS. (1992). A vision of powerful teaching and learning in the social studies: building social understanding and civic efficacy. http://www.socialstudies.org 24.12.2018 tarihinde erişildi.

Okulistik (2021). 17 Kasım 2021 tarihinde https://www.okulistik.com/anasayfa/index.html sayfasından erişilmiştir.

Olufemi V. A., Olukayode S. A., Oladele D. O. (2013). An appraisal of educational technology usage in secondary schools in Ondo State (Nigeria). *International Journal of Innovation and Applied Studies*, 2 (3), 265-271.

Orhan, D., Kurt, A., A., Ozan, Ş., Vural, S., S., Türkan, F. (2014). Ulusal eğitim teknolojisi standartlarına genel bir bakış. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 2, 65-79.

Ökmen B., Şahin Ş., Boyacı Z., Kılıç A., (2019). Rekabete dayalı eğitim anlayışı bağlamında bilgi yarışmalarına bakış. *Eğitimde Kuram ve Uygulama,* 15 (3), 253-266.

Öner, G. (2017). Sosyal bilgiler ve tarih dersleri için alternatif bir kaynak: EBA.gov.tr. *Uluslar arası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5 (9), 227-257.

Özdamar, K. (2004). *Paket programlar ile istatistiksel veri analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Özel, E. (2013). *Sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan tarih konularının öğretiminde teknoloji kullanımı.* Doktora Tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Öztürk, N. (2020). Pandemi sürecinde Dünyada eğitim. *Kriter Dergisi*, 50 (5).

Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation.* Newbury Park, CA: Sage.

Palfrey, J., Gasser, U. (2008). *Born digital: understanding the first generation of digital natives*. New York: Basic Books.

Pamuk, S., Çakır, R., Ergun, M., Yılmaz, H. B., Ayas, C. (2013). Öğretmen ve öğrenci bakış açısıyla tablet pc ve etkileşimli tahta kullanımı: Fatih projesi değerlendirmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1799-1822.

Peck, K. L., Dorricott, D. (1994). Why use technology? *Educational Leadership.* 51 (7), 11-14.

Perkmen, S., Tezci, E. (2011). *Eğitimde teknoloji entegrasyonu*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Perlberg, A. (1974). *New trends in the utilization of educational technology for scince education*. Paris: The Unesco Press.

Rampersad, C. (2011). *Teachers' perceptions of the contribution of information and communication technology to the teaching of modern studies: Using an integrated system, in an urban secondary school.* Master's Thesis, West Indies University.

Roblyer, M. D., Doering, A. H. (2010). İntegrating educational technology into teaching (5 th ed.). Boston: Pearson Education.

Saklan, H. (2017). *Bazı fen bilimleri öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) hakkındaki görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.

Sarıtaş, M. T. (2013). Eğitimde yenilikçi teknolojiler: Bulut teknolojisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi,* 2 (3), 192-201.

Sayın, Z., Seferoğlu, S. S. (2016). Yeni bir 21. yüzyıl becerisi olarak kodlama eğitimi ve kodlamanın eğitim politikalarına etkisi. *Akademik Bilişim.* 3-5 Şubat 2016, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.

Seçer, İ. (2017). *Spss ve Lısrel ile pratik veri analizi.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Sekaran, U. (2003). *Research methods for business: A skill building approach (4th ed.),* New York: John Wiley&SonsInc.

Simon, Y. R. (1983). Pursuit of happiness and lust for power in technological society.(Ed. Mitcham & R. Mackey). *Philosophy and Technology*. New York: Free Press.

Sipahi, B. Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2008). *Sosyal bilimlerde Spss'le veri analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Stevens, J. P. (2012). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. Routledge.

Surjono, H. D. (2015). The effects of multimedia and learning style on student achievement in online electronics course. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 14 (1), 116-122.

Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Şenel, A., Gençoğlu, S. (2003). Küreselleşen Dünyada teknoloji eğitimi. *Gazi Üniversitesi* Endüstriyel *Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi,* 11 (12), 45-65.

Şimşek, A. (2003). Tarih öğretiminde görsel materyal kullanımı. *G. Ü., Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi,* 4(1), 143-157.

Tabachnick, B. G., ve Fidell, L. S. (2018). *Using multivariate statistics (7th ed.),* New York: Pearson.

Tashakkori, A., Teddlie, C. (1998). *Mixed methodology: Combining qualitative and quantitative approaches.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Tashakkori, A. ve Teddlie, C. (2003). *Handbook of mixed methods in social & behavioral research,* Sage Publication, USA.

Taşyürek, Z. (2017). Sosyal *bilgiler dersinde internet kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, bilgilerin kalıcılığına ve derse karşı tutumlarına etkisi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Tuncer, N. (2000). Çocuk ve internet kullanımı. *Türk Kütüphaneciliği,* 14 (2), 205-212.

Tutar, M. (2015). *Eğitim Bilişim Ağı (EBA) sitesine yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

TDK. (2021). Güncel Türkçe sözlük. 14.08.2021 tarihinde https://sozluk.gov.tr/ adresinden erişilmiştir.

TÜİK. (2020). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması. 25.11.2020 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24862 adresinden erişilmiştir.

Tüysüz, C., Çümen, V. (2016). EBA ders web sitesine ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (3), 278-296.

Uçar, Sarımanoğlu, N. (2019). Öğretmenlerin sınıflarda eğitim teknolojisi kullanımında karşılaştıkları güçlükler. 15.11.2021 tarihinde www.yegitek.gov.tr adresinden erişilmiştir.

Ünal F., Er, H. (2017). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde öğretimi zor olan soyut kavramlara ilişkin bilişsel yapılarının incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 6-24.

Vitamin Eğitim (2021). 20 Kasım 2021 tarihinde https://www.vitaminegitim.com/ortaokul/biz-kimiz.jsp sayfasından erişilmiştir.

Yanpar, T. (2009). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı.* Ankara: Anı Yayıncılık.

Yerli, M. S. (2018). *Sosyal bilgiler öğretiminde Eğitim Bilişim Ağı (EBA) uygulamasının öğrencilerin akademik başarısında etkisi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.

Yeşiltaş, E. (2010). *Sosyal bilgiler öğretimine yönelik geliştirilen bilgisayar yazılımının akademik başarı ve tutuma etkisi.* Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yeşiltaş, E. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde eğitim teknolojileri ve materyal tasarımı, Sever, R. ve Koçoğlu, E. (Editörler). *Sosyal bilgiler öğretiminde interaktif ortam ve bilgisayar kullanımı.* Ankara: Pegem Akademi. 103-128.

Yeşilyurt, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı'nın kullanımına ilişkin görüşleri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldızalp-Özmen, M. (2020, 22 Aralık). TRT EBA'ya iki ödül. Anadolu Ajansı. https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/trt-ebaya-iki-odul/2084692020

Yılmaz, H., H. (2012). *Öğretmenlerin eğitimde teknoloji kullanımına yönelik tutumlarının değerlendirilmesi.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yolcu, H., Bayram, A. (2016). Eğitimde teknoloji kullanımı: Fatih projesine eleştirel bir bakış. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (4), 2111-2143.

Zhao, Y., Conway, P. (2002). What's in, what's out: An analysis of state educational technology plans. *TC Record.org*. Retrieved February 24, 2018, from http://www.tcrecord.org?Content.asp?ContentID=10717

EKLER

Ek 1: Etik Kurul Onayı

İÜC Tarih ve Sayı: 09/03/2020-19886

BENN7H569

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı :74555795-050.01.04-
Konu :2020/30 Sayılı Etik Kurul Kararı

Sayın Murat TARTUK
İÜC Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü Doktora Öğrencisi

İlgi :17.02.2020 tarihli proje başvurunuz.

Yürütücülüğünü üstlendiğiniz **"Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı Kullanım Düzeyleri Ve Sınıf İçi Uygulamalarının Değerlendirilmesi"** başlıklı proje, Etik Kurul'umuzun 03.03.2020 tarihli toplantısında görüşülmüş olup, Etik Kurul Onayı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-İmzalı
Prof. Dr. Selçuk HÜNERLİ
Başkan

EK :
1 Etik Kurul Onayı

05/03/2020 V.Haz.Kont.İş. : C.SÖNMEZTÜRK

Doğrulamak için:http://dogrulama.istanbulc.edu.tr/enVision.Sorgula/belgedogrulama.aspx?v=BENN7H569

Ayrıntılı bilgi için irtibat : Canan SÖNMEZTÜRK
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Rektörlüğü, 34320 Avcılar-İstanbul
Tel : 0212 404 03 00 Faks : 0212 404 07 01
Elektronik Ağ : www.istanbulc.edu.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

Başvuru Sayı ve Tarihi: 2888/17.02.2020

Karar No: 2020/30

İlgili Makama

İÜC Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü **Doktora Öğrencisis Murat TARTUK**'un "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı Kullanım Düzeyleri Ve Sınıf İçi Uygulamalarının Değerlendirilmesi" başlıklı **"Doktora Tezi"** başvurusu ile "İÜC Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu"na başvurmuş olup, Kurulumuzun 03.03.2020 tarihinde gerçekleştirilen toplantısında yapılan değerlendirmeler sonucunda, adı geçen çalışmanın etik açıdan uygun olduğuna oybirliği/oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Unvanı / Adı / Soyadı	Kurumu	Araştırma ile ilişki	Karar
Prof. Dr. Selçuk HÜNERLİ (Başkan)	Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı
Prof. Dr. Mehmet AÇIKALIN (Başkan Yardımcısı)	Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı
Prof. Dr. Hülya AŞKIN BALCI	Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı
Prof. Dr. Neşe KOCABAŞOĞLU	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı
Prof. Dr. Fatma Yasemin KUTLU	Florence Nigtingale Hemşirelik Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı
Doç. Dr. Hanife Banu ATAMAN YANCI	Spor Bilimleri Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı
Doç. Dr. Sevda KÜÇÜK	Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Rektörlüğü, 34320 Avcılar-İstanbul Tel : (0 212) 4737000-17031
Elektronik Ağ: sbaetik.istanbulc.edu.tr

Ek 2: Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

T.C. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi Dr. Öğr. Üyesi İbrahim TURAN'ın danışmanlığında Doktora Öğrencisi Murat TARTUK tarafından yürütülen "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı Kullanım Düzeyleri ve Sınıf içi Uygulamalarının Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tez çalışmasına davet ediyoruz. Bu tezin amacı, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin EBA'yı sınıf içi ve dışında hangi amaçlarla, ne düzeyde ve nasıl kullandıklarını tespit etmek ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'ya ilişkin genel algı ve değerlendirmelerini ortaya koymaktır. Elde edilen sonuçların YEĞİTEK (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü)'e, EBA platformu geliştiricilerine ve öğretmenlere EBA kullanımı ile ilgili farkındalık kazandırması beklenmektedir. Araştırmada sizden tahminen 15-25 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya siz dahil tahminen 10 kişi katılacaktır. [1] Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Tezin amacına ulaşması için sizden beklenen, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakmahakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için "ortak katılımcı havuzuna" aktarılabilir. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkinolmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının [2]**:**

Adı-Soyadı:.....

İmzası: İletişim Bilgileri: e-posta: Telefon:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için "ortak araştırma havuzuna" aktarılmasını; ☐ kabul ediyorum ☐ kabul etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Araştırmacı Danışman

Murat TARTUK Dr. Öğr. Üyesi İbrahim TURAN

Ek 3: MEB İzni

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 30769799-44-E.6342383
Konu : Araştırma İzni (Murat TARTUK)

13.04.2020

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarih ve 12607291 sayılı 2017/25 Nolu Genelgesi.
b) İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünün 09/01/2020 tarih ve1636 sayılı yazısı.

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Doktora Öğrencisi Murat TARTUK'un **"Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı Kullanım Düzeyleri ve Sınıf İçi Uygulamalarının Değerlendirilmesi"** konulu araştırma çalışmasını İlimiz Merkez İlçelerine bağlı tüm ortaokullarda uygulama isteği ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu araştırma çalışmasının kurum müdürlerinin gözetiminde ve sorumluluğunda gönüllülük esasına bağlı olarak 2019-2020 eğitim öğretim yılı içerisinde eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılması uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet TANTAŞ
İl Milli Eğitim Şube Müdürü

OLUR
13.04.2020

Doç. Dr. Feysel TAŞÇIER
İl Milli Eğitim Müdürü

Eki:
1-Araştırma Değerlendirme Formu
2-Tez Önerisi
3- Anket Çalışması

Adres: İl Milli Eğitim Müdürlüğü / DİYARBAKIR
Dahili No: 2236
Elektronik Ağ: diyarbakır@meb.gov.tr
e-posta: arge21@meb.gov.tr

Bilgi için:
Tel: 0 (412) 322 22 36
Faks: 0 (412) 322 22 48

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 0b0f-a797-3f67-ade2-835a kodu ile teyit edilebilir.

Ek 4: EBAKAF (EĞİTİM BİLİŞİM AĞI KULLANIMI ANKET FORMU)

Değerli Katılımcı,

Bu anket İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde yürütülen "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin EBA (Eğitim Bilişim Ağı) Kullanım Düzeyleri ve Sınıf İçi Uygulamalarının Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezine veri sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Anket sorularına vereceğiniz cevaplar toplu bir şekilde değerlendirilecek ve hiçbir kişi ya da kurumla paylaşılmayacaktır. Lütfen her cümleyi dikkatle okuduktan sonra kendinize uygun seçeneği işaretleyiniz. Değerli vaktinizi ayırarak çalışmaya katkı sunduğunuz için teşekkür ederiz.

Saygılarımla,

Murat TARTUK – İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Doktora Öğrencisi

- Cinsiyetiz

  Kadın ☐ Erkek ☐
- Yaşınız

  21-29 ☐ 30-39 ☐ 40-49 ☐ 50-59 ☐ 60 ve üzeri ☐
- Eğitim durumunuz

  Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐
- Hizmet Yılınız / Mesleki Deneyiminiz

  1-5 ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16-20 ☐ 21-25 ☐ 26 ve üzeri ☐

1- EBA eğitim platformunu ve burada bulunan eğitim ve ölçme değerlendirme materyallerini inceleme şansınız oldu mu?

   Evet ☐ Hayır ☐ (Yanıtınız **Hayır** ise anketi doldurmayı burada bitirebilirsiniz)

2- Sınıf içi etkinliklerinizde EBA eğitim platformunu hiç kullandınız mı?

   Evet ☐ Hayır ☐ (Yanıtınız **Hayır** ise anketi doldurmayı burada bitirebilirsiniz)

3- Ortalama bir dersinizin kaç dakikasını EBA etkinliklerine ayırıyorsunuz?

   ……dakika.

4- EBA'yı derslerinizde hangi amaçla kullanıyorsunuz?

	Nadiren	**Ara Sıra**	**Sık Sık**
Derse hazırlık (Öğrencilerin dersten önce EBA'daki materyalleri kullanmasını istemek)			
Konu anlatımı (Dersin etkinliğini arttırmak)			
Tekrar / Pekiştirme / Özetleme			
Ölçme değerlendirme			
Dersi monotonluktan çıkarma			

5- EBA'yı 4. soruda belirtilenlerin dışında bir amaçla kullanıyorsanız aşağıdaki alana yazınız?

…….

6- EBA internet sitesindeki ana bölümlerden hangilerini, ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

	Nadiren	**Ara Sıra**	**Sık Sık**
EBA Ders			
İçerik			
Yarışma			
Uygulamalar			

7- EBA'da yer alan öğretim materyallerinden hangilerini, ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

	Nadiren	**Ara Sıra**	**Sık Sık**
Video			
İnfovideo			
Ses			
Görsel			
Kitap			
Dergi			
Döküman			
İnfografik			
Haber			
Uygulamalar			

8- EBA'da yer alan ölçme değerlendirme materyallerinden hangilerini, ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

	Nadiren	**Ara Sıra**	**Sık Sık**
Tarama Testleri			
Alıştırmalar			
Merkezi Sınav Denemeleri			
Yazılı ve Çalışma Soruları			
Yaprak Testlerim			
Sınavlarım			

9- EBA'da yer alan farklı **öğretim materyalleri** arasında seçim yaparken aşağıdaki kriterlerden hangisine veya hangilerine daha çok öncelik veriyorsunuz? (İstediğiniz kadar tercih yapabilirsiniz)

a) Kazanımlara Uygunluk ☐
b) Süre ☐
c) Görüntü kalitesi ☐
d) Öğrenci ilgisi ☐
e) Güncellik ☐
f) Sınıfın tamamına hitap etmesi ☐
g) Öğrenci seviyesine uygunluk ☐
h) Görsellerle desteklenmesi ☐
i) Diğer …….....

10- EBA'da yer alan farklı **ölçme değerlendirme materyalleri** arasında seçim yaparken aşağıdaki kriterlerden hangisine veya hangilerine daha çok öncelik veriyorsunuz? (İstediğiniz kadar tercih yapabilirsiniz)

a) Kazanımlara Uygunluk ☐
b) Süre ☐
c) Görüntü kalitesi ☐
d) Öğrenci ilgisi ☐
e) Güncellik ☐
f) Sınıfın tamamına hitap etmesi ☐
g) Öğrenci seviyesine uygunluk ☐
h) Görsellerle desteklenmesi ☐
i) Diğer……

11- EBA'ya içerik yüklediniz mi?

Evet ☐ Hayır☐

12- EBA üzerinden öğrencilerinizle dosya paylaşımı yapıyor musunuz?

Evet ☐ Hayır☐

13- EBA üzerinden öğrencileriniz, okulunuz veya meslektaşlarınızla bilgi alışverişi (mesaj, tartışma) yapıyor musunuz?

Evet ☐ Hayır☐

14- EBA mobil uygulaması akıllı telefonunuzda yüklü mü?

Evet ☐ Hayır ☐

15- Öğrencilerinize EBA'daki materyallerin hangilerini ödev veya ek çalışma olarak veriyorsunuz?

	Nadiren	**Ara Sıra**	**Sık Sık**
Konu anlatımları			
Görsel			
Kitap			
Etkileşimli Kitap			
Dergi			
Doküman			
Haber			
Uygulamalar			
Tarama Testleri			
Alıştırmalar			
Merkezi Sınav Denemeleri			
Yazılı ve Çalışma soruları			
Yaprak Testlerim			
Tarama Testleri			

16- Aşağıdaki ifadelere katılma düzeyinizi belirtiniz.

İFADELER	**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle Katılıyorum**
EBA eğitimin iyileşmesine ve kalitesine katkıda bulunur					
EBA öğrencilerin derse ilgisini arttırmaktadır					
EBA'da Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili yeterli içerik yoktur					
EBA ile yapılan öğretim anlamlı öğrenmeye katkı sağlar					
EBA sayesinde öğretmenlerin iş yükü azalmaktadır					
EBA ile öğretim yapılan dersler daha eğlenceli geçiyor					
EBA'nın kullanıldığı derslerde zaman yönetimi zorlaşır					
EBA kullanılan derslerde öğrenci katılımı artmaktadır					
EBA ile öğretim zaman kaybına sebep olmaktadır					
EBA kullanılan derslerde öğrencilerin dikkati artmaktadır					
EBA'da yer alan materyallerin öğreticiliği yeterli düzeydedir					
EBA sosyal eğitim platformunun kullanımı zor ve karmaşıktır					
EBA'da sayfaların açılma ve videoların yüklenme hızı düşüktür					
EBA öğrencilere devamsızlığı olduğu dersleri yakalama imkânı sağlar					
EBA'nın derslerde sürekli kullanımı öğrencilerin motivasyonunu düşürmektedir					
EBA sosyal eğitim platformu güvenli bilgiye erişim imkânı sağlar					

17- EBA'da karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

……
……
……

18- EBA'da karşılaştığınız bu sorunlar sizce nasıl düzeltilebilir?

……
……
……

19- EBA nasıl daha iyi hale getirilebilir?

……
……
……

20- EBA'nın daha yararlı ve etkili kullanımı için öğretmenlere neler önerirsiniz?

……
……
……

Ek 5: GÖRÜŞME SORULARI

1. EBA eğitim platformunu derslerinizde ne sıklıkta kullanıyorsunuz?
2. Sosyal bilgiler dersinde EBA'yı dersin hangi sürecinde nasıl kullanıyorsunuz**?**
3. Sosyal bilgiler dersinde EBA'da yer alan öğretim ve ölçme değerlendirme materyallerinden en çok hangilerini kullanıyorsunuz?
4. EBA'yı derslerinizde hangi amaçla kullanıyorsunuz?
5. EBA materyalleri arasından seçim yaparken hangi ölçüt/kriterleri kullanıyorsunuz?
6. EBA'da aradığınız konularla ilgili içerik bulabiliyor musunuz? Sizce içerik yeterli midir?
7. Uzaktan eğitim süreci için EBA'nın kullanılabilirliğini ve yaşanan sorunları nasıl değerlendirirsiniz?
8. EBA'nın gelişimi ve niteliğinin arttırılması için neler önerirsiniz?
9. EBA kütüphane uygulamasını kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız nasıl ve ne şekilde kullanıyorsunuz?
10. EBA'da etkinlik ve oyunlar yapılabiliyor mu? Siz ne tür etkinlik ve oyunları tercih ediyorsunuz?
11. Sınıf içerisinde yapılan etkinlik ve oyunlar ile EBA'dan yapılan etkinlik ve oyunlar arasında sizce nasıl farklılıklar oluşmaktadır?